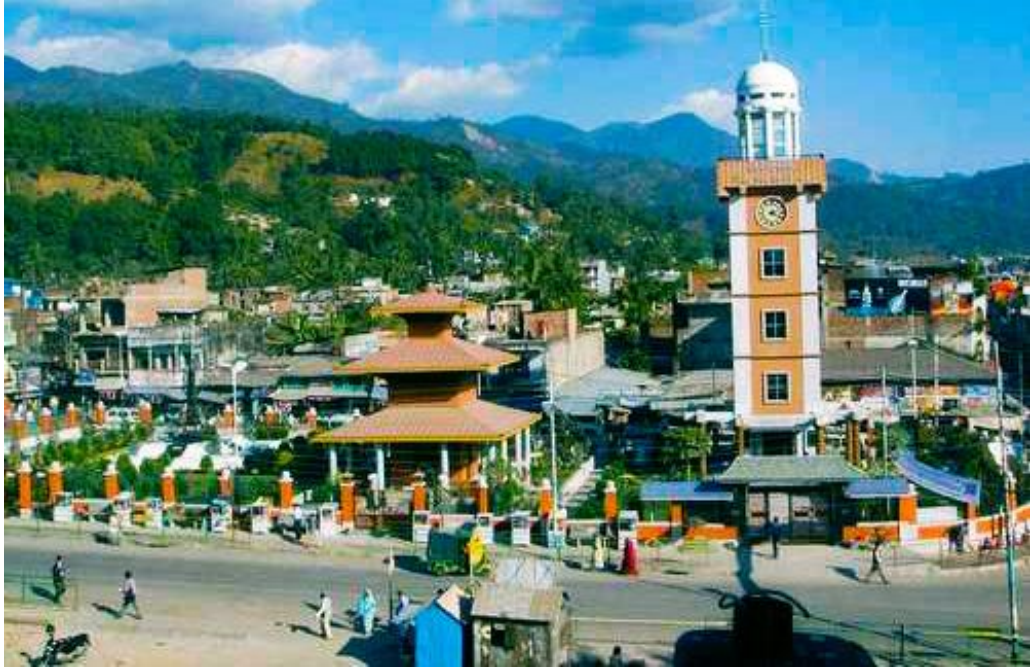
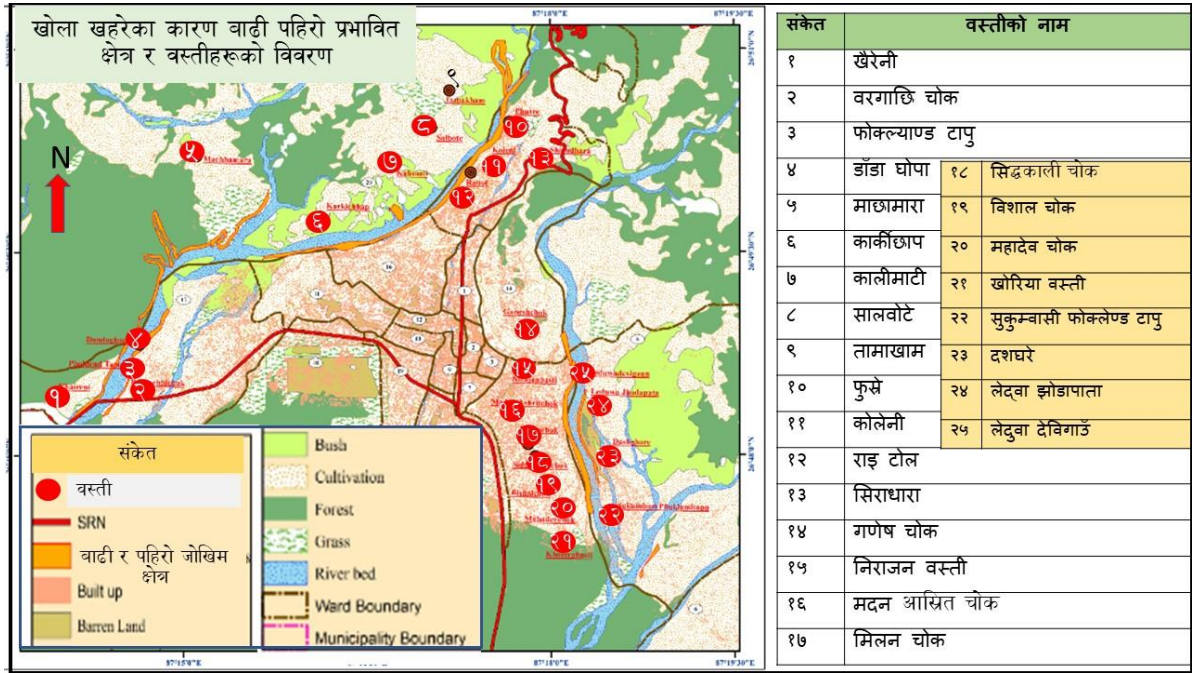

धरान उपमहानगरपालिका
स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना एवं
विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
२०८०

धरान उपमहानगरपालिका
उपमहानगरस्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति
धरान, सुनसरी
कोशी प्रदेश, नेपाल

- दस्तावेज: धरान उपमहानगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०८० एवं विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८०
- निर्माण निर्देशिका: स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ र मस्यौदाको रूपमा रहेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७८, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ (संसोधन २०७६) ।
- सर्वाधिकार: धरान उपमहानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, धरान सुनसरी, कोशी प्रदेश ।
- प्राविधिक सहयोग: हाम्रो कन्सल्टेन्सी सेवा, पाँचथरको तर्फबाट यशप्रसाद सुब्बा र रामकुमार दाहाल
- सम्पादन: प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री मातृका भट्टराई, विपद् व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख श्री भेषराज घिमिरे (धरान उपमहानगरपालिका) ।
- योजना तयारी: धरान उपमहानगरपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा यो योजना तर्जुमाका लागि विपद् व्यवस्थापन शाखाले उपमहानगरपालिकाका अन्य महाशाखा, शाखा र सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी कार्य सम्पादन गरेको छ र उपमहानगरपालिकाका विषयगत शाखाहरू, वडा कार्यालयहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, गैरसरकारी संस्थाहरू र निजी क्षेत्र समेतको संलग्नतामा तयार गरिएको छ ।

धरान उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय धरान, सुनसरी मन्तव्य

नेपाल बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी, महामारी, हावाहुरी, चट्याङ, असिना, खडेरी, हिमताल विष्फोट तथा हिमपहिरो जस्ता प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । साथै जलवायु परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा रहेको विद्यमान तथ्याङ्कले देखाएको छ । कोशी प्रदेश अन्तर्गत सुनसरी जिल्लामा अवस्थित २० वटा वडा रहेको धरान उपमहानगरपालिका बाढी, पहिरो, सुख्खा खडेरी, वन्यजन्तु आतङ्क, महामारी, सडक दुर्घटना, प्रदूषण, आगलागी, भूकम्प, हावाहुरी, असिना, सर्पदंश तथा जलवायुजन्य अन्य प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । विपद्ले गर्ने जनधनको क्षति कम गर्ने तथा विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यका साथ यस उपमहानगरपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू समेत गठन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रयासहरू भइरहेका छन् ।

धरान उपमहानगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा नेपालको संविधान, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (संसोधन २०७५), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य नमुना योजना २०७८ र उपमहानगरपालिकाले तर्जुमा गरेको स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ ले तोकेको काम, कर्तव्य र अधिकार अनुरूप सबै वडामा वडास्तरीय सङ्गठनसन्तता तथा क्षमता विश्लेषण पछि तर्जुमा भएको छ । यस योजनाको कार्यान्वयन, उपमहानगरपालिकाका सम्बन्धित विकास समिति र शाखाहरूको अगुवाइमा कार्यान्वयन हुने गरीको खाकामा तयार गरिएको छ । साथै छिमेकी पालिकाहरू, जिल्लास्थित विषयगत कार्यालयहरू, प्रदेश सरकार, सङ्घीय सरकार, दातृ निकायहरू, अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूबाट सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा राखेको छु । यसका साथै यस उपमहानगरपालिकामा कार्यरत सबै साझेदार निकायलाई विकासका परियोजनाहरू सञ्चालन गर्दा विकासका विषयगत क्षेत्रमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका विषयहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गरिदिनुहुन आग्रह समेत गर्दछु ।

यस योजना तर्जुमाका लागि उपमहानगरपालिकाको तर्फबाट अग्रभागमा रहेर समन्वय र सहजीकरणको महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री मातृका भट्टराई, विपद् व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख श्री भेषराज घिमिरे, विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको काममा प्रतिवद्ध हुँदै योजना निर्माणमा भूमिका निर्वाह गर्ने सम्पूर्ण विषयगत समिति र शाखाका प्रतिनिधिहरू, योजना निर्माणको लागि विज्ञको रूपमा सहजीकरणको भूमिकामा रहनु भएका हाम्रो कन्सल्टेन्सी सेवा विराटनगरका विपद् विज्ञहरू, योजना निर्माणमा सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्नुहुने वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका संयोजक, उपमहानगरपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, बौद्धिक समुदाय तथा सरोकारवाला निकायहरू प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । अन्त्यमा, यहाँहरू सबैको साथ र सहयोगले धरान उपमहानगरपालिकालाई विपद् उत्थानशील र विपद्को समयमा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न सक्ने उपमहानगरपालिकाका रूपमा विकास गर्न सम्बद्ध सबैबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

२०८० असार २० गते

(हर्कराज राई)
उपमहानगर प्रमुख
धरान उपमहानगरपालिका, सुनसरी

धरान उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय धरान, सुनसरी

मन्तव्य

धरान उपमहानगरपालिकाको विद्यमान विपद्को जोखिमलाई व्यवस्थित रूपमा सम्बोधन गर्न उपमहानगरपालिकाले विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरी काम गर्ने जमर्को गरेको छ । नेपालको संविधान, नेपालमा भएका विद्यमान कानून, नीति, रणनीतिक कार्ययोजना तथा निर्देशिका बमोजिमको यो कार्यले जनताको जीउधन रक्षा गर्ने कार्यमा त सहयोगी हुन्छ नै र यसले दीगो विकास लक्ष हासिल गर्न पनि सहयोगी भूमिका खेल्नेछ धरान उपमहानगरपालिकालाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण भएको पालिकाको रूपमा विकास गर्न यहाँ नागरिकहरूको दक्षता तथा क्षमतामा अभिवृद्धि गरी सामाजिक तथा आर्थिक विकासका नयाँ अवसरहरू सिर्जना गरे जनसहभागिता तथा विपद् सुरक्षामा आधारित द्रुत तथा दिगो विकासका माध्यमले नागरिकको गुणस्तरीय जीवन सुनिश्चित गर्न यो योजना सहयोगी बन्नेछ ।

नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेका व्यवस्थाको सदुपयोग गर्दै, स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत र साधनहरूको समुचित व्यवस्थापन र सदुपयोग गरी समुदायमा आधारित संघसंस्थाहरू, गैरसरकारी संघसंस्थाहरू, व्यापारिक प्रतिष्ठानहरू, निजी क्षेत्र, विकास समझेदारहरू, छिमेकी स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै धरान उपमहानगरपालिकाको सुन्दर भविष्यको सुनिश्चित गर्न दृढ अटोटका साथ व्यवस्थित योजनाहरू सञ्चालन गर्न यो योजनाले महत्वपूर्ण योगदान गर्नेछ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको स्थानीय सरकार र स्थानीय विकासका लागि रहेको यसको महत्वपूर्ण भूमिकालाई हृदयङ्गम गरी उपमहानगरपालिका क्षेत्रमा विपद् व्यवस्थापन गर्न यो योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ ।

यसका लागि धरान उपमहानगरपालिकाका २० वटै वडाका वडा अध्यक्षहरू, सदस्यहरू एवं कार्यपालिका सदस्यहरू, उपमहानगरपालिका र वडाका कर्मचारीहरू, सहयोग र सुझाव उपलब्ध गराउनु हुने सरोकारवाला, समुदाय तथा योजना निर्माणको लागि प्राविधिक सहयोग गर्ने विज्ञहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । मलाई पूर्ण आशा र विश्वास छ उपमहानगरपालिकाले परिकल्पना गरेको विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताको लक्ष्यलाई उचाइमा पुर्याउन यो योजनाको कारण थप सहज बन्नेछ । यसले भविष्यमा प्रकृति, प्रवृत्ति र विपत्तिको त्रिकोणीय संयोजनात्मक विकास गर्दै दिगो विकासका लागि प्रकृति संरक्षण, विपद् व्यवस्थापन र वातावरण सन्तुलनका माध्यमबाट विकासको दिशामा सफल, सक्षम उपमहानगरपालिकाको रूपमा स्थापित भएको हुनसक्नेछ । पुनः यस कार्यमा सहयोगी मन तथा क्रियाशील सबैप्रति धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

२०८० असार २० गते

(अइन्द्र विक्रम बेघा)

उपप्रमुख

धरान उपमहानगरपालिका, सुनसरी

धरान उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय धरान, सुनसरी

धन्यवाद मन्तव्य

विपद् र जलवायु परिवर्तनका असरहरुबाट धरान उपमहानगरपालिका पनि अछुतो छैन । वर्षेनी अनियमित वर्षा, खडेरी, बाढी, पहिरो, कृषिमा रोग र किराको महामारी, हावाहुरी, असिना आदि खेपिरहेका यस उपमहानगरपालिकाका बासिन्दालाई २०४५ र २०७२ सालको भूकम्प, २०७४ र २०७८ सालको बाढीले अझ बढी प्रताडित बनाएको छ । बहुप्रकारका विपद्का कारण गरिब तथा विपन्न वर्गको जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रत्यक्ष असर पार्दछ । महिला, बालबालिक, जेष्ठ नागरिक, अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई यी समस्याले अझ बढी प्रभावित पार्दछ । विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका यिनै समस्याहरुसँग जुद्धै धरान उपमहानगरपालिकालाई विपद् उत्थानशील उपमहानगरपालिकाको रूपमा विकास गर्ने परिकल्पना सहित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनको थालनी गरिएको छ ।

नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (संसोधन २०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०, स्थानीय तहको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका (संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय) लाई समेत आधार मानेर स्थानीय समुदाय र सरोकारवालाहरूसँग प्रत्यक्ष अन्तरक्रिया गरी योजना निर्माण गरिएको छ । नेपालको राज्य व्यवस्थाको पुनसंरचनाको लागि लामो समयसम्म जनताले गरेको विभिन्न प्रकारका आन्दोलन र संघर्षको प्रतिफल स्वरूप प्राप्त संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेको महत्वपूर्ण भूमिकालाई हृदयङ्गम गरी धरान उपमहानगरपालिकाले निर्माण गरेका विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण कार्यमा सम्बद्ध सरोकारवालाहरु र समुदायप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

जनप्रतिनिधिहरुको उपस्थिति पछि स्थानीय सरकारसँग स्थानीय जनता एवं सबै सरोकारवालाहरुको चासो र अपेक्षा बढी छ । यस सन्दर्भमा नियमित सेवा प्रवाहका अतिरिक्त उपमहानगरपालिका तथा वडाका कार्यक्रमहरुलाई स्थानीय समुदाय र खासगरी सङ्घटन क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायले विशेष लाभ लिन सक्ने गरी योजनाबद्ध रूपमा काम अघि बढाएर यस उपमहानगरपालिकालाई विपद् एवं जलवायु उत्थानशील पालिकाको रूपमा विकास गर्न यो योजना सहयोगी बनेछ भन्ने अपेक्षा गरेका छु । तसर्थ यो योजनाको माध्यमबाट अगाडी सारिएका कृषाकलापहरुलाई उपमहानगरपालिका एवं वडाहरुका वार्षिक योजनाहरुमा समायोजन गर्दै कार्यान्वयन गर्न उपमहानगरपालिका सदैव तत्पर रहेको छ । योजना निर्माणको कार्यलाई अन्तिम चरणमा पुर्याउन सहयोग गर्ने वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका संयोजक, विपद् व्यवस्थापन शाखाका प्रमुख तथा विज्ञको रूपमा सहजीकरण गर्नुहुने हाम्रो कन्सल्टेन्सी सेवा विराटनगरका विपद् विज्ञहरुलाई पनि विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सरोकारवाला तथा सम्बन्धित निकायहरु संग सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछु । धन्यवाद ।

२०८० असार २० गते

(मातृका भट्टराई)

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
धरान उपमहानगरपालिका

संक्षेपीकरण (Abbreviation)

Short Form	Full Form	Nepali
NSDRM	National Strategy for Disaster Risk Management	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय रणनीति
HFA	Hygo Framework Approach	होगो कार्यसंरचना
NDRF	National Disaster Response Framework	राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्य संरचना
NCRA	Natural Calamity Relief Act 2039	दैवी प्रकोप उद्धार ऐन २०३९
DRRMA	Disaster Risk Reduction and Management Act 2018	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४
NEWS	National Early Warning System	राष्ट्रिय पूर्वसूचना प्रणाली
DDMC	District Disaster Relief Committee	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
PDMC	Province Disaster Management Committee	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति
DRRMNC	Disaster Risk Reduction and Management National Council	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
DRRMEC	Disaster Risk Reduction and Management Executive Committee	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
DRRMA	Disaster Risk Reduction and Management Authority	राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
LEOC	Local Emergency Operation Centre	स्थानीय आपत्कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र
DEOC	District Emergency Operation Centre	जिल्ला आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
PEOC	Province Emergency Operation Centre	प्रदेश आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
NEOC	National Emergency Operation Centre	राष्ट्रिय आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
DPRP	Disaster Preparedness and Response Plan	जिल्लाविपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
DDMP	District Disaster Management Plan	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना
LDCRP	Local Disaster and Climate Resilience Plan	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
CBDCRP	Community Based Disaster and Climate Resilience Plan	समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
LDCRC	Local Level Disaster and Climate Resilience Committee	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति
WDCRC	Ward Level Disaster and Climate Resilience Committee	वडास्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति
CDMC	Community Level Disaster Management Committee	समुदाय स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति
DTO	District Technical Office	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय
FCHV	Female Community Health Volunteer	समुदायमा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका
DUDBC	Depart. of Urban Development and Building Construction	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग
NRCS	Nepal Red Cross Society	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
GBV	Gender Based Violence	लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा
CCCM	Camp Coordination and Camp Management	क्याम्प समन्वय तथा व्यवस्थापन
IEC	Information, Education and communication	सूचना, शिक्षा र सञ्चार
IRA	Initial Rapid Assessment	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
MIRA	Multi Cluster Initial Rapid Assessment	बहुविषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
NFRI	Non Food Relief Items	गैरखाद्य सामग्री
RRT	Rapid Response Team	द्रुत प्रतिकार्य समूह
CCA	Climate Change Adaptation	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन
PRA	Participatory Rural Appraisal	सहभागितात्मक लेखाजोखा मूल्याङ्कन
RRA	Rapid Rural Appraisal	द्रुत लेखाजोखा मूल्याङ्कन

भाग : एक
स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, २०८०

परिच्छेद : १

प्रारम्भिक

१.१ योजनाको परिययः.....	11
१.१.१ उद्देश्य.....	11
१.१.२ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको सीमा.....	12
१.१.३ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको मार्गदर्शक नीतिगत व्यवस्था.....	12
१.१.४ योजना निर्माणको विधि तथा प्रक्रिया.....	14
१.१.५ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको लक्षित समूह.....	15
१.२ विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम पहिचानका विधिहरू.....	१५
१.२.१ समस्या / जोखिम विश्लेषण.....	16
१.२.२ कारण तथा प्रभाव विश्लेषण / विपद् बृक्ष.....	16
१.२.३ ऐतिहासिक समय रेखा.....	16
१.२.४ वाली पात्रो, मौसमी पात्रो तथा प्रकोप पात्रो.....	16
१.२.५ धरातलीय अवलोकन.....	16

परिच्छेद : २

उपमहानगरपालिकाको परिचय

२.१ धरान उपमहानगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय.....	17
२.१.१ भौगोलिक तथा ऐतिहासिक पृष्ठभूमिः.....	17
२.१.२ प्राकृतिक अवस्था.....	18
२.१.३ सामाजिक अवस्था.....	18
२.१.४ आर्थिक अवस्था.....	19
२.१.५ मानविय अवस्था.....	19

परिच्छेद : ३

उपमहानगरपालिकाको विपद् जोखिमको अवस्था

३.१ स्थानीय तहको मुख्य जलवायु परिवर्तन र विपद्का जोखिम.....	21
३.१.१ धरान उपमहानगरपालिका क्षेत्रको प्रकोपको पहिचान.....	21
३.१.२ प्रकोप स्तरीकरण.....	22
३.१.३ परिवर्तित प्रकोपको अवस्था.....	23
३.१.४ विगत १० वर्षयता विपद्बाट भएको क्षतिको विवरणः.....	24
३.१.५ घरको जगको प्रकारः.....	27
३.१.६ घरको छानाको प्रकार.....	28
३.१.७ शिक्षा तथा विद्यालयहरू.....	29
३.१.७ विद्यालय र बाटोमा बालबालिकामा हुनसक्ने जोखिमः.....	32
३.१.८ सडक, पुल निर्माण र त्यसले निम्त्याएको जोखिम.....	33

३.१.९ खानेपानी, सरसफाइ तथा ढल निकास.....	33
३.१.१० कृषि तथा जीविकोपार्जन.....	36
३.१.११ सिंचाइ.....	37
३.१.१२ उर्जा.....	37
३.१.१३ संचार.....	38
३.१.१४ सहरी विपद र धरान उपमहानगरपालिका.....	40
३.१.१५ जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिमबारे सूचनाहरू.....	44
३.१.१६ जलवायु परिवर्तनका परिदृश्यहरू र त्यसका प्रत्यक्ष असरहरू.....	44
३.२ सम्मुखता (EXPOSURE).....	45
३.३ संकटासन्नता (VULNERABILITY).....	47
३.४ जोखिम नक्साङ्कन.....	48
३.५ विपदबाट प्रभावित हुनसक्ने लक्षित जनसंख्याको पूर्वानुमान (उच्च संकटासन्न क्षेत्रको मात्र).....	48

परिच्छेद : ४

उपमहानगरपालिकाको विपद् जोखिमको कारण र असर

४.१ उपमहानगरपालिकामा रहेका विपदहरूको कारण र असर विश्लेषण.....	50
४.१.१ उपमहानगरपालिकामा बग्ने खोला खहरेहरू तथा अन्य प्रकोपहरू र त्यसले प्रत्यक्ष असर गर्न क्षेत्रहरू.....	50

परिच्छेद : ५

क्षमता विश्लेषण

५.१ स्वास्थ्य तथा स्वास्थ्य सुविधाका संरचनाहरू.....	72
५.२ सुरक्षित स्थान (खुल्ला क्षेत्र तथा सामुदायिक भवन) को विवरण:.....	74

परिच्छेद : ६

राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना प्राथमिकताका क्षेत्र सम्बन्धी विषयहरू

६.१ प्रकोपबारे बुझाई.....	77
६.२ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति.....	78
६.३ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिहरूमा गरिएका सुदृढिकरणका प्रयासहरू.....	78
६.४ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिमा भएका मुख्य कमी कमजोरीहरू.....	79
६.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशीलता बृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिमका जानकारीमा आधारित निजि तथा सार्वजनिक लगानी.....	79
६.६ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनकै लागि समर्पित योजना तथा कार्यक्रमहरूका लगानी.....	80
६.७ विषयगत क्षेत्रहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलन एकीकृत गरिएका योजनाहरूका लागि लगानी.....	80
६.८ प्रभावकारी प्रतिकार्य र पुर्नलाभ.....	81
६.९ हालको क्षमता.....	81
६.१० स्थानीय तहको क्षमता.....	82

परिच्छेद ७

समस्या, प्राथमिकता र योजनाको खाका

७.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजनाका प्राथमिकताहरू.....	83

परिच्छेद ८
समस्या, प्राथमिकता र योजना

८.१ देखिएका क्षेत्रगत समस्याहरू.....	84
८.१.१ आर्थिक विकास :.....	84
८.१.२ सामाजिक विकास :.....	84
८.१.३ पूर्वाधार विकास :.....	85
८.१.४ वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन :.....	85
८.१.५ सुशासन र संस्थागत विकास :.....	85
८.२ समाधानका लागि कृयाकलापहरू.....	86
८.२.१ आर्थिक विकास.....	86
८.२.२ सामाजिक विकास.....	86
८.२.३ पूर्वाधार विकास.....	87
८.२.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन.....	87
८.२.५ सुशासन र संस्थागत विकास.....	88

परिच्छेद: ९

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

९.१ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील एकीकृत क्रियाकलाप.....	89

परिच्छेद: १०

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि वडागत योजना

१०.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि वडागत योजना.....	96

भाग : दुई

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८०

परिच्छेद: ११

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

सामान्य पूर्वतयारी योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरूका लागि)

११.१ प्राथमिकता प्राप्त रणनीतिक पूर्वतयारी.....	114
११.२ विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना.....	118
११.२.१ विषयगत क्षेत्र (Cluster) परिचय.....	118
११.२.२ विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य.....	118
११.२.३ विषयगत क्षेत्रहरू.....	118
११.३ विषयगत क्षेत्रहरूको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका कृयाकलापहरू.....	119
११.३.१ समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र.....	119
११.३.२ खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र.....	126
११.३.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र.....	130
११.३.४ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र.....	134
११.३.५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र.....	138
११.३.६ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र.....	141
११.३.७ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र.....	146
११.३.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र.....	150
११.४ बाढीको प्रतिकार्य योजना.....	153

परिच्छेद : १२

बन्दोबस्ती सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकताको लेखाजोखा

१२.१ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था	158
१२.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता	161
१२.३ गैर-खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल.....	161
१२.४ मानवीय सहायता स्थल.....	161
१२.५ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत	161

परिच्छेद : १३

विविध

१३.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन	162
१३.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य.....	162
१३.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना	162
१३.३.१ लक्ष्य र सूचकहरू.....	162
१३.३.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन	163
१३.३.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना	164
अनुसूची १ उपमहानगरपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारीहरूको सम्पर्क नम्बरहरू	165
अनुसूची २ उपमहानगरपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको विवरण.....	165
अनुसूची ४ उपमहानगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामाजिक संस्था र समूहहरूको विवरण	167
अनुसूची ५ : पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोहरूको विवरण	170
अनुसूची ६ विद्यमान प्रमुख सर्ने र नसर्ने १० रोगहरू.....	171
अनुसूची ७ जोखिममा रहेका वस्तीको अवस्था	171
अनुसूची ८ एम्बुलेन्स, शववाहन, दमकल र हेभी इक्वीपमेण्ट आदिको विवरण:	173
अनुसूची ९ धरान उपमहानगरपालिकाका क्षेत्रमा रहेका नेपाल प्रहरीका युनिट प्रमुखहरू र उद्धार सामग्रीहरूको विवरण	173
अनुसूची १० नेपाली सेनाको धरानका विभिन्न स्थानमा रहेका युनिटका प्रमुखहरूको विवरण:.....	173
अनुसूची ११ नेपाली सेनाका विभिन्न युनिटमा रहेका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको विवरण:	173
अनुसूची १२ धरानमा अवस्थित स.प्र.बल नेपालका युनिटहरूको सम्पर्क नम्बर विवरणहरू:.....	174
अनुसूची १३ सशस्त्र प्रहरी बल नेपालको धरान स्थित युनिटहरूमा रहेका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको विवरण:	174
अनुसूची १४ नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा धरानमा रहेका सामग्रीहरूको विवरण	174
अनुसूची १५ प्रकोप स्तरीकरण	175
अनुसूची १६ वडाहरूको प्रकोप नक्शा.....	185
अनुसूची १७ विपद् प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम	197

भाग : एक
स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील
योजना, २०८०
(Local Disaster & Climate Resilience Plan-2080)

परिच्छेद : १ प्रारम्भिक

१.१ योजनाको परिययः

धरान उपमहाउपमहानगरपालिकामा विपदबाट हुनसक्ने क्षति घटाउनको लागि विकास योजना सञ्चालन गर्दा विपदसम्बद्ध जोखिम घटाउन र नयाँ जोखिम उत्पन्न हुन नदिई विपद् तथा जलवायु उत्थानशील विकासका निमित्त यो योजना तयार गरिएको छ। यस योजनाले उपमहानगरपालिका क्षेत्रमा रहेका मौजुदा विपद्जन्य जोखिम र जलवायु परिवर्तनका असर घटाएर दिगो, भरपर्दो, प्रतिफलदायी र सुरक्षित विकास प्रक्रियालाई प्रोत्साहित गर्नेछ। उपमहानगरपालिकामा सञ्चालन हुने विषयगत विकास क्षेत्रमा जोखिम पहिचान गरी न्यूनीकरण गर्ने, जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न दक्षता विकास गर्ने कार्यमा यस योजनाले मार्गदर्शनका रूपमा सहयोग गर्नेछ। तसर्थ, विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरणलाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्दै जोखिम घटाउने र विपद् भईहालेमा प्रभावित व्यक्ति तथा परिवारको उद्धार, प्राथमिक उपचार तथा आवश्यक आपतकालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा मानव जीवन र जीविकोपार्जनका साधन तथा सम्पत्ति^१ को संरक्षणका कार्य गर्न उपमहानगरपालिकाका शाखा, वडा कार्यालयहरू र समुदायका प्रतिनिधिहरूबीच जिम्मेवारी बाँडफाँड गरिएको योजनाबद्ध खाका नै स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना हो। यो योजना विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय र प्रादेशिक नीतिका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय र प्रादेशिक रणनीतिक कार्ययोजनाले मार्गदर्शन गरेको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको विकासमा आधारित अवधारणा अनुरूप तर्जुमा गरिएको छ। समग्र विपद्को अवस्थालाई हेर्दा नेपाल एक बहुप्रकोपबाट उच्च जोखिममा रहेको देश हो। विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना र स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक पत्रको लक्ष प्राप्तिको काममा योगदान पुर्याउन र यस उपमहानगरपालिकाको क्षेत्रगत विकास योजना निर्माण प्रकृत्यामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मूलप्रवाहीकरण गरी उत्थानशील विकास अवधारणालाई प्रवर्द्धन गर्न यो योजनाको निर्माण र कार्यान्वयनले योगदान पुर्याउनेछ।

१.१.१ उद्देश्य

सम्भावित विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम कम गर्न, विपद्को समयमा आपतकालीन कार्य सम्पादन गर्न, प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न र विपद्पछि पुनःस्थापना तथा पुननिर्माणका लागि दिशानिर्देश गर्न तयार गरिएको योजनाबद्ध कार्यक्रम, जिम्मेवारी तथा वजेटसहितको योजना नै धरान उपमहानगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना हो। यस योजनाको उद्देश्य देहायवमोजिम रहेका छन् :

- विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिमको वुझाईको विकास गर्दै जोखिम न्यूनीकरणको काममा समुदायको अगुवाई सुनिश्चित गर्ने।
- विपद् व्यवस्थापनको नीतिगत कामहरूलाई स्थानीयकरण गर्न संस्थागत सुदृढीकरण र शासकीय संयन्त्र निर्माणको सुनिश्चित गर्ने।
- विपद् व्यवस्थापनको काममा गैसस, नागरिक समाज तथा निजी क्षेत्रको सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने।
- विपद् जोखिम पहिचान र न्यूनीकरण कार्यमा प्रभावित समुदायसहितको समावेशी नेतृत्व विकासमा सहयोग गर्ने।
- स्थानीय तहको विकास योजनालाई लैगिक तथा समावेशी सहितको विपद् उत्थानशील बनाउने।
- विपद् प्रतिकार्यको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मापदण्डहरूलाई स्थानीयकरण गर्ने।

सम्पत्ति^१ मानवीय सम्पत्ति, प्राकृतिक सम्पत्ति, सामाजिक सम्पत्ति, भौतिक सम्पत्ति र आर्थिक सम्पत्ति

- विपद् जोखिम राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (NSDRM) को लक्ष हासिल गर्न योगदान गर्ने ।
- बहुप्रकोप जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका कामहरूलाई विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।
- दिगो र उत्थानशील विकासका माध्यमबाट गरिबी घटाउने कार्यमा योगदान गर्दै विपद्बाट नागरिकहरूको जीउधनको सुरक्षा गर्ने ।
- विकास निर्माणको कामहरूलाई दिगो र उत्थानशील बनाउने ।

१.१.२ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको सीमा

यो योजना धरान उपमहानगरपालिकाका २० वटा वडाको सिमा भित्र सीमित रहनेछ । धरान उपमहानगरपालिकाका वडा र समुदायका नागरिकहरूबाट प्राप्त सूचना, उपमहानगरपालिका क्षेत्रमा सरोकारवाला निकाय तथा उपमहानगरपालिकाका विषयगत शाखाहरूबाट प्राप्त सूचनामा आधारित छ । विभिन्न विपद्हरूबाट हुने क्षतिलाई सिमित स्रोत र साधनबाट पूर्णरूपमा अन्त्य गर्न चुनौतिपूर्ण रहेको छ ।

यो योजना विगतमा घटेका विपद्का घटनाहरू, स्थानीयस्तरमा उपलब्ध जानकारी तथा स्थानीय समुदाय र सरोकारवालाहरूका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी बुझाई र अवधारणाहरूमा आधारित भै तयार गरिएको छ । प्राकृतिक तथा मानवीय कारणबाट भविष्यमा हुनसक्ने विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपहरूको विश्लेषण, वडा स्तरको जोखिम विश्लेषण, विपद् सम्बन्धमा नेपालको वैधानिक अभिलेखहरूका आधारमा तयार गरिएको छ । यो योजना अन्तरगत तर्जुमा गरिएका गतिविधिहरू उपमहानगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापनका लागि गर्नुपर्ने आधारभूत कार्यहरूका साथै दिगो विकास तथा विपद् उत्थानशीलता अभिवृद्धिका लागि क्षेत्रगत विकास योजनामा विपद् व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई मूलप्रवाहीकरण कार्यमा केन्द्रित गरिएको छ । तथापी कार्यान्वयनका लागि बढी मात्रामा बाह्य स्रोत परिचालन गर्नु पर्ने र जिल्ला, प्रदेश र संघीय तहसम्म समन्वय र सहकार्य गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ ।

१.१.३ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको मार्गदर्शक नीतिगत व्यवस्था

नेपाल भूकम्प, बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी, शीतलहर, चट्याङ, हिमताल विस्फोट, हिमपहिरो बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको मुलुक हो । जलवायु परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट पनि नेपाल अत्यन्त संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष प्रभाव खासगरी जीविकोपार्जन, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा उर्जा, जलवायुजन्य प्रकोप, मानव स्वास्थ्य, ग्रामीण बसोबास तथा भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा देखा पर्न थालेको छ ।

जलवायु परिवर्तनसँगै विपद्का घटनाहरू बढ्दै गएका र निरन्तर दोहोरिरहने क्रम बढेको छ । जलवायु परिवर्तन एवं विपद्का कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा प्रतिकूल असर परेको कुरा विभिन्न तथ्याङ्क र प्रमाणहरूले पुष्टि गरेका छन् । यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिकहरू, साधन स्रोतको पहुँचमा कमी र प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित समुदाय बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने तथ्य विभिन्न अध्ययनहरूले प्रष्ट पारिसकेका छन् ।

जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल असर नेपाल र नेपालजस्ता अति कम विकसित एवं विकासोन्मुख देशहरूमा धेरै परिरहेको छ । नेपाल विश्वका १९८ मलुकमध्ये भूकम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं, पानी जन्य विपद्का दृष्टिले ३०औं स्थानमा रहेको छ ।^२ त्यसैगरी नेपाल जलवायु परिवर्तनको प्रभावको दृष्टिले विश्वका २०५ मुलुक मध्ये दशौं

^२ UNDP/BCPR, सन् २००४ ।

जोखिमयुक्त मुलुक रहेको छ ।³ खासगरी ग्रामीण क्षेत्रमा जीविकोपार्जनका स्रोतमा जलवायु परिवर्तनका कारणले प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष दुवै प्रकारको प्रभाव पारिरहेको छ ।

जलवायु अनुकूलनका लागि नेपाल सरकारले लागू गरेको राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ कार्यान्वयन भइरहेको छ । जसले जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि प्राथमिकताका दिनुका साथै उपलब्ध बजेटको ८० प्रतिशत स्थानीय तहमै लगानी गनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसैगरी जलवायु परिवर्तन समानुकूलनलाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय विकास योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्ने लक्ष्य अनुरूप वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय ढाँचा (LAPA Framework) २०६८ ल्याएको छ । नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दीर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना तयारी भइरहेको छ ।

त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट विपद् जोखिम व्यवस्थापनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यलाई विशेष महत्व दिई नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (परिमार्जन २०७५ सहित), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण नियमावली २०७६, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३० जस्ता नीतिगत व्यवस्थाले विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउधन र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षणमा जोड दिएको छ । त्यसैगरी प्रदेश नम्बर १ ले प्रदेश विपद् व्यवस्थापन ऐन २०७५, प्रदेश विपद् उत्थानशील नीति २०७८, प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र कार्यविधि लगायत विभिन्न दस्तावेजहरू तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

विद्यमान ऐन कानूनले स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको अधिकारको प्रयोग गरी धरान उपमहानगरपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५, विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७६, निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यसरी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय तहबाट तयार भई जारी भएका नीतिगत मार्गदर्शनका आधारमा तयार गरिने योजनाले उपमहानगरपालिकाको विपद् जोखिम व्यवस्थापनको कार्यलाई थप व्यवस्थित गर्न सहयोग पुर्याउनेछ । यसरी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय तहबाट तयार भई जारी भएका नीतिगत मार्गदर्शनका आधारमा धरान उपमहानगरपालिकाले तयार गरेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई पूर्णता प्रदान गरिएको छ । यस योजना निर्माणका मार्गदर्शक सिद्धान्त देहायअनुसार रहेका छन् ।

- विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई प्रभावकारी बनाउन संघ, प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय र वडाहरूसँगको समन्वयमा संस्थागत विकास भएको छ ।
- उपमहानगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापनका लागि सहजीकरण, व्यवस्थापन, नियन्त्रण तथा नियमन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी प्रमुखको हुने भएकाले सो जिम्मेवारी पूरा गर्न उपमहानगरपालिकाले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र वडा स्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरेको छ । यसरी हुँदै आएको संस्थागत विकासले यो योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि आधार प्रदान गरेको छ ।
- यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि सार्वजनिक क्षेत्र, विकास साझेदार, सरोकारवाला सङ्घसंस्थाहरू तथा समुदाय, निजी क्षेत्र, नागरिक समाजको सहभागिता तथा साझेदारी अभिवृद्धिको अवधारणालाई यस योजना निर्माणको आधारस्तम्भको रूपमा लिइएको छ ।
- आपतकालीन प्रतिकार्यका क्रममा नागरिकहरूको जीवन, सम्पत्ति, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन तथा उत्पादनका साधनहरू, सांस्कृतिक तथा वातावरणीय सम्पदाको रक्षा गर्दै मानव अधिकार तथा विकासको अधिकारलाई

³ जर्मन वाच, सन् २०२१ ।

- संरक्षण गर्ने अधिकारमुखी, लैंगिक तथा समावेशीकरणको अवधारणा समेत यस योजनाको निर्माणको आधार रहेको छ ।
- यस योजनालाई आधार मानेर विपद्को जोखिममा रहेका समुदायको उत्थानशीलता बढाएर विपद्को सामना गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ । त्यसका लागि आपतकालीन समयमा गरिने मानवीय सहयोगका क्रममा विशेष गरी जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, महिला, बालबालिका, दीर्घरोगी र अति गरीब समुदायलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ र सेवा प्रवाहमा उनीहरूको पहुँच बढाइनेछ ।
 - समावेशी विपद् व्यवस्थापनलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ र महिला तथा युवा नेतृत्वको निर्माण गरी आवश्यकताअनुसार क्षमता विकास गरिनेछ ।
 - विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा विज्ञान तथा प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्नुका साथै स्थानीय श्रोतसाधन, ज्ञान, सीप तथा श्रमलाई उपयोग गर्दै प्रविधि हस्तान्तरणलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
 - जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, दिगो विकास लक्ष्य, खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य सुरक्षा, विपद् ज्ञान व्यवस्थापनमा आधारित शिक्षा, वातावरण संरक्षण र विपद् उत्थानशील विकास बीच सामञ्जस्य कायम गरिनेछ ।

१.१.४ योजना निर्माणको विधि तथा प्रक्रिया

योजना निर्माणको क्रममा देहायका विधि तथा प्रकृया अवलम्बन गरिएको छः

क) सन्दर्भ सामग्रीको विश्लेषणः

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय निति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०, विपद् पिडित उद्धार र राहत सम्बन्धी मापदण्ड सातौँ संसोधन २०७७, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिकालाई आधार बनाइएको थियो । उपमहानगरपालिकासंग सम्बन्धित दस्तावेजहरू उपलब्ध गराउनको लागि क्षेत्रगत शाखाहरूसंग समन्वय गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन र सोसंग सम्बन्धित भए गरेका कामहरूको प्रतिवेदन तथा तथ्याङ्कहरूको समीक्षा गरिएको थियो ।

ख) उपमहानगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र सरोकारवालाहरूसंग परामर्श कार्यशालाः

सन्दर्भ सामग्रीको विश्लेषणको कामपछि उपमहानगरपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिसंग परामर्श कार्यशाला गरिएको थियो । कार्यशालामा योजना निर्माणका लागि गरिने कृयाकलाप, यसमा अपनाइने विधि प्रकृयाहरू, विश्लेषण पछिको प्रतिवेदन खाकाको वारेमा छलफल गरिएको थियो । कार्यशालामा सूचना संकलनका लागि उपमहानगरपालिकाको भूमिका र साझेदार तथा परामर्शदाता संस्थाको भूमिकाको वारेमा छलफल गरी कार्ययोजना तयार गरिएको थियो । कार्यशालाको संयोजन उपमहानगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन शाखाले गरेको थियो । कार्यशालामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी, राजनैतिक दलका पदाधिकारीहरू तथा सम्पूर्ण वडा अध्यक्षहरूको उपस्थिति थियो ।

ग) वडास्तरीय बहुप्रकोप सङ्घटनता तथा क्षमता विश्लेषणः

उपमहानगरपालिकाको अगुवाइमा वडाका प्रतिनिधिहरूको तीनवटा भेला गरिएको थियो । हरेक भेलामा ६ देखि ७ वटा सम्म वडाका जनप्रतिनिधिहरू, संकटासन्न समुदायका प्रतिनिधिहरू, विद्यालय प्रतिनिधिहरू, महिला समूहका प्रतिनिधिहरू गरी सवै स्थानमा जम्मा ३२ देखि ४५ जना सम्मको उपस्थिति रहेको थियो । वडा नं २० मा अलगगै छलफल गरिएको थियो । छलफलको क्रममा सामाजिक स्रोत तथा प्रकोप नक्सा, समस्या स्तरीकरण, क्षतिको विश्लेषण, प्रकोपको समय प्रवाह, कारण विश्लेषण जस्ता सहभागितामूलक विधिहरूको प्रयोग गरिएको थियो ।

घ) पार्श्वचित्रको (Profile) मस्यौदा लेखनः

प्राप्त सूचना तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको विश्लेषण गरी त्यसैको आधारमा योजनाको मस्यौदा तयार गरिएको थियो ।

ड) पार्श्वचित्रमा पृष्ठपोषणको लागि छलफल:

धरान उपमहानगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको मस्यौदा तयार भएपछि सो मस्यौदालाई उपमहानगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितिमा पृष्ठपोषणको लागि प्रस्तुत गरिएको थियो । मस्यौदाको प्रस्तुति उपमहानगरपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरू, विषयगत समिति, विषयगत विभागका प्रतिनिधिहरू, कार्यपालिकाका पदाधिकारीहरूको उपस्थितिमा गरिएको थियो ।

च) विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना मस्यौदा लेखन

उपमहानगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समितिको पृष्ठपोषण पछि यसको आधारमा योजनाको मस्यौदा लाई अन्तिमरूप प्रदान गरिएको छ ।

१.१.५ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको लक्षित समूह

यस योजनाको पहिलो लक्षित समूह विपद् र जलवायु परिवर्तनका कारण उच्च जोखिममा रहेका समुदाय रहेका छन् । तथापि यस योजनाले समग्र उपमहानगरपालिकालाई समेटेको हुँदा लक्षित समूहलाई देहायअनुसार विभाजन गरिएको छ:

धरान उपमहानगरपालिकाका २० वटै वडाका ४२,३९६ घरधुरीमा बसोबास गर्ने १,६६,५३१ (महिला ८८,१२१ र पुरुष ७८,४१०) नागरिकहरू यस योजनाका प्राथमिक लक्षित समूह हुन् ।

पहिचान भएका उपमहानगरपालिकाको उच्च जोखिम तथा संकटासन्न क्षेत्रमा बसोबास गर्ने समुदाय, लक्षित समुदाय र पछाडी पारिएका समुदायहरू यस योजनाका प्रमुख लक्षित समूहका रूपमा रहेका छन् ।

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना खासगरी नियमित विकास योजना, विद्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र, सुरक्षा निकाय, वडाका कृषि समूह, आमा समूह, युवा समूहलगायत सरोकारवालाहरूसंग रहने हुँदा यी निकाय र समूह तथा घरपरिवार यसको लक्षित वर्गका रूपमा रहेका छन् ।

यस योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यक्रम र बजेट उपलब्ध गराउने मूल निकाय भएकोले उपमहानगरपालिका यसको लक्षित निकायका रूपमा रहेको छ ।

यस योजनामा संलग्न गरिएका कृषाकलापको कार्यान्वयनका लागि संघीय र प्रदेश सरकारको समेत सहयोग आवश्यक पर्ने भएको हुँदा यसको कार्यान्वयनका लागि सहयोगीका रूपमा संघ र प्रदेश सरकारसमेत लक्षित निकायको रूपमा रहेका छन् । धरान उपमहानगरपालिकामा सामाजिक वा अन्य विषयगत क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका वा भविष्यमा कार्य गर्न आउने दाता, गैरसरकारी संस्था र नीजि क्षेत्र समेत यसको लक्षित निकाय वा समूह रहेका छन् ।

१.२ विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम पहिचानका विधिहरू

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (संशोधन २०७५ सहित), र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार धरान नगरकार्यपालिकाले निर्माण गरेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयारीको लागि नगरक्षेत्रको जोखिम विश्लेषण गर्न तल उल्लेखित विधिहरू अपनाइएको थियो ।

यसको लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति धरान उपमहानगरपालिकाको नेतृत्वमा आयोजना गरिएको नगरस्तरीय बैठकले निर्णय गरेर वडास्तरमा जोखिम विश्लेषण भेला आयोजना गरी छलफल, अर्धसंरचनात्मक प्रश्नावली मार्फत अन्तर्वार्ता, संरचनात्मक फारमहरू मार्फत सूचना तथा जानकारी संकलन गरिएको थियो । सूचना संकलनका लागि आयोजना गरिएका भेलामा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, दलित, अपांगता भएका मानीसहरू, उच्च जोखिममा रहेका

समुदायको समेत सहभागिता रहेको थियो । समग्र रूपमा जोखिम पहिचान तथा विश्लेषणको लागि निम्नानुसार विधिहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

१.२.१ समस्या / जोखिम विश्लेषण

बडा स्तरमा गरिएको छलफल, प्रमुख जानकारहरूसंगको अन्तरवार्ता तथा विपदको ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषणको आधारमा विपदले निम्त्याएका समस्या तथा समुदायमा रहेका जोखिमहरूको विश्लेषण गरिएको छ । यस पालिकामा विगतमा देखिएका प्रकोपका घटना र यसले पुर्याएका क्षतिको आधारमा सूचीकरण तथा स्तरीकरण गरिएको छ ।

१.२.२ कारण तथा प्रभाव विश्लेषण / विपद् बृक्ष

बडास्तर तथा नगरस्तरीय कार्यशालामा भएको छलफल र प्राप्त तथ्यांकको आधारमा विपदको कारण तथा यसले पारेको प्रभाव विश्लेषण गरिएको छ ।

१.२.३ ऐतिहासिक समय रेखा

यो योजना तयार गर्दा बडा तथा समुदायमा विगतमा भएका विपदका घटना यसले पारेको प्रभावलाई क्रमवद्ध रूपमा छलफलका आधारमा राखिएको छ । जसले यस पालिकाको विपदको अवस्था चित्रण गर्छ र भावी दिनमा गर्नुपर्ने कार्यहरूलाई मार्गदर्शन गर्छ ।

१.२.४ वाली पात्रो, मौसमी पात्रो तथा प्रकोप पात्रो

यस पालिकामा वारम्बार दोहोरिरहने प्रकोपका घटना, मौसम तथा जलवायुमा देखिएको परिवर्तन तथा यसले वालीनालीमा ल्याएको परिवर्तनलाई यथार्थ रूपमा चित्रण गर्न वाली पात्रो, मौसमी पात्रो तथा प्रकोप पात्रो तयार गरिएको छ ।

१.२.५ धरातलीय अवलोकन

जोखिम विश्लेषणका लागि संकलन गरिएको सूचना तथा तथ्यांकलाई जाँच गरी प्रमाणीकरण गर्न जोखिम क्षेत्रहरूमा स्थलगत अध्ययन गरियो । जसले गर्दा प्राप्त तथ्यांकहरूको वैधता पुष्टि तथा प्रमाणीकरण भएको छ । साथै यो योजनाको आधिकारिकतालाई बढाएको छ ।

माथि उल्लेखित औजारहरू प्रयोग गर्दा सामाजिक र आर्थिक रूपमा पछाडी परेको समूह, बालबालिका, महिला, दलित तथा अपाङ्ग भएका व्यक्तिमा पर्ने जोखिमका साथै विशिष्ट आवश्यकताको विशेष ध्यान दिनु पर्नेछ

परिच्छेद : २

उपमहानगरपालिकाको परिचय

२.१ धरान उपमहानगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१.१ भौगोलिक तथा ऐतिहासिक पृष्ठभूमि:

कोशी प्रदेशको सुनसरी जिल्लामा अवस्थित धरान उपमहानगरपालिका, नेपालकै एक सुन्दर तथा विविध साँस्कृतिक विविधता भएको शहर हो । शहरको तीन तिरबाट डाँडोले घेरेको, दक्षिण तिर चारकोशे झाँडी, दुवै तर्फ खोलाले घेरेको र थोरै दूरीमा पनि उचाइको धेरै फरक रहेको अर्थात् तराईको समथर मैदान देखि जम्मा ४ कि.मि. को दूरीमा ३०५ मी. देखि ७०० मी. सम्मको उचाईमा रहेको यस उपमहानगरपालिकालाई पहाड र तराईको संगम स्थल (भावर प्रदेश) को रूपमा मानिन्छ । ११९ मिटरको उचाइमा रहेको चारकोसे झाडी देखि १७७८ मिटरको उचाइमा रहेको भेडेटार क्षेत्र सम्मको भूभाग भएको यस उपमहानगरपालिकाको क्षेत्रफल १९२.६१ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । भौगोलिक हिसाबले ८७° १२' ०४" देखि ८७° २१' २३" पूर्वी देशान्तर र २६° ४२' ४१" देखि २६° ५२' ४२" उत्तरी अक्षांश बीचमा रहेको धरान पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्रको एउटा प्रमुख पर्यटकीय, व्यापारिक र शहरी क्षेत्र हो । वि.स २०६८ मा गरिएको जनगणना अनुसार धरान उपमहानगरपालिकाको घरधुरी ४२,३९६ रहेको छ भने जनसंख्या १,६६,५३१ रहेको छ जसमा महिला ८८,१२१ र पुरुष ७८,४१० रहेका छन् ।

महाभारतकालीन ईतिहास बोकेको र पछिल्लो समयमा किरात राजधानीको रूपमा रहेको विजयपुर धरान नगरको शिर हो । विजयपुरको ईतिहास खेतलदा सतिदेविको दन्त पतन भएको किंवदन्ती र दन्तकाली मन्दिरको अवस्थिति एवं ५०० वर्ष पहिले बंगालका राजाले जिर्णोद्धार गरेको पिण्डेश्वर मन्दिरको अभिलेखहरूबाट यो स्थान पुरातात्विक, पौराणिक एवं ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय महत्व बोकेको छ । हालको आधुनिक धरान सहर रहेको स्थानमा सुरुमा घना जङ्गल रहेको र सो जङ्गल फँडानीका क्रममा काठ चिर्ने आरावालाहरूले तयार गर्ने गरेको धरान (धराप) बाट नै आजको धरान सहरको नामकरण भएको भन्ने भनाई छ ।

विजयपुरमा धेरै अघि देखि बसोबास भएको भएता पनि वि.स. १९५० तिर घना जङ्गल फँडानी गरेर समतल क्षेत्रमा सानो बस्तीबाट सुरुवात भएको धरान, वि.स. १९५९ मा तत्कालीन राणा प्रधानमन्त्री श्री ३ चन्द्र शमशेरले चन्द्रनगर (हाल पुरानो बजार) र वि.स. १९९० तिर श्री ३ जुद्ध शमशेरले जुद्ध नगर (हालको नयाँबजार) बसालेको इतिहासमा पाइन्छ ।

वि.स. २०१० सालमा पूर्वाञ्चलको लागि ब्रिटिस गोर्खा भर्ती केन्द्र धरानमा स्थापना भए पछि मुख्य रूपमा धरानमा बसोबास तथा चहलपहल बढेको पाइन्छ । वि.स. २०१७ सालमा धरान नगरपालिका घोषित भएको धरान, वि.स. २०१८ सालमा नेपाललाई १४ अञ्चल ७५ जिल्लामा विभाजन गर्दा कोशी अञ्चलको सदरमुकाम समेत घोषित भएको थियो ।

सुरुमा ११ वडाहरू मात्र रहेको धरानलाई वि.स. २०३५ सालमा पूर्वतर्फ रहेको बाँझगरा गाउँ पञ्चायत र पश्चिम तर्फ रहेको घोषा गाउँ पञ्चायतको केही केही क्षेत्रलाई गाभेर क्षेत्र विस्तार गरी १९ वडामा विभाजन गरिएकोमा २०७१ वैशाख २५ गतेको मन्त्रिपरिषद्को निर्णय अनुसार पाँचकन्या गा.वि.स.लाई पनि धरान नगरपालिकामा गाभी

२३ वडा कायम गरियो । २०७१ मंसिर १६ गते नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद्) को निर्णय अनुसार विष्णुपादुका गा.वि.स.लाई धरान नगरपालिकामा गाभेर २७ वडा कायम गरी धरान नगरपालिकालाई उपमहानगरपालिका घोषित गरिएको हो । संघीय पुनर्संरचना आयोगको निर्णयानुसार वर्तमान धरान पुनः २० वटा वडामा पुनर्संरचित भएको छ ।

विविध जाति तथा जनजातिहरूको बसोबास स्थल र कला, साहित्य, संस्कृति तथा खेलकुदको क्षेत्रमा ख्याति प्राप्त धरान हाल आएर शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटकीय तथा व्यापारिक पूर्वाधारयुक्त सुन्दर सहरको रूपमा विकास हुँदै पूर्वाञ्चलको मात्र नभइ नेपालकै नमुना नगरपालिका बन्न प्रयासरत छ ।

२.१.२ प्राकृतिक अवस्था

यस उपमहानगरपालिकामा खहरे खोलाहरू प्रशस्त मात्रामा रहेका छन् । सेउती र सर्दु यस उपमनपाका मुख्य खहरेहरू हुन भने अंधेरी, शोरा, पोखरा, लेदुवा आदि अन्य खहरेहरू हुन् । यसरी बग्ने खहरे खोलाहरू सम्बन्धित क्षेत्रको जलश्रोतको आधार भएको छ जसले सिंचाई तथा अन्य पानीको आपूर्तिलाई सहयोग पुरयाएको छ भने विपद्को जोखिम पनि हुने गरेको पाइन्छ ।

सवै वडामा गरेर २७४१.२९ हेक्टर जमिन सामुदायिक वन जंगलले ढाकेको छ जसले ८४६७ घरधुरीको घांसपात तथा दाउराको लागि सहयोग पुगेको छ । यस उपमहानगरपालिकाको करीव ७०.२० प्रतिशत जमिन वनजंगलले ढाकेको कारणले वनक्षेत्रको श्रोत अत्यधिक मात्रामा रहेको छ । वनक्षेत्र बढी भएको कारणले वन्यजन्तुबाट समय समयमा अन्नवालीको नष्ट र मानिसमाथि आक्रमण हुने घटना हुने गरेको छ भने आगलागीको जोखिम पनि उत्तिकै रहेको छ । वन व्यवस्थापनको नाममा जङ्गलका फलफूल नष्ट गर्ने र रूख हुर्काउने कुरामा सफलता पाउँदै गर्दा जङ्गली जनावरको खाना खोसिएकोले वन्यजन्तु वस्तीमा पस्ने गरेको कुरालाई हेक्का राख्दै वन उपभोक्ता समितिले वार्षिक रूपमा जङ्गलमा फलफूल र घाँसखेतीमा लगानी वढाउनु जरूरी छ ।

२.१.३ सामाजिक अवस्था

वडावासीहरू संग छलफल गर्दा आएको सूचनाको आधारमा जोखिम पार्श्वचित्र अनुसार यस उपमहानगरपालिकामा सामुदायिक भवन र सार्वजनिक भवन गरी जम्मा ५६ वटा रहेका छन् जसमा विपद्को समयमा आश्रय स्थलको रूपमा प्रयोग गर्न सकिने संभावना रहेको छ । यसै गरी आश्रय लिन सक्ने मठ, मन्दिर र चर्चहरू २२ वटा रहेका छन् । खानेपानीको सन्दर्भमा यस उपमहानगरपालिकामा धारा तथा पाइपबाट पानी खाने प्रतिशत ८१.४० रहेको छ भने अन्यले इनार, कुवा, जरुवापानी, खोला र सार्वजनिक धाराबाट पनि खानेपानी खाने गरेको पाइन्छ । पर्याप्त खानेपानीको अभावमा धेरैले ट्याङ्करबाट किनेर पानीको प्रयोग गर्दछन् ।

हाल सञ्चालन भैरहेका विभिन्न तहका शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण अनुसार आधारभूत विद्यालय सामुदायिक २७ वटा र संस्थागत ३० वटा छन् भने माध्यमिक विद्यालय सामुदायिक १९ वटा र संस्थागत ६३ वटा सञ्चालनमा रहेका छन् । जिल्लाका अन्य पालिका र अन्य जिल्लाहरूको तुलनामा यस उपमहानगरपालिकामा प्राविधिक शिक्षा लिनै अवसर धेरै नै रहेको देखिन्छ । विशेष शिक्षा ३ वटा, धार्मिक विद्यालयहरू ७ वटा र मन्टेश्वरी ८ वटा गरी जम्मा १४७ वटा विद्यालयहरू यस उपमहानगरपालिकामा रहेका छन । सामुदायिक विद्यालयमा १६,५७८ र संस्थागत विद्यालयमा २९,५४० गरी जम्मा ४६,११८ विद्यार्थीहरू रहेका छन् ।

धरान उपमहानगरपालिकामा संस्थागत ५ प्राविधिक शिक्षालय (सिटिभिटी) रहेका छन् । उच्च शिक्षाका लागि केन्द्रिय प्रविधि क्याम्पस हात्तीसार लगायत अन्य क्याम्पसहरू समेत रहेको यहाँ विश्वविद्यालय (वि.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान) १ रहेको छ ।

२.१.४ आर्थिक अवस्था

यस उपमहानगरपालिका व्यापार व्यवसायको लागि पूर्वक्षेत्रको मुख्य नाका भएकोले धेरै ठूला तथा साना व्यापारीहरू रहेका छन् । जोखिम पार्श्वचित्रको अनुसार २०५ जना खाद्यान्नका ठूला व्यापारीहरू रहेका छन् । उपमहानगरपालिकाको पार्श्वचित्र अनुसार मझौला उद्योगहरू २४, साना उद्योगहरू १०४ गरी जम्मा १२८ उद्योगहरू संचालनमा रहेका छन् भने विभिन्न व्यवसायहरू जस्तै होटल, लज, गेष्टहाउस ७८, रेष्टुरेन्ट ४५, पसलहरू १९५० र अन्य व्यवसायहरू ४०० गरी जम्मा २६०१ व्यवसायहरू रहेका छन् । उखु, गन्ना मिल वा (कोलु), अगरबत्ति उद्योग, मैनबत्ति उद्योग, नमकिन उद्योग, साबुन तथा सरफ, प्लाष्टीक उद्योग, कोईला तथा जैविक मल उत्पादन उद्योग, बेतबाँस उद्योग, सिलाई कटाई उद्योग, ढाका र तान उद्योग, दुना टपरी उद्योग, समिल तथा फर्निचर उद्योग, क्रसर उद्योग, इट्टा उद्योग, ग्रिल उद्योग, कुखुरा फार्म, पशु फार्म आदि यस उपमहानगरपालिकामा रहेका केही औद्योगिक व्यवसायका उदाहरणहरू हुन् । निजी वित्तीय संस्थाहरू ९ र बैंक ७ गरी जम्मा १६ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू र ९६ वटा सहकारीहरू संचालित छन् ।

२.१.५ मानविय अवस्था

जोखिम पार्श्वचित्र २०७६ अनुसार धरान उपमहानगरपालिकामा दक्ष जनशक्तिको सन्दर्भमा भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने दक्ष मिस्त्री ४०५ जना, ग्रामिण स्वास्थ्य महिला कार्यकर्ता ९९ जना, विपद्को क्षेत्रमा काम गर्न सक्ने जनशक्ति खोज तथा उद्धारमा ६१, विपद् सम्बन्धि तालिम दिन सक्ने १७ जना, प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने १४३ जना रहेका छन् । मानविय श्रोतको अवस्थामा धरान उपमहानगरपालिका मजवुत अवस्थामा रहेको पाइन्छ ।

क) जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार पहाडी क्षेत्रको जनसंख्या ऋणात्मक देखिएको छ तर सुनसरी जिल्ला सबै भन्दा वढी जनसंख्या भएका ५ जिल्ला मध्येमा एक रहन पुगेको छ । यस्तै धरानको जनसंख्यामा पनि बढोत्तरी भएको छ ।

तालिका नम्बर २ धरान उपमहानगरपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण

वडा	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			औसत घरधुरी	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	१२४७	४९६२	२४१३	२५४९	३.९८	९४.६६
२	५१४	२२७५	११२४	११५१	४.४३	९७.६५
३	११०१	४६६२	२३०४	२३५८	४.२३	९७.७१
४	९९२	३७८३	१८२२	१९६१	३.८१	९२.९१
५	३४४१	१३६५१	६३८०	७२७१	३.९७	८७.७५
६	२१४२	८४५५	३९८३	४४७२	३.९५	८९.०७
७	७६८	२९६७	१४८०	१४८७	३.८६	९९.५३

୮	୩୦୧୦	୧୨୧୨୬	୫୮୨୧	୬୨୧୭	୩.୧୨	୧୨.୫୭
୯	୮୭୩	୩୫୬୪	୧୭୨୭	୧୮୩୭	୪.୦୮	୧୪.୦୧
୧୦	୧୨୬୧	୪୬୧୨	୨୧୪୪	୨୪୬୮	୩.୬୩	୮୬.୮୭
୧୧	୪୨୮୮	୧୭୧୬୮	୭୧୦୪	୧୨୬୪	୪.୦୦	୮୫.୩୨
୧୨	୭୫୬	୩୦୨୧	୧୪୬୮	୧୫୬୧	୪.୦୧	୧୪.୦୪
୧୩	୨୩୧୩	୧୧୩୮	୪୧୬୭	୪୧୭୧	୩.୧୫	୮୩.୮୩
୧୪	୧୨୪୧	୪୮୦୩	୨୨୮୬	୨୫୧୭	୩.୮୭	୧୦.୮୨
୧୫	୭୦୧୫	୨୭୪୪୧	୧୨୮୪୫	୧୪୫୧୬	୩.୧୧	୮୮.୦୦
୧୬	୩୮୨୮	୧୪୬୬୫	୬୮୩୫	୭୮୩୦	୩.୮୩	୮୭.୨୧
୧୭	୩୧୪୨	୧୫୧୧୨	୭୫୦୧	୮୪୦୩	୪.୦୪	୮୧.୩୬
୧୮	୧୩୪୨	୪୫୭୧	୨୦୭୨	୨୫୦୭	୩.୪୧	୮୨.୬୫
୧୯	୧୩୪୭	୫୩୧୩	୨୪୧୫	୨୮୧୮	୩.୧୪	୮୩.୩୩
୨୦	୮୮୭	୩୪୨୬	୧୭୦୩	୧୭୨୩	୩.୮୬	୧୮.୮୪
ଜମ୍ମା	୪୨,୩୧୬	୧,୬୬,୫୩୧	୭୮,୪୧୦	୮୮,୧୨୧	୩.୧୩	୮୮.୧୮

ସୌତ: ରାଷ୍ଟ୍ରିୟ ଜନଗଣନା ୨୦୧୮

परिच्छेद : ३

उपमहानगरपालिकाको विपद् जोखिमको अवस्था

३.१ स्थानीय तहको मुख्य जलवायु परिवर्तन र विपद्का जोखिम

३.१.१ धरान उपमहानगरपालिका क्षेत्रको प्रकोपको पहिचान

व्यापारिक, पर्यटकीय र शहरी क्षेत्रको वावजुद धरान उपमहानगरपालिका एक बहुप्रकोप प्रभावित उपमहानगरपालिका पनि हो । २ मुख्य खोलाहरू सर्दु र सेउतीले घेरिएको यस उपमहानगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र भएर बग्ने अन्य खहरे खोलाहरू र खोलाको नजिक संकटासन्न अवस्था, अव्यवस्थित रूपमा रहेका भौतिक संरचनाले गर्दा वर्षातको समयमा विपद्को अवस्था सृजना गरेको छ । यसका साथै ४, ५, १३ र २० वडाहरू ३० डिग्री भन्दा बढी भिरालोपना भएकोले पहिरोको प्रकोप हुने गरेको र पहिरोको प्रकोप नजिकै संकटासन्न अवस्थामा रहेका वस्तीहरूको कारणले गर्दा पनि प्रत्येक वर्ष धनजनको क्षति भै विपद्को अवस्था सृजना गरेको छ । जलवायु परिवर्तनको कारणले बाढी तथा पहिरोको प्रकोप साथै हावाहुरी र चट्याङ्गको प्रकोप बढेको र धनजनको क्षति हुने गरेको छ । समुदायसंगको छलफलको आधारमा जलवायु परिवर्तनको महसुस हुने तरिकाले परिवर्तन भएको, पानीका मुहानहरू सुकेकाले खानेपानीको ठूलो समस्या भएको, खडेरीको समस्या भएको र अत्यधिक गर्मी बढेको पाइएको छ ।

२०४५ सालमा गएको भूकम्पले धरानमा ११६ जनाको मृत्यु भएको र करिब १५०० घाइते भएका र करिब १७०० परिवार विस्थापित भएका थिए भने अरबौंको आर्थिक क्षति भएको थियो । त्यसपछि धरान उपमहानगरपालिकाले भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण, भवन आचार संहिताको पालनालाई कडाईका साथ लागु गरेपछि धरान एक भूकम्प प्रतिरोधी शहरको रूपमा विकसित हुँदै गएको पाइन्छ । धरानमा भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण कसरी भएको छ भन्ने जान्नका लागि अन्य क्षेत्रबाट भ्रमणमा आउने गरेको पनि पाइन्छ । यद्यपी यस उपमहानगरपालिकाका सबै घरहरू तथा संरचनाहरू भूकम्प प्रतिरोधी हुन नसकेको यथार्थ पनि छ । निर्माण व्यवसायी संघका अध्यक्षका अनुसार करिब ८० प्रतिशत भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधी भएको अनुमान गरिएको छ । पहिले नै बनेका संरचनाहरू अझै पनि जोखिममा नै रहेका छन् ।

विगतको ३० वर्षको विपद्को क्षतिलाई विश्लेषण गर्ने हो भने धरान उपमहानगरपालिकामा विभिन्न प्रकारका १५६ वटा प्रकोपको घटनाबाट (२०४५ को भूकम्प बाहेक) ४६२ वटा घरहरू क्षति भएको छ भने ६४ जना मानिसहरूको मृत्यु भएको छ । यसैगरी हालसम्म २३७३ घरहरू कुनै न कुनै प्रकोपबाट प्रभावित भएको पाइन्छ भने करौडौंको मुल्य वरावरको आर्थिक क्षति भएको पाइन्छ । प्रकोपका घटनाहरू बढी हुने वडाहरूमा ५, ११, १६, १७ र २० रहेको पाइएको छ भने कम घटना हुने वडाहरूमा १, ३, ४ र १३ वडा पाइएको छ । यसैगरी मानविय क्षतिको हिसावले वडा नं १० र ११ मा बढी क्षति भएको छ भने प्रभावित परिवारको हिसावले वडा नं ५, ६ र ८ रहेको छ ।

३.१.२ प्रकोप स्तरीकरण

सामाजिक संरचना र वर्गीय बनोटको अवस्थाको आधारलाई समेत मध्यनजर गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजनाका क्रियाकलापहरु तर्जुमा गर्ने क्रममा वडामा भएका प्रमुख जोखिमहरुको पहिचान गरी स्तरीकरण गर्नुपर्ने हुन्छ । वडामा आईरहने प्रकोपहरुलाई जोडा विधिबाट स्तरीकरण गरिएको छ । वडासंगको छलफलको आधारमा धरान उपमहानगरपालिकामा १३ भन्दा बढी प्रकोपहरु रहेको पाइएको छ । यहाँ भूकम्प पछि दोश्रो ठूलो प्रकोपको रूपमा बाढी रहेको छ । भूकम्प नेपालको लागि पहिलो प्रकोप भएको र २०४५ साल भाद्र ५ को भूकम्प र अन्य भूकम्पले धरानमा गरेको क्षतिको आधारमा पहिलो प्रकोपको रूपमा राखिएको छ । यसैगरी २० वटा वडाबाट आएको प्रकोप स्तरीकरणको नतिजालाई विश्लेषण गर्ने हो भने ८ वटा वडाले बाढीलाई आफ्नो वडाको पहिलो प्रकोपको रूपमा राखेका छन् भने ६ वटा वडाले दोस्रो प्रकोपकारूपमा स्वीकार गरेका छन् । यसैगरी सडक दुर्घटना तेश्रो ठूलो प्रकोपको रूपमा रहेको छ । महामारीलाई चौथो र वन्जयन्तुबाट हुने क्षति विशेष गरेर अन्नवालीमा क्षति, मानिसमाथि आक्रमण जस्ता प्रकोप पनि पाचौं ठूलो प्रकोपको रूपमा रहेको छ । यसैगरी क्रमशः करेण्ट तथा हाई भोल्टेज, आगलागी, हावाहुरी, पहिरो, चट्याङ, खडेरी, असिना, विद्युत दुर्घटना र सर्पदंशको प्रकोप पनि यहाँ रहेका छन् ।

तालिका ४ : धरान उपमहानगरपालिकाको वडागत प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	भूकम्प	बाढी	सडक दुर्घटना	वन्जयन्तु आतङ्क	प्रदूषण	खडेरी	हावाहुरी	आगलागी	चट्याङ	विद्युत दुर्घटना	पहिरो	महामारी
१	१०	५	९	१	०	६	१	३	२	४	०	७
२	१०	७	६	९	०	१	१	३	२	४	०	५
३	१०	६	५	७	०	९	२	४	०	१	१	३
४	१०	६	४	७	१	३	५	१	२	०	९	०
५	१०	९	६	०	०	४	३	७	२	१	१	५
६	१०	९	५	२	०	७	१	६	४	१	०	३
७	१०	१	९	०	६	७	१	३	०	२	४	५
८	१०	१	९	२	०	७	३	५	१	४	०	६
९	१०	०	६	९	७	१	३	४	२	१	०	५
१०	१०	७	१	६	०	९	४	२	३	१	०	५
११	१०	९	७	१	०	०	५	३	२	४	६	१
१२	१०	५	९	४	०	६	२	३	१	१	०	७
१३	१०	९	१	२	०	३	५	६	४	०	७	१
१४	१०	९	०	१	०	७	५	२	३	१	६	४
१५	१०	९	१	०	४	७	५	२	१	३	०	६
१६	१०	९	१	०	०	१	६	५	२	३	४	७
१७	१०	९	७	५	०	१	२	४	१	३	०	६
१८	१०	३	९	०	२	१	४	५	६	७	०	१
१९	१०	१	९	१	०	२	५	४	३	७	०	६
२०	१०	१	१	७	०	२	६	५	३	४	९	०
जम्मा	२००	१४३	१३३	७८	२७	१०५	६९	७७	४४	६६	६१	९७

स्रोत : वडास्तरीय छलफल २०८० असार

तालिका नं ५ धरान उपमहानगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	सडक दुर्घटना	खडेरी	महामारी	वन्यजन्तु आतङ्क	आगलागी	हावाहुरी	विद्युत दुर्घटना	पहिरो	प्रदूषण
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
महामारी					महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
वन्यजन्तु आतङ्क						वन्यजन्तु आतङ्क	वन्यजन्तु आतङ्क	वन्यजन्तु आतङ्क	वन्यजन्तु आतङ्क	वन्यजन्तु आतङ्क
आगलागी							आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
हावाहुरी								हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
विद्युत दुर्घटना									विद्युत दुर्घटना	विद्युत दुर्घटना
पहिरो										पहिरो
प्रदूषण										
अंकभार	१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

स्रोत : वडास्तरीय छलफल २०८० असार

नोट: नेपालको भौगर्भिक अवस्था, भौगोलिक अवस्था, पुराना र कमजोर भौतिक संरचना र जनघनत्वका कारण क्षतिको सम्भावना बढी हुने भएकोले भूकम्प लाई प्रमुख प्रकोपका रूपमा राख्दै यसमा तुलना गरिएको छैन।

३.१.३ परिवर्तित प्रकोपको अवस्था

धरान उपमहानगरपालिकामा हुने बहुप्रकोपको विश्लेषण गर्दा देहायअनुसारको प्रकोप पात्रो तयार गरिएको छ । यसबाट कुन महिनामा कुन किसिमका प्रकोपहरु हुन्छन भन्ने कुरा छर्लङ्ग पाईन्छ ।

तालिका नम्बर ४ : प्रकोप पात्रो

प्रकोप		वैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मङ्सिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र
भूकम्प	३० वर्ष	***	**	***	***	**	***	***	***	**	***	***	**
	अहिले	***	**	***	***	**	***	***	***	**	***	***	**
बाढी	३० वर्ष	---	++	***	***	**	+++	---	---	---	---	---	---
	अहिले	---	++	***	***	**	+++	---	---	---	---	---	---
पहिरो	३० वर्ष	---	++	***	***	**	+++	---	---	---	---	---	---
	अहिले	---	++	***	***	**	+++	---	---	---	---	---	---
महामारी	३० वर्ष	---	--	+++	+++	+++	---	---	---	---	---	---	---
	अहिले	+++	++	***	***	**	***	+++	+++	++	+++	+++	++
	३० वर्ष	---	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

सडक	अहिले	***	**	***	***	**	***	***	***	**	***	***	**
आगला	३० वर्ष	***	--	---	---	---	+++	+++	---	---	+++	***	**
	अहिले	***	++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	++	+++	***	**
वन्यज न्तु	३० वर्ष	---	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	अहिले	***	**	***	***	**	***	***	***	**	***	***	**
हावाहुरी	३० वर्ष	***	--	---	---	---	---	+++	+++	---	---	---	**
	अहिले	***	**	---	---	---	+++	+++	+++	---	---	+++	**
विद्युत दुर्घटना	३० वर्ष	+++	++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	++	+++	***	**
	अहिले	+++	++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	++	+++	***	**
सर्पदंश	३० वर्ष	+++	++	+++	***	**	***	+++	---	---	---	---	++
	अहिले	+++	++	+++	***	**	***	+++	---	---	---	---	++
	शीतलहर	३०	--	---	---	---	---	---	---	++	***	***	++
चट्याड	३० वर्ष	***	**	---	---	---	---	---	---	---	---	+++	++
	हिले	***	**	+++	+++	+++	---	---	---	---	---	+++	++
असिना	३० वर्ष	***	**	---	---	---	---	***	***	---	---	***	**
	अहिले	+++	++	---	---	---	---	+++	+++	---	---	+++	++
संकेतः		उच्च संकटासन्नता			***	मध्यम संकटासन्नता				++	न्यून		---

स्रोत: वडास्तरीय कार्यशाला २०८०

३.१.४ विगत १० वर्षयता विपदबाट भएको क्षतिको विवरणः

धरान उपमहानगरपालिकामा विगत १० वर्षयता घटेका विपद्जन्य घटनाहरूबाट भएको क्षतिको अवस्था यसप्रकार उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नम्बर ५ : धरान उपमहानगरपालिकाको विपद्को समयरेखा

विपद्	साल र महिना	स्थान	मृत्यु संख्या	घाइते संख्या	क्षतिको विवरण (मानवीय, आर्थिक, भौतिक, सामाजिक र प्राकृतिक) संख्यामा
वडा नं १					
वडा नं २					
भूकम्प	२०७२	वडा नं २			५० घर र २ वटा विद्यालयमा आंशिक क्षति भएको
महामारी	२०७६-२०७८				सामाजिक जनजीवन ठप्प भएको । धेरै मानिस विरामी । हाल डेङ्गुको महामारी फैलिँदै गएको ।
वडा नं ३					
महामारी	२०७६-२०७८	वडाभरी	१५	५०	कोभिड-१९ का कारण सामाजिक जनजीवन ठप्प भएको । १५ जनाको मृत्यु । धेरै मानिस विरामी । हाल डेङ्गुको महामारी फैलिँदै गएको ।
बाढी	२०७८		३		बाढीमा ड्रेन भित्र छिरेकोले मृत्यु भएको ।
करेण्ट	२०७९		०	५	विद्युतीय दुर्घटनामा घाइते भएका ।
वडा नं ४					

पहिरो	२०७२	ढाँडे तेलनपुर	०	०	जग्गा बगाएको र उत्तिसको जङ्गल पहिरोले बगाएर ठूलो क्षति ।
पहिरो	२०७०	दानावारी	०	०	७ घर पूर्ण क्षति । जग्गाहरुमा क्षति ।
पहिरो	२०७६	वडाका विभिन्न टोल	०	०	जामुनेमा जग्गा बगाएको । शिखरवासमा २ घर पूर्ण क्षति । सुमनटारमा १ घरमा क्षति । राजभडारमा १ घर बगाएको र २२ वटा बाखा मरेका । झाँक्रिवारमा २ घर क्षति तेलनपुरमा १ घर ।
बाढी	१० वर्षयता	वडाका विभिन्न टोल	०	०	खैरेनीटार र वसन्तटारमा ४० घर बगाएको । किराँतवस्तीमा ७ घर र शिवजट्टा कालीमाटीमा ६ घर बगाएको ।
बाढी	२०७६	कालीमाटी	०	०	घरभित्र बाढी पहिरो पसेर घर क्षति गरेको ।
खडेरी	हरेक वर्ष	वडाभरी	०	०	खानेपानीका मुहानहरु सुक्दै गएर पानीको हाहाकार जस्तै भएको ।
बाँदर	हरेक वर्ष	वडाभरी	०	०	बाँदर मृगको संख्या अत्यधिक बढेको । बालीनालीमा क्षति ।
वडा नं ५					
बाढी	२०७३	खैरेनी	४	१०	४ घर पूर्ण क्षति । घरमा भएको सबै धनमाल नोक्सानी ।
आगलागी	२०७५	देउराली	०	४	२ घर पूर्ण क्षति । घरमा भएको सबै धनमाल नोक्सानी ।
वडा नं ६					
बाढी	२०७२	पानवारी	८	२०	सर्दुखोलामा आएको बाढीका कारण ८ जनाको मृत्यु २० जना घाइते । ३ घर पूर्ण क्षति र ८ घरमा आंशिक क्षति भएको ।
वडा नं ७					
वडा नं ८					
बाढी	२०६७	सभागृह मार्ग	१	०	खोलामा रेलिड नभएकोले एकजनाको खोलामा झरेर मृत्यु
लडेर	२०७८	अरुण टोल	१	०	खोलामा रेलिड नभएकोले एकजनाको खोलामा झरेर मृत्यु
बाढी	२०७९	सभागृह मार्ग	०	२	२ घर पूर्णरूपमा क्षति भएको ।
बाढी	२०७९	नयाँ सृजना	०	०	ड्रेनमा बाढीले क्षति पुर्याएको ।
वडा नं ९					
वडा नं १०					
बाढी	२०७४	बेलगाछी	०	०	बाढीले घरको कम्पाउण्ड र बाथरुम भत्काएर बगाएको ।
वडा नं ११					

बाढी	२०७२	वानडाँडा	०	१	३ वटा घरहरू पुरै बगाएको । ३ वटा सुँगुर बगाएको ।
चट्याङ	२९७४	मंगोलियन चोक	१	१	विद्युतीय उपकरणमा व्यापक क्षति ।
सडक दुर्घटना	२०७६	सगरमाथा टोल	१	०	पिकअप भ्यानले एक बालकलाई ठक्कर दिँदा मृत्यु ।
	२०७७	रिटिङ	१	१	बाइक दुर्घटनामा
	२०७१	प्रेमपथ	२	०	बाइक दुर्घटनामा
कोभिड	२०७७	विभिन्न टोल	४	१५	हिमालय चोकमा १ जना शान्तिचोकमा १ जना गुगलचोकमा १ जना सिर्जना चोकमा १ जनाको मृत्यु ।
आगलागी	२०७८	सुनौलो	०	०	पूजाको दियो सल्लिएर एउटा घर जलेर पूर्ण क्षति ।
वडा नं १२					
आगलागी	२०७०	छाताचोक	०	०	
बाँदर	२०७९	चतरालाइन	०	५	बाँदरले टोकेर मानिस घाइते र
वडा नं १३					
वडा नं १४					
बाढी पहिरो	हरेक वर्ष	सेउती खोला	०	०	हरेक वर्ष सेउतीमा आउने बाढीका कारण खेतीयोग्य जमिन कटान भइरहेको ।
पहिरो	२०७९	पिण्डेश्वर मन्दिरक्षेत्र	०	०	२ घर पहिरोले पूर्ण क्षति गराएको ।
हावाहुरी	२०७५-७६	बमघारा	०	०	हावाहुरीले ४ घरमा पूर्ण क्षति ।
हावाहुरी	२०७८	दुइधारे	१	१	रुख लडेर एक जना बच्चाको मृत्यु र १ जना घाइते ।
वडा नं १५					
आगलागी	२०७५	मिलनपथ	०	०	आगलागीबाट घर पूर्णटुपमा क्षति भएको ।
आगलागी	२०७८ साल	नौलोपथ	२	०	आगलागीबाट घर पूर्णटुपमा क्षति भएको ।
वडा नं १६					
वडा नं १७					
आगलागी	२०७९ फागुन	आदर्श टोल	१	५	घरको झ्याल ढोका पुरै क्षति ।
चट्याङ	२०७९ असार		१	२	एउटा गाई मरेको ।

आगलागी	२०७८ जेष्ठ		०	३	काठको घर र घरमा भएको सामान पूर्ण क्षति ।
विद्युतीय	२०७८ भाद्र		०	२	घरमा आंशिक क्षति
वडा नं १८					
आगलागी	२०७९	क्याम्पगेट	०	०	विद्युत सट भएर २ घर जलेका ।
कोरोना	२०७७	वडाभरी	९	४०	कोरोनाका कारण सामाजिक जनजीवन अस्तव्यस्त ।
हावाहुरी	२०७९	देवीथान	०	०	हावाहुरीले पानीको ट्याङ्की उडाएको ।
चट्याड	वर्षेनी	वडाभरी	०	०	विद्युतीय उपकरणमा धेरै नै क्षति भएको ।
सडक दुर्घटना	वर्षेनी र दिनहुँजसो	बुद्धचोक रत्न चौक	०	२० वर्षमा	चोकमा बढी दुर्घटना हुने । सुन्दर बजार क्याम्प गेट अगाडी पार्किङ नभएकाले बढी दुर्घटना भइरहन्छ ९
वडा नं १९					
वडा नं २०					
आगलागी	२०७३	स्वौरा	०	०	एक घरमा आगलागी हुँदा करिब ४ लाखको क्षति ।
पहिरो	२०७४	आँपटार	०	०	करिब ३ करोडको जग्गा ११ परिवार विस्थापित
चट्याड	२०७१	चिउरीडाँडा	०	३	सुँगुर र गोरु मरेकाले करिब २ लाखको क्षति ।
बाढी	२०७२	सर्दुखोला	०	४	एक बाइक बगाएर लगेको ।
बाढी	२०७९	खैरे खला			एक बाइक बगाएर लगेको ।
बाढी	२०७९	वरडाँडा	०	०	ढल निकास नभएकोले घर बाटोमा क्षति
आगलागी	२०८०	माछामारा	०	०	भौतिक मानसामान अन्नपात सबैमा क्षति ।

स्रोत : वडास्तरीय छलफल २०८०

३.१.५ घरको जगको प्रकार:

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार धरान उपमहानगरपालिकाको जम्मा ४२,३९६ घरधुरी मध्ये माटो, इटा र ढुङ्गाको जग भएका घरहरू ९.०६ प्रतिशत अर्थात् ३,८४० घरधुरी रहेका छन् । जुन भूकम्पीय हिसावले अति उच्च जोखिममा रहेका छन् । आवास मापदण्ड र प्रभावकारी कार्यान्वयन आजको आवश्यकता भएको छ । नेपाल भूकम्पीय विपद्को हिसावले उच्च जोखिममा रहेको हुँदा जतिखेर पनि भूकम्प जान सक्छ । भूकम्पले मानिस मादैन तर हामीले बनाएका कमजोर संरचनाहरू ढल्दा वा भत्किँदा किचिएर मानिसको मृत्यु हुने र घाइते हुने गरेका छन् ।

तालिका ६ : घरको जगको प्रकार

वडा नं	जम्मा घरधुरी	घरको जगको प्रकार				
		माटो, इटा र ढुङ्गाको	सिमेन्ट, इटा र ढुङ्गाको	सिमेन्ट, गिट्टि, बालुवा, छडको	काठको खम्बा	अन्य
१.	१२४७	७०	४०६	७४९	२२	०
२.	५१४	१६	१९७	२६१	३८	२
३.	११०१	६२	५५२	४२६	६१	०
४.	९९२	४१५	३०३	६५	२०५	४

५.	३४४१	७१२	१४९७	५८५	५३५	११२
६.	२१४२	३१५	७५६	६८६	३६३	२२
७.	७६८	१६	२५१	४५२	४७	२
८.	३०९०	१६९	१३७५	११०६	३७४	६६
९.	८७३	९	३५९	४५६	४६	३
१०.	१२६९	२५	४१४	७६२	६५	३
११.	४२८८	४५१	२१११	१४७८	२३०	१८
१२.	७५६	३४	३९७	२९०	३२	३
१३.	२३१३	६५	१४२२	६५०	१४५	३१
१४.	१२४१	२४१	४५३	४४८	८८	११
१५.	७०१५	३९८	२७११	३५३५	३१२	५९
१६.	३८२८	१६९	१२३०	२०२१	३५३	५५
१७.	३९४२	४०१	१८२२	९८०	६४८	९१
१८.	१३४२	४	१०२५	२७८	३४	१
१९.	१३४७	६०	४११	६८१	१७२	२३
२०.	८८७	२०८	२०२	१७	४५२	८
जम्मा	४२३९६	३८४०	१७८९४	१५९२६	४२२२	५१४

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.१.६ घरको छानाको प्रकार

धरान उपमहानगरपालिकाको अधिकाँस क्षेत्रहरू उच्च शहरीकरणको दबावमा रहेका छन् । वस्ती अझै घना बन्दै गएको छ धरान बजारको । आसपासका ग्रामिण क्षेत्रहरू पनि सहरीकरण हुँदै गएका छन् । घना वस्ती भएको स्थानहरूमा आगलागीको समयमा ठूलो धनजनको क्षति हुन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार धरान उपमहानगरपालिकामा अझै पनि १२८ वटा घरहरू परालको छाना रहेको तथ्याङ्कले देखाएको छ । भने कर्कटपाताका छाना भएका घरहरू ५२.८८ प्रतिशत देखिएको छ । घर बाँसको टाटी भएपनि टिन च्यापेर छाना हाल्ने चलन बढ्दै गएको छ जसले गर्दा आगलागीको जोखिम कम भएको छ । तर छाना कमजोर भएको कारण आधारभूत वस्तीहरूमा हुरीवतासले छाना उडाउने गरेको छ । सुरक्षित आवासको अधिकार नागरिकहरूको भएको हुँदा राज्यले तत्काल सम्बोधन गर्नु पर्ने देखिएको छ ।

तालिका ७ घरको छानाको प्रकार

वडा नं	जम्मा घरधुरी	घरको छानाको प्रकार							
		कर्कट पाता	सिमेन्ट ढलान	खरको	टायल	ढुंगा	काठ	माटो	अन्य
१.	१२४७	३१७	८९३	२१	२	७	७	०	०
२.	५१४	९९	४०३	०	४	२	६	०	०
३.	११०१	४५८	६३४	०	२	६	१	०	०
४.	९९२	९०४	६६	६	७	१	७	०	१
५.	३४४१	२८७२	५१३	७	७	२१	११	०	१०

६.	२१४२	१६७३	४५३	३	२	७	४	०	०
७.	७६८	२९९	४६०	३	०	३	३	०	०
८.	३०९०	१७५४	१३११	३	३	४	१४	०	१
९.	८७३	३०९	५५२	२	५	०	५	०	०
१०.	१२६९	३४२	८५८	७	११	४९	२	०	०
११.	४२८८	२४३४	१८०९	६	१	२३	१२	०	३
१२.	७५६	२११	५३८	०	०	१	५	०	१
१३.	२३१३	११२४	११५७	५	४	१४	८	०	१
१४.	१२४१	७६०	४५८	७	१	१५	०	०	०
१५.	७०१५	२८९४	४०५९	१३	१०	२६	१२	०	१
१६.	३८२८	१४३३	२३६२	१७	०	७	७	०	२
१७.	३९४२	२७९८	११००	१२	३	२४	४	०	१
१८.	१३४२	२६६	१०४५	२	१३	९	४	०	३
१९.	१३४७	६१४	७०६	५	१५	२	३	०	२
२०.	८८७	८५८	११	९	२	१	१	०	५
जम्मा	४२३९६	२२४१९	१९३८८	१२८	९२	२२२	११६	०	३१

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.१.७ शिक्षा तथा विद्यालयहरु

धरान उपमहानगरपालिकाका अधिकांश विद्यालय भूकम्पीय हिसावले जोखिममा रहेका छन्। यसैगरी खोला छेउ भएका विद्यालय बाढीको कारण जोखिममा रहेका छन्। नगरपालिका क्षेत्रमा विशेष र धार्मिक विद्यालय सहित जम्मा ५५ वटा मध्ये ५१ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुमा जम्मा १९४ वटा भवनहरुमा ७२ वटा भवन अर्थात् ३७.११ प्रतिशत विद्यालय भवनहरु कमजोर अवस्थामा देखिएका छन्। जम्मा ७५२ वटा कक्षाकोठाहरु मध्ये २११ वटा अर्थात् २८.०६ प्रतिशत कक्षा कोठाहरु कमजोर अवस्थामा भएको तथ्याङ्कले देखाएको छ। राज्यको पुनरसंरचना पछि विद्यालय विकास र सञ्चालनको जिम्मा स्थानीय सरकारको भएकोले विद्यालय सुरक्षाको कुरामा ध्यान जानु पर्ने देखिएको छ। विद्यालयको रेकर्ड अनुसार २००५ वालबालिकाहरु हाल विद्यालयमा अध्ययनरत छन्।

विद्यालयहरुमा विद्यालय विपद व्यवस्थापन समितिहरु गठन गरिएका छैनन्। संरचनात्मक तथा गैरसंरचनात्मक जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी तथा सचेतनाका कामहरु कमै भएका छन्। विद्यालयको नाम सहितको विवरण अनुसूचीमा राखिएको छ।

विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरुका अनुसार यस उपमहानगरपालिकाका कुनै पनि विद्यालयमा विद्यालय विपद व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छैन। यस्ता विद्यालयहरुमा सुरक्षित विद्यालयका क्रियाकलाप विद्यालयहरुमा कार्यान्वयन भएका छैनन्। विद्यालय सुधार योजनाको विश्लेषण खण्डको २९ नम्बर देखि ३३ नम्बरसम्म विद्यालयको जोखिम विश्लेषण, विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना तथा यस सम्बन्धी चेतनामूलक कामहरु गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख भएको भए पनि त्यस्तो प्रभावकारी हुन सकेको छैन। विद्यालय सुधार योजनाले अनिवार्य गरेको विद्यालय व्यवस्थापन

समिति गठन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पर्क व्यक्ति, लैंगिक सम्पर्क व्यक्ति तोकिनु पर्नेमा कतिपय विद्यालयमा हालसम्म हुन सकेको छैन।

तालिका ८ : विद्यालयहरूको संरचनात्मक अवस्था

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	संचालित शिक्षा कक्षा	भवन सङ्ख्या		कोठा सङ्ख्या		क्षेत्रफल कठामा	विद्यार्थी सङ्ख्या	पुनर्निर्माण वा मर्मत गर्नु पर्ने
			सुरक्षित	कम जोर	सुरक्षित	कम जोर			
	वडा नं १	०	०	०	०	०	०	०	
१.	सरस्वती आ वि	५	१	०	११	०	१.५	६५	प्रवलीकरण
	वडा नं २	०	०	०	०	०	०	०	
२.	शिक्षा निकेतन मा वि	१२	३	२	२५	१७	७	११८४	१२ कोठा
	वडा नं ३	०	०	०	०	०	०	०	
३.	भानुस्मृति मा वि	१०	३	०	१४	१	४	४१९	प्रवलीकरण
	वडा नं ४	०	०	०	०	०	०	०	
४.	कन्या आ वि	५	२	३	५	३	२	३०	३ कोठा
५.	आ वि हर्दिया	८	२	३	४	६	३	४४	६ कोठा
६.	सिंहदेवी आ वि	५	०	१	०	३	२	४२	४ कोठा
७.	कालिका आ वि	५	१	२	६	२	५	७३	२ कोठा
८.	पञ्चकन्या आ वि	५	१	१	२	४	३.५	१४	४ कोठा
९.	शिक्षाज्योति आ वि	५	२	१	६	२	१	१०४	२ कोठा
	वडा नं ५	०	०	०	०	०	०	०	
१०.	हिमाली मा वि	१०	३	४	१०	१३	१८	९३६	१२
११.	निशानदेवी आ वि	५	०	२	०	७	१	४६	६
१२.	जनता आ वि	५	२	१	६	२	२	७२	२
	वडा नं ६	०	०	०	०	०	०	०	
१३.	सरस्वती मा वि	१२	५	३	१५	३	१३.५	९७७	४
१४.	रणदेवी आ वि	५	१	२	४	४	१.५	१३२	४
	वडा नं ८	०	०	०	०	०	०	०	
१५.	सहिद स्मृति मा वि	१२	६	०	३४	०	१०	४८५	०
१६.	ल्याबोरेटरी मा.वि.	१२	६	०	२२	०	७.५	३६५	०
	वडा नं १०	०	०	०	०	०	०	०	
१७.	पञ्चायत मा वि	१२	३	०	१७	०	२	२९३	प्रवलीकरण
	वडा नं ११	०	०	०	०	०	०	०	
१८.	ज्ञानोदय मा वि	१२	४	०	२०	०	३	११२९	०
१९.	अनन्त शिक्षा ज्योती आ वि	५	०	२	०	१०	१.५	१८१	१०

	वडा नं १२								
२०	पब्लिक हाईस्कूल	१-१२	६	५	४६	३७	१५	३२९५	प्रवलीकरण
	वडा नं १३	०	०	०	०	०	०		
२१	पब्लिक मा.वि.	१-१२	३	०	२८	०	१२.५	२४१	प्रवलीकरण
२२	अमर आ वि	५	१	३	४	६	४	८२	४
	वडा नं १४	०	०	०	०	०	०		
२३	दन्तकाली मा वि	१२	०	१	०	११		२४१	१२
२४	पिण्डेश्वर सं मा वि	१२	२	०	८	०		३६	०
२५	ऋषिकुल विद्यापिठ	आचार्य	१	१	८	१२		१९	१२
	वडा नं १५	०	०	०	०	०	०		
२६	शिक्षा सदन मा वि	१२	४	२	२६	६	१	१४८१	४
२७	बद्रिनाथ आ वि	८	१	३	५	६	४	२२४	४
२८	जनता आ वि	५	०	२	०	६	७	११९	६
२९	पूर्वाञ्चल ज्ञान चक्षु							४६	
	वडा नं १६	०	०	०	०	०	०		
३०	चन्द्रसंस्कृत मा वि	१२	३	३	१२	१२	०	१६२	१२
३१	शारदा बालिका मा वि	१२	५	०	३०	०		५३०	०
३२	भगवती आ वि	८	०	७	०	१४		५९	१०
३३	पञ्चायत आ वि	८	१	३	२	९		१०२	९
३४	सुस्त मनस्थिति		२	०	९	०			०
३५	पूर्वाञ्चल वहिरा		३	०	१६	०		८२	०
	वडा नं १७	०	०	०	०	०			
३६	पञ्चकन्या मा वि	१२	६	२	२८	४	९.५	७१९	४
३७	मा वि घोषा	१०	४	०	१५	०	५	३२१	०
३८	सम्यकशिक्षा आ वि	७	३	०	१०	०	१०	२११	०
३९	दिपेन्द्र स्मृति आ वि	५	३	०	९	१	१२	१४२	२
४०	ज्वालामुखी मा वि	१०	६	१	१६	२	१८	३५०	२
	वडा नं १९	०	०	०	०	०	०	०	
४१	किरातेश्वर मा वि	१०	२	०	१८	०	४	२९३	०
	वडा नं २०	०	०	०	०	०	०	०	
४२	भालढुङ्गा मा वि	१२	५	३	२४	१२	१०	३५०	८
४३	मदन आश्रित आवि	५	३	१	६	२	०	४२	२
४४	भगवती आ वि	५	३	२	२	७	२	३५	७
४५	चण्डिका आ वि	५	२	१	४	४		३८	४
४६	सूर्योदय आ वि	५	२	१	४	२		१८	२
४७	सुलिकोट आ वि	५	१	२	२	४		२२	४
४८	जनज्योति आ वि	५	२	२	४	४		२३	४
४९	उदय आ वि	५	१	२	२	४		१८	४

५०	बाल्मिकी आ वि	५	०	३	०	६		१५	६
५१	न्युङ्गे लाखेड गुम्बा							४६	
५२	मदरसा ईस्लामियाँ							६८	
५३	हिमालय महायान देखेन छोलिङ गुम्बा							१४	वडा नं १८ मा रहेको
५४	हिमालयन महायान देखेन रिनछेन							३४	वडा नं ८ मा
५५	नेपाल बुद्ध गुम्बा							२१	
	जम्मा		१२२	७२	५४१	२११		२००५	१९२

स्रोत : वडास्तरीय छलफल २०८०

३.१.७ विद्यालय र बाटोमा बालबालिकामा हुनसक्ने जोखिम:

वडास्तरीय कार्यशालामा उपस्थित जनप्रतिनिधि र सहभागीहरूबाट प्राप्त जानकारी अनुसार विद्यालय र बाटोमा बालबालिका तथा विद्यार्थीहरूमा देहायअनुसारका जोखिम हुने र हुनसक्ने आँकलन गरिएको छ । योजना निर्माणमा यि कुराहरूलाई ख्याल राख्नुपर्ने देखिएको छ ।

तालिका नम्बर ९ विद्यालय र बाटोमा बालबालिका तथा विद्यार्थीहरूमा हुनसक्ने जोखिमहरू

सम्भावित जोखिम	जोखिम हुनुको कारण
विद्यालय परिसर र कक्षा कोठा	कतिपय विद्यालयहरू सुरक्षित छैनन् । केही धेरै पुराना छन् । भूकम्प र हावाहुरीको समयमा क्षति हुनसक्छ । विद्यालयको खेलमैदानबाट हाइटेन्सन तार लगाएका छन् । विद्यालयको वायरिङ छिटो भत्किन्छ । यथासमयमा मर्मत नहुँदा करेण्ट लाग्न सक्ने सम्भावन हुन्छ ।
खुल्ला स्थान	विद्यालयमा पर्याप्त खुल्ला स्थानको अभावमा सबै विद्यार्थीहरूलाई आपत्कालीन स्थानान्तरण गराउन समस्या हुँदा थप जोखिम बढ्न सक्छ ।
फर्निचर	धेरै विद्यालयहरूमा बालमैत्री र सुरक्षित फर्निचरहरू छैनन् । जोडिएका डेक्सवेञ्चहरू पनि सुविधाजनक छैनन् ।
बृहत विद्यालय सुरक्षा	धरानका कुनै पनि विद्यालयमा बृहत विद्यालय सुरक्षा सम्बन्धी लेखाजोखा गर्ने, योजना निर्माण गर्ने, सचेतना कार्यक्रम गर्ने, आपत्कालीन स्थानान्तरण योजना तयार गर्ने, बृहत विद्यालय सुरक्षा कार्ययोजना तयार गर्ने, प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी गर्ने जस्ता कामहरू भएका छैनन् ।
सडक दुर्घटना	विद्यालयको गेटबाट निस्कनासाथ सडक आउँछ । सडकमा सबैतिर जेब्रा क्रसिङ छैन । तिव्र गतिमा आउने सवारी साधनबाट बालबालिकाहरू प्रभावित हुने गरेका छन् । बजार क्षेत्रमा सडक वारपार गर्नुपर्ने, सडक पेटीमा निर्माण सामग्री वा व्यापार गरिँदा सडकबाट नै हिँड्नुपर्ने हुँदा दुर्घटना बढी हुने गरेको छ ।

लागु औषध दुर्व्यसनी	धरानमा लागु औषध दुर्व्यसनीहरूको संख्या पनि ठूलै छ । विद्यार्थीहरू यस्तो संगतमा परेर फसेका छन् । होटल पसल जतापनि र जसलाई पनि सुर्तिजन्य र मदिराजन्य पदार्थ विक्रि गरिन्छ । शिक्षक र अभिभावकहरूको निगरानीमा कमी हुँदा झनै समस्या बढेको छ ।
खोलामा पुल	केही टाढाबाट विद्यालय आउने बालबालिकाहरूका लागि खोलामा पुल नहुँदा वर्षादको समयमा विद्यालय आउन जान समस्या हुने गरेको छ । जसै वडा नं ४ बाट १४ मा पढ्न आउँदा, वडा नं २० को कोकाहा वारपार गरेर विद्यालय जाँदा ।
वन्यजन्तु	विद्यालय जाँदा बाटोमा प्रायः बाँदरहरूको समस्या झेलनुपर्ने हुन्छ । बाँदरले जिस्क्याउने, खेदाउने, झोलामा झुण्डिने, कहिले काही कुट्ने समेत गर्दा बाटोमा समस्या हुने गरेको छ । चारकोसे झाडी क्षेत्रमा हात्तीको भय समेत हुने गर्दछ । आजकाल सामुदायिक कुकुरहरूबाट पनि समस्या हुन थालेको छ ।
विद्यालय शान्तिक्षेत्र र लैङ्गिक हिंसा	कुनै पनि विद्यालयमा विद्यालय शान्ति क्षेत्र सम्बन्धी सहमति बनेको छैन । बन्द हडतालको प्रभाव पर्ने गरेको छ भने कतिपय विद्यालयमा राजनीतिक कार्यक्रमहरू पनि हुने गरेका छन् । बालिकाहरूमा यौन तथा लैङ्गिक हिंसाका घटनाहरू हुने गरेका गुनासो पनि छान्नाहरूबाट आएको छ ।

स्रोत : वडास्तरीय छलफल २०८०

३.१.८ सडक, पुल निर्माण र त्यसले निम्त्याएको जोखिम

सडक निर्माणको कामलाई स्थानीय तहहरूले उच्च प्राथमिकता दिएको अवस्था छ । धरान वडा नं १ देखि २० सम्मको सडकहरूलाई हेर्दा अरू विकासको कामको तुलनामा राम्रो भएको देख्न सकिन्छ । यातायातको हिसावले वडा नं २० बाहेक प्रत्येक वडामा २० मिनेट सम्ममा पुग्न सकिने अवस्था सृजना भएको छ । तर पूर्वाधार विकासलाई विपद्संग जोडेर हेर्नु जरूरी छ । कतिपय स्थानमा सम्पन्न भएका कामहरूलाई हेर्दा विपद् व्यवस्थापनलाई ख्याल नपुर्याएको देखिन्छ । यस तरिकाले बनाइएका कामहरू दिगो नहुने मात्र होइन यसले विपद् पनि निम्त्याउँछ ।

त्यसैले पूर्वाधार विकासमा अनिवार्य विपद् प्रभाव मूल्याङ्कनको नीतिगत संरचनाको संस्थागत विकास जरूरी छ । स्थानीय तहमा भएका कतिपय विकास निर्माणका कामहरू उपमहानगरपालिकासंग समन्वय नभइ भएको र त्यस किसिमका कामहरूले समुदायमा विपद् निम्त्याएको देखिएको छ । नीतिगत रूपमा विपद् व्यवस्थापनमा काम गर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिएता पनि वडास्तरको बजेटलाई हेर्दा विपद् व्यवस्थापनमा त्यति धेरै तालमेल रहेको देखिदैन । तर भएको कामहरूलाई विपद्बाट सुरक्षित कसरी बनाउने भन्ने कुरामा सचेतना, निर्माण कार्यहरू मापदण्ड अनुरूपको बनाउनको लागि भूमिका निर्वाह गर्न समुदाय तहमा नै संरचनाहरूको विकास गर्न जरूरी छ । किनभने स्थानीय भूगोल समुदायलाई जानकारी हुन्छ । प्राविधिक रूपमा विज्ञता समुदायमा नभए पनि बनाउन लागिएको संरचनाले भविष्यमा कस्तो खतरा निम्त्याउँछ भन्ने कुरा र के गर्थे भने जोखिम कम हुन्छ वा जोखिम सृजना हुदैन भन्ने कुरा उनीहरूको लामो अभ्यासको आधारमा भन्न सक्छन् ।

३.१.९ खानेपानी, सरसफाइ तथा ढल निकास

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार ८१.४० प्रतिशत नगरवासीहरूको खानेपानीको मुल स्रोत खानेपानी आयोजनाले वितरण गरेका निजी धारा हो भन्ने तथ्याङ्कले देखाएको छ भने १५.२० प्रतिशतले सार्वजनिक धाराको पानी प्रयोग गर्दछन् । खोलाको पानी पिउने परिवार १९० छन् जुन एकदमै असुरक्षित छ । धरानमा खानेपानीको एकप्रकार

हाहाकार नै छ । खानेपानीका मुलहरु सुक्दै जानु र जनसङ्ख्या बृद्धि हुँदै जाँदा पानीको प्रयोग पनि बढ्दै जाँदा पानीको अभाव खट्टिएको छ । उपमहानगरपालिकाका नगर प्रमुखको विशेष सक्रियतामा पकुवा, कोकाहा लगायतका खोलाहरुको पानी ल्याएर पानीको अस्थायी आपूर्ति गरिदै आएको छ । खानेपानीको दीर्घकालीन समाधानका लागि कोशी नदीको पानी ल्याउनुको विकल्प नभएको धरानका जनप्रतिनिधि तथा नगरवासीहरुको मत छ । यसको लागि उपमहानगरपालिका निरन्तर क्रियाशिल रहेको छ ।

ढल निकासका लागि नाली तथा ड्रेनहरु बनाइएका छन् तर तिनीहरु सबैको निकास पूर्ण भइसकेको छैन । धरान सहर केही भिरालो भएकोले यहाँ डुवानको समस्या भने छैन ।

सार्वजनिक धाराहरु निर्माण गर्दा धारा बनाइएको स्थल कति सुरक्षित छ ? महिला किशोरीहरुको पहुँच कतिको सहज छ ? भन्ने कुरालाई पनि ख्याल गर्नु पर्ने हुन्छ । किनभने सार्वजनिक धारा रहेको स्थलहरुमा नै महिला किशोरीहरु सबैभन्दा वढी जोखिममा पर्ने गरेको विभिन्न तथ्याङ्कहरुबाट देखिएको छ ।

तालिका नम्बर १० : खानेपानीको स्रोतको विवरण

वडा	जम्मा घरधुरी	खानेपानीको स्रोत								
		धारा		ट्युववेल हेण्डपम्प	कुवाको ढकन		आकासे पानी	खोला	जार वा वोटल	अन्य
		घर परिसर भित्र	घर परिसर बाहिर		लगाएको	नलगाएको				
१.	१२४७	११०३	१२८	३	२	४	०	१	५	१
२.	५१४	३६३	१४५	२	३	१	०	०	०	०
३.	११०१	९३२	१११	०	६	१४	२७	११	०	०
४.	९९२	४४५	५१५	२	२	१९	५	३	०	१
५.	३४४१	२६६४	५४७	३	०	६	१९२	०	१०	१९
६.	२१४२	१६९८	४१७	४	२	११	०	१	२	७
७.	७६८	७३१	३०	६	०	१	०	०	०	०
८.	३०९०	२५५५	४३६	१	३	९	५३	०	१९	१४
९.	८७३	७६८	९६	०	०	०	५	०	०	४
१०.	१२६९	११२४	१३८	०	०	४	०	०	१	२
११.	४२८८	३६९६	४७८	४	५३	२०	१	९	१	२६
१२.	७५६	७२८	२५	०	१	२	०	०	०	०
१३.	२३१३	१८८३	३५४	९	१	१२	१४	२१	०	१९
१४.	१२४१	९६८	२४७	३	१	११	६	२	०	३
१५.	७०१५	६४२९	५०३	८	२	२३	२३	२	९	१६
१६.	३८२८	३१४२	३१७	५	०	१७	१४०	१२८	२४	५५
१७.	३९४२	२९६९	८५५	१०	३	१५	२०	९	३	५८
१८.	१३४२	१०९८	१८४	५	०	९	४२	०	१	३
१९.	१३४७	११३१	१३८	१	१	३	४९	०	२१	३
२०.	८८७	८४	७७८	४	०	१८	०	३	०	०
जम्मा	४२३९६	३४५११	६४४२	७०	८०	१९९	५७७	१९०	९६	२३१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

सरसफाइको लागि सरकारले खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणाका कार्यक्रमहरु विभिन्न स्थानमा सञ्चालन गरेको अवस्था छ । वर्तमान अवस्थामा फोहरमैला व्यवस्थापन एक चुनौतीको रूपमा रहँदै आएको छ । तर प्रविधि विकासले यसलाई सहज तरिकाले व्यवस्थापन गर्दै फोहरलाई मोहरमा परिवर्तन गर्दै आएका फोहरमैला व्यवस्थापनका धेरै

उदाहरणहरू पनि छन् । यस क्रममा धरानले पनि कुहिने फोहरबाट मल बनाएर व्यवस्थापन गर्ने कार्य गरिरहेको छ जसले धरान नगरलाई सूनदर बनाउन योगदान पुर्याएको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार धरान उपमहानगरपालिकाको शौचालयको प्रयोगलाई हेर्ने हो भने अझै पनि १७९ घरधुरी अर्थात ०.४२ प्रतिशत घरधुरीले खुल्ला शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ । तर जनघनत्व र शहरीकरणमा तिब्र वृद्धिका कारण खुल्ला शौचालयहरू विपद्का कारण वन्न सक्छन् । खुल्ला शौचालयको प्रयोगको कारण झाडापखालाको रोगीहरू वर्षभरी नै आधारभूत स्वास्थ्य आउने गरेको अस्पतालको डाक्टरको भनाइ रहेको छ । विद्यालय र सामुदायिक भवनहरूको शौचालयहरू समेतलाई गणना गर्दा धरानमा सार्वजनिक शौचालयहरूको संख्या ७५ रहेको छ ।

स्फेयर मापदण्ड (मानवीय सहायताको आधारभूत मापदण्ड) अनुसार आपतकालिन अवस्थामा दिसा तथा मुखको माध्यमबाट हुने रोगहरूको संक्रमणलाई कम गर्नुका लागि सरकारले भूमिका खेल्नु पर्दछ ।

तालिका ११ : शौचालयको प्रयोगको अवस्था

वडा	जम्मा घरधुरी	शौचालयको प्रयोगको अवस्था				शौचालयको सुविधा छैन
		फलस शौचालय (सार्वजनिक ढल)	फलस शौचालय (सेप्टिक ट्याङ्की)	पिट शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	
१.	१२४७	४३	१०९१	१०९	१	३
२.	५१४	४	४८०	३०	०	०
३.	११०१	५	९०१	१८९	१	५
४.	९९२	२५	३५७	५९३	३	१४
५.	३४४१	२२७	२०५३	११२६	११	२४
६.	२१४२	१२६	१७८३	२१७	०	१६
७.	७६८	३२	७३४	२	०	०
८.	३०९०	६८	२४०५	६०१	५	११
९.	८७३	१५	८५४	४	०	०
१०.	१२६९	२५	९३९	३०१	२	२
११.	४२८८	३३३	२७०६	१२३६	४	९
१२.	७५६	१२	६७६	६८	०	०
१३.	२३१३	२४	१७६४	५०६	६	१३
१४.	१२४१	२१	९००	३१३	५	२
१५.	७०१५	१७८	५५७०	१२४९	१	१७
१६.	३८२८	५५	२५९६	११६३	७	७
१७.	३९४२	५३	१९२१	१९३४	१०	२४
१८.	१३४२	५६३	७५८	१०	११	०
१९.	१३४७	३	८९९	४४३	१	१
२०.	८८७	२८	६९७	१२४	७	३१
जम्मा	४२३९६	१८४०	३००८४	१०२१८	७५	१७९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.१.१० कृषि तथा जीविकोपार्जन

धरान उपमहानगरपालिकाका केही भागमा मात्र खेती गरिन्छ । अधिकाँस ठाउँहरू घडेरीको रूपमा छन् । खेतीपाती र करेसावारीमा तरकारी लगाउनेहरूका लागि त्यस्तो भरपर्दो सिँचाइ सुविधा छैन । खोलाहरूबाट सामान्य कुलो र पाइपबाट पानी ल्याएर करेसावारी, तरकारी खेती र अन्य खेतीपाती गरिन्छ ।

वडास्तरीय छलफलमा प्रकोहरूको स्तरीकरण गर्नेक्रममा सबैभन्दा ठूलो समस्या बाढी रहेको देखिएको छ । बाढीबाट मानवीय क्षति न्यून छ तर घर तथा मानिसको जीविकोपार्जनमा ठूलो क्षति गरिरहेको अवस्था देखिएको छ । अहिले सबैले हाइब्रिड विउ मात्र प्रयो गर्ने गरेका छन् । रैथाने विउ भन्दा हाइब्रिड विउबाट उत्पादन धेरै हुने भएकोले किसानको आकर्षण बढेको छ । जस्तै पुराना वीउको काउली तयार हुन ९० दिन लाग्ने गरेकोमा अहिले हाइब्रिड वीउबाट ४५ दिनमा तयार हुने गरेको छ । माटोको गुणस्तर पनि त्यतिकै खस्किएको छ भन्ने बुझाइ छ समुदायको ।

तालिका १२ : बाली वनस्पति पात्रो

विवरण		बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कात्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गु	चैत्र
धानको बीउ लगाउने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												
धान रोप्ने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												
धान काट्ने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												
विरुवामा फल लाग्ने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												
गहुँ छर्ने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												
गहुँ काट्ने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												
मकै छर्ने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												
मकै भाँच्ने	३० वर्ष पहिले												
	अहिले												

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०८०

विपद् व्यवस्थापन र जिविकोपार्जनलाई फरक फरक कृषकलापको रूपमा हेरिनु हुन्न । विपद् व्यवस्थापन र जिविकोपार्जन एक अर्कामा अन्योन्यासित सम्बन्ध छ । आर्थिक रूपमा मानिस सबल भएन भने विपद् प्रभावित मानिस पुनर्स्थापित हुन सक्दैन । त्यसैले विपद् उत्थानशीलत वृद्धिका लागि जिविकोपार्जनको कामलाई संगै लैजानु पर्दछ ।

तर जिविकोपार्जनको काम गर्दा कृषिमा वा जिविकोपार्जनका कृष्याकलापमा हुन सक्ने सम्भावित विपदलाई नजरअन्दाज गरेर वस्नुहुन्न । यसको लागि जोखिम हस्तान्तरणका कामहरू गर्नु जरूरी छ । जस्तै: कृषि विमा, पशु विमा, अनुदान, पूर्वतयारी तथा क्षमता विकासका तालिमहरू, योजना निर्माण सम्बन्धी तालिमहरू ।

३.१.११ सिँचाइ

अधिकाँस सहरी क्षेत्र भएको धरानमा खोलाहरूबाट सामान्य कुलो बनाएर पानी ल्याउने र पाइपहरूको प्रयोग गरी सिँचाइ गर्ने भन्दा बाहेक सिँचाइ सुविधि नभएको देखिन्छ । सिँचाइको अभावमा हिउँदे बालीनाली गर्ने गरिएको छैन । आसपासका क्षेत्रहरूमा वेमौसमी तरकारी खेती, बंगुरपालन, बाखापालन व्यवसाय गरिरहेका छन् तर पानीको अभावमा सबैतिर यो पनि सम्भव देखिएको छैन ।

३.१.१२ उर्जा

आगलागीको घटना पहिला घरको चुलामा बलेको आगो, जङ्गल तथा आगो ताप्ने गतिविधिबाट लाग्ने गरेको प्रसस्त समाचारहरू सुन्न पाइन्थ्यो अब यो प्रकृत्याले विस्तारै अर्को रूप फेर्दैछ । हाल परम्परागत तरिकाले लाग्ने आगलागीको जोखिम न्यूनीकरण भएको पाइन्छ तर अहिले ग्याँस सिलिण्डर, विद्युत, पेट्रोल पम्पहरूबाट बढी आगलागी भएको पाइन्छ । यस उपमहानगरपालिकाको ३६,८१९ अर्थात् ८६.८५ प्रतिशत मानिसहरूले खाना पकाउन उर्जाको रूपमा एलपि ग्याँस प्रयोग गर्ने गरेको र ५१३२ अर्थात् १२.१० प्रतिशत दाउराको प्रयोग गर्ने गरेको पाइन्छ । त्यसैले अबको दिनमा प्रत्येक घरको भान्सा नै आगलागीको जोखिम क्षेत्रको कारण बन्न सक्ने सम्भावना छ । यसको जोखिम न्यूनीकरणको लागि केन्द्रित हुनु पर्ने देखिएको छ ।

वायो ग्याँसको उपभोक्ताको संख्या तुलनात्मक रूपमा धरान उपमहानगरपालिकामा बढिरहेको अवस्था छ वातावरणमैत्री गतिविधिलाई यसले सघाउ पुर्याउने देखिएको छ । नयाँ विकाससंगै विपद् पनि भित्रिन्छ भन्ने कुरालाई हेक्का राख्नुपर्छ । त्यसैले भान्सा कोठामा हुने विपद्को सुरक्षाको वारेमा भान्साकोठाको न्यूनतम सुरक्षा मापदण्ड निर्धारण गरी प्रत्येक समुदायमा खास गरी महिलाहरूलाई लक्षित गरेर अभिमुखीकरण सञ्चालन गर्न जरूरी छ ।

तालिका १४ : खाना पकाउनका लागि उर्जाको प्रयोगको विवरण

वडा नं	जम्मा घरधुरी	खाना पकाउने इन्धनको प्रयोग						
		दाउरा	एलपि ग्याँस	विद्युत	गोबर ग्याँस	बायो ग्याँस	मट्टितेल	अन्य
१.	१२४७	३०	१२१०	६	०	१	०	०
२.	५१४	३५	४७४	४	०	०	०	१
३.	११०१	२८	१०६९	१	०	०	१	२
४.	९९२	६२१	३६५	०	२	२	२	०
५.	३४४१	५६२	२६९२	१२	०	१७४	०	१
६.	२१४२	७१५	१३७०	७	०	५०	०	०
७.	७६८	२०	७३८	६	०	०	२	२
८.	३०९०	२०५	२८६५	२	०	१	१	१६
९.	८७३	७	८६२	३	०	०	१	०
१०.	१२६९	७५	११९२	०	०	२	०	०
११.	४२८८	३०६	३९६९	८	०	२	२	१
१२.	७५६	१३	७४१	२	०	०	०	०
१३.	२३१३	१५१	२१४७	१४	१	०	०	०
१४.	१२४१	१३७	१०८८	९	१	४	२	०

१५.	७०१५	३१६	६६६८	२२	०	२	४	३
१६.	३८२८	१२४	३६६७	२०	३	२	४	८
१७.	३९४२	१०५०	२८७७	९	१	०	३	२
१८.	१३४२	४४	१२९७	१	०	०	०	०
१९.	१३४७	५७	१२८२	८	०	०	०	०
२०.	८८७	६३६	२४६	२	०	२	०	१
जम्मा	४२३९६	५१३२	३६८१९	१३६	८	२४२	२२	३७

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका १५ : वत्ती वालनका लागि उर्जाको प्रयोगको विवरण

वडा नं	जम्मा घरधुरी	वत्ती वालनका लागि इन्धन				
		विद्युत	सोलार	मट्टितेल	वायो ग्याँस	Others
१.	१२४७	१२२७	१९	१	०	०
२.	५१४	५०४	१०	०	०	०
३.	११०१	१०९४	६	०	०	१
४.	९९२	९६१	२४	४	२	१
५.	३४४१	३३९६	२९	८	०	८
६.	२१४२	२१०७	१८	१७	०	०
७.	७६८	७२७	४०	१	०	०
८.	३०९०	३०५४	२८	३	०	५
९.	८७३	८७०	३	०	०	०
१०.	१२६९	१२५८	११	०	०	०
११.	४२८८	४२५८	१८	३	०	९
१२.	७५६	७५५	१	०	०	०
१३.	२३१३	२३०४	७	१	०	१
१४.	१२४१	१२२२	१२	२	०	५
१५.	७०१५	६९६९	३९	२	१	४
१६.	३८२८	३७८८	३६	३	०	१
१७.	३९४२	३८८६	४१	३	०	१२
१८.	१३४२	१३३७	५	०	०	०
१९.	१३४७	१३४५	२	०	०	०
२०.	८८७	८६७	९	८	०	३
जम्मा	४२३९६	४१९२९	३५८	५६	३	५०

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.१.१३ संचार

विपद् व्यवस्थापनको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष भनेको सूचना र सञ्चार पनि हो । यदि सूचना र सञ्चार राम्रो भयो भने विपद् व्यवस्थापनको कामहरूले मानवीय मृत्यु र सम्पत्ति संरक्षणमा ठूलो भूमिका खेल्छ । तर सूचना र सञ्चारको लागि उपलब्ध साधन र सोहरूमा जनता वा प्रभावित क्षेत्रको समुदायको पहुँच कति छ भन्ने कुरामा भर पर्दछ । विपद् पूर्वतयारीका लागि स्थानीय, प्रदेश तथा संघीय तहमा पूर्वसूचना प्रणालीहरू स्थापना र सञ्चालन गरिएको छ ।

ती धेरै सूचना प्रणालीहरू यीनै मोवाइल, टेलिफोन इन्टरनेट तथा रेडियोमा आधारित छन् । ९८.४३ प्रतिशत घरमा कुनै न कुनै एक सञ्चारको साधनमा पहुँच रहेको र कुनै पनि सञ्चारको साधन नभएका परिवार ६६७ रहेका छन् भने इन्टरनेटको सुविधा भएका घरधुरी २८२२६ अर्थात् ६६.५८ प्रतिशत रहेका छन् । यस अर्थमा विपद पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको लागि गरिने सचेतनाको कृयाकलापहरू मोवाइल एसएमएस प्रभावकारी हुने देखिएको छ । यदि समुदायसंग ती प्रविधिहरूमा पहुँच छैन भने ती पूर्वतयारीका कार्यक्रमहरू प्रभावकारी हुन सक्दैनन् । त्यसैले यसको प्रयोग र पहुँचको अवस्थाको बारेमा पनि विश्लेषण गर्न जरूरी छ ।

तालिका १६ : सञ्चारका साधनहरूको विवरण

वडा	जम्मा घरधुरी	कुनै पनि सञ्चारको साधनको पहुँच	कुनै एक सञ्चारको साधनमा पहुँच भएको	सञ्चारको साधन र पहुँचमा घरधुरी						
				रेडियो	टेलिभिजन	ल्याण्डलाइन	मोवाइल अर्डिनरी	मोवाइल स्मार्ट	कम्प्युटर ल्यापटप	इन्टरनेट
१.	१२४७	२६	१२२१	१५०	९७१	२२६	७८६	११८३	४७६	९३६
२.	५१४	१४	५००	५९	४००	१८८	१९२	४६५	१७३	३४५
३.	११०१	५७	१०४४	८३	७२५	९५	३१३	९५६	१९६	६१९
४.	९९२	६८	९२४	२५४	४२४	१३	५३८	७१३	४९	१७८
५.	३४४१	४६	३३९५	१४२१	२१०४	३५	२३०५	३०५४	३६५	२०२०
६.	२१४२	१४	२१२८	७९८	१४८८	३८	१४७२	१९४४	४००	१२४०
७.	७६८	३	७६५	११०	५५०	१३१	१६१	७३३	१८५	४९७
८.	३०९०	३२	३०५८	१४९३	२२३५	४७५	२०२७	२८२९	८२८	२२८७
९.	८७३	२४	८४९	२५३	६७५	१८१	४२५	७८७	३१८	६५०
१०.	१२६९	४	१२६५	५६७	८९५	२२४	४५४	११७५	३६६	१०४५
११.	४२८८	५८	४२३०	१९६३	३०२५	२४१	२३९५	३९१६	८८४	२८५५
१२.	७५६	४	७५२	२४९	५२९	१७४	१४८	७१६	२४१	६३६
१३.	२३१३	२६	२२८७	३५७	१७५९	२११	८४१	२१६७	५४७	१७३८
१४.	१२४१	३३	१२०८	२३६	८९८	१३७	७२५	१०९४	३२५	७५७
१५.	७०१५	५३	६९६२	१९६१	५०३४	५४२	३६७५	६५९२	१७६३	४९७८
१६.	३८२८	५२	३७७६	१८८९	२७६५	४५७	२०९९	३५५४	११७३	२९४६
१७.	३९४२	४९	३८९३	५१७	२५३२	१२९	२६०९	३५००	६३०	२०८१
१८.	१३४२	३०	१३१२	१००	१०८३	२५९	४७९	१२८८	७०७	११०९
१९.	१३४७	१९	१३२८	१०९४	९११	१८१	८०७	१२७४	३३५	१०६३
२०.	८८७	५५	८३२	५४७	३६६	१	५४५	६९५	२५	२४६
जम्मा	४२३९६	६६७	४१७२९	१४१०१	२९३६९	३९३८	२२९९६	३८६३५	९९८६	२८२२६

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.१.१४ सहरी विपद र धरान उपमहानगरपालिका

सहरीकरणको विकास संगै सहरी विपद्का सवालहरूको जन्म हुँदै जान्छन् । धरान उपमहानगरपालिका अत्यन्तै पुरानो प्रमुख व्यापारिक केन्द्र हो । धरान बजारका अतिरिक्त आसपासका सबै क्षेत्रहरू सहरीकरणको चर्को दबावमा छन् । यी क्षेत्रहरूमा शहरीकरणसंगै शहरी विपद्का सवालहरू पनि बाहिर देखिएका छन् । सघन आवास, अव्यवस्थित ढलनिकास, फुटपाथ ब्यापार, खानेपानी र सरसफाइ, सवारी पार्किङ, प्रदूषण, अव्यवस्थित विद्युतीकरण, पर्यटन सुरक्षा, ध्वनी प्रदूषण जस्ता सवालहरू देखा परेका छन् । यसलाई उपमहानगरपालिकाको वार्षिक योजनाले समेट्नु पर्दछ ।

घर तथा भवन:

- बजार क्षेत्र: धरान उपमहानगरपालिकाका वडा नं १, २, ३, ७, ९, १०, १२, १३, १५, १६, १८, १९ वडाहरू सहरी क्षेत्रमा रहेका छन् भने वडा नं ११ र १७ सहरीकरणको चर्को दबावमा रहेका छन् । वडा नं ४, ६, १४ र २० का अधिकाँस क्षेत्रमा ग्रामीण परिवेश नै बढी छ ।
- धरान धेरै पुरानो र ऐतिहासिक बजार भएकोले यसको पुरानो बजार क्षेत्रमा अहिले पनि धेरै पुराना र कमजोर घरहरू रहेका छन् भने २०६० साल भन्दा अघि बनेका अधिकाँस घरहरू पिलर नभएका छन् । कैयौं घरहरू काठका खाँबा ईटाको गारो टिनको छाना भएका छन् र बजारको आसपासका क्षेत्रमा पनि यस्ता संरचनाहरू छन् जो भूकम्प हावाहुरी जस्ता प्रकोपबाट प्रभावित हुने गर्छन् ।
- हालका दिनमा निर्माण गरिएका घर भवनहरू उपमहानगरपालिकाबाट नक्सापास गरेर मापदण्ड अनुसार निर्माण गरिएका छन् ।

सडक:

- धरानको बीच बजारबाट गएको कोशी राजमार्ग मापदण्ड अनुसारको नभएकोले साँघुरो छ । व्यस्त बजार साँघुरो सडक अत्यधिक सवारी चाप र मानिसहरूको भिडभाड धरान बजारको विशेषता नै भएको छ ।
- धेरै पुरानो र ऐतिहासिक बजार भएकोले बजारका सबैजसो सडकहरू साँघुरा छन् । कतिपय सडकमा फुटपाथ पनि छैनन् । पैदलयात्रु पनि सडकबाट नै हिँडनुपर्ने हुँदा सवारी अवरोध र दुर्घटनाको सम्भावना अत्यधिक छ ।
- पैदलयात्रु हिँड्न बनाइएका सडक पेटीमा व्यापारीहरूले सामान फिँजाउने निर्माण सामग्रीहरू राखे तथा अन्य अवरोधहरू हुने हुँदा थप समस्या हुने गरेको छ ।
- हाल धरानमा एकतर्फि सवारी प्रणाली आरम्भ गरिएकोले सवारी चापमा केही कमी भएको छ ।
- सबै ठाउँमा पार्किङको लागि स्थान अभाव भएकोले सडकको साइडमा नै पार्किङ गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

नाली तथा ढल निकास:

- धरान क्षेत्रमा पूर्व पश्चिम नाली वा ढल वा ड्रेनको निर्माण नभएकोले यसप्रकारको निकास छैन ।
- पुरानो बजार देशीलाइन जस्ता बजारहरूमा माथिल्लो क्षेत्रबाट आएको भलबाढीका कारण सानो नालीलाई ग्रेग्रान र बालुवाले पुरेर एकैछिनमा जाम गर्छ र बाढी बाटो र घरहरूतिर पस्ने गर्दछ ।
- धरानका सबै सडकको दुबैतिर नाली बनाइएको छ । प्लास्टिकजन्य पदार्थ र नालीमा फालिएका अन्य वस्तुहरूका कारण जाम भइरहने गर्दछ ।

फुटपाथ:

- मुख्य सडक तथा अधिकाँस भित्री सडकहरूमा फुटपाथ बनाइएको छ तर फुटपाथहरू साना छन् । दोहोरो मानिस क्रस गर्न निकै समस्या पर्छ ।
- उपमहानगरपालिकाले कालोपत्रे भएको ठाउँमा र फुटपाथमा व्यापार गर्न निषेध गरेको छ तर कतिपय स्थानमा फुटपाथमा व्यापार पनि छ र निर्माण सामग्रीहरू राखे गरिएका पनि छन् । यसले गर्दा मानिसहरूलाई फुटपाथबाट हिँड्न समस्या भएकोले सडकबाट नै हिँडनुपर्ने बाध्यता छ ।
- पहिलेको तरकारी बजार भएको स्थानमा अहिले पार्किङ छ र तरकारी बजार सारिएको छ तर धेरै साँघुरो स्थानमा भएकोले पर्याप्त छैन ।

खानेपानी:

- धरानको सबैभन्दा ठूलो समस्या भनेको नै खानेपानी हो । पहिलेका पानीका धेरै स्रोतहरू अहिले सुकेका छन् । नसुकेका मुहानमा पनि पानीको मात्रा घटेको छ ।
- पानी कम आउने तर वस्ती विस्तार सँगै पानीका उपभोक्ताहरूको संख्या निरन्तर बढिरहेकोले पानीको समस्या झनै बढेको छ ।
- अण्डरग्राउण्ड पानीको सम्भावना धरानमा धेरै न्यून छ ।
- पुरानो खानेपानी प्रणालीका अतिरिक्त हाल ए डि वि ले सञ्चालन गरेको खानेपानी आयोजनाले गरेको प्रयाशले पनि धराने जनताको प्यास मेट्न सकेन ।
- सबैतिर खानेपानीको समानुपातिक वितरण हुन सकेको छैन ।
- मेनलाइनमा मोटर राखेर पानी तान्न नपाउने व्यवस्था छ तर मोटर नराखी पानी नआउने भएकोले अधिकाँसले मेनलाइनमा मोटर राखेर पानी तानेका छन् । यसो हुँदा मोटर नलगाउनेका घरमा पानी चुहिँदैन ।
- धेरै वर्ष पहिले निर्माण गरिएको खानेपानी आयोजनाको पाइपलाईनमा कतै कतै चुहावट हुन थालेकोले स्वच्छतामा कमी हुन थालेको छ ।
- पानीको रिचार्ज प्रणाली सून्य छ । माथिल्लो क्षेत्रमा पानी रिचार्ज गर्ने कुण्ड पोखरी लगायतका जलासयहरू छैनन् भने बजार क्षेत्रका सबै भुईँहरू सिमेण्ट ढलान गरिएका छन् ।

सार्वजनिक शौचालय:

- धरानको मुटु मानिने भानुचोकमा रहेको सार्वजनिक शौचालयले अत्यन्त धेरै मानिसलाई सेवा दिएको छ ।
- छाता चोक, भोटेपुल, जिरो पोइण्ट, बुद्धचोक, चतरालाइन, वरगाछी लगायतका स्थानहरूमा पनि यस्तै प्रकारको सार्वजनिक शौचालयको आवश्यकता महसुस गरिएको छ ।

सवारी पार्किङ:

- बजारको भित्री सडकमा पार्किङको व्यवस्था छैन । कतैपनि पार्किङ नहुँदा सडकमा नै गाडि रोक्नुपर्ने बाध्यता छ जसले गर्दा सवारी जाम हुने गरेको छ ।
- अटो तथा सिटी सफारीको बढ्दो संख्याका कारण पनि आजकल सडकमा बढी चाप पर्नुका साथै पार्किङमा समस्या हुन थालेको छ ।
- भानुचोकमा रहेको ट्याक्सी स्टेण्ड भएको स्थानमा अण्डरग्राउण्ड र ओभरहेड पार्किङ बनाउनु उपयुक्त हुने धरानवासीको सुझाव छ ।

दमकल शववाहन र एम्बुलेन्स:

- धरान उपमहानगरपालिकासंग दमकल छ तर शववाहन र एम्बुलेन्स छैन ।
- नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा सुनसरी (धरान) लगायतका संस्थाहरूमा १० वटा जति एम्बुलेन्सहरू चालु अवस्थामा छन् ।
- धरान बजारका केही भित्री सडकमा दमकल जान नसक्ने अवस्था पनि छ ।
- दमकलमा पानी भर्नका लागि आवश्यक मात्रामा वाटर पोइण्टहरू नभएकोले आगलागीको समयमा समस्या हुने गरेको छ ।

पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपो:

- धरान बजारको बीचमा राजेश पेट्रोल पम्प, हिमालय पेट्रोल पम्प, अरुण पेट्रोलियम, अटल पेट्रोल पम्प, हिमालयन पेट्रोल पम्प, चक्रघटी पेट्रोल पम्प र श्याम पेट्रोल पम्प १३ गरी ७ वटा पेट्रोलपम्प रहेका छन् । यि पेट्रोलपम्पहरूबाट आसपासका १९,५० घरहरू प्रभावित हुनसक्ने कुरा औल्याइएको छ ।
- अलि भित्रका बजार र ग्रामिण क्षेत्रमा बोटलमा र जर्किनमा भरेर पनि पेट्रोल खुल्ला विक्रि हुने गरेको छ ।
- पेट्रोल पम्पमा आधारभूत सुरक्षा मापदण्डको पालना गरिएको छैन र कामदारहरूलाई अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम पनि दिइएको छैन ।

- बजार क्षेत्र भएकोले धेरै ग्याँस डिपोहरू छन् । धरान भरीमा कुल २५ भन्दा बढी ग्याँस डिपोहरू छन् जसबाट ३८०० भन्दा बढी घरधुरीहरू प्रभावित हुने आँकलन गरिएको छ ।
- कुनै पनि ग्याँस डिपोहरूले सुरक्षाका न्यूनतम मापदण्डहरूको पालना गरेको पाईदैन । यस सम्बन्धी जानकारी पनि छैन ।

हरियाली प्रवर्द्धन:

- सहरको हरियाली प्रवर्द्धनका लागि व्यक्तिगत र संस्थागत प्रयास भइरहेको छ । तर यसले निरन्तरता र सार्थकता पाउन सकेको छैन ।
- खोलाका तटीय क्षेत्रमा व्यापक हरियाली प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याइएको छ ।
- कौशी खेती गरेर पनि हरियाली प्रवर्द्धनमा काम गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

प्रदूषण:

- व्यस्त र धेरै सवारी साधनहरू चल्ने धरानका सडकहरू गाडिको धुवाँको कारणले निकै प्रदूषित छ ।
- उपमहानगरपालिकाले प्लास्टिकजन्य वस्तुहरू जनाउन निषेध गरेको भएतापनि पूर्णरूपमा प्रभावकारी हुन सकेको छैन । तथापी धरान निकै सफा र प्रदूषण न्यून भएको सहरको रूपमा आउँछ ।
- धरानमा बायो ग्याँस प्लाण्ट निर्माण गरिएको छ । धरानको फोहोर संकलन गरेर कुहिने फोहोरबाट मल बनाइन्छ । यो प्लाण्टले गर्दा कुहिने र नकुहिने फोहोरको व्यवस्थापनमा सहयोग पुगेको छ ।
- माछा भौँडी खोलाका किनारमा बंगुर पालन गरिएका छन् । बंगुरको मलको कारण खोलाको तल्लो क्षेत्रसम्म नै दुर्गन्धित भएको जनगुनासो रहेको छ ।
- धरान औद्योगिक क्षेत्रमा धेरै उद्योगहरू छन् र नजिकमा वस्ती विस्तार भएको छ । उद्योगहरूको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष प्रभाव नजिकका वस्तीहरूमा परेको छ ।

भान्साकोठाको सुरक्षा र लैङ्गिक सवाल:

- घरको सबैभन्दा बढी जोखिमयुक्त स्थान भान्सा कोठा हुन्छ र महिलाहरू नै बढी समय यहीं रहन्छन् ।
- अक्सर घरमा आगलागीको सम्भावना भान्सामा भएको ग्याँस लिक भएर हुने गरेको छ ।
- महिलाहरूले धेरै समय आगोसंग खेलनु पर्ने हुन्छ ।
- हिटर, राइस कुकर, इलेक्ट्रिक जग लगायतका उपकरणमा विद्युत सट भएर आगलागी हुने र विद्युत दुर्घटना वा करेण्ट लागेर महिलाहरू घाइते हुने वा मृत्यु हुने गरेको छ ।
- भान्सा कोठामा पानीको धेरै प्रयोग हुन्छ र आशिलो पनि हुन्छ भिजेको हातले स्वीच चलाइन्छ जहाँ करेण्ट लाग्नसक्ने सम्भावना बढी हुन्छ ।
- महिलाहरूको पोषाक पनि भान्सामा काम गर्दाका लागि छुट्टै हुँदैन । छिटो आगो टिप्ने खालका अर्थात् प्रज्वलनशील पहिरन नै प्रायः हुन्छन् ।
- भान्सामा महिलाहरू संग साना बालबालिकाहरू पनि हुन्छन् र विपदबाट उनीहरू पनि प्रभावित हुन्छन् । विपदको समयमा महिलाहरूले आफ्ना बालबालिकाहरूको संरक्षण गर्ने क्रममा आफु थप जोखिममा रहन्छन् ।
- महिलाहरूलाई आगो र भान्सा कोठाको सुरक्षा सम्बन्धी प्रभावकारी तालिम वा सचेतना दिइएको छैन ।
- जोखिमक्षेत्रमा काम गर्दा सुरक्षित रहने उपाय र पूर्वतयारीका उपायबारेको ज्ञान सीप महिलाहरू संग छैन ।
- साना बालबालिकाहरूलाई विद्यालय पठाउने वा लिन जानेमा अधिकाँस महिलाहरू नै हुन्छन् र उनीहरू बालबालिकाहरू संग सडक वारपार गरिरहेका हुन्छन् । तर सडकमा जेब्रा क्रसिङ, आकासे पुल, ट्राफिक व्यवस्थापन, ट्राफिक लाइट, ट्राफिक नियमको जानकारी वा यस्तै प्रकारका सुरक्षाको व्यवस्था गरिएको छैन जसले गर्दा महिला र बालबालिकाहरू जोखिममा रहन्छन् ।
- शहरी क्षेत्रमा जागिरे महिलाहरूको भूमिका अझै बढी हुन्छ र बढी व्यस्त हुन्छन् । जागिर, घरायसी काम, भान्साको काम, सामुदायिक काम जस्ता त्रिआयामिक भूमिका हुन्छ । सबै काम हतारमा गर्नुपर्ने हुन्छ । जसले गर्दा दुर्घटनामा पर्नसक्ने र अन्य समस्याहरू आउने गरेको छ ।
- भवन सुरक्षाका लागि मापदण्ड बनाइएको छ तर भान्सा कोठाको सुरक्षाको कुनै मापदण्ड बनाइएको छैन ।

- विपद्को बेलामा महिला मैत्री सौचालय सुरक्षित वासस्थान तथा स्तनपान कक्षको व्यवस्था गर्ने गरिएको छैन।
- विपद् व्यवस्थापन गर्दा गर्भवती, सुत्केरी, महिनावारी भएका, बच्चालाई स्तनपान गराइरहेका महिलाहरूको सुरक्षामा राम्ररी ध्यान दिएर पूर्वतयारी गर्ने गरिएको छैन।
- महिलाहरू मकै पोल्ने, भक्का बनाउने, चिया पकाउने जस्ता कामहरू सडक पेटीमा बसेर गरिरहेका हुन्छन् जो धुवाँ, धुलो, दुर्घटनाबाट जोखिममा हुन्छन्।

विद्युतीकरण:

- धरानका धेरै टोलहरूमा तारहरू पुरै लत्रिएका र केही ठाउँमा पोलहरू बाङ्गिएका छन्।
- एउटै पोलबाट विद्युतका तार मात्र नभइ नेट केबुलका अनगिन्ति तारहरू लगिएका छन्। अधिकाँस ठाउँमा लत्रिएका छन् र हरेक पोलमा गुजुल्टिएका र गुठुरी परेका तारहरूको झुप्पा देख्न सकिन्छ। यस्तो पोलमा धेरै पटक विद्युत सट भएका घटनाहरू छन्।
- धरान १, २, ३ नं वडाका प्रायः सबै टोलमा बाँदरले तारमा झुण्डिएर लत्र्याउने गर्नुका साथै विद्युत सट गराउने गरिरहेका छन्।
- मदन भण्डारी मार्गमा र बजार क्षेत्रमा घरमाथिबाट हाइटेन्सन तार लगिएको छ। यसलाई खोलाको क्षेत्रबाट लैजाँदा सुरक्षित हुने जानकारहरूको राय छ।
- समयसमयमा बजार क्षेत्रमा विद्युत दुर्घटनाका कारण मानवीय तथा आर्थिक क्षति भइरहेका छन्।
- धरानमा अण्डरग्राउण्ड विद्युतीय प्रणालीको आवश्यकता नागरिकहरूले औल्याएका छन्।

पर्यटकीय स्थल र सुरक्षित पर्यटन:

- धरानमा धार्मिक, ऐतिहासिक र प्राकृतिक पर्यटकीय क्षेत्रहरू रहेका छन्।
- दन्तकाली मन्दिर पिण्डेश्वर धाम बुढासुब्बा मन्दिर प्रमुख धार्मिक क्षेत्र हुन् भने विजयपुर दरवार क्षेत्र पञ्चकन्या भताभुङ्गे राजाको दरवार क्षेत्र ऐतिहासिक पर्यटकीय स्थलहरू हुन्। भेडेटार पूर्वकै अत्यन्त रमणीय प्राकृतिक पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास भएको छ।
- यि लगायत अन्य धेरै पदमार्गहरू र पर्यटकीय गन्तव्य स्थानहरू रहेका छन्।
- सार्वजनिक पर्यटकीय स्थलमा समिति गठन गरिएका छन्। पर्यटकीय स्थलहरूमा सामान्य जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू गरिएका छन् तर हेलपडेस्क तथा प्रतिकार्यका लागि व्यवस्था छैन।
- पर्यटकीय पदमार्ग र पर्यटकीय स्थलहरूको विपद् जोखिम विश्लेषण गरेर सुरक्षित पर्यटनका लागि योजना बनाएर काम गर्न बाँकी नै छ।

व्यापारिक जोखिम:

- कोभिड १९ का कारण आर्थिक तरलताको अभावका कारण व्यापारमा धेरै मन्दि आएको छ।
- पुरानो र अत्यन्त व्यस्त बजार धरानमा अहिले व्यापार व्यवसाय धेरै न्यून भएर गएको छ। होलसेल व्यापारमा कमी नभएतापनि खुद्रा व्यापार र होटल व्यवसायको अवस्था धेरै खस्किएको छ।
- बैंकको व्याजमा अत्यधिक वृद्धि हुनु, किताकाट रोकिनु, मानिससंग पैसाको कमी हुनु जस्ता कारणहरूले व्यापार धरासायी भएको छ।

सडक बालबालिका:

- धरानलाई बालश्रममुक्त नगर र सून्य सडक बालबालिका भएको सहरको रूपमा विकास गर्ने प्रयत्न गरिएको छ। प्रदेश सरकार समेतको प्रयाशमा धरानबाट सडक बालबालिकाहरूको उद्धार गरी बाल सुधार गृहमा लगिएको भएतापनि त्यहाँ निसास्सिए जस्तो भएर पुनः धरान फर्केका छन्। यस्ता बालबालिका धरानका स्थानीय भन्दा पनि बाहिरबाट आएर बसेका धेरै छन्।
- बालश्रम मुक्त धरान बनाउन स्थानीय सरकार लागिपरेको छ तर अहिले पनि लुकेर होटलमा बालश्रम भइरहेको जानकारहरू बताउँछन्।

३.१.१५ जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिमबारे सूचनाहरु

धरान उपमहानगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव वन तथा जैविक विविधता, उर्जा, मानव स्वास्थ्य, पर्यटन, पूर्वाधार विकास लगायत जिविकोपार्जनसंग जोडिएको क्षेत्रहरुमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष महसुस गरिएको छ । जसबाट बाढी, कटान, हावाहुरी तथा आगलागी जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरुका कारण हरेक वर्ष संकट र क्षति व्यहोर्नु परिरहेको छ । मौसम तथा जलवायु विज्ञान विभागका अनुसार यो वर्ष जेष्ठ महिनामा ३९.३ डिग्री सेल्सियस सम्म पुगेको छ । तापक्रमको यो बृद्धिले भविष्यका लागि राम्रो संकेत गरेको छैन । यो पृष्ठभूमिमा जलवायु परिवर्तनका असरहरुको जोखिम न्यूनीकरण गर्दै उत्थानशील समाजको निर्माण गर्ने तर्फ विभिन्न तह र विषयगत क्षेत्रहरुमा नीतिगत अभ्यास गर्ने उद्देश्यले जलवायु परिवर्तनको जोखिमका विषयहरुलाई यो स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनामा समेटिएको छ । यसको लागि समुदायले अनुभूत गरेका जलवायु परिवर्तनका सवालहरुलाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.१.१६ जलवायु परिवर्तनका परिदृश्यहरु र त्यसका प्रत्यक्ष असरहरु

नगरक्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनका प्रत्यक्ष असरहरु कम देखिएता पनि विस्तारै यसको प्रभाव बढ्दै गएको तथ्य वडास्तरीय छलफलबाट प्राप्त भएको छ । छलफलकै क्रममा वर्षा थोरै समयमा धेरै हुने र यसले गर्ने जमिन कटान र डुवानका कारण जनधनको क्षति पुर्याएको र कृषि बालीलाई धेरै प्रभाव पारेको कुरा आएको छ ।

क) वर्षा र यसको प्रभाव

कृषिको लागि उर्वरभूमिको रूपमा रहेको यो क्षेत्रमा विगतमा वर्षाको पानीले नै खेती गर्न पुग्ने गरेको थियो । माथिल्लो चुरे क्षेत्रबाट फिँजिएर निस्कने पानी कृषिको लागि उत्तम सिँचाइ बन्ने गरेको थियो । तर अहिले भने पानी पर्ने तरिका फरक भएको छ । थोरै समयमा धेरै पानी पर्छ जसले माटो भिज्ने भन्दा पनि माटो गेग्र्यान वगाउने काम मात्र गर्न थालेको छ । “पहिला थोरै पानी पर्दथ्यो तर लामो समय लगाएर पर्ने गर्दथ्यो त्यसले जङ्गल तथा माथिल्लो क्षेत्रबाट पानी रसाएर आउँथ्यो । तर अहिलेको थोरै समयमा धेरै पानी पर्दा पानीको साटोमा ढुङ्गा, गिट्टी सोहोरेर ल्याउँछ र क्षति गर्दछ ।” धरानका नागरिकहरुको भनाइ हो यो । आजकाल हिउँदै वर्षा नभएर हिउँदै खेतीपाती लगाउन समस्या भएको छ ।

ख) जलवायुमा आएको परिवर्तन र यसको प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष प्रभाव

धरान उपमहानगरपालिकाक्षेत्रमा एक वर्षमा परिवर्तन हुने मौसमको अवस्था वा मौसमी चक्र र त्यहाँ उत्पन्न हुने प्रकोपको अवस्थाको पहिचान गरिएको छ । वडावासीका अनुसार विगत १० वर्षको तुलनामा अहिले गर्मीको अवधि लम्बिएको, गर्मी अचाक्ली बढेको र जाडोको अवधि छोटिएको तर वर्षाको अवधि खुम्चिएको देखिन्छ । त्यसैको आधारमा विपद्जन्य घटनामा पनि परिवर्तन भएको समुदायको भनाइ रहेको छ ।

गर्मी : १० वर्ष पहिले वैशाख, जेष्ठ, आषाढ, श्रावण र भाद्रको दोस्रो साता सम्म गर्मी हुने गरेकोमा हाल त्यसको अवधि फाल्गुणको तेस्रो सातादेखि कार्तिक पहिलो हप्तासम्म गर्मी हुने गरेको छ । हरेक वर्ष अधिकतम तामक्रममा बढोत्तरी भइरहेको छ । जल तथा मौसम विज्ञान विभागका अनुसार हालसम्मकै सबैभन्दा बढी अर्थात् ३९.३ डिग्री सेल्सियस तापक्रम यो वर्ष रेकर्ड गरिएको छ । यसबाट स्पष्ट हुन्छ कि गर्मीको समय बढ्दै गएको र एकाएक गर्मी बढ्ने क्रम तीव्र हुँदैछ ।

जाडो : यहाँ कार्तिक महिनादेखि फाल्गुण महिनाभरी जाडो हुने गरेकोमा अहिले फागुनको पहिलो सातासम्म चिसो हुने गरेको छ । यसबाट स्पष्ट हुन्छ कि यस उपमहानगरपालिकामा जाडोको समय पनि खुम्चिएको छ ।

बाढी : पछिल्लो समयमा बाढी एक्कासी आउने र यसको तिव्रता पनि पहिले भन्दा अहिले बढी हुने गरेको छ । भेडेटार पञ्चकन्या लगायतका माथिल्लो क्षेत्र देखि बगेर आउने पानीमा ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी अर्थात् गेर्यानको मात्रा बढी हुँदा खोलाहरुको सतह उकास भएर सानै बाढी आउँदा पनि वस्तीतिर पस्ने गरेको छ र कटान पनि तीव्र हुँदै गएको छ ।

खडेरी : समुदायमा छलफल गरी तयार भएको मौसमी पात्रो अनुसार खडेरी पनि पहिलेको तुलनामा धेरै लम्बिन थालेको छ । विगतमा हरेक महिना पानी पर्नेमा हाल हिउँदका ८ महिनासम्म पनि वर्षा नभएर धेरै किसानको खेती वाँझो हुने

गरेको छ । अधिकाँस पानीका मुहानहरू सुकेका छन् भने खोलाहरूमा पानीको वहाव कम भएको र पहिले सञ्चालनमा आएका कुलोहरूबाट पानी ल्याउन नसक्दा सिंचाइमा समस्या भएको छ ।

हुरीबतास : हावाहुरी हुने समयमा पनि वृद्धि भएको छ । पहिले फागुनदेखि वैशाखसम्म बढी हुरीबतास चल्यो भने पछिल्लो समयमा जेठ र असार महिनामा समेत हुरी चलने गरेको छ । यसले कमजोर संरचनाहरू उडाएर क्षति गर्ने गरेको छ । फुसको छना हटाउने अभियानको कारण पालिकाको अधिकाँस घरमा टिन लगाइएको छ र तर आधारभूत वस्तीहरूमा संरचना कमजोर हुँदा अझै पनि यस घरको छाना उडाउने गरेको समुदायको भनाइ छ ।

समग्रमा जलवायु उत्पन्न प्रकोपहरूको लेखाजोखा अनुसार खडेरी, बाढी र असिना पर्ने समयमा परिवर्तन देखिएको छ । साथै, अन्य प्रकोपका घटनाको बारम्बारता वा दोहोरिने क्रम बढ्दो रूपमा रहेको छ । चट्याङ जुनसुकै बेलामा पर्ने र यसको दर अहिले वृद्धि हुँदै गएको छ । यसरी जलवायु परिवर्तनका अमुक कारणले प्रकोपको प्रारूप र त्यसले पार्ने प्रभाव पनि निरन्तर परिवर्तन हुने क्रममा रहेको छ ।

३.२ सम्मुखता (exposure)

विगत १० वर्षमा विभिन्न प्रकोपहरूका कारण ८८ जनाको मृत्यु भएको र त्यसमध्ये सबैभन्दा बढी बाढी रहेको तथ्याङ्क देखिएको छ । तर बारम्बार दोहोरिईरहने र जीविकोपार्जनमा समस्या बाढीका कारण उत्पन्न भइरहन्छ भन्ने कुरा छलफलबाट आएको छ । धरान क्षेत्रमा बग्ने खोला नदी र स्थानीय रूपमा अव्यवस्थित भौतिक पूर्वाधारका कारण वार्षिक रूपमा नै कटानमा परिरहन्छ । धरान उपमहानगरपालिकाको पश्चिम तर्फका वडा नं ११, १३, १६, १७ र २० सर्दुखोलाको बाढीबाट प्रभावित छन् भने पूर्वतर्फका वडा नं ४, ५, ६, ८ र १५ सेउती खोलाको बाढीबाट प्रभावित छन् । पालिकाको बीच सहरबाट बग्ने खहरे खोलाबाट वडा नं १२, ९, १०, १२, १३ र १६ प्रभावित हुने गर्दछन् । यसरी नै अँधेरी खोलाले वडा नं ५ सेरा खोलाले वडा नं ६ का बस्तीहरूलाई प्रभावित गर्ने गरेको छ । पट्नाली खोलाले वडा नं १७ को पट्नाली क्षेत्रलाई प्रभावित गर्ने गरेको छ । कोकाहा पकुवा लगायतका खोलाहरूले वडा नं २० लाई असर गरिरहेका छन् । अन्य साना खोलाहरू पनि पालिकामा छन् जसबाट विभिन्न वस्तीहरू प्रभावित हुन्छन् ।

तालिका १७ : क्षतिका आधारमा सम्मुखताको स्तर

वडा नं	मृत्यु	घाइते	घर पूर्ण क्षति	आंशिक क्षति	सम्मुखतामा रहेका टोलहरू	सम्मुखताको स्तर
१.	२	४	२	१०	छाता चोक (२०), ओम शान्ति (२२), शिव मन्दिर (२५), लक्ष्मी चोक (२०), शिखर टोल (२०), भूमि मार्ग (२५)	उच्च
२.	३	५	५	२०	सिंहदेवी पथ (४०), त्रिभुवन पथ (८०),	उच्च
३.	३	६	५	८	चौविसे समाज, आइतवारे, गिद्धेडाँडा, बाबाधाम मार्ग, हृदयेन्द्र मार्ग उच्च जोखिममा ७५ घर र मध्यम जोखिममा २०५ घर जाल्पा रोड र कैलाश पथ	उच्च
४.	२	७	२३	४५	तेलनपुर (१) दानावारी (७) शिखरवास (२) सारङ्गा (९) भोर्लेनी (२२) हर्दिया (४५) नाहारे खाँकर (१५) श्रीगाउँ कोप्चे (११५) पत्राडवारी (१२) सुमनटार (३०) मनुवाटार (७) खैरनी टार (४०) खैरनीटार (४०) किराँत वस्ती (७) शिवजट्टा (६)	उच्च
५.	१४	१०	६	९	तल्लो देउराली, प्रगति टोल, माथिल्लो देउराली, समानता टोल, सामुदायिक टोल, फोक्लेन टापु, खैरनी, ठिङ्गावारी, आँपटार, गोदावरी, झोडापाटा, पञ्चमुखी निशानडाँडा टोलहरू करिव ६०० घर निशानडाँडा, साउने, ठिङ्गावारी करिव १०० घर	उच्च

६.	८	२०	३	८	पाँचकज्या टोल लक्ष्मी टोल सूनदरटोल माछापुच्छ्रे टोल पोखरा टोलमा करिव १५० घर	
७.	११	१५	२५	१३०	दोभान लाइन भौडीमा ३० र गोविन्दरोडमा २९ घर लिलामार्गमा ११ घर हिमायती पथ ४० घर	
८.	३	५	५	३३	पुलचोक गुम्वा मार्ग सभागृह सृजनाटोल दुर्गापथ लगायतका टोल ८०	
९.	२	६	५	१६	गौतमपथ, कलेज रोड, पूर्णपथ, वगैँचा लाइन, आचार्य लाइन, पुतली लाइन, चर्च लाइन लगायत ११० घर	
१०.	२	१२	६	८	सैनिक भवन (२६), धर्मपथ (५), कलेज रोड (५), पुतली लाइन (५), बुढासुन्वा लाइन (५), मुनालपथ (सडक), देउराली (पुल)	
११.	४	१२	६	१२	गैरीगाउँ सुनौलो चोक पश्चिम (१५), नगरकोट (६५), वानडाँडा (१००), सूर्यमुखी चोक (१००), चौतिस घरे (१००), समरकोट (२००), पृथ्वी चोक (१००), सूनदरवस्ती (२५०)	
१२.	१	३	०	२१२	खहरे खोलामा बाढी आउँदा नगरपालिकाको छेउमा भएको पुल । पुण्यमार्गमा कटान हुने (२५)	
१३.	१	८	१	३	देवी मार्ग (३०), अमरवस्ती क (४५), ख (१५), र ग (७) राईटोल (६), फुस्रे लाइन (६), नागेश्वर मार्ग (११), उदयगौरा (३५)	
१४.	१	१५	१	१०	दरवार क्षेत्र (जङ्गल) सेउती प्रभावित झोलुङ्गे पुल वमधारा खत्रीधारा क्षेत्र (२३५) पिण्डेश्वर मन्दिर तल (३२१) दुईधारे जाने बाटो (५०) तीनधारे टोल (१५)	
१५.	८	२०	१८	१००	काठे पुल देखि खोरिया वस्तीसम्मका शिवगंगा (२००), गणतन्त्र क (८०), गणतन्त्र ख (८०), गणतन्त्र ग (८०), ललितटोल (८०), वीरनारायण टोल (१५०), आधारभूत टोल (४०), गर्वलालटोल (४५), खोरिया वस्ती (८०), निराजन वस्ती र श्रुति मार्ग (१५०)	
१६.	५	१८	३०	१५	नौलो वस्ती (३००) सिमाना टोल (६८) लोकतन्त्र चोक (५०) पुलचोक (४०) भगवती टोल (४०) कामना टोल (२०)	
१७.	७	१२	२०	३५	पटनाली (सुनगाभा (५०) शान्ति नमुना (६०) सगरमाथा (४५)) खोरिया (१६) समिति मार्ग (१५०) शान्ति टोल (२०) लोकपृथ मार्ग (३०) पारी धारा टोल	
१८.	४	८	४	०	शिवमार्ग, क्याम्प गेट, रत्नचोक ४० घर	
१९.	२	६	१४	८	माडिहम (४२), भिक्टोरिया (५), दिपेन्द्र टोल (३५), चौकीबारी (२५)	
२०.	५	१६	१०	१८	सर्दु खोलाले देवी गाउँ (४५), कोकाहाले सिरिसे (७), र कालीमाटी डुँडेटार, आँपटार पहिरो (१५), सालबोटे पहिरो (जग्गा), टोड्के पहिरो (१ घर र सडक), बन्दुके पहिरो (सडक), खारखोला पहिरो (१२ घर विद्यालय र जग्गा), तिल्केनी भिर पहिरो (१ घर र जङ्गल), वरबोटे पहिरो (सडक), वाचुम्मा पहिरो (सडक), एकमाला भिर पहिरो (सडक), नवलम्पुर पहिरो (सडक), वार्ने खोला पहिरो (सडक), वंशिला पहिरो (सडक)	
जम्मा	८८	२०८	१८९	७००		

नोट: यसमा कोरोनाबाट भएको मृत्युलाई समावेश गरिएको छैन ।

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०७८

सम्मुखताको मापन स्तर गर्दा मानवीय क्षति ५ भन्दा माथि भएकालाई उच्च, ३ देखि ५ भएकालाई मध्यम र ३ भन्दा कम भएकालाई न्यून स्तरमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

३.३ संकटासन्नता (vulnerability)

क) जनसंख्या सम्बन्धी संकटासन्नता (अपाङ्गता भएका मानिसहरू)

विपदको समयमा वृद्ध र बालबालिकाहरूलाई विशेष स्याहार पुग्दैन । भएको श्रीसम्पतीहरू सबै नष्ट भएको हुन्छ । बालबालिकाहरूलाई नियमित पोषण चाहिन्छ । पोषणको अभाव भएमा बालबालिकाहरूमा कुपोषणको समस्या हुने सम्भावना बढी हुन्छ । यस उपमहानगरपालिकामा रहेका जम्मा जनसंख्या १६६५३१ मध्ये ८८,१२१ महिलाहरू विपदका दृष्टिले बढी जोखिममा हुने गर्छन् । उपमहानगरपालिकाबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका मानिसहरूको संख्या जम्मा १२०१ रहेको छ ।

तालिका १८ : अपाङ्गताको विवरण

क्र सं	अपाङ्गताको प्रकार	क वर्ग	ख वर्ग	ग वर्ग	घ वर्ग	जम्मा
१.	शारीरिक अपाङ्गता	१२१	२०५	१५३	५०	५२९
२.	दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता	०	४४	७	२	५३
३.	सुनाई सम्बन्धी अपाङ्गता	०	२८४	३५	१	३२०
४.	श्रवणदृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता	१	१	०	०	२
५.	स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता	०	२१	५	१	२७
६.	मनोसामाजिक अपाङ्गता	११	५४	१९	२	८६
७.	हेमोफिलिया अपाङ्गता	०	०	०	०	०
८.	अटिज्म अपाङ्गता	७	३	०	०	१०
९.	बौद्धिक अपाङ्गता	१०	४५	१२	३	७०
१०.	बहु अपाङ्गता	८८	२३	२	१	१०४
	जम्मा	२३८	६८०	२३३	६०	१२०१

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका महिला बालबालिका शाखा २०८०

ख) जेष्ठनागरिक र ५ वर्षमुनीका बालबालिका

विपदको समयमा अपाङ्गता भएका मानिसहरू बाहेक महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक (७० वर्ष माथिका), विरामीहरू उच्च जोखिममा हुन्छन् । त्यसैले प्रतिकार्यको समयमा मात्र होइन विपदको पूर्वतयारी र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूमा यी वर्गहरूलाई केन्द्रित गरेर कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार धरान उपमहानगरपालिकामा ५ वर्ष मुनीका बालबालिकाको संख्या १२,५५० र ७० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरूको संख्या ७,४०१ रहेको छ ।

तालिका १९ : बालबालिका र जेष्ठनागरिकहरूको विवरण

वडा	५ वर्ष मुनीका बालबालिका			७० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिक		
	बालक	बालिका	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
१.	१५८	१५७	३१५	११७	१३६	२५३
२.	६४	७३	१३७	५२	६७	११९

३.	१७८	१८५	३६३	६२	८५	१४७
४.	१७४	१७४	३४८	८४	९३	१७७
५.	६५८	६१६	१२७४	२२४	२९३	५१७
६.	४३६	३४३	७७९	१९२	२०५	३९७
७.	९०	७२	१६२	७४	८९	१६३
८.	४३८	४२२	८६०	२४९	३०३	५५२
९.	१४१	११३	२५४	७८	९७	१७५
१०.	१४९	१४९	२९८	११३	१४९	२६२
११.	६८८	६२३	१३११	३००	४५५	७५५
१२.	१०७	७८	१८५	७२	१०७	१७९
१३.	२८८	३०६	५९४	२१०	२२७	४३७
१४.	१८६	१६८	३५४	१०७	१२४	२३१
१५.	१०८७	१००७	२०९४	४७०	६६२	११३२
१६.	५४६	४५९	१००५	२९३	४०२	६९५
१७.	६७५	६२१	१२९६	२६७	३५०	६१७
१८.	१६१	१६६	३२७	४५	८८	१३३
१९.	१७६	१६२	३३८	११८	१९१	३०९
२०.	१३९	११७	२५६	७३	७८	१५१
जम्मा	६५३९	६०११	१२५५०	३२००	४२०१	७४०१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

३.४ जोखिम नक्साङ्कन

धरान उपमहानगरपालिकाप्रकोप स्तरीकरणले बाढीलाई पहिलो समस्याको रूपमा औल्याएको छ । उपमहानगरपालिका क्षेत्र भित्र आधा दर्जन जति खोला खोल्सीहरू र खहरेहरू वगने गरेका छन् । यीनीहरूबाट प्रायः हरेक वडामा कटान गर्ने गरेको छ । वडास्तरीय जोखिम विश्लेषण छलफलबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा उपमहानगरपालिका १०३ वटा टोलका ४,६८३ घरधुरी बाढीको जोखिममा र ५० टोलका १,५४५ घरधुरी पहिरोको जोखिममा रहेको तथ्याङ्कले देखाएको छ ।

३.५ विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने लक्षित जनसंख्याको पूर्वानुमान (उच्च संकटासन्न क्षेत्रको मात्र)

विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना निर्माणका गर्दैगर्दा प्रभावित परिवारलाई केन्द्रमा राखेर विश्लेषण गरिन्छ । अनुमानित ठाउँ, समुदाय, व्यक्ति यकिन गरी उनीहरूको जीउधन रक्षाको लागि पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको योजना निर्माण गर्ने भएकोले कुन टोलका कति घरपरिवार भन्ने तहसम्म पुग्न जरूरी छ । धरान उपमहानगरपालिकामा २० वटा वडाको १५३ वटा टोलका ६,२२८ घरधुरी बाढी र पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको कुरा वडास्तरीय छलफलबाट प्राप्त तथ्याङ्कबाट थाहा भएको छ । यो योजनाले यो तथ्याङ्कलाई सम्बोधन गरी योजना तर्जुमा गरिनेछ ।

तालिका २१ : विपदबाट जोखिममा रहेका घरधुरी र जनसंख्या विवरण

वडा नं	जम्मा घरधुरी	जोखिममा रहेका घरधुरी	प्रभावित हुनसक्ने जनसंख्या				जम्मा
			महिला	बालबालिका	ज्येष्ठ नागरिक	अपाङ्ग	
१.	१२४७	१३२	१६०	१८०	४५	६	
२.	५१४	१२०	१४०	१६०	२४	६	
३.	११०१	३६०	४१०	४३०	८०	१८	
४.	९९२	३१८	३८०	४०५	९०	१६	
५.	३४४१	७००	८२०	८७०	१४०	३२	
६.	२१४२	१५०	१७०	१९०	३२	७	
७.	७६८	११०	१३०	१४०	२०	६	
८.	३०९०	४०	५०	५५	१०	२	
९.	८७३	४०	५०	५५	१०	३	
१०.	१२६९	४६	५५	६२	१२	३	
११.	४२८८	९८०	११००	११५०	२१०	२२	
१२.	७५६	२५	३०	३५	७	१	
१३.	२३१३	२४३	२८०	३१०	५६	११	
१४.	१२४१	९२१	१०५०	११२०	२००	३५	
१५.	७०१५	९८०	११२०	११६०	२२०	४२	
१६.	३८२८	६१८	७३०	६८०	१४०	३०	
१७.	३९४२	३७१	४३०	४८०	९०	१८	
१८.	१३४२	२०	२५	३०	४	१	
१९.	१३४७	१०७	१३०	१४०	२०	५	
२०.	८८७	८१	९५	११०	२२	४	
जम्मा	४२३९६	६२२८	७३५५	७७६२	१४३२	२६८	१६,८१७

स्रोत : वडास्तरीय छलफल २०८०

परिच्छेद : ४

उपमहानगरपालिकाको विपद् जोखिमको कारण र असर

४.१ उपमहानगरपालिकामा रहेका विपद्हरूको कारण र असर विश्लेषण

४.१.१ उपमहानगरपालिकामा बग्ने खोला खहरेहरू तथा अन्य प्रकोपहरू र त्यसले प्रत्यक्ष असर गर्न क्षेत्रहरू

उपमहानगरपालिका विभिन्न वडा र टोलहरूमा बग्ने खोलाहरूका कारण टोल वस्तीहरूमा कटान र डुवान गर्दछ भने अन्य प्रकोपका कारण क्षति हुने गर्दछ ।

तालिका २२ : धरान उपमहानगरपालिकाका जोखिमयुक्त क्षेत्र कारण र असरको विवरण

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयासहरू
१	भलवाडी	छाता चोक (२०), ओम शान्ति (२२), शिव मन्दिर (२५), लक्ष्मी चोक (२०), शिखर टोल (२०), भूमि मार्ग (२५) जम्मा १३२	वडा नं १४ भिरालो भएकोले माथि देखि खहरे खोलामा बाढी आउँदा आसपासको गेग्र्यानहरू बगाएर ल्याउने । बाढीको पानी निकासका लागि ठूलो ड्रेन नहुनु ।	वडा नं १४ विजयपुर देखिको भलवाडी आएर नाली तथा सडकमा गेग्र्यानहरू थुपाउँछ र कहिलेकाही घर भित्र नै बाढी पर्छ ।	केहि स्थानहरूमा तटबन्धहरू निर्माण गरिएका छन् ।
	बाढी कटान	शिखर टोल (२०) शान्तिटोल (६०)	खहरे खोलाको कटान	खोला नजिकका घरहरू कटानमा पर्ने	तटबन्ध गरिएको छ तर पुरा छैन
	बाँदर आतङ्क	छाता चोक, ओम शान्ति, शिव मन्दिर, लक्ष्मी चोक, शिखर टोल, भूमि मार्ग, सिंहवाहिनी, सिंहदेवी (१२०)	बाँदरहरूको संख्या अत्यधिक बढ्न गएको र वनमा खानेकुराको कमी भएकोले । मानिसहरूले खानेकुरा दिएर पल्काएकोले ।	वालीनाली खाइदिने र घरमा आएर खानेकुरा झिकेर लैजाने गरेको ।	बाँदर समातेर पथलैया जङ्गलतिर पठाएको थियो तर पूर्ण समाधान हुन सकेन
	विद्युत दुर्घटना,	वडाका सबै टोलहरू	विद्युतीय केबल नेटका अनगिन्ति तारहरू एकै ठाउँमा गुजुल्टिएका र व्यवस्थित ।	विद्युत सट भएर आगलागी हुने गरेको ।	

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
	सडक दुर्घटना	वडाका सबै टोलहरू	भिरालो र साँघुरो सडक। सडकमा सवारी चाप बढी हुनु ।	मानवीय आर्थिक र भौतिक क्षति	सचेतना कार्यक्रम
२	भलवाढी	सिंहदेवी पथ (४०), त्रिभूवन पथ (८०),	सिंहदेवी माथि वडा नं १४ को गेप्रायान सहितको भलवाढीले यि टोलहरूका असर गर्छ । हनुमान मन्दिरको गल्लीबाट वडा नं १४ को भल आउँछ र त्रिभूवनपथमा सडक र नालामा आएर जाम हुन्छ ।	छाताचोक सम्म गेप्रायान आउँछ ।	नाली बनाएको छ तर सानो भएकोले ओभरफ्लो हुन्छ ।
	बाँदर आतङ्क	सिंहदेवी पथ, त्रिभूवन पथ, गितामन्दिर पथ, रत्नरोड, भागवत रोड, दोभान लाइन, निकेतन मार्ग	बाँदरहरूको संख्या अत्यधिक बढ्न गएको र वनमा खानेकुराको कमी भएकोले । मानिसहरूले खानेकुरा दिएर पल्काएकोले ।	यि सबै टोलमा बाँदर आउँछ र घरमा भएका सामानहरू लिएर जान्छ । मानिसलाई कुट्ने र टोक्ने समेत गरेको छ । स्कूल जाने विद्यार्थीलाई पनि खेदाउने गर्छ । तारमा पिड खेलेर चुँडाउने र विद्युत दुर्घटना गराउँछ भने पानी ट्याँकीमा पौडि खेल्ने गर्छ ।	
	विद्युत दुर्घटना	गितामन्दिर पथ, रत्नरोड	एकैठाउँमा गुजुल्टिएका तारहरू	विद्युत सट भएर आगलागी हुने गरेको ।	
	खानेपानी समस्या	सिंहदेवी पथ, त्रिभूवन पथ, गितामन्दिर पथ, रत्नरोड, भागवत रोड, भानु चोक, दोभान लाइन, निकेतन मार्ग, सब्जीमण्डी मार्ग	खानेपानी पर्याप्त नआउने । पहिले भएका पानीका मुहानहरू सुक्दै गएका । पानीको माग क्रमशः बढ्दै गएको ।	खानेपानीको ठूलो समस्या । २ दिनमा पालो आउँछ त्यो पनि १ देखि १:३० घण्टा । ट्याङ्करको पानी प्रयोग गर्नुको विकल्प छैन ।	
३	पहिरो	चौविसे समाज, आइतवारे, गिद्धेडाँडा, बाबाधाम मार्ग, हृदयेन्द्र मार्ग उच्च जोखिममा ७५ घर र मध्यम जोखिममा २०५ घर	सिमसार क्षेत्र भएकोले वर्षेनी सदैँ जाने गर्दछ ।	निरन्तर पहिरो झरिरहने भएकाले गिद्धेडाँडामा भएका ७५ घर नै उच्च जोखिममा भएकोले स्थानान्तरण गर्नु पर्ने ।	

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
	बाढी	जाल्पा रोड र कैलाश पथ	खहरे खोलाको तटीय क्षेत्रमा रहेका ।	कटानको सम्भावना रहेको	
	बाँदर आतङ्क	जाल्पा रोड, भृकुटीपाखा, बाबाधाम मार्ग, गिद्धेडाँडा, शंखधर मार्ग, जेसिस मार्ग ५६० घर	नजिकमा जङ्गल भएपनि खानेकुरा नपाउँदा गाउँ तथा वजारतिर धाउने गरेका छन् ।	घरमा भएका सामानहरू लिएर जान्छ । मानिसलाई कुट्ने र टोक्ने समेत गरेको छ ।	
	खानेपानीको अभाव	वडाका प्रायः सबै ठाउँहरू ६६० घर	खानेपानी पर्याप्त नआउने । पहिले भएका पानीका मुहानहरू सुक्दै गएका ।	पानीको माग क्रमशः बढ्दै गएको । ट्याङ्करको पानी खानु परेको ।	
४	बाढी	खैरनीटार (४०) किराँत वस्ती (७) शिवजट्टा (६)	सेउती खोलाको निकटमा रहेकोले बाढीबाट धेरै प्रभावित	घर जग्गा कटान ।	तारजाली वृक्षारोपण
	पहिरो	तेलनपुर (१) दानावारी (७) शिखरवास (२) सारङ्गा (९) भोर्लेनी (२२) हर्दिया (४५) नाहारे खाँकर (१५) श्रीगाउँ कोप्चे (११५) पत्राडवारी (१२) सुमनटार (३०) मनुवाटार (७) खैरनीटार (४०)	भिरालो जमिन कमजोर धरातल र कच्ची सडक निर्माण गर्दा गाउँ नै जोखिममा	हरेक वर्ष पहिरोमा परेर केही न केही क्षति भइरहेको छ । कतिपय घरहरू नै जोखिमको अवस्थामा रहेका छन् ।	तारजाली आर सि सि ढलान वृक्षारोपण ।
	वन्यजन्तु बाँदर	ढाँडे, तेलनपुर, जामुने, सेर्ने, काम्फेक, गैरीगाउँ, कालीमाटी, भोर्लेनी, हर्दिया, दानावारी, नाहारे खाँकर, श्रीगाउँ, कोप्चे, पत्राड बारी, वसन्तटार, सुमनटार, खोरिया, मनुवाटार, खैरनीटार, लगायतका टोलहरू	बाँदर मृगहरूको संख्या अत्यधिक बढ्न गएको र वनमा खानेकुराको कमी भएकोले ।	बालीनाली खाइदिने र घरमा आएर खानेकुरा झिकेर लैजाने गरेको र मृगले बालीमा नोक्सानी गरिरहेको ।	बाँदर समातेर पथलैया जङ्गलतिर पठाएको थियो तर पूर्ण समाधान हुन सकेन
	खानेपानीको अभाव	सबै टोलहरू	पुराना पानीका मुहान सबैजसो सुकिसकेका । खोला देखि बोकेर पानी खानु परेको ।	ट्याङ्करबाट ल्याएर महँगो पानी खानुपरेको छ भने बाली लगाउन समस्या	
५	बाढी	तल्लो देउराली, प्रगति टोल, माथिल्लो देउराली, समानता टोल, सामुदायिक टोल, फोक्लेन टापु, खैरनी, ठिङ्गावारी,	सेउती खोला किनारमा वस्ती । तटबन्धनको अभाव	हरेकवर्ष बाढीको कटानको जोखिममा रहेका ।	स्थानीयवासीले निर्माण गरेको

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
		आँपटार, गोदावरी, झोडापाटा, पञ्चमुखी निशानडाँडा टोलहरू करिव ६०० घर			साधारण तटबन्ध
	पहिरो	निशानडाँडा, साउने, ठिङ्गावारी करिव १००	अव्यवस्थित सडक विस्तार । जथाभावी खेतीपाती		सामान्य वृक्षारोपण
६	बाढी	पाँचकञ्चा टोल लक्ष्मी टोल सूनदरटोल माछापुच्छ्रे टोल पोखरा टोलमा करिव १५० घर	वडामा पोखराखोला, सेहरा खोला, वोक्सीखोला, हाडी खोलाहरू रहेका र खोलाको किनारमा घरहरू निर्माण गरिएका ।	बाढीमा खोला किनारका वस्तीहरू कटानको जोखिममा रहेका ।	
	आगलागी	त्रिवेणी, माछापुच्छ्रे, उखुवारी, रायचौरी, घोपाली, विशाल टोलहरू ६५ घर	बाक्लो वस्ती र कमजोर घरहरू	मानवीय आर्थिक र भौतिक क्षति तथा नोक्सानी हुने गरेको	
	बाँदर आतङ्क	पोखरा टोल, सूनदर टोल, सगरमाथा टोल, सुनौलो टोल, ज्ञानज्योति टोल, लालुपातेटोल, प्रणामी टोल, घोपालीटोल, सिंहबाहिनी टोल	बाँदर मृगहरूको संख्या अत्यधिक बढ्न गएको र वनमा खानेकुराको कमी भएकोले ।	वालीनाली खाइदिने र घरमा आएर खानेकुरा झिकेर लैजाने गरेको र मृगले वालीमा नोक्सानी गरिरहेको ।	बाँदर समातेर पथलैया जङ्गलतिर पठाएको थियो तर पूर्ण समाधान हुन सकेन
	विद्युत दुर्घटना	पाँचकन्या टोल, सरस्वती टोल लगायतका टोलहरू	घरमाथिबाट र नजिकैबाट दुहवी ग्रिडको ११००० भोल्टेजको मेनलाइनको तार लगिएको	विद्युतीय दुर्घटना हुनसक्ने ।	
७	बाढी	दोभान लाइन भौडीमा २९ र गोविन्दरोडमा २९ घर सामान्य जोखिम	माछाभौडी खोलाको कटान हुने ।	खोला कटानका कारण जग्गा जमिन र घर वस्तीहरूमा क्षति	
	कटान	लिलामार्गमा ११ घर हिमायती पथ ४० घर	माछाभौडी खोला र खहरेका कारण १० घर सामान्य जोखिममा । चुम्लुङ छेउबाट बग्ने खहरेका कारण कटान हुनसक्ने	खोला कटानका कारण जग्गा जमिन र घर वस्तीहरूमा क्षति	

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
	खानेपानीको समस्या	श्रीजङ्ग लाइन शुक्रपथ बुद्धमार्ग तिर्थमार्ग कोशीपथमा खानेपानीको ठूलो समस्या	सुख्खा खडेरी बढ्दै गएको । पानीका मुहान सुक्दै गएका ।	खानेपानीको अभावमा ट्याङ्करको पानी र जारको पानी खान बाध्य हुनुपरेको ।	
८	बाढी	पुलचोक गुम्बा मार्ग सभागृह सृजनाटोल दुर्गापथ लगायतका टोल	खहरे खोलामा समय समयमा आउने बाढीका कारण प्रभावित हुने ।	खहरे खोलाको अधिकाँस स्थानमा तटबन्ध गरिएको छ । तीनढ्वाँडे खोलाको २ तिरबाट सडक करिडोर निर्माण गरिएको छ तर रेलिड नभएकोले २०७९ सालमा लडेर २ जनाको मृत्यु भएको ।	खहरेमा तटबन्ध छ तर रेलिड सबैतिर छैन ।
	प्रदूषण	तीनढ्वाँडे खोलामा	धरानको सबै ढलको पानी तीनढ्वाँडे खोलामा निकास हुने । मरेका जनावर फालिने ।	व्यापक दुर्गन्ध छ । आसपासका घरमा बस्न पनि दुर्गन्धले संकट । यो खोलाको किनारमा वंगुर फर्महरू पनि धेरै छन् ।	
	सडक दुर्घटना	अधिकाँस टोलहरू			
९	बाँदर आतङ्क	गौतमपथ कलेज रोड पूर्णपथ रोहिणी मार्ग दिप पथ देवकोटा पथ विनायक पथ हरुमा	बाँदर मृगहरूको संख्या अत्यधिक बढ्न गएको र वनमा खानेकुराको कमी भएकोले ।	बालीनाली खाइदिने र घरमा आएर खानेकुरा झिकेर लैजाने गरेको र मृगले बालीमा नोक्सानी गरिरहेको ।	
	खहरे कटान	गौतमपथ कलेज रोड पूर्णपथ बगैँचा लाइन आचार्य लाइन पुतली लाइन चर्च लाइन । धनकुटे सडक उत्तर कलेज रोड माथि धर्मपथमा खहरे गहिरिएर गएकोले १ घर उच्च जोखिममा रहेको ।	खहरे खोलामा बाढी आउँदा कटान गर्ने गरेको	घर भत्किन सक्ने ।	
	खानेपानीको अभाव	रोहिणी मार्ग दिप पथ देवकोटा पथ विनायक पथ बगैँचा लाइन आचार्य लाइन पुतली लाइन चर्च लाइन	खानेपानी पर्याप्त नआउने । २ दिनमा पालो आउँछ तर त्यो पनि पुरै समय र पर्याप्त आउँदैन ।		

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
			ट्याङ्करको पानीको विकल्प नै छैन ।		
	विद्युत दुर्घटना	चर्च लाइन	११ हजार भोल्टेजको हाइटेन्सन लाइन घर वस्तीबाटै गएकोले उच्च जोखिममा रहेको ।		
१०	खहरे कटान	सैनिक भवन (२६) धर्मपथ (५) कलेज रोड (५) पुतली लाइन (५) बुढासुच्वा लाइन (५) मुनालपथ (सडक) देउराली (पुल)	खहरे खोलामा बाढी आउँदा कटान गर्ने गरेको		हाल आर सि सि वाल निर्माण हुँदै गरेको
	खानेपानी	सबै टोलहरूमा खानेपानीको सामान्यतया अभाव नै छ तर वेलगाछी लाइनमा २५ घरमा विगत १० वर्षदेखि अभाव	४ महिना मात्र पानी आउँछ अरु महिनामा पानी आउँदैन ।		
	आगलागी	सबै क्षेत्र	विद्युतका पोलहरूमा केवल इन्टरनेट लगायतका तारहरू अव्यवस्थित भएकाले पोल ढल्नसक्ने र आगलागी हुनसक्ने		
११	बाढी कटान	गैरीगाउँ सुनौलो चोक पश्चिम (१५) नगरकोट (६५) वानडाँडा (१००) सूर्यमुखी चोक (१००) चौतिस घरे (१००) समरकोट (२००) पृथ्वी चोक (१००) सुन्दरवस्ती (२५०)	धेरै जग्गा कटान गर्न सक्ने गरी बेगले बग्ने सर्दु खोला वडाको उत्तरबाट बगेको छ। यसले धेरै गेभ्रयान बगाएर ल्याउँछ ।	तटीय क्षेत्रका आधारभूत वस्तीहरूमा कटान गर्ने । घरहरू भत्किने । मानवीय तथा आर्थिक क्षति हुने ।	गैरीगाउँ देखि सुन्दरवस्ती सम्म ठाउँ ठाउँमा गरी १७०० मिटर मध्ये करिब ३०० मिटर जति मात्र गयावियन जाली लगाएर तटबन्ध गरिएको छ ।
	बाढी	मंगलवारे चोक ऐश्वर्य मार्ग लगायतका क्षेत्रहरू डुवानमा	धरान १३ देखि १६ हुँदै वडा नं ११ को मंगलवारे चोक र वडा नं	बाढीको पानी ओभरफ्लो भएर घर क्षति गरिरहेको छ ।	

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
			१७ को सिमानासम्मको ड्रेन २.५ फिटको मात्र छ ।		
	सडक दुर्घटना	सूर्यमुखी चोक शान्ति चोक मंगलबारे	चौबाटो र साँघुरो बाटो भएको । ट्राफिक विट छैन र सडक बत्ति पनि छैन ।	मानवीय क्षति भौतिक सामग्रीहरूमा क्षति तथा नोकसानी	
	खानेपानी	वडाका प्रायः सबै टोलहरू ।	वडा नं २० तर्फबाट जरूरा पानी २ ठाउँबाट पाइपमा ल्याउने गरिएको छ खानेपानीका लागि । विष्णुपादुका तर्फको मुहान र पाइप नै पनि पहिरोले बगाउन सक्न अवस्था छ ।	पानीको मुहान र पाइप बगाउन सक्ने भएकोले पिलर र तारको प्रयोग गरी जमिन माथिबाट पानी ल्याउन सकिन्छ ।	ट्याँकी बनेको छ । मुहान संरक्षण र ट्याँकी निर्माण अबको आवश्यकता हो ।
खानेपानीको व्यावपक समस्या छ यो वडामा: वडाको १७००० जनसंख्या मध्ये ११००० लाई पुग्ने पानी छ र ६००० जनसंख्या पानीको हाहाकारमा छ । ADB ले जङ्गलबाट पम्पिङ गरेर पानी खुवाएको तर पनि पर्याप्त छैन । पकुवा र कोकाहाबाट ल्याएको पानी ७०० घरले खाँदैछन् । हाल श्रमदान गरेर ल्याएको पानी वडा नं ११ र १७ लाई वितरण हुँदैछ । यस्ता प्रयाशले अल्पकालीन समाधान त दिन्छ तर दिर्घकालीन समाधानका लागि कोशी नदीको पानीको विकल्प छैन ।					
	उद्योग र प्रदूषण	VRC चोकमा रहेको विस्कट उद्योग	धुवाँ धुलो र दुर्गन्ध । पानी प्रशोधन नगरी बगाउने गरेको ।	वायु प्रदूषण जल तथा जमिन प्रदूषणका कारण मानव स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर परेको ।	
	बाँदर आतङ्क	सूर्यमुखी वानडाँडा नगरकोट मंगलबारे	वर फलेको सिजनमा वरको दाना खान कहिलेकाही आउने गरेका ।		
१२	खहरेको बाढी	खहरे खोलामा बाढी आउँदा नगरपालिकाको छेउमा भएको पुल माथिबाट नै बग्छ । अरु स्थान पनि जोखिममा छन् । पुण्यमार्गमा कटान हुने (२५ घर)	नगरपालिका छेउको पुल नै साँघुरो बनाइएको छ । जसले पानीको पुरै चाप सहन गर्न सक्दैन । खोलाको डिलमा नै घरहरू बनेका छन् ।		तटबन्ध गरिएको छ ।
	खानेपानी	छिमेकी लाइन छाता चोक चतरा लाइन	मुलहरू सुक्ने र भूमिगत पानीको तह घट्दै जाने । जनसंख्या	खानेपानीको समस्या बढ्दै गएको ।	

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
			बृद्धिका कारण पहिलेको स्रोतले नपुग्ने ।		
	बाँदर आतङ्क	चतरा लाइन छाता चोक भानुचोक मयुर लाइन	रोटी पाउरोटी फलफुल दिएर बाँदर पल्काउने गरेकोले बानी पर्यो । वनक्षेत्रमा फलफुल र अरु खानेकुरा नपाउने भएर ।	विजुलीको तारमा चढ्ने र विद्युत सट गराउने। घरमा भएका खानेकुरा लगेर खाइदिने । मानिसलाई नै टोक्ने ।	वनमा फलफुलका विरुवा लगाउन थालेको ।
	विद्युत दुर्घटना	वडाका सबै क्षेत्रहरू	विद्युतका पोलहरूमा केवल इन्टरनेट लगायतका तारहरू अव्यवस्थितरूपमा रहेका ।	पोल ढल्नसक्ने र आगलागी हुनसक्ने । विगतमा यस्ता आगलागीका घटनाहरू हुँदै आएका छन् ।	
१३	भूकम्प	फुस्रे (२०) कोलोनी (१२) अमरहाट (१५)	पुरानो भवन संरचना	कमजोर घरहरू भत्किएर मानवीय तथा आर्थिक र भौतिक क्षति हुने ।	सचेतना कार्यक्रम
	बाढी	देवी मार्ग (३०) अमरवस्ती क (४५) ख (१५) र ग (७) राईटोल (६) फुस्रे सईलाइन (६)	खहरे खोलाको निकटमा वस्ती । वनजङ्गलको कमी। पूर्णरूपमा तटबन्ध हुन नसक्नु । समुदायको कमजोर आर्थिक अवस्था ।		तटबन्ध र वृक्षारोपणको कार्य थालनी
	पहिरो	देवी मार्ग (३०) राईटोल (६) अमरवस्ती ग (७) नागेश्वर मार्ग (११) उदयगौरा (३५) फुस्रेलाइन (४५)	बलौटे र भिरालो जमिन । जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू प्रभावकारी हुन नसक्नु ।		वृक्षारोपण र ग्यावियन वाल लगाउने काम हुँदै
	आगलागी र हावाहुरी	अमरवस्ती क (४५) र ख (४०) देवी मार्ग (४०) नागेश्वर मार्ग (५) फुस्रे सइलाइन (४५)	कच्ची घर बाक्लो वस्ती । विद्युत तथा ईन्धनको प्रयोगमा असावधानी ।		सचेतनामूलक कार्यक्रम
	बाँदर आतङ्क	फुस्रे लाइन (५०)	वन क्षेत्र नजिकमा वस्ती ।		
	सडक दुर्घटना	जिरो प्वाइन्ट अमरहाट ढाट ईन्द्रेणी चोक अमरपथ भगवनी मोड	भिरालो बाटो र मूल सडकमा सवारी चाप बढी हुनु	मानवीय आर्थिक र भौतिक क्षति	सचेतना कार्यक्रम

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
१४	बाढी	भालुखोला देखि खत्री धारा सम्मको सेउती खोलाको तटीय क्षेत्र (३००)	वर्षेनी कटान हुँदै गरेको । तटबन्ध पर्याप्त नभएको । चुरे क्षेत्रमा वन विनाश । पहिरो र भूक्षय पनि निरन्तर बढ्दै गएको ।	२५ वर्ष अगाडि ३० मिटर जति फराकिलो सेउती खोला अहिले १०० मिटर जति भैसक्यो । चुरे देखि आएका गोप्र्यानहरू थुप्रिने र कटान गर्ने कार्य हरेक वर्ष निरन्तररूपमा थपिदै गएको छ ।	
	पहिरो	दरवार क्षेत्र (जङ्गल) सेउती प्रभावित झोलुङ्गे पुल वमधारा खत्रीधारा क्षेत्र (२३५) पिण्डेश्वर मन्दिर तल (३२१) धुईधारे जाने बाटो (५०) तीनधारे टोल (१५)	भिरालो र कमजोर जमिनको संरचना । रुख विरुवाहरू नहुनु । पहिरो रोक्ने प्रयाश प्रभावकारी हुन नसक्नु ।	जग्गा जमिन र वस्ती नै पनि जोखिममा । गोप्र्यानहरू लगेर तल्लो क्षेत्रमा भएका वस्तीहरूमा व्यापक असर गरिरहेको । पञ्चकन्या दरवार क्षेत्र समेत आधा पहरोले क्षति गरिसकेको ।	
	बाँदर आतङ्क	पञ्चकन्या, हात्तिसार, तीनधारे, दन्तकाली, विजयपुर, डाँडागाउँ (७३५)	बाँदरको व्यापक चलखेल र आतङ्क बढ्दै गएको । बालीनाली मात्र नभएर घरभित्रका खानेकुरा समेत लैजाने र क्षति गर्ने । मानिसलाई समेत लखेट्ने कुट्ने र टोक्ने गरेको ।		
१५	भूकम्प	निराजन वस्ती र श्रुति मार्ग (१५०) वडा नं १४ र १५ बीचको पानी ट्याङ्की	भिरालो जमिन र पुराना कच्ची घर । ट्याङ्की ढल्नसक्ने सम्भावना ।	वडा नं १४ मा बाढी असर गर्नसक्ने ।	
	बाढी	काठे पुल देखि खोरिया वस्तीसम्मका शिवगंगा (२००) गणतन्त्र क (८०) गणतन्त्र ख (८०) गणतन्त्र ग (८०) ललितटोल (८०) वीरनारायण टोल (१५०) आधारभूत टोल (४०) गर्वलालटोल (४५) खोरिया वस्ती (८०)	खोला किनारमा वस्ती । कमजोर घर संरचना । सेउती खोलामा तटबन्ध नहुनु ।		सामान्य गयावियन बाल निर्माण
	पहिरो	निराजन वस्ती र श्रुति मार्ग (१५०)	भिरालो जमिन । कमजोर घरहरू ।		सामान्य ड्रेन निर्माण र वृक्षारोपण

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
	आगलागी	खोरिया वस्ती र सूर्य वस्ती (३००)	वनजङ्गल नजिक हुनु र कमजोर प्रकारका घरहरू		वनमा अग्नीरेखा बनाउने गरेको
	खडेरी	प्रायः सबै टोलमा	खानेपानीका मुहानहरू सुक्दै गएका		
	विद्युत दुर्घटना	रेडक्रस क्षेत्र, बद्रिनाथ आ वि	रेडक्रस नजिकममा पोलहरू होचा र ढल्किएका, लामो दूरीमा पोलहरू गाडिएकोले तारहरू लत्रिएका । बद्रिनाथ आ वि को कम्पाउण्डबाट नै ३३००० भोल्टको हाइटेन्सन । महादेव चोक देखि निराजन वस्तीसम्म नै हाइटेन्सन लाइन छ ।	विद्युत सट हुने र हाइटेन्सनका कारण विद्यालय र विद्यार्थीहरू जोखिममा	
	प्रदूषण	शिवगंगा टोल (३५०)	धरानको र आसपासको समुदायको फोहोर र मरेका जनावरहरू पनि सेउती खोलामा लगेर यो वस्ती नजिकमा फालिन्छ ।	व्यापक प्रदूषण भएको । गाउँ नै दुर्गन्धित हावाले बस्ने नसकिने ।	
	प्रदूषण	आडा लाइन देखि पेट्रोल पम्पसम्मको ड्रेन खुल्ला भएकोले प्रदूषण भएको छ ।	यहाँ ढलको पानी बग्छ र प्रदूषण भएको छ ।	आसपासका क्षेत्रमा व्यापक दुर्गन्ध र ड्रेनमा मानिस लड्नसक्ने सम्भावना	
१६	भूकम्प	विकासमार्ग (६५) सनमार्ग (६५)	अग्ला र पुराना घर साँघुरो सडक		
	बाढी	नौलो वस्ती (३००) सिमाना टोल (६८) लोकतन्त्र चोक (५०) पुलचोक (४०) भगवती टोल (४०) कामना टोल (२०)	अव्यवस्थित बसोबास । तटबन्ध नहुनु ।		
	पहिरो	नौलो वस्ती (५०) लोकतन्त्र चोक (५०)	वस्तीभन्दा माथि भिरालो जमिन । पर्याप्त वृक्षारोपण नहुनु र पहिरो नियन्त्रणका प्रयाश न्यून		
	आगलागी हावाहुरी	गणेशमान चोक (२०)लेखनाथ चोक (२०) लोकतन्त्र वस्ती (२५)	गयाँस डिपोहरू विद्युतीय तार अव्यवस्थित असुरक्षित घर निर्माण		

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
१७	बाढी	पटनाली (सुनगाभा (५०) शान्ति नमुना (६०) सगरमाथा (४५)) खोरिया (१६) समिति मार्ग (१५०) शान्ति टोल (२०) लोकपृथ मार्ग (३०) पारी धारा टोल	सर्दु खोलाको किनारमा रहेका वस्तीहरू । तटबन्ध सबैतिर भइसकेको । कमजोर प्रकारका घरहरू । सिङ्मी मार्गमा BPKIHS बाट आउने नालीले जमिन कटान गर्ने । पारी धारा टोलमा कुलो बगाउने	मानवीय आर्थिक र भौतिक क्षतिका साथै खोरियामा रहेको खानेपानीको पाइप बगाउने गरेको	
	बाढी	पटनाली पुल जोखिममा रहेको	बराहक्षेत्र नगरपालिकाको सिमानामा भएको पटनाली पुलको दुबै साईडमा पटनाली खोलाको कटानले पुल जोखिममा छ ।	पुल र आसपासको जमिनमा क्षति हुनसक्ने सम्भावना ।	
	पहिरो	पटनालीको माथिल्लो भागमा पहिरो	भिरालो जमिन । कमजोर धरातल	वस्ती र जग्गामा असर गर्न सक्ने ।	
	आगलागी	पटनालीको केही भाग र उदयमार्गको केही भाग (१००)	वनजङ्गलको नजिकमा रहेको वस्ती । ज्वलनशील वस्तुबाट बनेका कमजोर घरहरू ।		
	वन्यजन्तु आतङ्क	माथिल्लो उदयटोल तल्लो उदयटोल पटनाली क्षेत्र विल्चा टोल (१०००)	वनक्षेत्रको नजिकमा वस्ती । हरेक दिन बाँदरले खुःख दिइरहने		
	सुख्खा खडेरी	पटनाली क्षेत्र इन्द्रेणी मार्ग नमस्ते चोक तल्लो र माथिल्लो उदयटोल	फाल्गुण देखि जेष्ठ महिनासम्म खानेपानीको धेरै अभाव हुने ।		
	सर्पदंश	पटनाली क्षेत्र डाँडा घोपा एन्फा मार्ग उदयटोलहरू	झाडि तथा वन क्षेत्र		
१८	बाढी	शिवमार्ग क्याम्प गेट रत्नचोक	चेसपार्क सून्दरबजार देखि आदर्श मार्ग हुँदै जाने ड्रेनको पानी ओभरफ्लो हुने र कटान गर्ने गरेको छ ।	यसले चेसपार्क कटान गर्दै गरेको छ । ५० फिट लम्बाइमा खोला छ यसले वि पि अस्पताल क्वाटर र खेलमैदानलाई असर गर्छ ।	
	विद्युत दुर्घटना	रत्नचोक न्यूरोड बुद्धचोक क्याम्प गेट	रत्नचोकको ट्रान्सफरमरमा आगो लाग्ने गरेको र न्यूरोड र बुद्धचोकमा तारहरू अव्यवस्थित		

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
			रहेकोले जोखिम । विगतमा क्याम्पगेट अगाडी विद्युत सट भएर २ घर जलेका ।		
	सडक दुर्घटना	रत्नचोक बुद्धचोक क्याम्प गेट लगायतका क्षेत्रहरू	साँघुरो सडक र व्यस्त बजार । ट्राफिक व्यवस्थापनमा कमी । सवारी पार्किङको अभाव ।		
	हावाहुरी	देवीथान	बुढो सखुवाको रुख ढल्ने जोखिम । पहिले पनि पानीट्याङ्की उडाएको थियो ।		
१९	बाढी	माडिहम (४२) भिक्टोरिया (५) दिपेन्द्र टोल (३५) चौकीबारी (२५)	खहरे खोलाका कारण बाढी आएर कटान गर्ने गरेको ।		तटबन्ध गरिएको भएतापनि पुरै हुन सकेको छैन ।
	विद्युत दुर्घटना	जिमीटोल, दिपेन्द्रटोल, चौकीबारी	विद्युतको हाइटेन्सन तारका कारण उच्च जोखिममा रहेका ।	मानवीय क्षति र सेवा सुविधामा अवरोध	
	सडक दुर्घटना	प्रायः सबै टोलहरूमा	तिव्र गति । साँघुरो सडक सञ्जाल । ट्राफिक व्यवस्थापनमा कमी ।	मानवीय मृत्यु घाइते र सवारी साधनमा क्षति ।	
	वन्यजन्तु	चौकीबारी	हात्ती र बाँदरका कारण समस्या भइरहने गरेको ।	घर भत्काउने र बालीनालीमा क्षति गर्ने ।	
२०	पहिरो	आँपटार पहिरो (१५), सालबोटे पहिरो (जग्गा), टोड्के पहिरो (१ घर र सडक), बन्दुके पहिरो (सडक), खारखोला पहिरो (१२ घर विद्यालय र जग्गा), तिल्केनी भिर पहिरो (१ घर र जङ्गल), वरबोटे पहिरो (सडक), वाचुम्मा पहिरो (सडक), एकमाला भिर पहिरो (सडक), नवलम्पुर	धेरै भिरालो जमिन गेग्र्यान परेको माटो सडक निर्माण विद्युतका ठूला टावरहरू निर्माणका कारण वन विनास भारी वर्षा ।	अधिकाँस पहिरो सडक निर्माणका क्रममा शुरू भएका छन् र पहिरोले सडकलाई नै बढी असर गरेको छ । विद्युतको हाइटेन्सन लाइन विस्तार गर्ने क्रममा टावरहरू बनाउँदा हरेक ठाउँमा नयाँ पहिरोहरू जान थालेका छन् । पहिरोले खेतीयोग्य जग्गा र	एकमाला भिर पहिरोमा

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
		पहिरो (सडक), वार्ने खोला पहिरो (सडक), वंशिला पहिरो (सडक)		मानव वस्तीमा पनि धेरै असर परेको छ ।	
	बाढी	सर्दु खोलाले देवी गाउँ (४५) कोकाहाले सिरिसे (७) र कालीमाटी डुँडेटार (खेतीयोग्य जमिन)	खोलाको निकटमा वस्ती र जमिन । तटबन्ध सबैतिर भएको छैन ।		
	आगलागी र डढेलो	अँधेरी (७) हाडे दशकोठे (६) काजीडाँडा (३) स्वाँरा (३) भालढुङ्गा (१५) भञ्ज्याङ क्षेत्र (१४)	वन डढेलोका कारण बाढी आगलागी हुने सम्भावना ।		अगनीरिखा निर्माण गरिएको ।
	वन्यजन्तु आतङ्क	वडाका सबै क्षेत्रमा	बाँदर दुम्सी मृग बँदेल खरायो चिल जस्ता जनावर । वनको नजिकमा वस्ती र खेतीपाती ।	बालीनाली सबै खाइदिने गरेकोले धेरैले मकै लगायतका बाली लगाउन छाडेको ।	बाली रुग्ने बाहेक अन्य केही गरिएको छैन ।
	सुख्खा खडेरी	अधिकाँस वस्तीहरू	खानेपानीका मुहानहरू पर्याप्त भएपनि सिँचाइका लागि समस्या छ । स्रोतहरू भएपनि कुलो छैन । कोकाहा पक्वा लगायतका २७ वटा भन्दा बढी मुहानबाट धरानमा पानी लगेकोले पनि सिँचाइ समस्या छ ।	सिँचाइको अभावमा हिउँदै बाली प्रायः लगाउन समस्या छ ।	पानी कम चाहिने खेती प्रणाली शुरु गरिएको
	सर्पदंश	देवीगाउँमा अलि बढी	देवीगाउँमा अलि बढी विषालु सर्पहरू छन् भने माथिल्लो क्षेत्रमा घाँस दाउरा गर्दा हरेउले डसेर घाइते बनाउने गरेको ।		
	विद्युत दुर्घटना	वडाभरी नै	अधिकाँस जङ्गल क्षेत्र भएकोले रुखले तारहरू छुने गर्दा विद्युत सट हुने । हावाहुरी चल्दा, चट्याङ पर्दा, पानी पर्दा पनि सधैं विद्युत अवरोध भइरहने । कतिपय ठाउँमा कमजोर पोलहरू ।	घर तथा बाहिर पनि विद्युत दुर्घटना भइरहने गरेको ।	

वडा नं	प्रकोप	उच्च जोखिम	कारण	असर	समाधानका लागि भएका प्रयाशहरू
	चट्याड	वडाभरी नै	बढी चट्याड पर्ने क्षेत्र। विद्युत वायरिङ गर्दा अर्थिङ नगरिनु ।	मिटरबक्स र विद्युतीय उपकरणमा क्षति। मानिसहरू घाइते हुने गरेका। बाखाहरू मरेका। डर त्रासको अवस्था	नभएको

तालिका २३ : धरान उपमहानगरपालिकाका विभिन्न प्रकोपबाट जोखिमयुक्त क्षेत्र

वडा नं	बाढीबाट प्रभावित क्षेत्र	पहिरोबाट प्रभावित क्षेत्र	आगलागीबाट प्रभावित क्षेत्र	वन्यजन्तुबाट प्रभावित क्षेत्र	खडेरीबाट प्रभावित क्षेत्र
१.	छाता चोक (२०), ओम शान्ति (२२), शिव मन्दिर (२५), लक्ष्मी चोक (२०), शिखर टोल (२०), भूमि मार्ग (२५) जम्मा १३२		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	छाता चोक, ओम शान्ति, शिव मन्दिर, लक्ष्मी चोक, शिखर टोल, भूमि मार्ग, सिंहवाहिनी, सिंहदेवी	सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या
२.	सिंहदेवी पथ (४०), त्रिभूवन पथ (८०), जम्मा १२०		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	सिंहदेवी पथ, त्रिभूवन पथ, गितामन्दिर पथ, रत्नरोड, भागवत रोड, दोभान लाइन, निकेतन मार्ग	सिंहदेवी पथ, त्रिभूवन पथ, गितामन्दिर पथ, रत्नरोड, भागवत रोड, भानु चोक, दोभान लाइन, निकेतन मार्ग, सब्जीमण्डी मार्ग
३.	जाल्पा रोड र कैलाश पथ ८०	चौविसे समाज, आइतवारे, गिद्धेडाँडा, बाबाधाम मार्ग, हृदयेन्द्र मार्ग उच्च जोखिममा ७५ घर र मध्यम जोखिममा २०५ घर। जम्मा २८०	विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	जाल्पा रोड भूकुटीपाखा बाबाधाम मार्ग गिद्धेडाँडा शंखधर मार्ग जेसिस मार्ग ५६० घर	वडाका प्रायः सबै ठाउँहरू ६६० घर
४.	खैरनीटार (४०) किराँत वस्ती (७) शिवजट्टा (६) जम्मा ५३	तेलनपुर (१) दानावारी (७) शिखरवास (२) सारङ्गा (९) भोर्लेनी (२२) हर्दिया (४५) नाहारे खाँकर (१५) श्रीगाउँ कोप्चे (११५) पत्राडवारी (१२) सुमनटार (३०)	विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	ढाँडे, तेलनपुर, जामुने, सेर्ने, काम्फेक, गैरीगाउँ, कालीमाटी, भोर्लेनी, हर्दिया, दानावारी, नाहारे खाँकर, श्रीगाउँ, कोप्चे, पत्राडवारी, वसन्तटार, सुमनटार,	सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या

वडा नं	बाढीबाट प्रभावित क्षेत्र	पहिरोबाट प्रभावित क्षेत्र	आगलागीबाट प्रभावित क्षेत्र	वन्यजन्तुबाट प्रभावित क्षेत्र	खडेरीबाट प्रभावित क्षेत्र
		मनुवाटार (७) खैरनी टार (४०) जम्मा २६५ घर		खौरिया, मनुवाटार, खैरनीटार लगायत	
५.	तल्लो देउराली, प्रगति टोल, माथिल्लो देउराली, समानता टोल, सामुदायिक टोल, फोकलेन टापु, खैरनी, ठिङ्गावारी, आँपटार, गोदावरी, झोडापाटा, पञ्चमुखी निशानडाँडा टोलहरू करिव ६०० घर	निशानडाँडा, साउने, ठिङ्गावारी करिव १०० घर	विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर		सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या
६.	पाँचकञ्चा टोल, लक्ष्मी टोल, सूनदरटोल, माछापुच्छ्रे टोल, पोखरा टोलमा करिव १५० घर		त्रिवेणी, माछापुच्छ्रे, उखुवारी, रायचौरी, घोपाली, विशाल टोलहरू ६५ घर	पोखरा टोल, सूनदर टोल, सगरमाथा टोल, सुनौलो टोल, ज्ञानज्योति टोल, लालुपातेटोल, प्रणामी टोल, घोपालीटोल, सिंहबाहिनी टोल	सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या
७.	दोभान लाइन भौडीमा २९ र गोविन्दरोडमा २९ घर लिलामार्गमा १२ घर, हिमायती पथ ४० घर जम्मा ११०		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर		श्रीजङ्गा लाइन शुक्रपथ बुद्धमार्ग तिर्थमार्ग कोशीपथमा ठूलो समस्या
८.	पुलचोक गुम्बा मार्ग सभागृह सृजनाटोल दुर्गापथ टोल ४०		विद्युत सट र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर		सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या
९.	गौतमपथ, कलेज रोड, पूर्णपथ, बगैँचा लाइन, आचार्य लाइन, पुतली लाइन, चर्च लाइन समेत ४०		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	गौतमपथ कलेज रोड पूर्णपथ रोहिणी मार्ग दिप पथ देवकोटा पथ विनायक पथ हरुमा	रोहिणी मार्ग दिप पथ देवकोटा पथ विनायक पथ बगैँचा लाइन आचार्य लाइन पुतली लाइन चर्च लाइन

वडा नं	बाढीबाट प्रभावित क्षेत्र	पहिरोबाट प्रभावित क्षेत्र	आगलागीबाट प्रभावित क्षेत्र	वन्यजन्तुबाट प्रभावित क्षेत्र	खडेरीबाट प्रभावित क्षेत्र
१०.	सैनिक भवन (२६) धर्मपथ (५) कलेज रोड (५) पुतली लाइन (५) बुढासुब्बा लाइन (५) मुनालपथ (सडक) देउराली (पुल) जम्मा ४६		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर		सबै टोलहरुमा खानेपानीको सामान्यतया अभाव नै छ तर वेलगाछी लाइनमा २५ घरमा विगत १० वर्षदेखि
११.	गैरीगाउँ सुनौलो चोक पश्चिम (१५) नगरकोट (६५) वानडाँडा (१००) सूर्यमुखी चोक (१००) चौतिस घरे (१००) समरकोट (२००) पृथ्वी चोक (१००) सूनदरवस्ती (२५०) जम्मा ९८०		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	सूर्यमुखी वानडाँडा नगरकोट मंगलबारे	वडाका प्रायः सबै टोलहरु ।
१२.	खहरे खोलामा बाढी आउँदा नगरपालिकाको छेउमा भएको पुल माथिबाट नै बग्छ । पुण्यमार्गमा कटान हुने (२५)		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	चतरा लाइन छाता चोक भानुचोक मयुर लाइन	छिमेकी लाइन छाता चोक चतरा लाइन
१३.	देवी मार्ग (३०) अमरवस्ती क (४५) ख (१५) र ग (७) राईटोल (६) फुस्रे सर्इलाइन (६) जम्मा १०९	देवी मार्ग (३०) राईटोल (६) अमरवस्ती ग (७) नागेश्वर मार्ग (११) उदयगौरा (३५) फुस्रेलाइन (४५) जम्मा १३४ घर	विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	फुस्रे लाइन (५०)	सबै टोलहरुमा खानेपानीको समस्या
१४.	भालुखोला देखि खत्री धारा सम्मको सेउती खोलाको तटीय क्षेत्र (३००)	दरवार क्षेत्र (जङ्गल) सेउती प्रभावित झोलुङ्गे पुल वमधारा खत्रीधारा क्षेत्र (२३५) पिण्डेश्वर मन्दिर तल (३२१) धुईधारे जाने बाटो (५०) तीनधारे टोल (१५) जम्मा ६२१	विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	पञ्चकन्या, हात्तिसार, तीनधारे, दन्तकाली, विजयपुर, डाँडागाउँ (७३५)	सबै टोलहरुमा खानेपानीको समस्या

वडा नं	बाढीबाट प्रभावित क्षेत्र	पहिरोबाट प्रभावित क्षेत्र	आगलागीबाट प्रभावित क्षेत्र	वन्यजन्तुबाट प्रभावित क्षेत्र	खडेरीबाट प्रभावित क्षेत्र
१५.	काठे पुल देखि खोरिया वस्तीसम्मका शिवगंगा (२००) गणतन्त्र क (८०) गणतन्त्र ख (८०) गणतन्त्र ग (८०) ललितटोल (८०) वीरनारायण टोल (१५०) आधारभूत टोल (४०) गर्वलालटोल (४५) खोरिया वस्ती (८०) जम्मा जम्मा ८३०	निराजन वस्ती र श्रुति मार्ग (१५०)	खोरिया वस्ती र सूर्य वस्ती (३००)		प्रायः सबै टोलमा
१६.	नौलो वस्ती (३००) सिमाना टोल (६८) लोकतन्त्र चौक (५०) पुलचोक (४०) भगवती टोल (४०) कामना टोल (२०) जम्मा ५१८	नौलो वस्ती (५०) लोकतन्त्र चौक (५०) जम्मा १००	गणेशमान चौक (२०) लेखनाथ चौक (२०) लोकतन्त्र वस्ती (२५)		सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या
१७.	पटनाली (सुनगाभा (५०) शान्ति नमुना (६०) सगरमाथा (४५)) खोरिया (१६) समिति मार्ग (१५०) शान्ति टोल (२०) लोकपृथ्वी मार्ग (३०) पारी धारा टोल, पटनाली पुल जम्मा ३७१	पटनालीको माथिल्लो भाग (जग्गा र वस्तीका १० घर)	पटनालीको केही भाग र उदयमार्गको केही भाग (१००)	माथिल्लो उदयटोल तल्लो उदयटोल पटनाली क्षेत्र विल्चा टोल (१०००)	पटनाली क्षेत्र इन्द्रेणी मार्ग नमस्ते चौक तल्लो र माथिल्लो उदयटोल
१८.	शिवमार्ग, क्याम्प गेट, रत्नचोक २०		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो		सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या
१९.	माडिहम (४२) भिक्टोरिया (५) दिपेन्द्र टोल (३५) चौकीबारी (२५) जम्मा १०७		विद्युत सट भएर र ग्याँस लिक भएर लाग्ने आगो सबैतिर	चौकीबारी	सबै टोलहरूमा खानेपानीको समस्या
२०.	सर्दु खोलाले देवी गाउँ (४५) कोकाहाले सिरिसे (७) र	आँपटार पहिरो (१५), सालबोटे पहिरो (जग्गा), टोड्के पहिरो	अँधेरी (७) हाडे दशकोठे (६)	वडाका सबै क्षेत्रमा	खानेपानी पर्याप्त छ

वडा नं	बाढीबाट प्रभावित क्षेत्र	पहिरोबाट प्रभावित क्षेत्र	आगलागीबाट प्रभावित क्षेत्र	वन्यजन्तुबाट प्रभावित क्षेत्र	खडेरीबाट प्रभावित क्षेत्र
	कालीमाटी डुँडेटार (खेतीयोग्य जमिन) जम्मा ५२	(१ घर र सडक), बन्दुके पहिरो (सडक), खारखोला पहिरो (१२ घर विद्यालय र जग्गा), तिल्केनी भिर पहिरो (१ घर र जङ्गल), वरबोटे पहिरो (सडक), वाचुम्मा पहिरो (सडक), एकमाला भिर पहिरो (सडक), नवलम्पुर पहिरो (सडक), वार्ने खोला पहिरो (सडक), वंशिला पहिरो (सडक) जम्मा २९	काजीडाँडा (३) स्वाँरा (३) भालढुङ्गा (१५) भङ्गाड क्षेत्र (१४)		
	१०३ टोल ४६८३ घर	५० टोल १५४५ घर			

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

सर्दु खोला, सेउती खोला र खहरे खोलाको किनारमा रहेका वस्तीहरू

वडा नं	जोखिमयुक्त वस्तीहरू र परिवार संख्या	घरधुरी	विगतमा गरिएका प्रयाश
सर्दु खोला			
१३	देवी मार्ग (३०)अमरवस्ती क(४५) ख (१५) र ग (७) राईटोल (६) फुसे सईलाइन (६)	१०३	तटबन्ध र वृक्षारोपणको कार्य थालनी
१६	नौलो वस्ती (३००) सिमाना टोल (६८) लोकतन्त्र चोक (५०) पुलचोक (४०) भगवती टोल (४०) कामना टोल (२०)	५१८	केही भागमा गयावियनको तटबन्ध गरिएको छ ।
११	गेरीगाउँ सुनौलो चोक पश्चिम (१५) नगरकोट (६५) वानडाँडा (१००) सूर्यमुखी चोक (१००) चौतिस घरे (१००) समरकोट (२००) पृथ्वी चोक (१००) सूनदरवस्ती (२५०)	९३०	गेरीगाउँ देखि सूनदरवस्ती सम्म ठाउँ ठाउँमा गरी १७०० मिटर मध्ये करिब ३०० मिटर जति गयावियन ।
१७	पटनाली (सुनगाभा (५०) शान्ति नमुना (६०) सगरमाथा (४५)) खोरिया (१६) समिति मार्ग (१५०) शान्ति टोल (२०) लोकपूय मार्ग (३०) पारी धारा टोल	३७१	केही भागमा गयावियनको तटबन्ध गरिएको छ ।
२०	देवी गाउँ (४५)	४५	आधाभागमा तटबन्ध गरिएको छ ।
	जम्मा	१९६७	
सेउती खोला			
४	खरेनीटार (४०) किराँत वस्ती (७) शिवजट्टा (६)	५३	

१४	भालुखोला देखि खत्री धारा सम्मको सेउती खोलाको तटीय क्षेत्र (३००)	३००	
५	तल्लो देउराली, प्रगति टोल, माथिल्लो देउराली, समानता टोल, सामुदायिक टोल, फोकलेन टापु, खैरेनी, ठिङ्गावारी, आँपटार, गोदावरी, झोडापाटा, पञ्चमुखी निशानडाँडा टोल ६०० घर	६००	
१५	काठे पुल देखि खोरिया वस्तीसम्मका शिवगंगा (२००) गणतन्त्र क (८०) गणतन्त्र ख (८०) गणतन्त्र ग (८०) ललितटोल (८०) वीरनारायण टोल (१५०) आधारभूत टोल (४०) गर्वलालटोल (४५) खोरिया वस्ती (८०)	६८५	सामान्य ग्यावियन वाल निर्माण
	जम्मा	१६३८	
खहरे खोला			
१	शिखर टोल (२०) शान्तिटोल (६०)	८०	खहरेमा तटबन्ध छ तर पुरा छैन
८	पुलचोक, गुम्बा मार्ग, सभागृह, सृजनाटोल, दुर्गापथ लगायतका टोल	०	खहरेमा तटबन्ध छ तर रेलिड सर्वातिर छैन ।
६	पाँचकञ्जा टोल, लक्ष्मी टोल, सूनन्दरटोल, माछापुच्छ्रे टोल, पोखरा टोलमा १५० घर	१५०	वडामा पोखराखोला, सेहरा खोला, वोक्सीखोला, हाडी खोलाहरु रहेका र खोलाको किनारमा घरहरु निर्माण
३	जाल्पा रोड र कैलाश पथ	०	
७	लिलामार्गमा ११ घर हिमायन्ती पथ ४० घर	५१	माछाभाँडी खोला र खहरेका कारण १० घर सामान्य जोखिममा । चुम्लुङ छेउबाट बग्ने खहरेका कारण कटान
९	गौतमपथ, कलेजरोड, पूर्णपथ, बर्गेचा लाइन, आचार्य लाइन, पुतली लाइन, चर्च लाइन	०	खहरे खोलामा बाढी आउँदा कटान गर्ने गरेको
१०	सैनिक भवन (२६) धर्मपथ (५) कलेज रोड (५) पुतली लाइन (५) वुढासुब्बा लाइन (५) मुनालपथ (सडक) देउराली (पुल)	४६	हाल आर सि सि वाल निर्माण हुँदै गरेको
१२	पुण्यमार्गमा कटान हुने (२५ घर)	२५	बाढीमा सामान्य असर
१३	देवी मार्ग (३०) अमरवस्ती क (४५) ख (१५) र ग (७) राईटोल (६) फुस्रे सर्ईलाइन (६)	१०९	तटबन्ध र वृक्षारोपणको कार्य थालनी
१९	माइँहम (४२) भिक्टोरिया (५) दिपेन्द्र टोल (३५) चौकीवारी (२५)	१०७	खहरे खोलाका कारण बाढी आएर कटान गर्ने ।
	जम्मा	४८८	
पोखराखोला, सेहरा खोला, वोक्सीखोला, हाडी खोला			
६	पाँचकञ्जा टोल लक्ष्मी टोल सूनन्दरटोल माछापुच्छ्रे टोल पोखरा टोलमा करिव १५० घर	१५०	
माछाभाँडी खोला			
७	दोभान लाइन भाँडीमा २९ र गोविन्दरोडमा २९ घर सामान्य जोखिम	५८	माछाभाँडी खोलाको कटान हुने ।
कोकाहा खोला			
२०	कोकाहाले सिरिसे (७) र कालीमाटी हुँडेटार (खेतीयोग्य जमिन)	७	तटबन्ध छैन
	सबै जम्मा	४३०८	

४.१.९ भान्साकोठाको सुरक्षा र लैङ्गिक सवाल:

- घरको सबैभन्दा बढी जोखिमयुक्त स्थान भान्सा कोठा हुन्छ र महिलाहरू नै बढी समय यहीं रहन्छन्।
- अक्सर घरमा आगलागीको सम्भावना भान्सामा भएको ग्याँस लिक भएर हुने गरेको छ।
- महिलाहरूले धेरै समय आगोसंग खेल्नु पर्ने हुन्छ।
- हिटर, राइस कुकर, इलेक्ट्रिक जग लगायतका उपकरणमा विद्युत सट भएर आगलागी हुने र विद्युत दुर्घटना वा करेण्ट लागेर महिलाहरू घाइते हुने वा मृत्यु हुने गरेको छ।
- भान्सा कोठामा पानीको धेरै प्रयोग हुन्छ र ओशिलो पनि हुन्छ भिजेको हातले स्वीच चलाईन्छ जहाँ करेण्ट लाग्नसक्ने सम्भावना बढी हुन्छ।
- महिलाहरूको पोषाक पनि भान्सामा काम गर्दाका लागि छुट्टै हुँदैन छिटो आगो टिप्ने खालका अर्थात् प्रज्वलनशील पहिरन नै प्रायः हुन्छन्।
- भान्सामा महिलाहरू संग साना बालबालिकाहरू पनि हुन्छन् र विपदबाट उनीहरू पनि प्रभावित हुन्छन्। विपद्को समयमा महिलाहरूले आफ्ना बालबालिकाहरूको संरक्षण गर्ने क्रममा आफु थप जोखिममा रहन्छन्।
- महिलाहरूलाई आगो र भान्सा कोठाको सुरक्षा सम्बन्धी प्रभावकारी तालिम वा सचेतना दिइएको छैन।
- जोखिमक्षेत्रमा काम गर्दा सुरक्षित रहने उपाय र पूर्वतयारीका उपायबारेको ज्ञान सीप महिलाहरू संग छैन।
- साना बालबालिकाहरूलाई विद्यालय पठाउने वा लिन जानेमा अधिकाँस महिलाहरू नै हुन्छन् र उनीहरू बालबालिकाहरू संग सडक वारपार गरिरहेका हुन्छन्। तर सडकमा जेब्रा क्रसिङ आकासे पुल ट्राफिक व्यवस्थापन ट्राफिक लाईट ट्राफिक नियमको जानकारी वा यस्तै प्रकारका सुरक्षाको व्यवस्था गरिएको छैन जसले गर्दा महिला र बालबालिकाहरू जोखिममा रहन्छन्।
- शहरी क्षेत्रमा जागिरे महिलाहरूको भूमिका अझै बढी हुन्छ र बढी व्यस्त हुन्छन्। जागिर घरायसी काम भान्साको काम सामुदायिक काम जस्ता त्रिआयामिक भूमिका हुन्छ। सबै काम हतारमा गर्नुपर्ने हुन्छ। जसले गर्दा दुर्घटनामा पर्नसक्ने र अन्य समस्याहरू आउने गरेको छ।
- भवन सुरक्षाका लागि मापदण्ड बनाइएको छ तर भान्सा कोठाको सुरक्षाको कुनै मापदण्ड बनाइएको छैन।
- विपद्को बेलामा महिला मैत्री सौचालय सुरक्षित वासस्थान तथा स्तनपान कक्षको व्यवस्था गर्ने गरिएको छैन।
- विपद् व्यवस्थापन गर्दा गर्भवती सुत्केरी महिनावारी भएका बच्चाहरूलाई स्तनपान गराइरहेका महिलाहरूको सुरक्षामा राम्ररी ध्यान दिएर पूर्वतयारी गर्ने गरिएको छैन।
- महिलाहरू मकै पोल्ने, भक्का बनाउने, चिया पकाउने जस्ता कामहरू सडक पेटीमा बसेर गरिरहेका हुन्छन् जो धुवाँ, धुलो, दुर्घटनाबाट जोखिममा हुन्छन्।

यस पालिकामा वडा स्तरमा भएको छलफल अनुसार विगत ५ वर्षमा जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिमका कारण मुख्य गरेर निम्न क्षेत्रहरू प्रभावित भएका छन्।

क. मानवीय मृत्यु

गएको ५ वर्षको समय अवधिमा सडक दुर्घटनाको कारण १८ जना मानिसको मृत्यु भएको छ भने ७४ जना घाइते भएका छन्। बाढीको कारण ४१ जना मृत्यु र ६८ घाइते भएको पाइएको छ। पहिरोबाट ३ जनाको मृत्यु र ११ जना घाइते भएका छन् भने विद्युतीय दुर्घटनाबाट ३ जनाको मृत्यु र २५ जना घाइते भएको र चट्याङबाट १ जनाको मृत्यु र ५ जना घाइते भएका छन्।

तालिका ३० विगत १० वर्ष यता विपद्को कारण भएको मानवीय क्षति

वडा	बाढी		पहिरो		भुकम्प		स.दु.		आगलागी		महामारी		ब.आ.		वि.दु.		खडेरी		चट्याड	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
१.	१	२	१	२																
२.		२																	३	३
३.	३	३						२			१५									
४.	२	३						४												
५.	९	५					१	५												
६.	६	१०					२	१०												
७.	६	१०										५	५							
८.	२	३												१	३					
९.							२	६												
१०.							२	६						०	६					
११.	१	४					१	४	१	१									१	३
१२.							१	३												
१३.	१	५					०	३												
१४.	१	१२														३				
१५.			२	६			६	९								५				
१६.	४	६					१	१०								२				
१७.	५	६					२	६												
१८.	४	४						४												
१९.								४							२	२				
२०.			१	५									२	५		४				२
जम्मा	४१	६८	३	११			१८	७४	१	१			७	१०	३	२५			१	५

स्रोत: वडा स्तरीय छलफल २०८०

ख. निजि आवासिय भवनहरू

बाढी, पहिरो, हुरीवतास आगलागी जस्ता विपद्का कारण मानिसहरू ठूलो संख्यामा विस्थापित अवस्था नभए पनि वार्षिक रूपमा केही न केही षति तथा नोक्सानी हुने गरेको छ ।

तालिका ३१ : विपद्का कारण भएको घर तथा सम्पतिको क्षति विवरण

वडा नं	विवरण							विपद्को कारण भएको जग्गाको क्षतिको विवरण	जनावर आतङ्कबाट घरको क्षति
	बाढीको कारण पूर्णरूपमा क्षति भएको घरसंख्या	बाढीको कारण आंशिक क्षति भएको घरसंख्या	पहिरोको कारण पूर्णरूपमा क्षति भएको घर	पहिरोको कारण आंशिक क्षति भएको घर	आगलागीको कारण पूर्णरूपमा क्षति भएको घर	हुरी वतासको कारण क्षति भएको घरसंख्या	चट्याङ्को कारण भएको घरको क्षतिको संख्या		
१	१	५	१	५	०	०			
२							२५		
३	१८						५		
४	४	३०	१३	१०	२	५	१		
५	३	९			३				
६	३	८							
७	६	१०५							२०
८	५	३३							
९		१६			५				
१०	२	८			४				
११	४	८			२	४			
१२		२००							१२
१३	१	४	१	४					
१४			१			१०			
१५	१६	५०	१	१०	१	४०			
१६	२६	२०			४	१५			
१७	१४	३५			६				
१८					४				
१९	७	१०			७		१		७
२०	२	२	८	१६					
जम्मा	११२	४२३	२५	४५	३८	७४	३२		३९

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०८०

परिच्छेद : ५

क्षमता विश्लेषण

५.१ स्वास्थ्य तथा स्वास्थ्य सुविधाका संरचनाहरू

धरान उपमहानगरपालिकामा १० वटा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, ३ स्वास्थ्य चौकी र १ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई र सहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र र १ आयुर्वेद औषधालय रहेका छन् । ल्याव सहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र रेल्वेमा मात्र रहेको छ भने २ वटा स्वास्थ्य चौकीमा ५/५ बेड रहेका छन् । परिवार नियोजन केन्द्र सबै स्वास्थ्य संस्थामा छन् भने खोपकेन्द्रहरू १८ वटा सञ्चालनमा छन् । कतिपय रोगहरू समुदायको स्वास्थ्य सरसफाइसंग जोडिएर रहेका छन् ।

मानव स्रोतको हिसावले ३ जनासम्म मात्र रहेको आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको भूमिका महत्वपूर्ण रहँदै आएको छ । गम्भिर प्रकृतिको रोग उपचारको लागि उपमहानगरपालिका भित्र रहेको वि.पि.कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान लगायत धरानमा रहेका अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरूमा जाने गरिएको छ । सर्पदंश उपचार केन्द्र BPKHIS मा भएकाले सर्पदंशको समस्या हुने वित्तिकै १५ देखि ४५ मिनेट भित्रमा पुग्न सकिने अवस्था छ ।

तालिका नम्बर ३२ : धरान उपमहानगरपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना (वडा नम्बर)	शैया संख्या	प्रसूती सेवा	ल्याव	उपलब्ध सेवा सुविधा				रक्त सन्चार सेवा	कोभिड बेड	जम्मा कार्यरत कर्मचारी
					गाउँघर क्लिनिक	एक्सरे सेवा	परिवार नियोजन	खोप सेवा क्लिनिक			
धरान स्वास्थ्य चौकी	१	५	१				१	१			१०
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	३						१				१
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	४				१		१	२			२
पाँचकन्या स्वास्थ्य चौकी	५				२		१	४			७
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	६						१				२
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	८						१	१			२
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	११						१	१			४
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१२						१	१			१
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१३						१	१			३
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१४						१	१			२
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१५						१	१			३
सहरी स्वास्थ्य केन्द्र खोरिया	१५						१	१			३
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१६						१	१			२
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१७						१	१			२

सहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र रेल्वे	१७			१			१	१			६
विष्णुपादुका स्वास्थ्य चौकी	२०	५	१		५		१	१			६
धरान आयुर्वेद औषधालय	१५										
जम्मा		१०	२	१	८	०	१६	१८			५६

स्रोत : धरान उपमहानगरपालिकास्वास्थ्य शाखा

तालिका नम्बर ३३ : उल्लेखित स्वास्थ्य संस्थाहरूमा जनशक्तिको विवरण

वडा नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ज.स्वा.नि.	कार्यरत स्वास्थ्य कर्मीको संख्या										प्रशा.कर्म.	का.प्रा.	जम्मा			
			मे.अ.	स्टाफ.नर्स	हे.अ.	सि.अहेव	अहेव	सि.अनमी	अनमी	ल्याब.अ.	ल्याब.अ.	खो.सु.नि.				वैद्य निरीक्षक		
१	धरान स्वास्थ्य चौकी	१				२	३	३							१		१	
३	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा						१										१	
४	सामदायिक स्वास्थ्य							१							१		२	
५	पाँचकन्या स्वास्थ्य	२			१		३							१			७	
६	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा			१				१									२	
८	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा						१									१	२	
१	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा						२						१		१		४	
१	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा						१										१	
१	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा			१				१							१		३	
१	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा					१									१		२	
१	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा						१							१		१	३	
१	सहरी स्वास्थ्य केन्द्र							१							१	१	३	
१	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा					१	१										२	
१	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा					१		१									२	
१	सहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन	१		१		१							१		१	१	६	
२	विष्णुपादुका स्वास्थ्य	१			१		२									२	६	
१	धरान आयुर्वेद												१		१		२	
	जम्मा	५	०	१	३	३	६	१	८	०	०	०	०	२	३	८	६	५

स्रोत : धरान उपमहानगरपालिकास्वास्थ्य शाखा

आपतकालिन अवस्थामा व्यवस्थित प्रतिकार्य गर्नका लागि प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष जनशक्ति, उपकरण र सामग्री सहितको संगठित संरचना हुन अति आवश्यक छ । धरान उपमहानगरपालिकाको स्वास्थ्य संस्थाहरूमा भएका ५८ जना जनशक्ति पर्याप्त छैन । विपद्को समयमा स्वास्थ्यको आपतकालिन प्रतिकार्यका लागि वि.पि.कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान RAPID RESPONSE TEAM -RRT रहेको छ । तर स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्यको आपतकालिन प्रतिकार्य योजना तयार भएका छैन । त्यसैले प्रतिकार्य योजना आवश्यक सामग्री सहित तयारी हालतमा राख्नु जरूरी छ । यस उपमहानगरपालिकामा रहेका स्वास्थ्यका संरचनाहरू जनसंख्याको आधारमा कमी देखिएको छ । पालिकामा स्वास्थ्य सम्बन्धी जनशक्ति र उपकरणहरूको कमी कोभिड संक्रमणको समयमा

देखियो साथै भवन पूर्वाधारको कमीको कारणले क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनका लागि स्थान अभावका कारण विद्यालय तथा अन्यत्र व्यवस्थापन गर्नु परेको पालिकासंग भएको छलफलबाट प्राप्त भएको छ।

वडाहरूमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमका लागि दक्ष मानव स्रोत भनेकै हाललाई स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू नै हुन । त्यसैले विद्यमान भौतिक तथा दक्ष मानवस्रोत र संरचनाहरूको स्तरउन्नती जरूरी छ । नगर तथा जिल्ला स्तरबाट सञ्चालन हुने नियमित स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरूमा प्रत्यक्ष वडा कार्यालय र वडामा विद्यमान संरचना (स्वास्थ्य केन्द्र र स्वास्थ्य स्वयंसेविका) बाट वडामा निम्न कार्यक्रमहरूमा सहकार्य गर्ने गरिएको छ ।

- पूर्ण खोपयुक्त वडा घोषणाका लागि बालबालिकाको खोज तथा घरदैलो
- किट तथा लामखुट्टे नियन्त्रणका कार्यक्रमहरू
- हात्तिपाइले रोग विरुद्ध आम औषधी सेवन अभियान
- कोभिड महामारीमा संक्रमित घरघरमा औषधी वितरण र परामर्श
- स्वास्थ्य विमा अभियान

५.२ सुरक्षित स्थान (खुल्ला क्षेत्र तथा सामुदायिक भवन) को विवरण:

धरान उपमहानगरपालिकामा कुनै पनि विपद्को समयमा विपद् प्रभावितहरूलाई आश्रयस्थलको रूपमा प्रयोग गर्न सकिने स्थानहरूमा २१ वटा खुल्ला क्षेत्र र २४ वटा सामुदायिक भवनहरूको पहिचान गरिएको छ । कुनै वडाहरूमा यस्तो स्थानहरू नभएको अवस्था पनि छ भने विद्यालय तथा शिक्षण संस्थाहरूलाई आपत्कालीन आश्रयस्थलको रूपमा सूचिकृत गरिएको छैन ।

तालिका नम्बर ३४ आपत्कालीन आश्रयस्थलहरूको विवरण

वडा नं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउन सकिने परिवार
१.	खानेपानी लाईन	वडा नं १३ को भगवती आ वि खेलमैदान	१ विघा	५०
२.	भानुचोक	वस स्टेण्ड तथा टेम्पो स्टेण्ड	१० कट्टा	५०
	सिंहदेवी पथ	पुरानो बालिका स्कूल	३ कट्टा	१०
	गीता मन्दिर	गीता भवन ४ तले	१ कट्टा	१००
३.	नभएको			०
४.	देवीथान	बहुउद्देश्यीय सामुदायिक भवन		३०
	खैरेनीटार	खानेपानी भवन		४०
५.		मुना क्लव	४ कट्टा	२०
		विपद् व्यवस्थापन भवन		३०
		बहुजातीय खेल मैदान	१ विघा	५०
६.	सुन्दर समाज	खेलमैदान	१.५ विघा	१००
	पोखरा टोल	खेलमैदान	१० कट्टा	२०

	सगरमाथा टोल	खेलमैदान	१० कट्टा	५०
	सिंहवाहिनी टोल	खेलमैदान	१० कट्टा	५०
७.	हाम्रो टोल	सिद्धि नेवा परिषद	९ कट्टा	१००
८.	सभागृह मार्ग	सभागृह	१.५ विघा	२५०
	नयाँ सृजना	परियार सेवा समाज	१ कट्टा	१०
	मदन भण्डारी मार्ग	लाह्वाली सामुदायिक भवन	१.५ विघा	२००
	मदन भण्डारी मार्ग	हिमाली सामुदायिक वन	१ विघा	२००
	मदन भण्डारी मार्ग	यलम्बर सामुदायिक वन	१ विघा	२००
९.	कलेज रोड	खेलकुद मैदान	१.५ कट्टा	१००
१०.	सैनिक लाईन	सैनिक भवन		१००
	कलेज रोड	महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पसको खेलमैदान		५००
११.	पृथ्वी चोक	सामुदायिक भवन	२ कट्टा	१०
	वरपिपल चोक	वरपिपल सामुदायिक भवन	१० धुर	३
	नगरकोट	टोल भवन	१० धुर	३
	सगरमाथा	सगरमाथा खेल मैदान	१.५ विघा	१००
	मितेरी टोल	फुटसल	१ कट्टा	१०
	गैरीगाउँ	निर्माणाधिन फुटसल	१ कट्टा	१०
१२.	चतरा लाइन	पब्लिक स्कूलको खेलमैदान		५००
१३.	कोलेनी	नेपाल पुलिस	१ विघा	५०
	अमरवस्ती क ख ग	अमर सेवा सदन	१ विघा	५०
१४.	पञ्चकन्या	पिण्डेश्वर मन्दिर क्षेत्र		२००
	हात्तिसार	केन्द्रीय प्रविधि क्याम्पस क्षेत्र		१०००
१५.	महादेव चोक	क्रिकेट खेल मैदान	२ विघा	१००
	महादेव थान	फुटवल खेल मैदान	१० कट्टा	२५
	बाँझोगरा	बाँझोगरा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको	१ विघा	५०
	महादेव थान	ईन्जिनियरिड कलेजको खेलमैदान	२ विघा	१००
	महादेव थान	ईन्जिनियरिड कलेजको पूर्वीभाग खाली जमिन	२ विघा	१००
	महादेव थान	जल तथा मौसम विज्ञान विभागको जग्गा	६ कट्टा	२५
	चुम्लुङ लाइन	चुम्लुङ भवन		१००

	गोविन्द मार्ग	छथरे समाज सामुदायिक भवन		४०
	आधारभूत वस्ती	ओखलढुङ्गे सामुदायिक भवन		१०
	श्याम चोक	गुम्बा र श्यामचोक समाजको हल		४०
	रामलक्ष्मण मार्ग	चर्च		२०
	भानुमार्ग उत्तर	चर्च		२०
	विशाल मार्ग	चर्च		२०
	शिवगंगा वसस्ती	चर्च		२०
	श्रुति मार्ग	चर्च		२०
	पुष्पाञ्जली मार्ग	द रेयुकाइकव भवन	५ कट्टा	२०
१६.	पुलचोक	पुलचोक खुल्ला स्थान	३ कट्टा	२०
	पुलचोक	प्रगतिशिल महिला समूह	१ कट्टा	२०
	पुलचोक	प्रगतिशिल पुरुष समूह	१ कट्टा	२०
	जनपथ	धरान रङ्गशाला	३ विघा	५००
१७.	उदय टोल	उदय सामुदायिक वन		५०
	एन्फा मार्ग	एन्फा टेक्निकल सेण्टर	२ विघा	३००
१८.				०
१९.	चौकीवारी	हरियाली सामुदायिक भवन		१००
	दिपेन्द्र टोल	मलामी खाजा घर	१ कट्टा	१०
	भिकटोरिया	सिमोन चर्च	४ कट्टा	३०
२०.	भञ्ज्याङ	कृषि भवन	१ कट्टा	१०
	भालढुङ्गा	सामुदायिक भवन	५ कट्टा	५०
	स्वाँरा	सामुदायिक भवन	२ कट्टा	२०
	सिरिसे हिलेखोला	सामुदायिक भवन	२ कट्टा	२०
	ठूलो खैरे	सामुदायिक भवन	२ कट्टा	२०
	पुजारी टोल	सामुदायिक भवन	५ कट्टा	५०
	४५	२८ खुल्ला क्षेत्र र ३६ वटा सामुदायिक भवन		६१२६

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०८०

परिच्छेद : ६

राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना प्राथमिकताका क्षेत्र सम्बन्धी विषयहरू

६.१ प्रकोपबारे बुझाई

धरान उपमहानगरपालिकाका बारम्बार दोहोरिरहने बाढी, पहिरो, कटान, सडक दुर्घटना, वन्यजन्तु आतङ्क, महामारी, भूकम्प, आगलागी, चट्याड, हावाहुरी, खडेरी जस्ता प्रकोपका घटनाबाट निम्तिने विपद् र यसबाट हुने जोखिमका बारेमा समुदाय स्तरमा न्युन बुझाइ रहेको छ । बाढीका कारण हुने जोखिममा रहेका क्षेत्रहरू पहिचान गरेर सर्दु, सेउती, खहरे लगायतका खोला किनारमा वडा र उपमहानगरपालिकाको पहलमा ग्यावियन जाली तथा मेसिनरी वाल लगाइएको छ । नगरको वार्षिक योजना तर्जुमाको लागि तोकिएको बजेटको सिलिडभिन्न रहेर वडाहरूले योजना छनौट गर्नु पर्ने कारणले गर्दा विपद् व्यवस्थापन वडास्तरीय योजनाको प्राथमिकतामा परेको देखिँदैन । नेपालको संविधानले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि स्थानीय सरकारलाई साझा तथा एकल अधिकार मार्फत र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले १२ वटा काम कर्तव्य र अधिकार तोकेर जिम्मेवार बनाएता पनि यसबारे स्थानीय तहमा अझै पनि विपद् निम्त्याउने प्रकोपका घटना, प्रकोपको संकटसन्नता, विपद्को जोखिमका बारेमा न्यून ज्ञान रहेको पाइएको छ । अहिले पनि स्थानीय स्तरमा जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलाप भन्दा पनि विपद् पश्चात गरिने प्रतिकार्यलाई जोड दिएको पाइन्छ । स्थानीय तहमा जोखिम पहिचान, विपद् सूचना प्रणाली, विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण, नगर क्षेत्रभिन्न सञ्चालन गरिने भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनागत विकासलाई जोखिममुक्त बनाउनका लागि व्यवस्थित र योजनावद्ध प्रयास भएको पाइँदैन । यसैगरी पूर्वसूचना प्रणालिलाई व्यवस्थित गरी समुदायसम्म प्रकोपका बारेमा जानकारी तथा सन्देश प्रवाह गर्ने संयन्त्र तथा प्रणालिको विकास भएको पाइँदैन ।

विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता विकासका केही तालिमहरू सञ्चालन भएता पनि उक्त तालिमहरूबाट उत्पादन भएका दक्ष जनशक्तिहरूको विवरण वडा तथा नगरस्तरमा सूचीकृत गरी रोष्टर निर्माण गर्ने र स्वयम् सेवक परिचालनको संस्थागत प्रयास थालनी भएको छैन । तथापी अचानक आइपर्ने विपद्का घटनाबाट प्रभावित समुदायलाई राहत वितरणका लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरिएको छ ।

धरान उपमहानगरपालिकामा स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन निर्माण भएको छ सो अनुसार स्थानीय तहमा र वडास्तरमा समितिहरू निर्माण गर्ने काम भएको छ तर प्रभावकारी परिचालन भने पाइँदैन । उपमहानगरपालिकाका २० वटै वडामा टोलसंगठनहरू कार्यविधि निर्माण गरी गठन गरिएको छ । समुदायको क्षमता विकास विना प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन सम्भव छैन । त्यसैले ती टोल संगठनहरूबाट समुदाय स्तरको जोखिमका योजनाहरू वन्ने र समुदाय स्तरका विपद्हरू टोलसंगठनबाट नै समाधानको लागि नेतृत्व गर्ने कामका थालनी जबसम्म हुँदैन तबसम्म विपद् जोखिमको बुझाइमा बृद्धि भयो भन्न सकिने अवस्था रहँदैन ।

विपद् व्यवस्थापन भनेको खोलामा बाँध लगाउने, राहत बाँड्ने काम मात्र होइन समुदायमा विद्यमान जोखिम समुदायको नेतृत्वमा पहिचान गरी समुदायको नेतृत्वमा कार्यान्वयन गर्ने वातावरण सृजना गर्न पालिकाले सहजीकरण गर्नु पर्ने अवस्था देखिएको छ । विपद् व्यवस्थापन सरकार एकलैले मात्र गर्ने काम कदापि होइन भन्ने कुरालाई ख्याल गर्दै विपद् व्यवस्थापनको काममा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई रणनीतिक र नीतिगत रूपमा नै काम गर्नु पर्ने अवस्था देखिएको छ । वित्तिय संस्थाहरूले आफ्नो आम्दानीको एक प्रतिशत सामाजिक दायित्वमा खर्च गर्नु पर्ने कानूनी प्रावधानलाई अवसरको रूपमा लिएर विपद् व्यवस्थापनमा खर्च गर्ने वातावरण सरकारले मिलाउनु पर्दछ ।

६.२ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति

तालिका ३५ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील शासकीय पद्धति

तहगत विवरण	नीति, ऐन, कानून	संस्थागत संरचना	कोषको व्यवस्थापन	जनशक्ति	तहगत एवं निकायगत समन्वय	क्षमता	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
पालिका स्तर	विपद् व्यवस्थापन ऐन DPRP, LDCRP वन्ने चरणमा	पालिका र वडा तहमा	छ	विपद् व्यवस्थापन महाशाखा र सम्पर्क व्यक्ति	मध्यम रहेको छ	न्यून	छ परिमार्जक आवश्यक छ
वडास्तर	तर्जुमा भएको छैन	गठन गरिएको छ	केही वडाहरुमा	प्रयास छैन	कमी रहेको छ	कमजोर	भएको छैन
समुदाय स्तरमा	तर्जुमा भएको छैन	छैन	छैन	केही समुदायमा स्वयमसेवकहरु रहेको	कमी रहेको छ	कमजोर	भएको छैन
जिल्ला स्तर	जिल्ला तहमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनेको छ	जिल्ला वि. व्य. समिति रहेको छ	भएको छ	प्रयास छैन	कमी रहेको छ	न्यून	

६.३ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिहरुमा गरिएका

सुदृढिकरणका प्रयासहरु

- धरान उपमहानगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ अनुसार सबै वडा तहमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छैन ।
- आपतकालीन प्रतिकार्यको लागि वेलावेलामा विभिन्न तालिमहरु सञ्चालन भएको भएता पनि त्यस किसिमको जनशक्तिहरुलाई उपमहानगरपालिका र वडा कार्यालयहरुले सूचीकरण गरी परिचालन गर्ने अभ्यासको थालनी गरेको छैन ।
- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तयार भएको छ ।
- उपमहानगरपालिकाको क्षेत्रगत विकास योजना तथा वार्षिक योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मूलप्रवाहीकरणको लागि प्रयास भइरहेको छ ।

- नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विद्यमान नीति, ऐन कानून, रणनीति, योजना तथा कार्ययोजनाहरूका बारेमा अभिमुखीकरणको प्रयास भइरहेको छ।

६.४ विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनका लागि शासकीय पद्धतिमा भएका मुख्य कमी कमजोरीहरू

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले निर्दिष्ट गरिदिएको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति यस उपमहानगरपालिकामा गठन गरिएको छ। यसका सबै पदाधिकारीहरूलाई समितिको पदाधिकारीको हैसियतले गर्नुपर्ने आफ्नो जिम्मेवारी बारे थप अभिमुखीकरण हुन जरूरी छ।
- उपमहानगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूलाई उपमहानगरपालिकाले गर्ने विकासलाई दीगो बनाउन क्षेत्रगत विकास योजनामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ का बारेमा क्षमता विकासको काम गर्न आवश्यक छ।
- विपद्का घटना पश्चात तत्काल प्रतिकार्य गर्नका लागि स्थानीय तहको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा निर्देशिका अनुसार गठन हुनुपर्ने ८ वटा विषयगत क्षेत्र (क्लष्टर) गठन हालै भएको छ तर यसबारे अभिमुखीकरण हुन बाँकी रहेको छ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक, नियमावली, स्थानीय अनुकूलन योजना, विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक योजना जस्ता अत्यावश्यक दस्तावेजहरू तर्जुमा गरिएको छैन। तर्जुमा भएको ऐन तथा निर्देशिकाहरू पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा आउन सकेका छैनन्।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू बढा तथा नगरको प्राथमिकताको क्षेत्रमा रहेको देखिदैन।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी परम्परागत बुझाईका कारण नीति, कानून तथा योजना निर्माणमा कठिनाई भइरहेको छ।
- जन निर्वाचित प्रतिनिधि तथा स्थानीय समुदायमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ज्ञान र चेतनाको कमी रहेको छ। यसका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नु पर्ने देखिन्छ।
- बडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको भएता पनि भूमिका बारेमा प्रष्ट देखिदैन।
- बडास्तरको विकास योजनामा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मूलप्रवाहीकरणका लागि प्रयास कमी देखिन्छ। यस कार्यका लागि कार्यरत कर्मचारीहरूको बुझाई तथा क्षमता कमी रहेको देखिन्छ।
- विकास निर्माणको काममा विपद्को प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने अभ्यास रहेको छैन। जसका कारण अब्यवस्थित बाटोघाटो, पूर्वाधार तथा संरचना निर्माणले जोखिमलाई बढाएको छ।

६.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशीलता बृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिमका जानकारीमा आधारित निजि तथा सार्वजनिक लगानी

- उपमहानगरपालिकामा सैयौं उद्योग कलकारखाना, व्यवसायिक कम्पनी, पेशागत संस्थाहरू र सहकारीहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। यी उद्योग व्यवसायहरूको आफ्नो प्रभावित क्षेत्रमा सामाजिक उत्तरदायित्व रहेको

हुन्छ। जस अन्तर्गत उपमहानगरपालिकासंग समन्वय गरी आफ्नो व्यवसाय र बरिपरीको समुदायलाई विपद्का बारेमा सचेत गराउने, न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने कार्यमा उनिहरूको संलग्नतालाई बढाउन सकिएको छैन।

- उद्योग व्यवसाय, कलकारखाना तथा बैंक वित्तीय संस्था तथा सहकारी संस्थाहरूमा सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत अनिवार्य रूपमा बजेट छुट्याएको हुन्छ। त्यस्तो बजेट विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा परिचालन गर्न उनीहरूसंग छलफल, परामर्श तथा साझेदारी हुन सकेको देखिदैन।
- सुरक्षा निकायहरू तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसंग विपद् प्रतिकार्यमा निरन्तर सहकार्य हुँदै आएको छ।
- वडा तथा नगर क्षेत्रभित्र रहेका सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा पर्याप्त मात्रामा परिचालन गर्न सकिएको छैन।

६.६ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनकै लागि समर्पित योजना तथा कार्यक्रमहरूका लगानी

- यस उपमहानगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनका लागि छुट्टै योजना निर्माण गरिएको भएतापनि प्रभावकारीरूपमा लागु गरिएको छैन। तथापी विपद्को प्रतिकार्यको लागि विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी प्रभावितहरूलाई राहत वितरण कार्य हुँदै आएको छ। पछिल्लो वर्षहरूमा खोलाबाट सृजित जोखिम कम गर्नको लागि तटवन्ध निर्माणका लागि पूर्वाधार विकास समिति अन्तर्गत योजनाहरू तयार गरी लागु गरिएको छ।
- यस पालिकामा हुने विपद्को जोखिम कम गर्न माथिल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्रसंग जोडेर योजना निर्माण भएको देखिदैन।
- यसका अलावा भौतिक पूर्वाधार, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी सरसफाई, महिला बालबालिका अपाङ्गता तथा जेष्ठ नागरिक तथा अन्य क्षेत्रगत विकास योजनामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्षेत्रमा लगानी बढाएको देखिदैन।

६.७ विषयगत क्षेत्रहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलन एकीकृत गरिएका योजनाहरूका लागि लगानी

- विषयगत क्षेत्रहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मूलप्रवाहीकरण गरी योजनाहरू निर्माण भएका छैनन्। आ.व. २०७९/०८० को वडाको बजेटमा पनि विपद् व्यवस्थापनको कामहरू कम प्राथमिकतामा परेका छन्।
- विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा निजी क्षेत्र, गैसस तथा सरकारी निकायहरू बीचमा समन्वयमा भइरहेको देखिन्छ।
- निर्वाचित प्रतिनिधिहरूको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी बुझाईको कमीले भौतिक पूर्वाधारमा बढी ध्यान केन्द्रित भएको छ जसले गर्दा गरेका विकासहरू दिगोपनामा समस्या देखिएको छ। तसर्थ सबै क्षेत्रगत विकास समितिहरूले एकिकृत रूपमा उत्थानशील विकास अवधारणा अनुसार विकास प्रयासको थालनी गर्नु पर्ने देखिन्छ।
- हालको जनप्रतिनिधिहरू जलवायु परिवर्तनको असर न्यून गर्ने कुरामा अत्यन्तै गम्भीर देखिन्छ। नगर प्रमुखको नेतृत्वमा गत वर्षदेखि शुरु भएको वृक्षारोपण अभियानले दशौं लाख विरुवाहरू जङ्गलमा रोपिसकेको र हाल पनि यस कर्मलाई निरन्तरता दिइरहेको छ।

६.८ प्रभावकारी प्रतिकार्य र पुर्नलाभ

- विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि वडास्तरको विपद् व्यवस्थापन समिति निर्माण गरिएको छैन। उपमहानगरपालिकाले निर्माण गरिरहेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माणमा सक्रिय सहभागिता जनाइरहेको छ।
- निर्वाचित प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूमा यस सम्बन्धी ज्ञान तथा क्षमताका अभावमा प्रभावकारी एकिकृत प्रतिकार्य हुन सकेको छैन।
- वडास्तरमा विपद् व्यवस्थापनमा प्रभावकारी भूमिका खेल्नको लागि क्षमता अभिवृद्धि तथा कृत्रिम घटना अभ्यास हुन जरूरी देखिन्छ। यसका साथै जोडिएका वडा, पालिका, जिल्ला, प्रदेश तथा संघीय तहमा समन्वय प्रभावकारी बनाउनु पर्ने देखिन्छ।
- महामारी नियन्त्रण तथा रोकथाम (प्रतिकार्य) मा वडाको क्षमता कमजोर रहेको छ। जुन कुरा पहिलो लहरको कोभिड संक्रमणमा पालिकाको भूमिका कमजोर रह्यो। तथापी टेष्टिङ, ट्रेसिङ र ट्रिटमेन्टका साथै क्वारेन्टाइन, होल्डिङ सेन्टर, आइसोलेसन स्थापना तथा व्यवस्थापन गरी संक्रमण फैलन नदिन वडाको भूमिका अहम रहेको पाइन्छ। यसैगरी पूर्ण रूपमा वन्दावन्दीको अवस्थामा गरिव तथा रोजगारी गुमेका परिवारलाई राहत वितरणमा वडा र उपमहानगरपालिकाले नेतृत्व लिइ कार्य गरेको छ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण तथा उपकरणका लागि वडास्तरबाट योजनाहरू निर्माण भइरहेको छ।

६.९ हालको क्षमता

- वडास्तरको विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ। आवश्यक परेमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि तत्काल परिचालित हुन सक्छ।
- हरेक वडामा स्वास्थ्य केन्द्रहरू रहेका छन्। आपतकालीन अवस्थामा तत्काल प्राथमिक उपचारको लागि दक्ष जनशक्ति उपलब्ध छ।
- उपमहानगरपालिका भित्र सैयौं व्यवसायिक कम्पनी तथा फर्महरू सञ्चालनमा रहेका छन्। यी व्यवसायिक संस्थाहरूसंग हातेमालो गरेर विपद् व्यवस्थापनमा महत्वपूर्ण कामहरू गरेर मानिसको ज्यान र धनसम्पती जोगाउन सकिन्छ।
- आपतकालीन अवस्थामा सुरक्षित आश्रय स्थलको रूपमा प्रयोग गर्न सामुदायिक विद्यालयहरू र खाली स्थानहरू रहेका छन्। तथापी विद्यालयलाई आश्रय स्थलको रूपमा प्रयोग गरिनु हुन्न भन्ने मत अगाडि आएको देखिन्छ।
- विपद्का समयमा परिचालित हुन सक्ने महिला समूह, सहकारी तथा वित्तीय संस्था, कृषि तथा पशुपालन समूह, शिक्षक, पत्रकार तथा सामाजिक समूहहरूका साथै निजीक्षेत्र समेत पालिकामा रहेका छन्।
- प्राकृतिक रूपमा सृजित पर्यटकिय स्थललाई व्यवस्थित पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गर्न नसकिएको र पर्यटन विकासको लागि पर्यटकीय पूर्वाधार र प्रचार प्रसारको कमी रहेको छ।

६.१० स्थानीय तहको क्षमता

तालिका नम्बर ३६ स्थानीय तहको क्षमता नक्शांकन विवरण

सिनं	नीतिगत दास्तवेज	छ	छैन	संख्या
१	स्थानीय विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन	छ		
२	विपद् सम्बन्धी नीति		छैन	
३	स्थानीय विपद जोखिम रणनीतिक कार्ययोजना निर्माण		छैन	
४	पालिका स्तरको विपद व्यवस्थापन समिति गठन	छ		
५	वडास्तरको विपद व्यवस्थापन समिति गठन	छ		
६	विपद व्यवस्थान कोषको छुट्टै बैङ्क खातामा राख्ने गरेको	छ		
७	विपद व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधि (पालिकाको आफ्नै)	छ		
८	विपद व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधि २०७९ बमोजिम कार्यविधिलाई परिमार्जन	छ		
९	पालिकाले आफ्नो राहत मापदण्ड निर्माण गरेको छ ?	छ		
१०	स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना र परिमार्जन	छ		
११	स्थानीय विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना र अध्यावधिक	छ		
१३	स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना गरेको	छ		
१४	स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि निर्माण		छैन	
१५	स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र युनिट गठन भएको		छैन	
१६	विपद् लेखाजोखा मार्गदर्शन २०७५ बमोजिम प्रत्येक वडामा द्रुत लेखाजोखा समिति गठन		छैन	
१७	पालिका स्तरमा खोज तथा उद्धारका सामग्री भण्डारण गरिएको	छ		
१८	हरेक वडामा खोज तथा उद्धार सामग्री भण्डारण तथा व्यवस्थापन		छैन	
१९	विकास निर्माणका काममा विपद प्रभाव मुल्याङ्कन कार्यविधि निर्माण		छैन	
२०	हेलिप्याडको निर्माण		छैन	
२१	हस्पिटल वाहेक छुट्टै आइसोलेसन सेन्टरको निर्माण		छैन	
२२	पालिका स्तरमा स्वयमसेवक टोली गठन गरी परिचालन गरिएको		छैन	
२३	खुल्ला क्षेत्र तथा आपत्कालीन आश्रयस्थलको पहिचान र नक्साङ्कन	छ		
२४	आपतकालीन अवस्थाको लागि व्यवस्थापकीय सहयोगको क्षेत्र Logistic Support Area (LSA) हरू पहिचान गरिएको ,		छैन	

स्रोत : धरान नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा

परिच्छेद : ७

समस्या, प्राथमिकता र योजनाको खाका

७.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजनाका प्राथमिकताहरू

यो योजना धरान उपमहानगरपालिकाको विकास निर्माणको योजना निर्माणमा सहयोगी बन्न सकोस भन्ने उद्देश्य राखिएको छ । त्यसैले माथि उल्लेखित समस्याहरूको सम्बोधनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति तथा रणनीतिक कार्ययोजनाका आधारमा यस उपमहानगरपालिकाले बहुप्रकोप जोखिम विश्लेषणमा निम्नानुसार प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र र प्राथमिकता प्राप्त कार्यहरूको आधारमा निर्धारण गरेको छ ।

तालिका नम्बर ३७ विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजनाका प्राथमिकताहरू

उपमहानगरपालिकाको योजना निर्माणका लागि विषयगत क्षेत्रहरू	प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र	प्राथमिकता प्राप्त कार्यहरू
१ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	विपद् जोखिमबारे बुझाइ अभिवृद्धि	बहुविपद् जोखिम पहिचान, नक्शाङ्कन र सम्प्रेषण विपद् जोखिम सूचनाप्रणाली र ज्ञान व्यवस्थापन
२ सुशासन तथा संस्थागत विकास	विपद् जोखिम शासकीय पद्धतिको विकास	संस्थागत र समन्वय संयन्त्र विकास एवं सुदृढीकरण वडा तहमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन संयन्त्र र कोष स्थापना समावेशी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन
३ सामाजिक विकास	विपद् जोखिम संवेदनशील प्रवर्द्धन लगानी	विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक र निजी क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धन समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापनमा लगानी प्रवर्द्धन
४ पूर्वाधार विकास	प्रभावकारी विपद् पूर्वतयारी	प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि सुदृढ विपद् पूर्वतयारी विपद् प्रतिकार्य क्षमता विकास “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” अवधारणा अनुरूप पुनर्निर्माण र पुनःस्थापना
५ आर्थिक विकास		विपद् जोखिम वित्तीयकरण विपद् जोखिम हस्तान्तरणका क्रियाकलापहरू

परिच्छेद : ८ समस्या, प्राथमिकता र योजना

८.१ देखिएका क्षेत्रगत समस्याहरू

प्रमुख रूपमा उपमहानगरपालिकाले आफ्ना विकास निर्माणका कामहरूलाई अगाडि वढाउने कामका लागि ५ वटा विषयगत समितिहरू निर्माण गरेको छ । समग्र उपमहानगरपालिकाको विकास निर्माणका योजनाहरू यसै समितिको योजना मार्फत हुने भएकोले यी विषयगत क्षेत्रमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका सवाहरू के के छन् भन्ने कुराहरूलाई केन्द्रित गरेर वडास्तरमा गरिएको छलफलबाट प्राप्त समस्याहरूलाई यसमा राखिएको छ । जसले विषयगत क्षेत्रका योजनाहरूलाई विपद् व्यवस्थापनमैत्री बनाउन, दिगो बनाउन र यो योजना उपमहानगरपालिकाको लागि स्रोत परिचालनको एक महत्वपूर्ण दस्तावेज बन्न सक्नेछ ।

८.१.१ आर्थिक विकास :

कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी र वित्तीय क्षेत्र

- क्षेत्रगत रूपमा कृषकहरूलाई माटो परीक्षण गरी सो अनुसारको खेती प्रणालीमा ध्यान नजानु ।
- योजना कार्यान्वयन र निर्णय प्रक्रियामा लक्षित समूहको सहभागिताको कमी ।
- समुदायको आँखामा तटवन्ध मात्र विपद् व्यवस्थापनको योजना हो भन्न बुझाइ छ तर कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी र वित्तीय क्षेत्रका योजना वडाको योजनामा पर्न सक्दैन भनेर विपद् व्यवस्थापनको योजना नराखिएको भन्ने समुदायको भनाइ रहेको छ ।
- वालीनालीमा रोगकीरा प्रकोप र विषादीको प्रयोग बढ्दो छ ।
- सबै वडामा कुकुरको आतङ्क बढेको छ जसले बाखा, पाठा, खसी, बाच्छा, बाच्छीहरू मारेर खाइदिने गरेकोले समुदाय आक्रान्त बन्दै गएको छ ।
- पालिका क्षेत्रमा ठूला मझौला र साना उद्योगहरू धेरै छन् र बढी धरान औद्योगिक क्षेत्रमा छन् । औद्योगिक प्रदूषण, उद्योगमा हुने औद्योगिक दुर्घटना र विपद् पछिको व्यवसाय निरन्तरताका बारेमा अध्ययन तथा योजना निर्माण भएको छैन ।
- धेरै सहकारी संस्थाहरू छन् तर यिनीहरूलाई व्यवस्थितरूपमा सञ्चालन गर्न सकिएको छैन । नियमन र अनुगमनको अभाव छ ।
- महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, दीर्घ रोगीहरूमा विपद् बारे ज्ञान र क्षमताको अभाव रहेको छ ।
- वडा नं १, २, ३, ४, ६, ९, ११, १२, १३, १४, १७, १९, २० मा वन्यजन्तुको प्रकोप बढेको छ भने सबै वडामा कुकुरको आतङ्क बढ्न थालेको छ । यिनीहरूले जीविकोपार्जनको क्षेत्रमा ठूलो समस्या ल्याएका छन् ।

८.१.२ सामाजिक विकास :

शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ, संस्कृती प्रवर्द्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

- सरुवा रोग नियन्त्रणका लागि स्थानीय तहमा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाहरू भौतिक तथा मानव स्रोत क्षमता त्यति बलियो देखिएको छैन ।
- वडास्तरमा जन प्रतिनिधि समुदाय स्तरमा टोलसंस्थाहरूलाई विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको ज्ञानको कमी ।
- सुरक्षित विद्यालय सम्बन्धी अवधारणाको कमी (विविधस गठन नभएको, विद्यालय सुरक्षा योजना अधिकाँस विद्यालयमा नभएको)
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक, बालबालिका र अभिभावकमा विपद् सम्बन्धी बुझाइको कमी ।

- विपद् तथा जलवायु परिवर्तन र यसले निम्त्याएका समस्या र समाधानका उपाय सहितको स्थानीय पाठ्यक्रमको अभाव ।
- विपद्बाट सुरक्षित हुनका लागि पारिवारिक तहको कार्ययोजनाको अभाव ।
- निजी क्षेत्र र विकास साझेदारहरूसंग सहकार्यको अभाव ।

८.१.३ पूर्वाधार विकास :

सडक तथा पुल (झोलुङ्गे पुल समेत), सिंचाइ, भवन तथा सहरी विकास, उर्जा तथा साना जलविद्युत (वैकल्पिक उर्जा समेत), संचार

- भवन निर्माण आचार संहिताको पूर्ण पालना नभएको ।
- भूकम्पीय सचेतनामा कमी ।
- बस्ती तथा निजी भवन, सडक, विद्युत वितरण प्रणाली, खानेपानीका संरचना, विद्यालय लगायतका पूर्वाधार जोखिमयुक्त ।
- सुरक्षित आश्रयस्थलको लागि स्थानहरू भएको भएता पनि संरचना विकासको थालनी नभएको ।
- सडकमा व्यवस्थित ढलको अभावले समुदायमा डुवानको समस्या ।
- हरियाली सडक र पर्यापर्यटन विकासमा कमी ।
- सडक सुरक्षा र प्रयोग बारे ज्ञान र सन्देशको अभावमा सडक सडक दुर्घटना बढेको ।
- एकघर एक शौचालय अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जरूरी छ ।
- सुरक्षित नमुना बस्ती निर्माणका लागि डिपिआर तयार गरी प्रदेश र संघीय सरकारसंग समन्वय गर्न जरूरी छ ।
- सडक तथा ठूला कारखाना निर्माणका लागि विपद् प्रभाव मुल्याङ्कन (DIA = Disaster Impact Assessment) नभएको ।
- पूर्वाधार निर्माणमा अन्य विषयगत कार्यालयहरूसंगको समन्वयको अभाव ।
- सडक तथा नहरको दायाबायाँ, खोला किनारमा बायोइन्जिनियरिङ प्रविधि प्रवर्द्धन गरी सडक, पुल, नहर र बाँध दिगो संरक्षणको प्रवर्द्धनको खाँचो छ ।

८.१.४ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन :

वन तथा भूसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन, वारुणयन्त्र सञ्चालन

- नदी कटान र पटानको समस्या बढ्दै गएको ।
- खोलाको वहाव सभ्यतालाई संरक्षण गर्ने संस्कृतिलाई समुदायले विसर्ने क्रम बढेकोले खोला बस्तीमा पर्ने क्रम बढेको ।
- प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अभाव ।
- खोज उद्धार तथा राहत सामग्री व्यवस्थित भण्डारणको अभाव ।
- आपतकालीन अवस्थामा सूचना संकलनका लागि IRA र MIRA गर्नसक्ने जनशक्तिको अभाव ।
- उपमहानगरपालिकाको आफ्नै वारुणयन्त्र सञ्चालनमा रहेको ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन गरिँदै आएको छ तर पनि कतिपय बस्तीको नजिकमा रहेका खहरे, सेउती, सर्दु, भौडी आदिमा लगेर फोहर फाल्ने गर्दा आसपासका बस्तीहरू दुर्गन्धित र प्रभावित भएका छन् ।

८.१.५ सुशासन र संस्थागत विकास :

मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, संस्थागत पूर्वाधार, नागरिक वडापत्र तथा टोकन प्रणाली, सेवाप्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको प्रयोग तथा संचार व्यवस्थापन

- वडास्तरको विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छैन । समुदाय स्तरमा पनि विपद् व्यवस्थापन समितिको अवधारणा नभएको ।

- संघ, प्रदेश र जिल्ला, पालिका र वडा तहसम्मको समन्वय प्रभावकारी नभएको ।
- वडा र टोल संस्थाहरू बीच समन्वयको कमी ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको लागि सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्रको समन्वयात्मक लगानीको अभाव ।
- जलवायु परिवर्तन र विपद् सम्बन्धी एकिकृत सूचना व्यवस्थापनमा कमी ।
- तालुक संस्थाहरूले विपद् तथा आपतकालीन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि गरिएको सूचना प्रवाहको प्रसारण प्रभावकारी नदेखिएको ।
- विपद् सम्बन्धी सूचना प्रचार प्रसारण गर्ने सामुदायिक संरचना नभएको ।
- वडाको योजना प्रकृत्यामा टोल स्तरको विपद् व्यवस्थापनको विषयले प्राथमिकता नपाउनु ।
- विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्तिहरू पालिका क्षेत्र भित्र छुन् तर ती जनशक्तिहरूलाई सूचीकृत गरी रोष्टरमा राखेर परिचालन गर्ने कामलाई पनि उपमहानगरपालिकाले प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ ।

८.२ समाधानका लागि कृयाकलापहरू

८.२.१ आर्थिक विकास

- कृषिवालीमा लाग्ने रोग किरा नियन्त्रणको लागि कृषि कर्म गरेका क्षेत्रहरूमा नमुना कृषि पाठशाला सञ्चालन गर्ने ।
- वित्तीय क्षेत्रलाई विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा लगानी गर्न समन्वय र सकार्य गर्ने ।
- कृषकहरूलाई प्रांगारिक विषादी बनाउन फिल्डमा नै गएर व्यवहारिक अभ्यास गराउन कार्यक्रम गर्ने ।
- प्राकृतिक चिस्यानकेन्द्र निर्माणका लागि साना कृषकहरूलाई अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- विपद्बाट क्षति भएको धन मालको वडास्तरमा तथ्याङ्कको नियमित इन्भेण्ट्री राख्ने र आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र मार्फत विपद् पोर्टलमा नियमित अध्यावधिक गर्ने ।
- महिला कृषि उद्यमीहरूलाई निःशुल्क कृषि विमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- क्षेत्रगत रूपमा कृषकहरूलाई माटो परीक्षण कार्यक्रम गर्ने ।
- वैकल्पिक सिञ्चाइको विकास तथा भएका कुलोहरूको स्तरउन्नती गर्ने ।
- होटल व्यवसायीहरूलाई पर्यटन सुरक्षा (safe tourism) सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने ।
- निजिक्षेत्र संगको सहकार्यका लागि समन्वय बैठक सञ्चालन गर्ने ।
- वाली विमा, पशु विमा तथा भवन निर्माण मापदण्डको विषयमा नियमित रूपमा टोलसंस्थाहरूसंग अन्तरकृया सञ्चालन गर्ने ।
- उद्योगहरूमा व्यवसाय निरन्तरता योजना बनाउन सहजीकरण र उत्प्रेरित गर्ने ।

८.२.२ सामाजिक विकास

- विद्यालय सुरक्षा योजना निर्माण र मूलप्रवाहीकरणका लागि एसआइपिमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी अतिरिक्त कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने ।
- विद्यालय भवन तथा विद्यालय वाहिरका भौतिक संरचनाहरूलाई भूकम्प लगायत विपद् व्यवस्थापनमैत्री बनाउन निजिक्षेत्रसंग सहकार्य गर्ने ।
- विद्यालयका कक्षाकोठाहरूमा सरुवारोग व्यवस्थापनमैत्री (physical distancing) वसाइ व्यवस्थापन प्रवर्द्धन गर्ने ।
- हरेक विद्यालयमा आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाका लागि प्राथमिक उपचार वाकस र उद्धार सामग्री व्यवस्थापन गर्ने ।
- उपमहानगरपालिका भित्रका अपाङ्गता भएका मानिसहरू, वृद्धवृद्धा सुत्केरी, गर्भवतीहरूको तथ्याङ्क नियमित अध्यावधिक गर्ने ।
- सरुवा रोग नियन्त्रणका लागि स्थानीय तहमा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाहरू भौतिक क्षमतामा स्तरउन्नती गर्ने ।

- महिला समूह, अपाङ्गता भएका मानिसहरूको समूहलाई वडामा सूचीकृत गरी सो समूहका प्रतिनिधिहरूलाई विपद् व्यवस्थापन समितिहरूमा सहभागिता गर्ने ।
- स्वच्छ खानेपानीका लागि एक घर एक धारा अभियान सञ्चालन गर्ने ।
- सरसफाइका लागि एकघर एक शौचालयको अभियान सञ्चालन गर्ने ।
- सुरक्षित पर्यटनको सम्बन्धी रणनीतिक योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- आपतकालीन अवस्थामा तत्काल प्राथमिक उपचार पाउन सक्ने गरी वडामा अवस्थित स्वास्थ्य चौकीको भौतिक संरचना र मानव स्रोतहरूको स्तरउन्नती गर्ने । वडास्तरको विपद् व्यवस्थापन समितिहरू, RRT लाई सकृय गराउने ।

८.२.३ पूर्वाधार विकास

- भवन निर्माण संहिताको समुदाय स्तरमा सचेतनाका कार्यक्रम गर्ने ।
- पालिका क्षेत्रभित्रको भुउपयोग योजना निर्माण गरी लागु गर्ने ।
- दुर्घटनाग्रस्त क्षेत्रहरूमा सडक सुरक्षा र प्रयोग वारेमा बोर्ड राख्ने ।
- निर्माणको काममा विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन कार्यविधि निर्माण गर्ने गरी प्रभावकारी रूपमा लागु गर्ने ।
- खानेपानी, सिंचाइ, सडक तथा विद्युत कार्यालय बीचको काममा समन्वय गरेर काम गर्ने थिति वसाल्ने । विशेषगरी वडा नं ११ लगायतका अन्य वडामा यो समस्या देखिएको छ ।
- सडकको क्षमता अनुसार सवारी सञ्चालनको मापदण्ड तयार गरी लागु गर्ने ।
- सडक दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि धरान बजार लगायतका व्यस्त चोक तथा बजारमा सडकपेटी निर्माण गर्ने ।
- सार्वजनीक शौचालय तथा भवनहरू अपाङ्गमैत्री र महिलामैत्री बनाउने ।
- वडास्तरमा जोखिम न्यूनीकरणको योजना निर्माण गरी निजीक्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने
- सडक तथा नहरको दायाबायाँ, खोला किनारमा बायोइन्जिनियरिड प्रविधि प्रवर्द्धन गरी सडक, पुल, नहर र बाँधको दिगो संरक्षणको लागि काम गर्ने ।
- खोला नदीको वहाव क्षेत्रलाई फराकिलो बनाउने ।
- खोलामा नदीजन्य वस्तुहरू (माटो, गिट्टि, वालुवा, ढुंगा) उत्खननलाई ब्यवस्थित गर्ने ।
- खोलाको कटान र पटानको जोखिम क्षेत्रहरूमा जैविक बाँधहरू निर्माण गरी नमुना प्रदर्शन गर्ने ।

८.२.४ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

- उपमहानगरपालिका र वडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा टोल संगठनका अगुवाहरूलाई विपद् व्यवस्थापन र मानवीय सहायताका आधारभूत मापदण्डको वारेमा क्षमता विकासको तालिम ।
- लोप हुन लागेका पानीको मुहान नक्शांकन गर्ने र संरक्षणको लागि सामुदायिक सचेतनाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- सिमसार क्षेत्र र जलासयहरूको संरक्षण गर्ने ।
- उपमहानगरपालिकाको आसपासमा रहेका सबै सामुदायिक वनहरूमा खुल्ला चरिचरण रोक्ने ।
- आपतकालीन अवस्थामा तत्काल परिचालन गर्ने गरी हरेक वडामा एक स्वयंसेवक समूह गठन गरी क्षमता विकास तालिम दिएर तयारी हालतमा राख्ने । जसलाई नजिकको प्रहरी रेडक्रस र सेनासंग समन्वय गराउने ।
- उच्च जोखिममा रहेका वस्तीमा कम्तीमा एक स्थानमा आधारभूत संरचना सहितको सुरक्षित स्थान निर्माण गर्ने ।
- पालिकास्तरमा द्रुत सर्भेक्षण टोली निर्माण गरी क्षमता विकासको तालिम दिइ तयारी हालतमा राख्ने ।
- विपद् प्रतिकार्यलाई लैङ्गिकमैत्री बनाउन सुत्केरी, गर्भवती, अपाङ्गता भएका तथा बालालालिकाको लागि आवश्यक खाद्यान्न तथा गैरखाद्य सामग्री भण्डारण गर्ने ।
- पालिका र वडास्तरमा समेत खोज तथा उद्धारका सामग्री भण्डारण गर्ने ।

- वन क्षेत्रमा व्यापकरूपमा सबै सिजनमा पाइने गरी सिजनल फलफूल अमला, कुसुम, जामुन, फडिर, हरो, बरो, टाँटरी, डुम्री, खसेतो, खन्यु, वर, पिपल, आँप, केरा, अँगुरी, अर्चल, ठेकीफल, बाँदरझुला लगाउने ताकि वन्यजन्तुहरूलाई खानका लागि पर्याप्त होस र वस्तीतिर धाउनु नपरोस् । साथै धरान क्षेत्रको जलाधारको संरक्षणमा सहयोग पुग्न सकोस् ।
- सामुदायिक कुकुर नियन्त्रणका लागि नियमित वन्ध्याकरणको कार्यक्रमलाई सघन बनाउने र रेविज विरुद्धको भ्याक्सिन समुदायको सहज पहुँच हुने वातावरण बनाउने ।
- जङ्गल नजिकका वस्तीहरूमा सडक वत्ती र साइरनको व्यवस्था गर्ने ।
- वारम्बार दोहोरिइरहने आगलागी, पहिरो, वाढीजन्य विपद्को प्रतिकार्यको लागि आवश्यक सामग्रीहरू स्वयमसेक दलको संरक्षणमा रहने गरी वडामा सूचीकृत गरी राख्ने ।
- विपद व्यवस्थापन संग सम्बन्धित सूचना प्रणालीलाई समुदाय तहसम्म प्रभावकारी बनाउने ।

८.२.५ सुशासन र संस्थागत विकास

- स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन रणनीति पत्र तयार गर्ने ।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्विधिलाई अध्यावधिक गर्ने, कार्यविधिमा विपद् प्रभावितहरूका लागि राहत मापदण्ड सुनिश्चित गर्ने ।
- वडा र उपमहानगरपालिका तहमा विपद्को समयमा तत्काल सूचना संकलन गरी सम्प्रेषण गर्नका लागि द्रुत सर्भेक्षण टोली निर्माण गरी तयारी हालतमा राख्ने ।
- विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा अन्तर वडा, अन्तर पालिका समन्वय बैठकहरूबाट साझा जोखिम पहिचान गरी साझा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- विपद् जोखिमको वस्तुगत विवरणलाई स्थानीय तहको योजना निर्माण प्रकृयाको आधारको रूपमा लिने ।
- संघ, प्रदेश तथा जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट जारी गरिएका पूर्वसूचनाहरूलाई समुदाय सम्म नियमित प्रशारण गर्ने आधिकारिक संरचना तयार गर्ने ।
- खोला, खोल्सी र नहरहरूको वहाव क्षेत्रको मापदण्ड निर्माण गरी सो अनुसारको क्षेत्र संरक्षण गर्ने ।
- वित्तीय संस्थाहरू (सहकारी तथा बैंक) संग रहेको सामाजिक दायित्वको कोषलाई विपद् व्यवस्थापनमा परिचालन गर्न वित्तीय संस्थाहरूलाई सहजीकरण गर्ने र उनीहरूसंग सहकार्य गर्ने ।

परिच्छेद: ९

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

९.१ विपद् तथा जलवायु उत्थानशील एकीकृत क्रियाकलाप

यस उपमहानगरपालिकाले विपद् उत्थानशील उपमहानगरपालिका प्रवर्द्धनका लागि विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी देहाय अनुसार क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नेछ । यस प्रयासमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी देहायका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नेछ:

तालिका नम्बर ३८ क्षेत्रगत विकास अनुसार विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु अनुकूलनका क्रियाकलापहरू

सि.नं	कृयाकलाप	जिम्मेवारी	अनुमानित बजेट (लाखमा)			समयावधि
			कुल बजेट	आन्तरिक	बाह्य	
९.१.१	आर्थिक विकास : कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी, वित्तीय क्षेत्रमा सम्पन्न गरिने कामहरूले भविष्यमा विपद्को अवस्था सृजना नगरून भन्ने हिसावले निम्न कृयाकलापहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न कृयाकलापहरू राखिएको छ । यसमा आर्थिक विकासको कामहरूबाट उत्पन्न जोखिमका बुझाइ, आर्थिक विकासबाट उत्पन्न हुन सक्ने जोखिम न्यूनीकरणका लागि शासकीय संरचनाको विकास, आर्थिक विकासका क्रममा हुन सक्ने जोखिम न्यूनीकरणका लागि निजीक्षेत्रको संलग्नताका कामहरूलाई यसमा समेटिएको छ ।					
क	आर्थिक विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिम वारे बुझाइको विकास गर्दै न्यूनीकरणका लागि निम्न कामहरू गर्ने । कृषिवालीमा लाग्ने रोग किरा नियन्त्रणको लागि कृषि समूहहरू भएका स्थानहरूमा नमुना कृषि पाठशाला सञ्चालन गर्ने । कृषकहरूलाई प्राङ्गारिक विषादी वनाउन फिल्डमा नै गएर व्यवहारिक अभ्यास गराउन कार्यक्रम गर्ने । क्षेत्रगत रूपमा कृषकहरूलाई माटो परिक्षण कार्यक्रम गर्ने । वाली विमा, पशु विमा तथा भवन निर्माण मापदण्डको विषयमा नियमित रूपमा टोल संस्थाहरूसंग अन्तरकृया सञ्चालन गर्ने ।	आर्थिक विकास समिति नगर सभा	१०	५	५	२०८० देखि २०८१
ख	आर्थिक विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न निम्न अनुसार नीतिगत सुधारका कामहरू गर्ने । विपद्बाट क्षति भएको धनमालको वडास्तरमा तथ्याङ्कको नियमित इन्भेण्ट्री राख्ने र	आर्थिक विकास समिति कार्यपालिका	१०	१०	०	२०८०

	आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र मार्फत विपद् पोर्टलमा नियमित अध्यावधिक गर्ने । वैकल्पिक सिञ्चाइको विकास तथा भएका कुलोहरूको स्तरउन्नती गर्ने ।					
ग	आर्थिक विकासका कामहरू गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिमहरूलाई न्यून गर्नका लागि निजी क्षेत्र संगको सहकार्यका निम्न लिखित कृयाकलापहरू गरिनेछ । वित्तीय क्षेत्रलाई विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा लगानी गर्न समन्वय र सहकार्य गर्ने । होटल ब्यावसायीहरूलाई पर्यटन सुरक्षा (safe tourism) सम्बन्धी अभिमुखीकरण निजिक्षेत्र संगको सहकार्यका लागि समन्वय बैठक ।	आर्थिक विकास समिति कार्यपालिका	५	४	१	
घ	आर्थिक विकासका कामहरू गर्दा सम्भावित विपद्को प्रभावकारी पूर्वतयारीका लागि निम्न लिखित कृयाकलापहरू गर्ने । प्राकृतिक चिस्थानकेन्द्र निर्माणका लागि साना कृषकहरूलाई अनुदान कार्यक्रम । महिला कृषि उद्यमीहरूलाई निःशुल्क कृषि विमा कार्यक्रम ।		५	५	०	२०८०
९.१.२	सामाजिक विकास : शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति प्रवर्द्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका कामहरूबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भावित जोखिमहरूको बुझाइ, जोखिम न्यूनीकरणका लागि नीतिगत सुधार, निजी क्षेत्रको संलग्नता तथा प्रभावकारी पूर्वतयारीका निम्न लिखित कामहरू गर्ने ।					
क	सामाजिक विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिम वारे बुझाइको विकास र सचेतनाका लागि निम्न कामहरू गर्ने । उपमहानगरपालिका भित्रका अपाङ्गता भएका मानिसहरू, वृद्धवृद्धा, सुत्केरी, गर्भवतीहरूको तथ्याङ्क नियमित अध्यावधिक गर्ने । महिला समूह, अपाङ्गता भएका मानिसहरूको समूहलाई वडामा सूचीकृत गरी सो समूहका प्रतिनिधिहरूलाई विपद् व्यवस्थापन समितहरूमा सहभागिता गर्ने ।	सामाजिक विकास समिति कार्यपालिका	५	५	०	२०८०
ख	सामाजिक विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि निम्न लिखित नीतिगत विकास र संस्थागत संरचनाहरूको विकासका कामहरू गर्ने । सबै विद्यालयहरूको विद्यालय सुरक्षा योजना निर्माण गरी र मूलप्रवाहीकरणका लागि एस आइ पि मा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	सामाजिक विकास समिति नगर सभा	५	५	०	२०८१

	• विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी अतिरिक्त कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने ।					
ग	सामाजिक विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि निजीक्षेत्रको सहभागिताका लागि निम्न कामहरू गर्ने । • विद्यालय भवन तथा विद्यालय बाहिरका भौतिक संरचनाहरूलाई भूकम्प लगायत विपद् व्यवस्थापनमैत्री बनाउन निजीक्षेत्रसंग सहकार्य गर्ने । • सुरक्षित पर्यटनको सम्बन्धी रणनीतिक योजना निर्माण र कार्यान्वयन गर्ने ।	सामाजिक विकास समिति कार्पालिका	१०	८	२	२०८१ देखि २०८३
घ	सामाजिक विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् प्रभावकारी पूर्वतयारीका लागि निम्न कामहरू गर्ने । • विद्यालयका कक्षाकोठाहरूमा सरुवारोग व्यवस्थापनमैत्री (physical distancing) वसाइ व्यवस्थापन प्रवर्द्धन गर्ने । • हरेक विद्यालयमा आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवाका लागि प्राथमिक उपचार वाकस र उद्धार सामग्री व्यवस्थापन गर्ने । • सरुवा रोग नियन्त्रणका लागि स्थानीय तहमा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाहरू भौतिक क्षमतामा स्तरउन्नती गर्ने । • स्वच्छ खानेपानीका लागि एक घर एक धारा अभियान सञ्चालन गर्ने । • सरसफाइका लागि एकघर एक शौचालयको अभियान सञ्चालन गर्ने । • आपत्कालीन अवस्थामा तत्काल प्राथमिक उपचार पाउन सक्ने गरी सबै वडामा अवस्थित स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक संरचना र मानव स्रोतहरूको स्तरउन्नती गर्ने । वडास्तरको विपद् व्यवस्थापन समितिहरू, RRT लाई सकृय गराउने ।	सामाजिक विकास समिति कार्यपालिका	२०	१५	५	२०८० देखि २०८४ सम्ममा
९.१.३	पूर्वाधार विकास : सडक तथा पुल (झोलुंगे पुल समेत), सिंचाई, भवन तथा सहरी विकास, उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत (वैकल्पिक उर्जा समेत), संचार क्षेत्रहरूमा काम गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिम वारे सचेतना, नीतिगत कामहरू, निजी क्षेत्रको संलग्नता र प्रभावकारी पूर्वतयारीका लागि देहायका कामहरू गर्ने ।					
क	पूर्वाधार विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद् जोखिम वारे वुझाइको विकास र सचेतनाका लागि निम्न कामहरू गर्ने ।	पूर्वाधार विकास समिति	५	५	०	२०८० सम्ममा

	• भवन निर्माण संहिताको समुदाय स्तरमा सचेतनाका कार्यक्रम गर्ने । • दुर्घटनाग्रस्त क्षेत्रहरूमा सडकसुरक्षा र प्रयोग वारेमा बोर्ड राख्ने । • सबै वडाहरूमा खोलाको कटान र पटानको जोखिम क्षेत्रहरूमा जैविक बाँध निर्माणहरू निर्माण गरी नमुना प्रदर्शन गर्ने	कार्यपालिका				
ख	पूर्वाधार विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद जोखिम न्यूनीकरणका लागि देहायका कामहरू गर्ने । • पालिका क्षेत्रभित्रको भूउपयोग योजना निर्माण गरी प्रभावकारी रूपमा लागु गर्ने । • निर्माणको काममा विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन कार्यविधि निर्माण गर्ने गरी प्रभावकारी रूपमा लागु गर्ने । • सडकको क्षमता अनुसार सवारी सञ्चालनको मापदण्ड तयार गरी लागु गर्ने । • खानेपानी, सिंचाइ, सडक तथा विद्युत कार्यालय बीचको काममा समन्वय गरेर काम गर्ने थिति वसाल्ने । • सडक तथा नहरको दायाबायाँ, खोला किनारमा बायोइन्जिनियरिङ प्रविधि प्रवर्द्धन गरी सडक, पुल, नहर र बाँध दिगो संरक्षणको प्रवर्द्धनको आवश्यकता छ ।	पूर्वाधार विकास समिति कार्यपालिका	२	२	१	२०८० भित्रमा
ग	पूर्वाधार विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद जोखिम न्यूनीकरणका लागि निजी क्षेत्रहरूसंगको संलग्नताका लागि निम्न कामहरू गर्ने । • वडास्तरमा जोखिम न्यूनीकरणको योजना निर्माण गरी निजीक्षेत्रसं समन्वय र सहकार्य गर्ने ।	पूर्वाधार विकास समिति	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	कर्मचारी अफैले गर्ने ।
घ	पूर्वाधार विकासका कामहरू सञ्चालन गर्दा हुन सक्ने सम्भावित विपद प्रभावकारी पूर्वतयारीका लागि निम्न कामहरू गर्ने । • सडक दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि ब्यस्त चोक तथा वजारमा सडकपेटी निर्माण गर्ने र सडक पेटीलाई पैदल यात्रीको आवतजावतका लागि खुल्ला राख्ने । • सार्वजनिक शौचालय तथा भवनहरू अपाङ्गमैत्री र महिलामैत्री बनाउने । • खोलाहरूको अतिक्रमित वहाव क्षेत्रलाई फराकिलो बनाउने ।					

	खोलामा नदीजन्य वस्तुहरू (माटो, गिट्टी, बालुवा, ढुंगा) उत्खननलाई व्यवस्थित गर्ने ।					
९.१.४	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन : वन तथा भुसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन, वारूण यन्त्र संचालन लगायतका कामहरू गर्ने ।					
क	विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतनाका अभिवृद्धिको लागि देहायका कामहरू गर्ने । उपमहानगरपालिका तथा वडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समिति तथा टोल संगठनका अगुवाहरूलाई विपद् व्यवस्थापन र मानवीय सहायताका आधारभूत मापदण्डको बारेमा क्षमता विकासको तालिम गर्ने । लोप हुन लागेका पानीको मुहान नक्शांकन गर्ने र संरक्षणको लागि सामुदायिक सचेतनाको कार्यक्रम संचालन गर्ने जङ्गल नजिकका वस्तीहरूमा सडक वत्ती र साइडरनको व्यवस्था गर्ने । विपद् व्यवस्थापन संग सम्बन्धित सूचना प्रणालीलाई समुदाय तहसम्म प्रभावकारी बनाउने ।	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	१५	१०	५	२०८० देखि २०८४ सम्ममा गर्ने ।
ख	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि शासकीय सुधारका लागि देहायका नीतिगत सुधार तथा सस्थागत संरचना विकासका कामहरू गर्ने । सिमसार क्षेत्र संरक्षण गर्ने । सामुदायिक वनहरूमा खुल्ला चरिचरण रोक्ने सामुदायिक वनहरूमा व्यापकरूपमा सबै सिजनमा पाइने गरी सिजनल फलफूल अमला, कुसुम, जामुन, फडिर, हरो, बरो, टाँटरी, डुम्री, खस्रोतो, खन्यु, वर, पिपल, आँप, केरा, अँगरी, अर्चल, ठेकीफल, बाँदरझुला लगायतका फलफुलहरू बाषिक रूपमा अनिवार्य लगाउनका लागि योजना र बजेट निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने । सामुदायिक कुकुर नियन्त्रणका लागि नियमित बन्ध्याकरणको कार्यक्रमलाई सघन बनाउने र रेविज विरुद्धको भ्याक्सिन समुदायको सहज पहुँच हुने वातावरण बनाउने ।	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	५	५	०	२०८०
ग	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि निजीक्षेत्रको संलग्नता उपमहानगरपालिकामा अवस्थित उद्योग बाणिज्य संघ लगायतका निजी क्षेत्रको जोखिम	वन वातावरण तथा विपद्	५	५	०	२०८०

	न्यूनीकरण र प्रतिकार्यका लागि समन्वय गर्ने र आवश्यक सामग्रीको पूर्वतयारी गर्न समन्वय गर्ने । सबै उद्योगहरूमा विपद् पश्चातको व्यवसाय निरन्तरताका लागि योजना बनाएर तयारी रहन उत्प्रेरित र सहजीकरण गर्ने ।	व्यवस्थापन समिति				
घ	प्रभावकारी पूर्वतयारी आपतकालीन अवस्थामा तत्काल परिचालन गर्ने गरी आपतकालीन अवस्थामा तत्काल परिचालन गर्ने गरी उपमहानगरपालिका र वडाहरूमा स्वयंसेवक समूह गठन गरी क्षमता विकास तालिम दिएर तयारी हालतमा राख्ने । जसलाई नजिकको प्रहरी रेडक्रस र सेनासंग समन्वय गराउने । प्रत्येक जोखिमयुक्त वस्तीमा कम्तीमा एक स्थानमा आधारभूत संरचना सहितको सुरक्षित स्थान निर्माण गर्ने । उपमहानगरपालिकास्तरमा द्रुत सर्भेक्षण टोली निर्माण गरी क्षमता विकासको तालिम दिएर तयारी हालतमा राख्ने । विपद् प्रतिकार्यलाई लैङ्गिकमैत्री बनाउन सुत्केरी, गर्भवती, अपाङ्गता भएका तथा बाललालिकाको लागि आवश्यक खाद्यान्न तथा गैरखाद्य सामग्री भण्डारण गर्ने । उपमहानगरपालिका तथा वडास्तरमा खोज तथा उद्धारका सामग्री भण्डारण गर्ने । वारम्बार दोहोरिइरहने आगलागी, बाढीजन्य विपद्को प्रतिकार्यको लागि आवश्यक सामग्रीहरू स्वयमसेक समूहको संरक्षणमा रहने गरी वडामा सूचीकृत गरी राख्ने ।	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति कार्यपालिका	२०	२०	०	२०८० देखि २०८४ सम्ममा
९.१.५	सुशासन र संस्थागत विकास : मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, संस्थागत पूर्वाधार, नागरिक वडापत्र तथा टोकन प्रणाली, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको प्रयोग, सूचना तथा संचार व्यवस्थापनका कार्यहरू गर्दा उत्पन्न हुने जोखिमको बुझाइ, यसको लागि संस्थागत सुधार, निजीक्षेत्रको संलग्नता र प्रभावकारी पूर्वतयारीमा सहयोग पुग्ने देहायका कामहरू सञ्चालन गर्ने ।					
क	सुशासन तथा संस्थागत विकासका कामहरू विपद् व्यवस्थापनमैत्री कसरी बनाउने भन्ने बुझाइ विकासका देहायका कामहरू गर्ने । संघ, प्रदेश तथा जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट जारी गरिएका पूर्वसूचनाहरूलाई समुदाय सम्म नियमित प्रसारण गर्ने आधिकारिक संरचना तयार गर्ने ।	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति कार्यपालिका	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	२०८०

ख	सुशासन तथा संस्थागत विकासका कामहरू समुदायिक समूह, निजीक्षेत्रमा प्रभावकारी लागु गर्नका लागि नीतिगत विकासका लागि देहायका कामहरू गर्ने स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन रणनीति पत्र तयार गर्ने । विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा अन्तर वडा, अन्तर पालिका समन्वय बैठकहरूबाट साझा जोखिम पहिचान गरी साझा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने । खोला, खोल्सी र नहर क्षेत्रको वहाव क्षेत्र मापदण्ड निर्माण गरी सो अनुसारको क्षेत्र संरक्षण गर्ने ।	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति कार्यपालिका नगरसभा	१०	८	२	२०८० देखि २०८१ सम्ममा
ग	निजी क्षेत्रको संलग्नता वित्तीय संस्थाहरू (सहकारी तथा बैंक) संग रहेको सामाजिक दायित्वको कोषलाई विपद् व्यवस्थापनमा परिचालन गर्न वित्तीय संस्थाहरूलाई सहजीकरण गर्ने र उनीहरूसंग सहकार्य गर्ने । विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा अन्तर वडा, अन्तर पालिका समन्वय बैठकहरूबाट साझा जोखिम पहिचान गरी साझा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ।	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति कार्यपालिका	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	नियमित गर्ने
घ	प्रभावकारी पूर्वतयारी विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्विधिलाई अध्यावधिक गर्ने, कार्यविधिमा विपद् प्रभावितहरूका लागि राहत मापदण्ड सुनिश्चित गर्ने । उपमहानगरपालिका तथा वडातहमा विपद्को समयमा तत्काल सूचना संकलन गरी सम्प्रेसण गर्नका लागि द्रुत सर्भेक्षण टोली निर्माण गरी तयारी हालतमा राख्ने । उपमहानगरपालिकाको विपद् जोखिम वस्तुगत विवरणलाई स्थानीय तहको योजना निर्माण प्रकृयाको आधारको रूपमा लिने । संघ, प्रदेश तथा जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट जारी गरीएका पूर्वसूचनाहरूलाई समुदाय सम्म नियमित प्रशारण गर्ने आधिकारिक संरचना तयार गर्ने ।	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति कार्यपालिका	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	पैसा नलाग्ने	नियमित गर्ने

परिच्छेद: १०

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि वडागत योजना

१०.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि वडागत योजना

क) प्रकोप: बाढी तथा भलबाढी

वडा नं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित लागत	मूख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
१	भलबाढी	खहरे खोलाको बाँकी भागमा पक्की तटबन्ध गर्ने र पानीको बेग कम गर्न ठाउँ ठाउँमा बाँध निर्माण गर्ने	२ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
	भलबाढी	वडा नं १४ बाट आउने बाढीको निकासका लागि ठूलो ड्रेन बनाएर वडा नं १ देखि वडा नं २ र ३ हुँदै सेउती खोलामा कटाउने ।	५० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	प्रदेश सरकार	
२	भलबाढी	वडा नं १ कै जस्तो वडा नं २ र ३ मा साझा प्रकृया अपनाउने ।					
३	बाढी	जाल्पा रोड र कैलाश पथ खोलाको तटीय क्षेत्रमा रहेकाले खहरे खोलामा बाँकी ५० मिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
५	बाढी पहिरो	सामुदायिक टोल हेल्थ करिडोरको विस्तार र व्यवस्थापन साथमा खोलामा तटबन्ध निर्माण २ किलोमिटर क्षेत्रमा ।	५ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय प्रदेश सरकार	र
		फोक्लेनटापु र समानता टोलमा १ किलोमिटर मेसिनरीवालको तटबन्ध निर्माण	३ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय प्रदेश सरकार	र
		गोदावरी, पञ्चमुखी टोलमा १ किलोमिटर मेसिनरीवालको तटबन्ध निर्माण	३ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय प्रदेश सरकार	र

		खैरेनी टोलमा ५०० मिटर रिटेनिड बाल लगाउने ।	६० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका		
		ठिङ्गावारी, अँधेरी खोलामा ६०० मिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	४० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका		
		नमुना याक्थुम टोलको अँधेरी खोलामा ८०० मिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	६० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका	संघीय सरकार	
	वस्ती स्थानान्तरण	समानता टोल, सामुदायिक टोल, फोकलेन टापु, गोदावरी टोल, पञ्चमुखी टोलका ६० घर स्थानान्तरण गर्ने ।	२ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
	सेहरा खोला	वडा नं ५ र ६ को सिमानाको सेहराखोलालाई २ वटा वडा मिलेर साझारूपमा च्यानलाइज गर्ने र तटबन्ध गर्ने ।	५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका		
६	बाढी	सेहरा खोलाको किनारमा रहेका पाँचकन्या टोल, लक्ष्मीटोल, सुन्दरटोललाई सुरक्षित बनाउन करिव १ किलोमिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	१ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका	संघीय सरकार	
		पोखरा खोला, बोकसीखोला र हाडिखोला रहेको त्रिवेणी टोल, सगरमाथा टोल र सुनौलोटोलमा रहेको वस्तीमा करिव १००० मिटर तटबन्ध गर्ने ।	१ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
७	बाढी	दोभान लाइन र गोविन्दरोडको सुरक्षाका लागि माछाभौडी खोलाको दुबै साइडमा ५०० मिटर रिटेनिड बाल लगाएर भुइ ढलान गर्ने	५० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		लिलामार्ग र हिमायती पथको कटान रोक्न खहरे खोलामा ३०० मिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	४० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगर पालिका		
८	बाढी	खहरे खोलामा तटबन्ध गरेको र दुबैतिरबाट बाटो बनाएको छ तर रेलिड नहुँदा लडेर २ जनाको मृत्यु भैसकेकोले दुबैतिर रेलिड लगाउने	२ लाख	वडा कार्यालय	उपमहानगर पालिका		
		पुल्चोकमा खहरेखोलामा ३०० मिटर तटबन्धन गर्ने ।	३० लाख	वडा कार्यालय	उपमहानगर पालिका	संघीय सरकार	

		सृजना टोलमा भौडीमा पूर्वतर्फ तटबन्ध भइरहेको छ पश्चिमतर्फ पनि तटबन्ध गर्ने ।	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		दुर्गापथमा तीनढ्वाँडे कटान भएको छ र मदन भण्डारी मार्गले पनि असर गरेकोले ३०० मिटर तटबन्धका साथै ५ घर स्थानान्तरण गर्ने ।	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
९	खहरे कटान	गौतमपथ, कलेज रोड, पूर्णपथ, बगेँचा लाइन, आचार्य लाइन, पुतली लाइन, चर्च लाइनलाई सुरक्षित गर्न धनकुटे सडकको पुल उत्तर खहरे खोलामा ३०० मिटर तटबन्ध गर्ने ।	३० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		चर्चलाइन पश्चिममा २ वटा स्पर बनाउने (२५ मिटर) ।	१० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		पुतलीलाइन पुलदेखि दक्षिणमा आर सि सि वाल ३३ मिटर मर्मत गर्ने ।	१० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
१०	बाढी	धर्मपथ देखि मास्तिर वडा नं १२ को सिमानासम्म २०० मिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने	३० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		कलेजरोड महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस देखि माथि ४० मिटर तटबन्ध गर्ने	५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		पुष्पलाल टोल तलतिर पुतली लाइनसम्म १०० मिटर तटबन्ध गर्ने ।	१५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		बुढासुन्वा लाइन देखि विशालपथ सम्म २०० मिटर तटबन्ध गर्ने ।	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
११	बाढी	गैरीगाउँको सुनौलो चोक पश्चिममा हाल सामान्य ग्यावियन जाली भरेको अब ७०० मिटर तटबन्ध गर्नुपर्ने ।	८० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		नगरकोटमा हाल ३०० मिटर तटबन्ध छ अब ११०० मिटर पक्की तटबन्ध गर्ने । समरकोटमा पुल वरपर अस्थायी १०० मिटर तटबन्ध छ ।	२ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
	मंगलबारे चोकमा	वडा नं १३, १६ हुँदै ११ र १७ सम्मको पानीको निकासका लागि हाल भएको २.५ फुटको ड्रेन सानो	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		

	पानीको ओभर फ्लो	भएकोले ५ फुटको ड्रेन बनाएर पानीको सहज निकास गराउने ।					
१२	बाढी	पुण्यमार्गमा जोखिमयुक्त स्थानमा तटबन्ध गर्ने । नगरपालिका नजिकको कल्भर्टलाई फराकिलो र अग्लो बनाउने ।	५० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
	वस्ती स्थानान्तरण	खोला किनारमा रहेका आधारभूत वस्तीहरूको स्थानान्तरण गर्ने ।					
१३	बाढी	देवीमार्गमा ग्याविन जालीको २५० मिटर तटबन्ध गर्ने	२५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		अमरवस्ती क मा १०० मिटर मेसिनरी वाल लगाएर तटबन्ध गर्ने	१ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		अमरवस्ती ख मा ९० मिटर मेसिनरी वाल लगाएर तटबन्ध गर्ने	८० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		अमरवस्ती ग मा ४० मिटर मेसिनरी वाल लगाएर तटबन्ध गर्ने	४० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		राईटोलमा मेसिनरी वाल ३०० मिटर लगाएर तटबन्ध गर्ने	२५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		फुस्रे सर्दु लाइनमा बराको रुख देखि फुस्रे चोकको सिधा मुनीसम्म ५०० मिटर ग्याविन जालीको तटबन्ध गर्ने र २ किलोमिटरमा वृक्षारोपण गर्ने	२५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
१४	बाढी तथा पहिरो	भालुखोला देखि खत्री धारा सम्मको सेउती खोलाको तटीय क्षेत्रमा करिव ३००० मिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने जसले वडाका तटीय क्षेत्रका करिव १००० परिवार र सैयौं रोपनी जग्गा सुरक्षित गर्न सकिन्छ ।	१५ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरू	

१५	बाढी कटान	शिवगंगा टोलमा सेउती खोलामा ५०० मिटर तटबन्ध गर्ने । बद्रिनाथ मार्गमा १०० मिटर तटबन्ध गर्ने । समग्रमा काठे पुल देखि खोरिया वस्तीसम्मका सबै टोलहरूको सुरक्षाका लागि २५०० मिटर तटबन्ध गर्ने ।	५ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरू	
१६	बाढी	सिमानाटोलमा हालसम्म तटबन्ध नभएको खहरे खोलामा १५ मिटर तटबन्ध गर्ने ।	२ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		कामना टोल, भगवती टोलमा खहरे खोला वर्षेनी सफा गरी पानी निर्वाध बग्ने व्यवस्था गर्ने ।	५० हजार	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		पुलचोकमा सर्दु खोलमा तटबन्ध गर्न बाँकी रहेको १५० मिटर लम्बाइमा तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	१० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		नोलोपथमा सर्दु खोलमा तटबन्ध गर्न बाँकी रहेको २०० मिटर लम्बाइमा तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	१५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		लोकतन्त्र टोलमा रहेको सर्दु खोलामा ग्याविन जाली भरेर लगाएको तटबन्धको ठाउँमा पक्की तटबन्ध गर्ने	१० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
१७	बाढी कटान	सर्दु खोलाको किनारमा रहेका वस्तीहरू सुनगाभा टोल, शान्ति नमुना टोल, सगरमाथा, खोरिया टोल, समिति मार्ग, शान्ति टोलमा बाँकी रहेको ठाउँमा तटबन्ध निर्माण गर्ने	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		लोकपृथ मार्गमा भएको खोल्सीमा १०० मिटर तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	८ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		सिङ्मी मार्गमा BPKIHS बाट आउने नालीलाई पक्की ड्रेन बनाएर पानी बगाउने व्यवस्था गर्ने ।	१० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		पारीधारा टोलमा भएको कुलोलाई सिमेण्ट ढलान गरी बनाउने ।	३ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		पटनालीको पुलको तलमाथि वराहक्षेत्र नगरपालिकासँग समन्वय गरी १५०० मिटर तटबन्ध गर्ने ।	२ करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	प्रदेश सरकार संघीय सरकार	

१८	ड्रेन	सुन्दरबजार देखि आदर्श मार्ग हुँदै जाने ड्रेनलाई लामो समय टिक्ने गरी मर्मत गर्ने ।	३० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
१९	खहरे खोलाको बाढी कटान	धनकुटे सडकको एलोहिम चर्च आसपास देखि दक्षिण खहरे गैरीटोल सम्म करिव ११०० मिटर आवश्यकतानुसार ठाउँठाउँमा आर सि सि वाल निर्माण गर्ने । खोलाको साइडमा पक्की सडक निर्माण गर्ने र खोलातर्फ रेलिङ लगाउने ।	४० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
	बाढी	देवीगाउँमा पकुवाखोलाको केही भागमा तटबन्ध गरिएको छ अव १०० मिटर तटबन्ध गर्ने ।	३० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरु	
	कोकाहाको बाढी कटान	सिरिसेमा कोकाहा खोलाको वारीपारी गरेर करिव २/२ किलोमिटर तटबन्ध गर्ने र खोला किनारमा व्यापक वृक्षारोपण गर्ने ।	१० करोड	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरु	

ख) पहिरो

वडा नं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित लागत	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
४	पहिरो	सारङ्गाको पहिरो रोक्नका लागि पहिरोको साइडमा २० मिटर लम्बाइमा २ मिटर अग्लो ग्यावियनवाल लगाउने । सारङ्गा सिरानबाट आउने पानीलाई कोशी राजमार्गको ड्रेन मार्फत वडा नं १३ को ड्रेनमा मिसाउने। सबै क्षेत्रमा वृक्षारोपण गर्ने ।	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		

		शिखरवास पहिरोमा १५ मिटर लम्बाइमा ग्यावियनवाल लगाउने ।	३ लाख				
		गैरीगाउँको सिरान देखि आएको पानीलाई ढलको व्यवस्था गरी खोलामा मिसाउने । सबै क्षेत्रमा वृक्षारोपण गर्ने ।	१० लाख				
		भोलेनी, दानावारी, हर्दिया, नाहारे खाँकर, श्रीगाउँ, कोप्चे, पत्रडबारी, सुमनटार, मनुवाटार लगायतका पहिरो क्षेत्रमा अध्ययन गरी ग्यावियन वाल र वृक्षारोपण गर्ने ।	५० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय र प्रदेश सरकार	
	वन्यजन्तु	वडाका सबै टोलमा बाँदर आतङ्क भएकोले यसको व्यवस्थापन गर्नुपर्छ ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
	पहिरो	देवीमार्गमा १५० मिटर चेक ड्याम निर्माण गर्ने अमरवस्ती क ख र ग राईटोल र फुस्रे सर्दुलाइनमा स्टेपवाल निर्माण गर्ने	४५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		यी सबै वस्तीको माथिल्लो पहिरो जानसक्ने क्षेत्र र वस्तीमा वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	५ लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
१४	पहिरो	पञ्चकन्या दरवार क्षेत्रको सुरक्षा गर्न पहिरो नियन्त्रणका लागि प्रोटेक्सनवाल लगाउने ।	५० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		पिण्डेश्वर मन्दिर तलको पहिरो नियन्त्रणका लागि ५०० मिटर प्रोटेक्सन वाल लगाउने ।	५० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरु	
		दुइधारे जाने बाटोको पहिरो रोक्न २०० मिटर पर्खाल लगाउने ।	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		तीनधारे पहिरो रोक्न २०० मिटर ग्यावियन वाल लगाउने ।	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
१५	पहिरो	निराजन वस्तीमा भिरालो जमिनमा २०० मिटर ग्यावियनवाल लगाउने र वृक्षारोपण गर्ने ।	२० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		

२०	पहिरो	टोड्के पहिरोमा हालसम्म १२ लाख खर्च ग्यावियनवाल लगाइएको छ अझै २५ मिटर उचाइ र ३० मिटर लम्बाइमा ग्यावियनवाल लगाउने।	५० लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		सालबोटे पहिरो, आँपटार पहिरो, सरस्वतीडाँडा खारखोला पहिरो, तिल्केनी भिर पहिरो, वरबोटे पहिरो, वंशीला ध्यानकेन्द्र जाने बाटोको पहिरोमा व्यापक वृक्षारोपण गर्ने ।	१० लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		खारखोला भालढुङ्गा पहिरोमा लम्बाइ ५० मिटर र उचाइ २५ फिटको ग्यावियन स्टेपवाल लगाउने	३० लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		सरस्वती डाँडा खारखोला पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका ११ घर तिल्केनी भिर पहिरोमा भएको १ घर टोड्के पहिरोमा भएको १ घर स्थानान्तरण गर्ने ।	५० लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		ठूलो खेरेको वाचुम्मा पहिरोमा बाटो तल माथि नै १० मिटर उचाइ र ३० मिटर लम्बाइमा ग्यावियन स्टेपवाल लगाउने ।	४० लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार	
		एकमाला भिर पहिरोमा १० मिटर लम्बाइ र १० मिटर उचाइमा ग्यावियन स्टेपवाल लगाउने ।	२५ लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		नवलम्पुर लिम्बुडाँडामा २० मिटर लम्बाइ र ५ मिटर उचाइमा ग्यावियन स्टेपवाल लगाउने ।	२५ लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		वानेखोला पहिरोमा २० मिटर लम्बाइ र ५ मिटर उचाइमा ग्यावियन स्टेपवाल लगाउने ।	२५ लाख	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
	वृक्षारोपण	पहिरो जाने सम्भावित स्थानहरुमा र पहिरो गएका स्थानहरुमा व्यापकरूपमा वृक्षारोपण गर्ने ।	श्रमदान	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
		पहिरो गएका स्थानहरुमा अत्यन्त लामो जरा हुने खर प्रजातिको भर्तिवर घाँसको विरुवा वा वीउको खोजी गरी वृक्षारोपण गर्ने ।	श्रमदान	बडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		

ग) वन्यजन्तु आतङ्क

वडा नं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	लागत	मूख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय
					आन्तरिक	बाह्य	
वन्यजन्तु आतङ्क भएका सबै वडामा	वन्यजन्तु प्रभावित वडाहरू बाँदर आतङ्क	केन्द्रीय प्रविधि क्याम्पस हात्तीसार क्षेत्र, पञ्चकन्या वन क्षेत्र र सेउती र सर्दु खोलाको किनारका सैयौँ विद्या क्षेत्रहरूमा व्यापकरूपमा जङ्गली फलफूलका विरुवाहरू लगाउने । चारकोसे झाडी तर्फको वनको सिमानामा विद्युतीय झड्का तार वा मेस जाली लगाउने र त्यसको भित्र ३ फुटको ड्रेन बनाउने ताकी वन्यजन्तुहरू त्यहाँबाट उफ्रेर वा बार भत्काएर वस्तीतिर आउन नसकुन् । वन क्षेत्रमा व्यापकरूपमा सबै सिजनमा पाइने गरी सिजनल फलफूल अमला, कुसुम, जामुन, फडिर, हरो, बरो, टाँटरी, डुम्री, खसेतो, खन्यु, वर, पिपल, आँप, केरा, अँगुरी, अर्चल, ठेकीफल, बाँदरझुला खेती लगाउने ताकि वन्यजन्तुहरूलाई खानका लागि पर्याप्त होस र वस्तीतिर धाउनु नपरोस । वनक्षेत्रमा मानिसको आवागमनमा नियन्त्रण गर्ने । मानिस जिवीकोपार्जनका लागि वन जाने संस्कृतिको अन्त्य गर्ने । जिवीकोपार्जनका लागि वैकल्पिक व्यवस्थाहरू अपनाउने । बाँदर बाहिरी देशमा निकासी गर्ने सम्बन्धमा पहल गर्ने । बाँदर वा यस्तै जङ्गली जनावरले नखाने प्रजातिका बाली लगाउने । वनलाई प्राकृतिक वनको रूपमा विकास गराउने । डढेलोबाट बस्तीलाई बचाउन वनक्षेत्रमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने	वर्षेनी ५० लाख	वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका का सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरू डिभिजन वन कार्यालय	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरू	

घ) सुख्खा खडेरी र खानेपानी समस्या

वडा नं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित लागत	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
प्रकोप: खडेरी तथा खानेपानीको समस्या							
	खानेपानी समस्या	हाल भएका खानेपानीका मुहानहरुको संरक्षण गर्न र व्यापक रूपमा वनक्षेत्र वृद्धि गर्न वृक्षारोपण तथा संरक्षण गर्ने । खानेपानीको चुहावट रोक्ने । पुराना र खिया परेका वा लिक भएका खानेपानी पाइपहरु फेर्ने खानेपानी वितरण प्रणालीलाई अझै वैज्ञानिक बनाउँदै जाने । वडा नं ९ मा देवकोटा पथ वडा समिति लाइनमा ड्रेनबाट नै खानेपानीको पाइप छ । पाइप फुटेर ढलको पानी भान्सामा पुगेकोले अलगगै पाइप विच्छ्याउने । वडा नं ११ को विष्णुपादुका तिरबाट सर्दु खोला कटाएर ल्याएका खानेपानीका २ वटा पाइपहरुलाई बारिपारी पिलर गाडेर बलियो फलामे लट्टामा बाँधेर ल्याउने र सूर्यमुखी टोलमा अर्को ट्याँकी निर्माण गर्ने । वडा नं १७ मा खोरिया टोलमा सर्दुपारीबाट ल्याएको खानेपानीको पाइपलाई खोलामाथिबाट पोल गाडेर ल्याउने व्यवस्था गर्ने । खानेपानीको लागि बैकल्पिक र दिर्घकालीन उपायहरु अवलम्बन गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरु	

		वैकल्पिक पानीका स्रोतहरूको पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने । उदाहरणका लागि: तमोर नदी या सप्तकोशीको लिफ्टिड हुनसक्छ ।					

ड) भूकम्प

वडा नं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित लागत	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
		नक्सा पास गराएर मात्र घर निर्माण गर्न अनिवार्य गर्ने । भूकम्प प्रतिरोधी घर तथा भवन निर्माणका लागि जनचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने । सर्वसुलभरूपमा घर नक्सा बनाउन सकिने वातावरणको विकास गर्ने । सबै विद्यालय भवनहरू सामुदायिक तथा सरकारी कार्यालय भएका भवनहरूको भूकम्पीय लेखाजोखा गर्ने र कमजोर ठहरिएका भवनहरूको प्रवलीकरण वा पुनर्निर्माण गर्ने । उपमहानगरपालिकाका सबै विद्यालयहरू मध्ये संरचनात्मक जोखिम भएका विद्यालयका १९२ कक्षाकोठाको प्रवलीकरण र पुनर्निर्माण गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार विकास साझेदारहरू	

च) सडक दुर्घटना

वडा नं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित लागत	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
		बाटो काट्ने ठाउँमा जेब्रा क्रसिङलाई निरन्तरता दिने । सडक भन्दा अलगगै पार्किङको व्यवस्था मिलाउने । ट्राफिक व्यवस्थापनमा कडाइ गर्ने । भानुचोक, छाता चोक, क्याम्प गेट र यस्तै व्यस्त हुने सडकमा आकासे पुल निर्माण गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	संघीय सरकार प्रदेश सरकार ट्राफिक प्रहरी साझेदार निकायहरू	

		• सडक दुर्घटना बारेमा विद्यालय र समुदायमा जनचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने । • ट्राफिक नियमका बारेमा सबैलाई जानकारी गराउने । • सडकका सबै खाल्डाखुल्डी पुर्ने । • पैदल यात्रीका लागि सडक पेटीमा राखिएका पसलहरु निर्माण सामग्रीहरु तथा अन्य अवरोधहरु हटाएर निर्वाध हिँड्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने । • रत्नचोक क्षेत्रलाई फराकिलो बनाउने र बुद्धचोक लगायत सबैतिर ट्राफिक व्यवस्थापन चुस्त बनाउने । • क्याम्प गेटमा पार्किङ क्षेत्र व्यवस्थित गर्ने । • खुल्ला क्षेत्रको पहिचान गरी पार्किङ स्थल निर्धारण गर्ने । • भानुचोकमा रहेको ट्याक्सी स्टेण्डमा अण्डरग्राउण्ड सहितको बहुतले पार्किङ निर्माण गर्न आवश्यक अध्ययन गरी निर्माणमा प्राथमिकता दिने ।					

छ) चट्याङ

क्र सं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित लागत	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
	चट्याङबाट भौतिक	सबैभन्दा बढी चट्याङ पर्ने वडा नं ४, १३ र २० मा सामुदायिक अर्थिङ प्रणाली स्थापना गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
	आर्थिक तथा मानवीय	घर निर्माण गर्दा अनिवार्य अर्थिङ गर्न नीति बनाइ कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		
	क्षति हुने गरेको ।	विद्युत प्रयोग तथा चट्याङका सम्बन्धमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका		

ज) सहरी विपद् सम्बन्धमा

क्र सं	समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	अनुमानित लागत	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
	पेट्रोल पम्प ग्याँस डिपो	धरानमा भएका ७ वटा पेट्रोलपम्पमा सुरक्षाका उपायहरूका बेरमा अनुगमन गर्ने र जोखिम न्यूनीकरण र पूर्वतयारी गर्न आवश्यक निर्देशन दिने । पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोको सुरक्षाका बारेमा अन्तरकृया कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोका कामदार तथा कर्मचारीहरूका लागि अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने । पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोको सुरक्षाका सम्बन्धमा न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गर्ने र सो सम्बन्धमा सम्बन्धित पक्षलाई जानकारी गराउने र कार्यान्वयन गर्न अनिवार्य गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	नेपाल आयल निगम	
	सहरी हरियाली प्रवर्द्धन	धरान नगरको सौन्दर्य र वातावरणलाई अनुकूल बनाउँदै जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई न्यूनीकरण तथा अनुकूलन गर्नका लागि सहरी हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने । सार्वजनिक तथा खुल्ला स्थानहरूमा वृक्षारोपण अभियान सञ्चालन गर्ने । निजी जग्गाहरूमा वृक्षारोपण गर्न नागरिकहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने “हरेक घर २ विरुवा ठाउँ भए खाली, नभएमा १० गमला छत मै हरियाली” अभियान सञ्चालन गर्ने । धरानवासीलाई कौशी खेती गर्न आवश्यक सीप र वातावरण तयार गरेर हरियाली प्रवर्द्धन र स्वास्थ्यमा सघाउ पुर्याउने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	डिभिजन वन कार्यालय	

प्रदूषण	उपमहानगरपालिकाको प्रयत्नका बावजूद पनि प्लास्टिक विसर्जनमा समस्या भइरहेको र यस्ता प्लास्टिकहरूले नालीहरूमा अवरोध गरिरहेकोले यस सम्बन्धमा सार्थक पहल गर्ने । माछा भौडी लगायतका बजार क्षेत्रका खोला किनारमा भएका वंगुरपालनलाई निषेध गर्ने । सेउती सर्दु खहरे लगायतका खोलाहरूमा फोहर फाल्न नदिने र सबैतिरको फोहर संकलन गरी उपयुक्त विसर्जनको कृयाकलापहरू गर्ने । ओद्योगिक प्रदूषण नियन्त्रणका लागि उद्योगहरूसँग सम्वाद गरी न्यूनीकरणका लागि साझेदारी गर्ने । घरहरूबाट निस्कने फोहरहरूलाई घरदेखि नै ३ वर्गमा विभाजित गरी उपयुक्त विसर्जनको व्यवस्था गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	स्थानीय संघ संस्थाहरू	
भान्सा कोठाको सुरक्षा	घरको सबैभन्दा बढी जोखिम क्षेत्र भान्साकोठा भएकोले भान्सा कोठाको सुरक्षाका लागि उपयुक्त मापदण्ड तयार गर्ने । भान्सा कोठामा लगाउने लुगाको ड्रेस कोड तयार गर्ने । भान्साकोठाको सुरक्षा सम्बन्धमा र ग्याँसमा तेलमा विद्युतमा लाग्ने आगो निभाउने विषयमा सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरी सबै गृहिणीहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने । भान्साकोठाको सुरक्षाका सम्बन्धमा जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका विषयमा पर्चाहरू तयार गरी सबै टोलवस्तीमा पुग्ने गरी वितरण गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	स्थानीय संघ संस्थाहरू	
विद्युतीकरण	अधिकौंस टोलहरूमा लत्रिएका तारहरूलाई तन्काएर व्यवस्थित गर्ने । बिभिन्न टोलहरूमा बाङ्गिएका पोलहरूलाई सुरक्षित तवरबाट गाड्ने व्यवस्था गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	

		केबुल तथा नेटका तारहरूलाई विद्युतीय तारसंग जोडेर लैजान निषेध गर्ने । वस्ती र शहरी क्षेत्रबाट लगिएका हाइटेन्सन तारहरूलाई वस्तीभन्दा टाढा खोलाको करिडोरबाट लैजाने व्यवस्थाका लागि पहल गरी कार्यान्वयन गर्ने । धरानको सहरी क्षेत्रमा विद्युतीय प्रणालीलाई भूमिगत गर्न आवश्यक तयारी सहित कार्यान्वयन गर्ने ।				
सुरक्षित पर्यटन	धरान एक पर्यटकीय नगरी पनि भएकोले यहाँ आउने पर्यटकहरूको सुरक्षाका लागि पर्यटन मार्ग तथा पदमार्गहरूको सुरक्षाको बारेमा अध्ययन गरी नक्साङ्कन गर्ने । पर्यटकीय क्षेत्रमा पर्यटकहरूको सुरक्षाका लागि सुरक्षित पर्यटन सम्बन्धी कार्ययोजना निर्माण गर्ने । पर्यटकीय स्थलहरूमा पर्यटन प्रवर्द्धन समितिहरूको निर्माण गरी पर्यटकहरूका लागि हेल्पडेस्क तयार गर्ने । विशेषगरी भेडेटार लगायतका प्राकृतिक पर्यटकीय स्थलहरूमा आउने पर्यटकहरूको सुरक्षाका लागि उपयुक्त वातावरण तयार गर्न स्थानीय व्यवसायीहरूसँग साझेदारी गर्ने ।		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	स्थानीय संघ संस्थाहरू	
सडक मानव र बालबालिका	धरानका सडकहरूमा रहेका सडक मानव र सडक बालबालिकाहरूको लागि विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । उनीहरूको स्वआर्जनका लागि विज्ञ र सम्बद्ध सडक मानवहरूसँग अन्तरकृया गरी उपयुक्त विकल्पको खोजी गरी कार्यान्वयन गर्ने । अहिले पनि होटल तथा घरायससी रूपमा लुकेर बालश्रम भइरहेको अवस्थामा यसको नियन्त्रणका लागि आवश्यक पहल गर्ने र		वडा कार्यालय उपमहानगरपालिका	उपमहानगरपालिका	प्रदेश सरकार स्थानीय संघ संस्थाहरू	

बृहत विद्यालय सुरक्षा	• उपमहानगरपालिका क्षेत्रमा भएका सबै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरू लगायत शिक्षण संस्थाहरूको सुरक्षा लेखाजोखा गर्ने । • संरचनात्मक तथा गैरसंरचनात्मक जोखिमहरू न्यूनीकरण गर्न आवश्यक कार्ययोजना तयार गर्ने । • विद्यालयहरूमा आपत्कालीन स्थानान्तरण योजना तर्जुमा र नक्सा तयार गरी विद्यार्थीहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने । • सबै विद्यालय तथा शिक्षण संस्थाहरूमा विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन विपद् फोकल शिक्षक लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्पर्क शिक्षक तोक्ने र कार्य जिम्मेवारी तयार गर्ने । • विद्यालयका सुक्ष्म अल्पिकरणका कार्यहरू गर्ने गराउने । • अतिरिक्त कृयाकलापहरूमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका क्रियाकलापहरू समावेश गर्ने । • वि व्य स शि अ संघ तथा अभिभावकहरूसँग समय समयमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा अन्तरकृया कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । • स्थानीय पाठ्यक्रममा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका विषयहरू समावेश गरी कक्षा कोठामा अध्यापन गराउने । • विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनका सम्बन्धमा शिक्षकहरूलाई तालिम सञ्चालन गर्ने ।	वडा कार्यालय उपमहानगरपा लिका	उपमहानगरपा लिका	प्रदेश सरकार शिक्षण संस्थाहरू स्थानीय संघ संस्थाहरू	

झ) सामुदायिक कुकुरको आतङ्क

प्रकोप: सामुदायिक कुकुर आतङ्क: अवस्था: उपमहानगरपालिकाकाका सबै वडा तथा टोलहरूमा सामुदायिक कुकुरहरूले आतङ्कित बनाउन थालेका छन् ।   असर: दैनिक जसो कोही न कोही व्यक्तिहरू कुकुरको टोकाईमा परिरहेका छन् । वस्तीतिर चरनमा भएका र पगाहा लगाएर बाँधेको ठाउँमा गएर बाखा पाठा र साना बाच्छावाच्छीहरूलाई आक्रमण गरी खाने गर्छन् । घरमा पालेका हाँस कुखुरा जोगाउन नै मुस्किल भएको छ । घरमा मानिस नभएको बेलामा घरमै आएर पनि खाने गरेका छन् । प्रातः भ्रमण र सन्ध्या भ्रमणको बेला मानिसलाई पनि आक्रमण गर्न थालेकाले अहिले मानिसहरू साँझ विहान घरबाहिर निस्कन छाडेका छन् । साना बालबालिकाहरूलाई सिधै आक्रमण गर्न थालेकोले कसरी जोगाउने भन्ने चिन्ता बढेको छ । ठूला मानिस नै पनि एकलै दोक्लै हिँड्न नसकिने अवस्था आयो । दैनिक जसो ठूला मानिसलाई कुकुरले टोकेर घाइते बनाइरहेका छन् । बाहिरबाट राती आउनु पर्यो भने घर पुग्न नै सकिँदैन ।   कसरी बढे त कुकुर: स्थानीय भन्दा पनि बाहिरबाट आउने कुकुरको संख्या बढी छ । घरमा पालेका कुकुरहरू खुल्ला पनि छाडिदिन्छन् घरघनीले । घरमा कुकुर व्यायो भने एउटा राखेर अरु छाडिदिनाले यि कुकुर सामुदायिक बनेका छन् भने सामुदायिक कुकुर व्याउँदा ८ वटा सम्म छाउरा पाउँछ यसरी कुकुरको संख्या अब झनै बढ्ने र निकट भविष्यमा भयावह स्थिति आउने सम्भावना देखिन्छ ।   अबको २ वर्षपछि यो समस्या यति भयावह हुनसक्छ कि मानिस बाहिर निस्कन पनि संकट हुनेछ ।   के के छन् समाधानको उपायहरू:   • सामुदायिक कुकुरका लागि हरेक वडामा सेड निर्माण गरेर कुकुर लगेर राख्ने र खानेकुराको व्यवस्था गर्ने ।• कुकुरहरूलाई रेविज विरुद्धको सुइ लगाउने• सबै सामुदायिक कुकुरहरूलाई खानाको व्यवस्था मिलाउने• सबैलाई वन्ध्याकरण गर्ने ।• घरमा कुकुर पाल्ने हो भने सधैं बाँधेर व्यवस्थितरूपमा पाल्ने ।• कुकुर नियन्त्रणका लागि अन्यत्र गरिएका अभ्यासहरूको बारेमा अध्ययन गरी उपयुक्तताका आधारमा यहाँ पनि कार्यान्वयन गर्ने ।• सामुदायिक कुकुरहरूबाट भयावह अवस्था आउन नदिन अहिले देखि नै संवेदनशील हुन जरुरी छ ।

भाग : दुई
विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना,
२०८०

(Disaster Preparedness & Response Plan-
2080)

परिच्छेद: ११

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

सामान्य पूर्वतयारी योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरूका लागि)

११.१ प्राथमिकता प्राप्त रणनीतिक पूर्वतयारी

विपद्को सम्भावना र त्यसबाट हुनसक्ने जनधनको क्षति कम गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले सुरक्षाका विभिन्न गतिविधि गर्नेछ। विपद् पूर्वतयारीका साथै विकास प्रक्रियामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण विधिलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने सोच अघि बढाउन र यस योजनाको नियमित रूपमा अध्यावधिक गर्न देहायका रणनीतिक क्रियाकलापहरू समावेश गरिएको छः

तालिका नम्बर ४१ रणनीतिक पूर्वतयारी विवरण

क्रसं	रणनीतिक गतिविधि	परिमाण	जिम्मेवारी	समय
१.	सबै वडामा वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी क्रियाशिल गराउने । नियमित बैठकको आयोजना गर्ने ।	२० वटा	उपमहानगरपालिका वडा समिति	६ महिना भित्र
२.	उपमहानगरपालिकामा विपद्को समयमा कार्य गर्ने देहायका विषयगत क्षेत्रहरू गठन गरी बार्षिक कार्ययोजना तयार गर्न लगाइ तन्त्रयारीमा राख्ने र अन्तर कार्यदल समन्वय संयन्त्रको विकास गर्ने समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयगत क्षेत्र सुरक्षा तथा संरक्षण विषयगत क्षेत्र आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र	कम्तिमा ३ पटक बैठक बस्ने	उपमहानगरपालिका वडा समिति	उपमहानगरपालिकामा गठन भएको र अब नियमित बैठक र समन्वय बैठक वर्षमा कम्तिमा ३ पटक गर्ने
३.	उपमहानगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि अद्यावधिक गर्ने ।	१ कार्यविधि	उपमहानगरपालिका वडा समिति	३ महिना भित्र
४.	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना गरी यसको कार्यविधि तयार गर्ने ।	१	उपमहानगरपालिका	१ वर्ष भित्र
५.	उपमहानगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन शाखाको स्थापना गरी विपद् सम्बन्धी सम्पर्क अधिकारी तोक्ने	१ पटक	उपमहानगरपालिका	भईसकेको
६.	उपमहानगरपालिकाको स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने ।	१ योजना	उपमहानगरपालिका	भईरहेको

७.	जनप्रतिनिधिहरू, वडा र उपमहानगरपालिकामा गठित विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूका लागि विपद् व्यवस्थापन र आधारभूत मानवीय सहायता मापदण्ड सम्बन्धी न्यूनतम २ वटा तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	वार्षिक २ वटा तालिम	उपमहानगरपालिका	६ महिना भित्र
८.	कृत्रिम घटना अभ्यास तालिमको आयोजना गर्ने र हरेक वर्ष विद्यालय र समुदायमा वार्षिक ३ पटक कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने ।	वार्षिक ३ पटक	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकायहरू	हरेक वर्ष जेष्ठ कार्तिक र माघ महिनामा
९.	पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपो/डिलरहरूको बैठक गर्ने । नियमित अनुगमन गरी न्यूनतम सुरक्षाका उपाय तथा पूर्वतयारी गर्न अनिवार्य गर्ने । पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिलरका कर्मचारी तथा व्यापारीहरूलाई अग्नी नियन्त्रण तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	बैठक २ वटा र तालिम २ वटा वार्षिकरूपमा	उपमहानगरपालिका पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोहरू	वार्षिक २ वटा बैठक र २ वटा तालिम उपयुक्त समयमा
१०.	उपमहानगरपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित उद्योगका जिम्मेवार पदाधिकारीहरूसँग औद्योगिक प्रदूषण र विपद् व्यवस्थापनका विषयमा अन्तरकृया गर्ने	वार्षिक २ पटक	उपमहानगरपालिका	वैशाख महिनामा र मंसिर महिनामा
११.	भान्साकोठाको सुरक्षा र पूर्वतयारी सम्बन्धी गृहिणीहरूलाई तालिम/अभिमुखीकरण गर्ने । यसका लागि अगुवा महिला तथा स्वयंसेविकाहरूलाई तालिम दिएर उनीहरू मार्फत अभिमुखीकरण गराउने ।	१ तालिम र २० वटा अभिमुखीकरण	उपमहानगरपालिका	प्रत्येक वडामा हरेक वर्ष एउटाका दरले कार्यक्रम गर्ने
१२.	वडा र उपमहानगरपालिका तहमा आधारभूत खोज तथा उद्धार तथा विषयगत क्षेत्रका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरू खरिद गरी तयारी अवस्थामा राख्ने । युवा क्लब तथा महिलाहरूलाई संगठित गरी स्थानीय स्रोत साधनहरूबाट उद्धार तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरू तयार गर्ने सीप प्रदान गर्ने । जस्तै: पानी बोतल, गाग्री, ग्यालेन आदि आदिको प्रयोग गरेर लाईफ ज्याकेट बनाउन तथा तन्ना कम्बल आदिबाट स्ट्रेचर बनाउन ।	सामग्री खरिद वार्षिक १ पटक र तालिम वार्षिक १ पटक	उपमहानगरपालिका वडा समिति	प्रत्येक वर्ष मौसमजन्य विपद हुनु पूर्व
१३.	द्रुत लेखाजोखा कार्यदल तयार गरी तालिमको व्यवस्था गर्ने	वार्षिक १ पटक	उपमहानगरपालिका	प्रत्येक वर्ष
१४.	विपद् जोखिम व्यवस्थापनबारे समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।	वडागत रूपमा वार्षिक १	उपमहानगरपालिका	प्रत्येक वर्ष
१५.	मानव संसाधन विकास तथा व्यवस्थापन: प्रत्येक वडा र सङ्घटन समुदायबाट प्रतिनिधित्व गराई वार्षिक ४८ जनालाई तालिम	प्रा उ २४ जना खोज	उपमहानगरपालिका वडा समिति	हरेक वर्ष

	दिएर उद्धारकर्मी तथा प्राथमिक उपचारक टिम तयार गर्ने । वडा र समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समितिहरू गठन गर्ने र क्रियाशिल गराउने । विपद्को समयमा उद्धारमा खटाउन सकिने स्वयमसेवकहरू (महिलाको समेत सहभागितामा) को वडागत नामावली अद्यावधिक गर्ने । गठन भएका सबै विषयगत क्षेत्र र कार्यदलको त्रैमासिक बैठक गरी मौसमी प्रकोपको पूर्वतयारी गर्न लगाउने ।	तथा उद्धार २४ जना		
		४ बैठक		
१६.	सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने नक्साङ्कन गर्ने र हरेक वर्ष न्यूनतम १ वटाका दरले सामुदायिक भवनहरू निर्माण गर्ने ।	१ वटा	उपमहानगरपालिका वडा समिति	निरन्तर
१७.	सुरक्षा निकायहरू, उपमहानगरपालिका, रेडक्रस, एम्बुलेन्सलगायत अत्यावश्यक सेवाप्रदायक तथा स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूको सम्पर्क नम्बरको पर्चाहरू तयार गरी घरघरमा पुर्याउने व्यवस्था गर्ने ।	१ पटक	उपमहानगरपालिका वडा समिति	६ महिना भित्र
१८.	बाढी, भूकम्प, आगलागी, पहिरो, महामारी, हावाहुरी आदिको विषयमा समुदायमा पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको सञ्जाल तयार गर्ने । मोबाइल एप्स तयार गरी म्यासेजमा र भ्वाइस म्यासेजमा खबर गर्ने प्रणाली विकास गर्ने ।	१	उपमहानगरपालिका	१ वर्ष भित्र
१९.	महामारीबाट बच्न स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई र विपद् प्रतिकार्यमा खटिने स्वयंसेवकहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरूको बन्दोवस्त मिलाउने ।	वार्षिक २ पटक	न.पा. स्वास्थ्य केन्द्र विषयगत क्षेत्रहरू	३ महिना भित्र
२०.	अस्पताल तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा आपतकालिन अवस्थाको लागि औषधी तथा सामग्रीहरूको जोहो गरीराख्ने ।	नियमित	उपमहानगरपालिका स्वास्थ्य केन्द्र	सबै महिनामा र नियमित
२१.	मनसुन पूर्व, मनसुन पश्चात, शीतलहर पूर्व र हावाहुरी तथा आगलागी पूर्व पूर्वतयारी कार्यशालाको आयोजना गरी सम्भावित विपद्को लागि सरोकारवाला सबै निकायहरू निजी क्षेत्र तथा विषयगत क्षेत्रहरूलाई तन्तयारी अवस्थामा राख्ने ।	वार्षिक ३ पटक	उपमहानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरू	हरेक वर्ष बैशाख आश्विन र मंसिर महिनामा (प्रकोप पात्रो अनुसार)
२२.	विपद् पूर्वतयारी कार्यशालाको आयोजना गरी निम्न कार्य गर्ने: विभिन्न प्रकोपबाट पर्ने सम्भावित प्रभाव र सङ्कटासन्न समुदाय र जनसङ्ख्या अद्यावधिक गर्ने,		उपमहानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरू	मौसमी प्रकोप पात्रो अनुसार क्षेत्रगत तयारी गर्न निजीक्षेत्र (उद्योग बाणिज्य

	• आपत्कालीन आश्रयस्थलहरू पहिचान गरी सूची तयार गर्ने, • आपत्कालीन आश्रयस्थलमा आधारभूत भौतिक संरचना र सुविधाको विकासमा विषयगत क्षेत्रहरूबाट कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने, • वडा र उपमहानगरपालिकामा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था निजी क्षेत्र तथा दातृ निकायको सूची तयार गरी सहकार्य गर्ने,			संघ निर्माण व्यवसायी संघ... आदि) अत्यावस्यकीय तयारीको लागि सहमति गर्ने ।
२३.	प्रारम्भिक लेखाजोखा, मूल्यांकन र विस्तृत घरधुरी सर्वेक्षणका लागि तथ्याङ्क संकलनका फाराम तथा प्रारूप तयार गर्ने ।	२००० प्रति	उपमहानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरू	६ महिना भित्र
२४.	सम्भव भएसम्म घरघरमा नभए कमसेकम टोलगत रूपमा र सबै कार्यालयहरू, उद्योगहरू आदिमा अग्नी शमनयन्त्र (Fire Extinguisher) राख्ने । स्थानीय आगो निभाउने प्रविधि र सामग्रीहरूको प्रवर्द्धन गर्ने ।	नियमित	व्यक्ति स्वयं सम्बन्धित कार्यालय	तत्काल शुरु गर्ने
२५.	सामुदायिक कुकुर र अन्य छाडा पशुचौपायाहरूको आतङ्कबाट प्रभावित समुदायहरूमा जनावर र मानिसबीचको सम्बन्ध सुधार हुने प्रकारका विधि प्रकृत्याको अध्ययन गरी कार्य गर्ने ।	१ अध्ययन प्रतिवेदन	उपमहानगरपालिका	६ महिना भित्र
२६.	जनसङ्ख्या, सङ्घटन समुदाय, सामाजिक सेवा क्षमता प्रणाली, सुरक्षा स्थिति, जिविकोपार्जन, बसोबासको व्यवस्था, खुल्ला खाली ठाउँहरू, यातायात र पूर्वाधार, स्थानीय रूपमा उपलब्ध स्रोत-सुविधाहरू, हेलिप्याड र ड्रप जोन आदि तथ्याङ्कहरू संकलन गर्ने ।	नियमित र आवश्यकता अनुसार	उपमहानगरपालिका	६ महिना भित्र
२७.	पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि गरिने निर्णय र क्रियाकलापहरूमा विपद् प्रभावित तथा संकटासन्न समुदाय, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछडिएको समुदाय र वर्गको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने ।	हरेक क्रियाकलाप मा	उपमहानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरू	हरेक वर्ष

११.२ विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

११.२.१ विषयगत क्षेत्र (Cluster) परिचय

विपद् बाट प्रभावितहरूलाई आधारभूत मानवीय सेवा उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा विशेषज्ञता तथा कार्यक्षेत्रका आधारमा जिम्मेवारीको बाँडफाँड नै विषयगत क्षेत्र हो । मानवीय सेवाहरूलाई व्यवस्थित गर्न विषयगत क्षेत्र सन् २००५ देखि शुरु भएको हो । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले स्थानीय तहहरूको लागि जारी गरेको निर्देशिका अनुसार स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको लागि ८ वटा विषयगत समितिहरूको परिकल्पना गरेको छ । विशेषज्ञता हासिल गरेका समूहले आ-आफ्नो क्षेत्रको जिम्मेवारी लिदा मानवीय सहयोगको कार्य व्यवस्थित र प्रभावकारी बन्छ । क्षेत्रगत अवधारणाको प्रमुख विशेषता देहाय अनुसार रहेका छन् ।

१. विपद्को समयमा प्रभावित समुदायसम्म आफ्नो उपस्थिति कायम राख्छ ।
२. प्रतिकार्य (खोज, उद्धार र राहत) व्यवस्थापन प्रकृत्यामा विशेषज्ञताको प्रयोग हुन्छ ।
३. मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी, जिम्मेवारी र उत्तरदायी बनाउने कार्यलाई सुनिश्चित गर्छ ।
४. मानवीय सहयोगको क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस अनुरूप सहयोगको खाका तयार गर्छ ।
५. प्रतिकार्यमा देखिएको कमीकमजोरीहरूमा सुधार गरी कार्ययोजनाको समिक्षा गर्दै आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारी निर्धारण तथा परिमार्जन गर्छ ।

११.२.२ विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य

विषयगत क्षेत्रका प्रमुख उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन्

१. क्षेत्रगत रूपमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु,
२. आपत्कालीन पूर्वतयारीलाई चुस्त र कार्यान्वयन योग्य बनाउनु,
३. क्षेत्रगत समस्याको लेखाजोखा र समाधानका उपायको लागि विशेषज्ञ परिचालन गर्नु,
४. समन्वय र समझदारी अभिवृद्धि गर्नु,
५. क्षेत्रगत ज्ञान, सीप, प्रविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।

११.२.३ विषयगत क्षेत्रहरू

यस योजनामा देहायअनुसार ८ वटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकायले अन्य सदस्यसँग समन्वय गरी काम गर्नेछन् ।

१. समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
२. खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
३. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
४. खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र
५. आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र
६. संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र
७. आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्र
८. शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र

११.३ विषयगत क्षेत्रहरूको विपद पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका कृयाकलापहरू

११.३.१ समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र

विपद् प्रतिकार्यका लागि सूचना, समन्वय तथा लेखाजोखा क्षेत्रको महत्वपूर्ण दायित्व रहन्छ । प्रभावित व्यक्ति तथा प्रभावित समुदायलाई एकीकृत रूपमा सबै प्रकारका सहयोग उपलब्ध गराउन यस क्षेत्रले अन्य क्षेत्रसँग अविच्छिन्न सम्बन्ध र समन्वयद्वारा कार्य गर्नेछ ।

तालिका नम्बर ४२ : विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोबाइल
१.	उपमहानगरपालिका	हर्कराज राई	नगर प्रमुख	९८५२०४५६००
२.	उपमहानगरपालिका	अईन्द्र विक्रम वेघा	नगर उपप्रमुख	९८५२०३८६००
३.	उपमहानगरपालिका	मातृका भट्टराइ	प्र.प्र.अ.	९८५२०७३१११
४.	इलाका प्रशासन कार्यालय, धरान	मनोज कुमार घिमिरे	कार्यालय प्रमुख	९८५२०७३२२२
५.	कृष्णदल गण, इटहरी)	अमित लामा	प्रतिनिधि	९८५६०६०५८८
६.	इलाका प्रहरी कार्यालय (डिएसपि)	नवराज मल्ल	प्रहरी प्रमुख	९८५२०९०७५५
७.	सशस्त्र प्रहरीबल सुरक्षा वेश धरान	सुरज रिमाल	वेश प्रमुख	९८५१०९३६१४
८.	वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति	लोकेन्द्र कुमार फागु	संयोजक	९८४२१६७३७४
९.	वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख	भेषराज घिमिरे	विपद् सम्पर्क व्यक्ति	९८४२०५१६९२
१०.	सूचना शाखा	यज्ञराज यादव	कम्प्युटर इन्जिनियर	९८४४३२९६६०
११.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	उमेश थापा	सभापति	९८४२०५६६९४
१२.	सुनसरी उद्योग वाणिज्य संघ, धरान	विजय श्रेष्ठ	अध्यक्ष	९८५२०५६६९४

क. समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

१. विपद्को समयमा सरकार, दातृ निकाय, सबै क्षेत्र (Cluster), सहयोगी संस्था तथा नागरिक समाजबीच समन्वय गर्ने
२. निर्धारित समयभित्र तथ्य तथ्याङ्कहरूको विवरण तयार गर्ने र आवश्यकताको पहिचान र सूचना आदान प्रदान गर्ने ।
३. सूचना प्रवाहको वैकल्पिक उपाय पहिचान गरी सूचना प्रवाहलाई चुस्त बनाउनु ।
४. नियमित रूपमा अनुगमन गरी विषयगत समितिहरूलाई पृष्ठपोषण दिनु ।
५. प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकताअनुसार जिल्ला, प्रदेश र संघीय स्तरमा सम्पर्क र समन्वय गर्नु ।
६. आपत्कालीन खोज तथा उद्धार गरी मानवीय क्षति न्यून गर्ने ।
७. प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार सम्पर्क र समन्वय गर्नु ।
८. प्रभावितहरूलाई आपत्कालीन राहत वितरण गर्नु ।

ख. समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको क्षेत्रगत विपद् पूर्वतयारीको लागि गर्ने कृयाकलापहरु तालिका नम्बर ४३ : समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको क्षेत्रगत विपद् पूर्वतयारी

क्रस	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय/संस्था	समय	अवश्यक वजेट रु हजारमा
१	स्थानीय सरोकारवालाहरुको सहभागितामा पूर्वतयारी बैठक र कार्यशालाको आयोजना: मनसुन प्रारम्भ हुनुअघि पूर्वतयारी बैठक गर्ने । उपमहानगरपालिकाको जोखिमपूर्ण वस्तीहरुको पहिचान, घरधुरी, जनसंख्याको तथ्याङ्कहरु लिने कम्तीमा द्रुत सर्भेक्षण टोली गठन गर्ने र द्रुत सर्भेक्षण फारम र विपद्को विस्तृत तथ्याङ्क संकलन फारम तयार गरी तयारी अवस्थामा राख्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	सर्वे क्षेत्रका प्रमुख, सरोकारवाला निकायहरु, सुरक्षा निकाय, गैसस	पहिलो बैठक असारको दोश्रो हप्ता भित्र क्षेत्रगत समीक्षा र अन्तिम कार्यशाला असार मसान्त भित्र	१० चिया नास्ताको लागि (यसमा अन्य विकास साझेदारहरु लाई पनि समन्वय गरी साझेदारी गर्न सकिन्छ ।)
२	वडा स्तरमा प्रकोप नक्शा तयार गरी आवश्यकता अनुसारको क्षेत्रहरुमा होर्डिड बोर्ड राख्ने ।		सरोकारवाला निकायहरु, वडा कार्यालय गैसस	मनसुन पूर्व	५०
३	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा काम गर्ने विकास साझेदार तथा निकायहरुको सूची तयार गरी अध्यावधिक राख्ने ।		वडा समिति, गैससहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (पैसा खर्च नगरी गर्ने)
४	प्रभावितहरुको विस्तृत विवरण संकलन गर्दा सुत्केरी, गर्भवती, एकल महिला, जेष्ठ नागरिकहरुको विवरण अनिवार्य समावेश गर्ने गरी फारमहरु तयार गर्ने।		वडा समिति, गैससहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल
५	MIRA सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गर्ने । MIRA TOOL को लागि आवश्यक फारम र निर्देशिका तयार गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	उपमहानगरपालिका, विषयगत क्षेत्र प्रमुखहरु, गैसस, पत्रकार	मनसुन पूर्व	आवश्यकता हेरेर विकास साझेदारसंग साझेदारी गर्ने
६	मनसुन पूर्वतयारीको लागि आश्रय (बाढी, हुरीवतास, आगलागी, भुकम्प, महामारी) चेतनामुलक रेडियो जिंगल तथा पम्प्लेटहरु तयार गरी स्थानीय भाषामा प्रसारण गर्ने । (१०००० प्रति)	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	उपमहानगरपालिका, अन्य सरोकारवाला निकाय तथा गैसस, टेलिकम, एनसेल	मनसुन को अवस्था अनुसार	१००
७	उपमहानगरपालिकामा विपद् सूचना डेक्स स्थापना गर्ने ।		उपमहानगरपालिका	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल

क्रस	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय/संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा
८	विस्थापितहरूको पहिचानका लागि आवश्यक संख्यामा परिचयपत्र छुपाई गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	" "	उपमहानगरपालिका, वडा समिति, गैसस	मनसुन पूर्व	१०
९	विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी र जनप्रतिनिधिहरूलाई विपद् तथा आधारभूत मानवीय सहायताका मापदण्ड सम्बन्धी तालिम दिने ।	" "	उपमहानगरपालिका, गैससहरू	मनसुन पूर्व	५०
१०	प्रत्येक घर तथा सार्वजनिक स्थानहरूमा हातधुने अभ्यासलाई संस्थागत गर्न हेण्डवास स्टेसनहरू राख्नको लागि सचेतनाको कार्यक्रम सहित अभियान सञ्चालन गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	उपमहानगरपालिका, गैससहरू विद्यालयहरू	निरन्तर	वडा कार्यालय तथा विकास साझेदारहरूसंग समन्वय गर्ने
११	पूर्वतयारी तथा द्रुत लेखाजोखाको विवरण संकलन तथा प्रतिवेदनको लागि आवश्यक फारम तथा प्रारूपहरू तयार गरी वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदल तथा स्वयमसेवक समूहलाई उपलब्ध गराउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	उपमहानगरपालिका, गैससहरू विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (पैसा खर्च नगरी गर्ने)
१२	बाढी, भूकम्प, आगलागी, शीतलहर, महामारी, हावाहुरी आदिको विषयमा समुदायमा पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको प्रसारण सामग्री तयार गर्ने । मोवाइल म्यासेजमा र भ्वाइस म्यासेजमा खबर गर्ने प्रणाली विकास गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	उपमहानगरपालिका, गैससहरू विद्यालयहरू	मनसुन पूर्व	१००
१३	तपसिलवमोजिमको मानव संसाधन विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने । प्रत्येक वडा र सङ्घटन समुदायमा उद्धारकर्मी तथा प्राथमिक उपचारक टिम तयार गर्ने । विपद्को समयमा उद्धारमा खटाउन सकिने स्वयमसेवकहरूको वडागत नामावली अद्यावधिक गर्ने । गठन भएका सबै कार्यदलको द्वैमासिक बैठक गरी मनसुन प्रकोपको पूर्वतयारी योजना तयार गर्ने लगाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	वडा समिति, सुरक्षा निकाय, गैससहरू	मनसुन पूर्व	२०० क्षमता विकासको लागि अन्य विकास साझेदारहरूसंग समन्वय गर्ने
१४	उपमहानगरपालिका तहमा मास्क निर्माण गर्ने कामको प्रवर्द्धनको लागि तालिमहरू सञ्चालन गरी महिलाहरूको जिविकोपार्जनसंग जोड्ने ।	" " "	उपमहानगरपालिका, गैससहरू विद्यालयहरू	निरन्तर	१००

क्रस	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय/संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा
	बाढी, आगलागी तथा भूकम्पको समयमा आवश्यक खोज तथा उद्धारको सामग्रीहरू पहिचान गर्ने र स्थानीय सुरक्षा निकायमा भण्डारण गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	उपमहानगरपालिका, विकास साझेदार	असार	१०००
१६	स्थानीय सामग्रीहरूको प्रयोगबाट खोज उद्धारको लागि आवश्यक सामग्री तयार गर्ने प्रशिक्षणहरू सञ्चालन गर्ने । जस्तै: बाढीको लागि (प्लाष्टिकको बोतल र जुटको बोराको लाईफ ज्याकेट, केराको बोट र जुटको धागोबाट बोट निर्माण आगलागीको लागि (फायर हिटर र पानी पम्प तथा पोखरीबाट पानीको व्यवस्था आदी)	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	उपमहानगरपालिका, विकास साझेदार, सुरक्षा निकाय	मनसुन पूर्व	१००
१७	खोज तथा उद्धारको लागि समुदाय स्तरमा नमूना अभ्यास नियमिति गर्ने । (बाढी, आगलागी र भूकम्प)	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	सर्वे विषयगत प्रमुख, सुरक्षा निकाय र विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५०
१८	कम्तिमा उपमहानगरपालिका क्षेत्रका कार्यालय तथा सार्वजनिक भवनहरूमा अग्नी समन यन्त्र (Fire extinguishers) अनिवार्य स्टल गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	सर्वे विषयगत प्रमुखहरू, वडा कार्यालय, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	१००

ग. आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद् भएको अवस्था र त्यसपछि स्थिति सामान्य नभएसम्मको लागि मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने प्रक्रियामा यस क्षेत्रले देहायअनुसार कार्य गर्नु पर्नेछ:

तालिका नम्बर ४४ : समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको क्षेत्रगत प्रतिकार्य योजना

क्र सं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	विपद् सम्बन्धी प्रारम्भिक सूचना संकलन गरी आपत्कालीन प्रतिकार्य र पूर्वतयारीका लागि वडास्तर सम्म र सम्बन्धित निकायहरूमा तत्काल प्रारम्भिक सूचना प्रवाह गर्ने ।	१ पटक र आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय रेडक्रस सञ्चार क्षेत्र	विपद् पर्नासाथ तत्काल

२.	तत्काल समग्र व्यवस्थापन क्षेत्रको बैठक बस्ने, जसमा अन्य सबै विषयगत क्षेत्रका प्रमुखहरूलाई सहभागी गराउने । बैठकमा प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्न जिम्मेवारी तोक्ने ।	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	सबै विषयगत क्षेत्र प्रमुख	
३.	सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई सामग्री तथा उपकरणहरू सहित तयारी रहन सूचना प्रवाह गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविच्यस	विपद् पर्नासाथ तत्काल
४.	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र (LEOC) ले समग्र प्रकृयाको नेतृत्व गर्ने । LEOC नहुँदासम्म सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस, स्थानीय साझेदार संस्था, ब्यापार संघ तथा युवा स्वयंसेवकहरूको सूचना तथा समन्वय केन्द्र बनाउने ।	१ समन्वय केन्द्र	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय	विपद् पर्नासाथ तत्काल
५.	वडा र उपमहानगरपालिकामा गठित सबै क्षेत्र, कार्यदल र सरोकारवाला लाई तत्काल खबर गर्ने र समन्वय गरी तयारीको अवस्थामा राख्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविच्यस उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय	विपद् हुनासाथ
६.	विपद् आउना साथ उपकरणसहित खोज तथा उद्धार कार्यकोलागि खोज तथा उद्धार टोली परिचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय	विपद् पर्नासाथ तत्काल
७.	घाइतेको उपचारका लागि स्वास्थ्य संस्थाको नेतृत्वको प्राथमिक उपचार कार्यदललाई परिचालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र र स्वास्थ्य संस्थाहरू	आवश्यकतानुसार
८.	विशेषगरी महिला, बालबालिका, अशक्त, जेष्ठ नागरिक जस्ता सङ्कटासन्न वर्गको तथ्याङ्क संकलन गरी खोज तथा उद्धारमा प्राथमिकता दिने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	वडा समिति रेडक्रस सुरक्षा निकाय	प्रभावितको उद्धार नसकिएसम्म
९.	क्षतिको प्रारम्भिक सूचना संकलन गर्ने र सरोकारवाला निकायलाई उपलब्ध गराउँदै जाने	निरन्तर	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिका	१२ घण्टा भित्र

१०.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आपतकालीन बैठक बोलाउने जानकारी तथा सूचना सङ्कलन गरी परिस्थितिको विश्लेषण गर्ने सबै विषयगत क्षेत्र र तिनका सदस्यलाई आपतकालीन मानवीय सहयोगको लागि सक्रिय पार्ने, परिस्थिति अनुसार पहिले गरिएको कार्यविभाजनको समीक्षा र विश्लेषण गरी पुनरावलोकन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिकासबै क्षेत्रका प्रमुखहरू	१) विपद् शुरु भएको २ घण्टा भित्र २) पहिलो सात दिन सम्म १ दिन बिराएर ३) त्यसपछि हसामा १ पटक (विपद्को अवस्था अनुसार)
११.	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखासम्बन्धी (Initial Rapid Assessment) औजारहरूको प्रयोग गरी तत्कालीन मानवीय सहयोगको लागि सूचना सङ्कलन गर्ने	१ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	सुरक्षा निकाय रेडक्रस सञ्चार माध्यम	२४ घण्टा भित्र
१२.	सञ्चारमाध्यमका लागि प्रत्येक दिन सूचना तथा समाचार उपलब्ध गराउने ।	दिनमा १ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	सबै क्षेत्रका प्रमुख	पहिलो सात हरेक दिन र पछि आवश्यकता अनुसार
१३.	प्रारम्भिक जानकारी तथा प्रतिवेदनका आधारमा आपतकालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन निम्न प्रक्रिया गर्ने तत्काल उपलब्ध गराउनु पर्ने मानवीय सहयोगको प्राथमिकता र आवश्यकता निर्धारण गर्ने, प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नको लागि सम्बन्धित क्षेत्रहरू (Clusters) लाई सुझाव दिने । सबै क्षेत्रहरूसँग समन्वय गरी मानवीय सहयोगमा संलग्न संस्था तथा व्यक्तिलाई सुरक्षा उपलब्ध गराउने तथा अन्य सरोकारवालालाई अध्यावधिक कार्यतालिका उपलब्ध गराउने ।	शुरुमा १ पटक र त्यसपछि आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविच्यस सबै क्षेत्रका प्रमुख तथा सदस्य	विपद् आउनासाथ ० घण्टादेखि नै प्राथमिकता निर्धारण गर्ने
१४.	एक संयन्त्र तयार गरी सहि तथ्याङ्कका आधारमा विपद् प्रभावितहरूको लाई परिचयपत्र वितरण गर्ने	१ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिका	३ दिन पछि

१५.	बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा (MIRA) सञ्चालन गर्ने: लेखाजोखा कार्यदल परिचालन गरी क्षति तथा प्रभावको सूचना सङ्कलन गर्ने, लेखाजोखाका लागि फाराम उपलब्ध गराउने	१ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय रेडक्रस मीरा कार्यदल,	३ देखि ५ दिन भित्र
१६.	सङ्कलित सूचना तथा तथ्याङ्कको आधारमा प्रतिवेदन तयार पार्ने प्रभावित परिवारको सङ्ख्या प्रक्षेपण गर्न प्रभावित समुदायसंग तथ्याङ्क प्राप्त गरी तुलनात्मक समीक्षा गर्ने प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको अवस्था र स्रोतको समीक्षा गर्ने उपलब्ध उद्धार तथा अन्य प्रतिकार्य सम्बन्धी सेवा, क्षमता र उद्धार सामग्रीको अवस्थाको समीक्षा गर्ने, नपुग स्रोत तथा साधनको यकिन गर्न प्रतिवेदनमार्फत सबै क्षेत्रलाई आह्वान गर्ने	शुरुमा १ पटक र त्यसपछि आवश्यकताअनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविच्यस मीरा कार्यदल, सुरक्षा निकाय दातृ निकाय	पहिलो प्रतिवेदन- ७ दिनभित्र दोस्रो प्रतिवेदन- १५ दिनभित्र आवश्यकता अनुसार
१७.	सहयोगको कार्यतालिका अध्यावधिक गर्न निम्न कार्य गर्ने: मीरा (MIRA) बाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्ने कार्यदलहरूको सहयोगको थप कार्यतालिका तयारी गर्ने कार्यदल, विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई अध्यावधिक कार्यतालिका उपलब्ध गराउने	शुरुमा १ पटक र त्यसपछि आवश्यकताअनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविच्यस विषयगत क्षेत्रका सदस्य	नियमित रूपमा
१८.	मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने र सुधारका लागि पृष्ठपोषण (Feedback) लिने दिने कार्य गर्ने ।	निरन्तर	व्यवस्थापन क्षेत्र	सबै क्षेत्रका प्रमुख/सदस्य	नियमितरूपमा
१९.	राहत वितरणलाई निर्विवाद बनाउन मापदण्ड बनाइ सरोकारवाला सबैको सहभागिता अनिवार्य गराउने, जसमा विपद् प्रभावित, महिला, युवा, अपाङ्गता भएका, जेष्ठ नागरिक र बालबालिका आदिलाई अनिवार्य सहभागी गराउने ।	निरन्तर	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविच्यस सबै क्षेत्रका प्रमुख/सदस्य	नियमितरूपमा

२०.	निम्नअनुसार अभिलेख तयार गर्ने उद्धार गरिएका व्यक्ति बेपत्ता वा मृत्यु भएका व्यक्ति नष्ट भएका घर, विद्यालय वा अन्य भौतिक सम्पत्ति मरेका घरपालुवा पशुपंक्षी क्षतिग्रस्त भौतिक सम्पत्ति क्षतिग्रस्त वाली र खेतीयोग्य भूमि क्षतिग्रस्त भौतिक संरचना र सार्वजनिक सम्पत्तिको विवरण	एउटा पूर्ण अभिलेख	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	वडा समिति सुरक्षा निकायहरु रेडक्रस स्वयंसेवकहरु	नियमितरूपमा
२१.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्देशन बमोजिमका काम गर्ने	निरन्तर	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्थाविच्यस	नियमित

११.३.२ खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र

तालिका नम्बर ४५ : खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र (Cluster) को सदस्यहरूको विवरण

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोबाइल
१.	आर्थिक विकास समिति	विनिता वज्राचार्य	संयोजक	९८६०३५६३००
२.	उपमहानगरपालिका आर्थिक विकास महाशाखा	भक्तिराज शर्मा	महाशाखा प्रमुख	९८०४३२९६७६
३.	उपमहानगरपालिका पशु सेवा शाखा	महेन्द्र पैकारा	शाखा प्रमुख	९८४२०३७५९९
४.	सुनसरी उद्योग वाणिज्य संघ, धरान	विजय श्रेष्ठ	अध्यक्ष	९८५२०५६६९४
५.	धरान जेसिस	आशिषराज यादव	प्रतिनिधी	९८४२०२९२९२
६.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सुनसरी	उमेश थापा	सभापति	९८४२०३०८८८
७.	कृषि उपज बजार धरान	पशुराम कटुवाल	अध्यक्ष	
८.	कृषक समूह प्रतिनिधि	केवल राई	प्रतिनिधी	९८६२३६२०९४
९.	बचत तथा ऋण सहकारी प्रतिनिधि	विद्या शाक्य	प्रतिनिधी	९८४२०५२७२०

क. खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद्को अवस्थामा प्रभावितहरूलाई तत्काल खानेकुरा, विस्थापित भई शिविरमा बसेकालाई चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खानेकुरा पकाउनको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने र कृषि क्षेत्रमा भएको क्षति विवरण तयार गर्न जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- विपदमा परेर खाद्यान्नको समस्यामा परेका समुदाय तथा व्यक्तिलाई खाद्यान्न सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा खाद्यान्नमा सबैको समानुपातिक पहुँच कायम गर्ने वातावरण बनाउने ।
- सुत्केरी, आमाको दूध खाने बच्चा, कुपोषणमा परेका बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती महिला जस्ता संवेदनशील अवस्थामा रहेका समुदायलाई पोषणयुक्त खाद्यान्न उपलब्ध गराउने सुनिश्चितता गर्ने ।

ख. खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

तालिका नम्बर ४६ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना विवरण

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट
१	विपद्को अवस्थामा खाद्यान्न खरिद तथा आपूर्तिको लागि सम्भाव्य उद्योगहरू पहिचान गर्ने साथै सहयोग लिन सकिने कार्यालय, संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ, कृषक सन्जाल, सहकारी	मनुसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने ६२२८ घरपरिवारको लागि खाद्यान्न १५ दिनका लागि (चामल, दाल, तेल, नुन आदि) भण्डारण गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ, कृषक सन्जाल, सहकारी	मनुसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	९००
३	तयारी खानेकुराका लागि तत्काल खरिद गर्न सकिने गरी पसलहरू पहिचान गर्ने वा अनुबन्ध करार गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय,	वर्षमा २ पटक मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	विपद्को समयमा खाद्य सामग्री वितरण गर्ने तौरतरिका/प्रक्रिया बारे विषयक्षेत्रका सदस्यहरूबीच छलफल तथा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, उद्योग बाणिज्य संघ, कृषक सन्जाल सहकारी	वर्षमा १ पटक मनसुन पूर्व	५०
६	विस्थापित परिवारको लागि अस्थायी आश्रयको लागि ६२०० सेल्टर किट भण्डारण गर्ने र अन्य विकास साझेदार संस्थाहरूलाई पनि भण्डारणको लागि सहजीकरण गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा समिति रेडक्रस, गैसस व्यापार संघ	मनसुन पूर्व	१०००
७	६२०० घरधुरीको लागि एक हप्ताको खाद्यान्न सामग्री भण्डारण गर्ने। खाद्यान्नको मापदण्ड तयार गरी सोहि अनुसार कार्यान्वयन गराउने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	व्यापार संघ रेडक्रस, गैसस	मनसुन पूर्व	१५००
८	विपद् भएको दिनको पहिलो दिन देखि नै क्याम्प निर्माण गरी विस्थापितहरूलाई खाना खुवाउनको लागि उद्योग बाणिज्य संघसँग समन्वय गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उद्योग बाणिज्य संघ	विपद्को बेलामा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

ग. आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

कुनै पनि विपद् आएको समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव खाद्यान्न उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्यधिकार हो । यसको लागि खाद्य क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः

तालिका नम्बर ४६ खाद्य तथा कृषिक्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको आपत्कालीन बैठकको आयोजना गर्ने	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	कृषि ज्ञान केन्द्र पशु विज्ञ केन्द्र खाद्य क्षेत्रका सदस्य तथा सहयोगी	विपद् पर्नासाथ तत्काल पहिलो हप्ता एकदिन विराए र त्यसपछि आवश्यकतानुसार
२.	विपद् प्रभावित क्षेत्र तथा विस्थापित मानिसको जानकारी सङ्कलन गर्ने र खाद्यान्नको आवश्यकता पहिचान गर्ने । यसका लागि सुत्केरी महिला, गर्भवती, बालबालिका, जेष्ठ नागरिकहरूको अलग अलग संख्या पहिचान गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका खाद्य क्षेत्रका सदस्य तथा सहयोगी	विपद् आएको थाहा पाउनासाथ
३.	प्रभावित क्षेत्रको अनुगमन तथा निरीक्षण र बहुक्षेत्रगत लेखाजोखा गर्ने ।	३ पटक	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	कृषि ज्ञान केन्द्र सुरक्षा निकाय रेडक्रस	२४ घण्टाभित्र
४.	आपत्कालीन समयको लागि तयारी खाना वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	कार्यदलका सदस्य निजी क्षेत्र	२४ घण्टा देखि १० दिनसम्म
५.	समन्वय क्षेत्रसँग सम्पर्क गरी बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (मीरा-MIRA) को प्रतिवेदन तयार गर्ने	१ पटक	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका	३ देखि ७ दिन भित्र
६.	तथ्याङ्कका आधारमा एक संयन्त्र बनाइ विस्थापितलाई रासनकार्ड वितरण गर्ने ।	१ पटक	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका	२४ घण्टाभित्र
७.	भण्डारण गरिएको खाद्यान्नको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने र गुणस्तर भएको सुनिश्चितता गर्ने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमित

८.	स्वीकृत मापदण्डअनुरूप खाद्यसामग्री वितरणको व्यवस्था मिलाउने । यदि आवश्यक भएमा स्थानीय मापदण्ड तयार गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमित
९.	नपुग हुने खाद्यसामग्री खरिद व्यवस्थापन र भण्डारण गर्न निजीक्षेत्रसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका	५ दिन भित्र
१०.	खाद्यान्नमा सबै विस्थापित समुदायको सहज पहुँचको सुनिश्चितता गर्ने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमित
११.	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने महिला, कुपोषणमा परेका बालबालिका, बिरामी, जेष्ठ नागरिकहरुलाई पोषणयुक्त खाना वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	नियमितरूपमा
१२.	नागरिक समाजका विभिन्न क्षेत्रबाट वितरण हुने खाद्यान्नको अभिलेख राख्ने र नपुग वा खाद्यान्न प्राप्त गर्न नसकेका समुदायको पहिचान गरी खाद्यान्न उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमितरूपमा
१३.	वैकल्पिक जिवीकोपार्जनका स्रोतहरुको पहिचान गरी विस्थापितहरुको क्षमता र चाहना बमोजिम व्यवस्था गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सदस्य वन्दोवस्ती क्षेत्र	नियमितरूपमा
१४.	खाद्यान्न वितरण प्रक्रियालाई सहज र सरल बनाउन विपद् प्रभावित समुदायको नेतृत्वलाई सुनिश्चित गर्ने । नियमित अनुगमन गर्ने र विवाद हुनबाट जोगिने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सदस्य वन्दोवस्ती क्षेत्र	नियमितरूपमा
१५.	खाद्यान्न वितरणमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सदस्य वन्दोवस्ती क्षेत्र	नियमितरूपमा
१६.	खाद्य क्षेत्रको नियमित बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी गरी सबै सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सबै सदस्य	हरेक हप्ता

११.३.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

तालिका नम्बर ४७ स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको सदस्यहरूको विवरण

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोबाइल
१.	सामाजिक विकास समिति,	मन प्रसाद लिम्बु	संयोजक	९८४२९६६७५९
२.	जनस्वास्थ्य महाशाखा,	उमेश मेहेता	महाशाखा प्रमुख	९८५२६८९५९८
३.	स्वयमसेविका प्रतिनिधी	हेलिना मगर	स्वयमसेविका	९८६२०२३९३७
४.	महिला जनप्रतिनिधी	संगिता विश्वकर्मा	सदस्य	९८०४०८९३००
५.	स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत गैसस	डा. जगत नारायण	सदस्य	९८४९३३३९०८
६.	वि पि के आइ एच एस प्रतिनिधि	डा. विजय कुमार खनाल	सदस्य	९८४५९३३९९७
७.	आयुर्वेद अस्पताल प्रमुख	डा. विपेन्द्र पुर्वे	सदस्य सचिव	९८४४२९७४९२
८.	पशु विकास साखा प्	महेन्द्र पैकरा	सदस्य	९८४२०३७५९९
९.	नीजि अस्पताल प्रतिनिधि	डा. प्राभव खतिवडा	सदस्य	९८५२०४९४०४

क. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपदमा घाइते भएकाहरूको प्राथमिक उपचार गर्ने,
- महामारी हुनबाट बचाउने विधिहरू अवलम्बन गर्ने, शिविरमा उपचार गर्न नसकिने प्रकृतिका स्वास्थ्य समस्या भएका विरामी वा घाइतेलाई अस्पतालसम्म पुऱ्याई स्वास्थ्य उपचारको सुनिश्चितता गर्ने,
- महिला तथा बालबालिकामा पोषणको कमी भएमा त्यसबाट हुनसक्ने समयस्याबारे प्रभावित र सरोकारवालालाई सचेत गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । साथै यस विषयक्षेत्रले कोभिड-१९ लगायतका महाव्याधीको संक्रमण, रोकथाम र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्नेछ ।
- रोग फैलिएमा प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्नु,
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा प्रभावित तथा विस्थापितको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, मानवस्रोत परिचालनजस्ता उपाय अपनाउनु,
- कुपोषणबाट प्रभावित विस्थापित महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक र विरामीलाई पुरक खानाको व्यवस्था गरी उनीहरूको स्वस्थ जीवनको प्रत्याभूति गर्नु ।

ख. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

तालिका नम्बर ४८ स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१	विपद् पश्चात तत्काल देखा पर्ने स्वास्थ्य समस्या समाधानका लागि चाहिने औषधीहरू भण्डारण गर्ने ५०० जनाको लागि	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनुसुन पूर्व वर्षमा १ पटक	१००

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
२	द्रुत प्रतिकार्य टोली (Rapid Response Team-RRT) लाई पुनर्ताजगी तालिम तथा सामग्री व्यवस्थापन ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनुसुन पूर्व वर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक दक्ष मानव संशाधनको सूची तयार, अद्यावधिक गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनुसुन पूर्व वर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	स्वास्थ्य सम्बन्धी शिक्षण सामग्रीको व्यवस्था तथा स्वास्थ्य शिक्षाको लागि स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनुसुन पूर्व वर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५	महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र परीक्षण तथा उपचार सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा	मनुसुन पूर्व आवश्यकता अनुसार	५०
६	विभिन्न संस्थाहरूसँग भएको स्वास्थ्य सरसफाइ सामग्रीहरूको मौज्जात विवरण सङ्कलन गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, कार्यरत संघसंस्था, विकास साझेदारहरू,	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
७	प्रत्येक विद्यालयमा अनिवार्य हेण्डवास स्टेसन व्यवस्थापन गर्नको लागि विद्यालयहरूलाई सहजीकरण गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, शिक्षा शाखा, विकास साझेदारहरू,	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
८	उपमहानगरपालिका र आसपासका सरकारी, सामुदायिक तथा निजी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र उनीहरूसँग भएको स्रोतको सूची र सहयोगको खाका तयार गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरू, RRT	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
९	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसँग समन्वय गरी ६ महिना देखि ५ वर्षमुनीको बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरूको लागि ५००० न्यूट्रिसन किट भण्डारण गर्ने गराउने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरू, RRT	मनुसुन पूर्व	२०००
१०	स्वास्थ्य शिबिर सञ्चालनका लागि स्वास्थ्यकर्मीको सूची तयार गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा,	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
			विकास साझेदारहरू, RRT		(खर्च नलाग्ने)
११	एम्बुलेन्सको सहज परिचालनको लागि सूचीकरण गरी आवश्यक बन्दोवस्त मिलाउने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरू, RRT	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

ग. आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को अवस्थामा जनस्वास्थ्यको रक्षा र स्वच्छता प्रवर्द्धनका लागि यस क्षेत्रले देहायका कार्यहरू गर्नेछः
तालिका नम्बर ४९ स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको आपत्कालिन प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	आपत्कालीन बैठक आयोजना गरी विपद्को अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने सहयोगी संस्थाको क्षमता पहिचान, कार्य तथा जिम्मेवारी विभाजन गर्ने, सामग्री आपूर्तिकर्ताको सूची तयार गर्ने, विद्यमान स्रोत र मागको विश्लेषण गर्ने,	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्वास्थ्य केन्द्र सुरक्षा निकाय RRT महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू	विपद् हुनासाथ
२.	वडा र समुदाय तहमा स्वच्छता प्रवर्द्धन समिति परिचालन गर्ने । विशिष्ट सेवा दिनु पर्ने जनसङ्ख्याको पहिचान गर्ने, प्रतिकार्य योजना अनुरूप भएका पूर्वतयारीको पुनरावलोकन गर्ने, विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग सम्बन्ध राखी काम गर्ने व्यवस्था मिलाउने, विपद्बाट स्वास्थ्यमा उत्पन्न समस्याबारे सूचना तथा जानकारी सङ्कलन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस स्वास्थ्य चौकी सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, RRT	विपद् हुनासाथ
३.	घाइतेको उपचारका लागि तत्काल स्वास्थ्यकर्मीको नेतृत्वमा प्राथमिक उपचार कार्यदल खटाउने र थप उपचारको आवश्यकता परेकाहरूको छनौट गरी अस्पताल पठाउने व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्वास्थ्य केन्द्र RRT सुरक्षा निकाय युवा क्लव महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू	विपद् हुनासाथ

४.	बहु क्षेत्रगत द्रुत लेखाजोखाको प्रतिवेदनको आधारमा स्वास्थ्यसम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने	३ पटक	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	सूचना कार्यदल	प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि
५.	जनस्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।	३ पटक	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्वास्थ्य केन्द्रहरू युवा क्लब स्वयंसेविकाहरू	निरन्तर
६.	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने आमा, गर्भवती महिला र कुपोषित बालबालिकालाई पोषणयुक्त खाद्यान्नको लागि खाद्य क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू	२४ घण्टा भित्र
७.	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका युवा तथा महिला समूह मार्फत जनस्वास्थ्यसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिको कार्यक्रम सञ्चालन गरी सरसफाइ प्रवर्द्धन कार्य गर्ने गराउने • स्थानीय भाषामा जनचेतनामूलक क्रियाकलाप • माइकिङ्, सडक नाटक • सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने • जानकारीमूलक, शिक्षाप्रद प्रचार सामग्री तयार गरी वितरण गर्ने • स्वयंसेवक परिचालन • सञ्चार क्षेत्रको परिचालन • बाल/युवा क्लबको परिचालन • शिविरमा सुरक्षा व्यवस्थापन • अन्य क्षेत्रहरूसंगको निकट समन्वय	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	उपमहानगरपालिका रेडक्रस गैससहरू RRT	२४ घण्टा भित्र शुरु गरी निरन्तर
८.	समुदायबाट र अन्य क्षेत्रबाट पृष्ठपोषण सङ्कलन र पुनरावलोकन गरी सुधारका क्षेत्र पहिचान गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	उपमहानगरपालिका रेडक्रस गैससहरू	निरन्तर
९.	शिविरमा मलेरियालगायत सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि विषादी छर्किने । झुल वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरू	आवश्यकता नुसार
१०.	आवश्यकता अनुसार शिविरमा स्वास्थ्य केन्द्र र पोषण क्लिनिक स्थापना गर्ने । पोषणका लागि खाद्य क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरू	आवश्यकता नुसार
११.	अन्य क्षेत्र र विपद् व्यवस्थापन समितिसँग मिलेर अनुगमन सुचकहरू तयार गरी अनुगमन गर्ने र विपद् प्रभावितहरूका गुनासो र सुझावको कार्यान्वयन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरू	निरन्तर

१२.	स्वास्थ्य तथा पोषणको अवस्था र भएका कार्य तथा आवश्यकताको समीक्षा गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहर	हरेक दिन
१३.	पानीजन्य सरुवा रोगको प्रकृति पहिचान गर्ने र त्यसअनुसार स्वास्थ्य प्रवर्द्धन र सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहर	हरेक दिन
१४.	नियमित तथा आवश्यकतानुसार अतिरिक्त खोप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहर	आवश्यकता अनुसार
१५.	प्रतिवेदन तयार गरी विपद् व्यवस्थापन समितिमा र सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस	हरेक दिन

११.३.४ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

तालिका नम्बर ५० खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषय विषयगत क्षेत्र (Cluster) सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोवाइल
१.	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	लोकेन्द्र कुमार फागो	संयोजक	९८४२९६७३७४
२.	वडा नं ४ अध्यक्ष	धन बहादुर राइ	सदस्य	९८५२०६२६३७
३.	वडा नं २० अध्यक्ष	पदम बहादुर लिम्बु	सदस्य	९८४२२४८८६४
४.	कार्यपालिका सदस्य	दिनेश विश्वकर्मा	सदस्य	९८४२३५३९९८
५.	उपमहानगरपालिका विपद् व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख	भेषराज घिमिरे	सदस्य सचिव	९८४२०५९६९२
६.	लायन्स क्लव धरान	धिरज गुरुङ	सदस्य	९८०४०२६४४९
७.	रोटरी क्लव धरान	किसन मास्के	सदस्य	९८५२०४९२८९
८.	सेवक अभियान धरान	राजीव हल्वाइ	सदस्य	९८५२०२०७८९
९.	धरान खानेपानी व्यवस्था बोर्ड कार्यकारी निर्देशक	राजु पोखरेल	सदस्य	९८५२०५६६३८

क. खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य

- विपद्को अवस्थामा खानेपानी आपूर्ति गर्ने,
- विपद्का कारण ढलेका बोटबिरूवाहरू हटाउने, विपद्जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोरहरू सरसफाई गर्ने, मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्ने,
- व्यक्तिगत सरसफाई र वातावरणको लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू -जस्तै: हाईजिन किट, पियुष, क्लोरिन, डस्टविन,) उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।
- झाडापखाला, हैजा तथा औलो र पानीजन्य एवं कीटजन्य सरुवारोगहरूको रोकथाम तथा उपचार सुनिश्चित गर्नु,

ख. खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

तालिका नम्बर ५१ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषय विषयगतको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१	वास (WASH) क्षेत्रमा काम गर्ने निकाय तथा संस्थाको पहिचान गरी सदस्य निकाय वा संस्था र तिनका प्रतिनिधिको विवरण अध्यावधिक गर्ने क्षेत्रमा रहन इच्छुक संस्थाहरुको विवरण सङ्कलन गरी सूचीकरण गर्ने, यस क्षेत्रमा काम गर्ने गैसस नीजिक्षेत्रसंग समन्वय गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरु,	मनुसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	सम्भावित ६२०० विस्थापितहरुको परिवारको लागि अस्थायी शौचालयको शौचालय र खानेपानी व्यवस्थापनको सामग्री भण्डारण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरु	मनुसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	३०००
३	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको सूची तयार गर्ने	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरु	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	पानी शुद्धीकरण र हाइजीन कीट, साबुन पानीले हात धुने सम्बन्धमा सरसफाइको लागि घरदैलो अभियान सञ्चालन गर्न महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई अभिमुखीकरण गरी परिचालन गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरु	मनुसुन पूर्व	१००
५	विपद्को समयमा खानेपानी शुद्धीकरणको लागि आवश्यक पर्ने क्लोरीन, पियुष जस्ता औषधिको उचित भण्डारण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, विकास साझेदारहरु,	मनुसुन पूर्व	१००
६	सरसफाईका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री तथा उपकरणहरु उपयुक्त ठाउँमा भण्डारण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, विकास साझेदारहरु,	मनुसुन पूर्व	१००

७	खानेपानी ओसार्ने, जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने साधनहरू मर्मत सम्भार गरी चालु अवस्थामा राख्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, विकास साझेदारहरू,	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
८	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने खानेपानीको श्रोतहरू पहिचान र संरक्षण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरू	मनुसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

ग. आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को अवस्थामा जनस्वास्थ्यको रक्षा र स्वच्छता प्रवर्द्धनका लागि यस क्षेत्रले देहायका कार्यहरू गर्नेछः तालिका नम्बर ५२ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषय विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	आपत्कालीन बैठक आयोजना गरी विपद्को अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने सहयोगी संस्थाको क्षमता पहिचान, कार्य तथा जिम्मेवारी विभाजन गर्ने, सामग्री आपूर्तिकर्ताको सूची तयार गर्ने, विद्यमान स्रोत र मागको विश्लेषण गर्ने,	हरेक विपदमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरू सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरू RRT	विपद् हुनासाथ
२.	वडा र समुदाय तहमा स्वच्छता प्रवर्द्धन समिति परिचालन गर्ने। विशिष्ट सेवा दिनु पर्ने जनसङ्ख्याको पहिचान गर्ने, प्रतिकार्य योजना अनुरूप भएका पूर्वतयारीको पुनरावलोकन गर्ने, विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग सम्बन्ध राखी काम गर्ने व्यवस्था मिलाउने, विपद्बाट स्वास्थ्यमा उत्पन्न समस्याबारे सूचना तथा जानकारी सङ्कलन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरू सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरू RRT	विपद् हुनासाथ
३.	विपद् प्रभावितहरूलाई आवश्यकतानुसार स्वच्छ खानेपानीको नियमित आपूर्ति गराउने	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरू	१२ घण्टा भित्र
४.	विभिन्न संस्थाहरूसँग भएको स्वास्थ्य सरसफाइ सामग्रीहरूको मौज्जात विवरण सङ्कलन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	गैसहरू	१२ घण्टा भित्र

५.	विद्यालयमा स्थापित बालसमूहहरूबीच सरसफाइसम्बन्धी क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।		WASH क्षेत्र	विद्यालयहरू	२४ घण्टा भित्र
६.	स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका तथा सरसफाइका सामग्री वितरण गर्ने Hygiene kit WASH kit Dignity kit	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरू स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरू RRT	२४ घण्टा भित्र
७.	खानेपानी शुद्धीकरणका सामान वितरण (बाल्टिन २ वटा १० र १५ लि., मग १, पियुष पहिलो १ हप्ता र बाँकी दिनका लागि वाटरगार्ड वा पियुष १ प्रति परिवार)	१ पटक	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहरू	२४ घण्टा भित्र
८.	समुदाय स्थानान्तरण हुने स्थान वा शिविर तथा प्रभावित स्थानीय तहमा स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित खानेपानी, शौचालयजस्ता संरचना तथा सरसफाइको अवस्थाको अध्ययन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्था रेडक्रस गैससहरू	१२ घण्टा भित्र
९.	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका युवा तथा महिला समूह माफत सरसफाइसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिको कार्यक्रम सञ्चालन गरी सरसफाइ प्रवर्द्धन कार्य गर्ने गराउने • स्थानीय भाषामा जनचेतनामूलक क्रियाकलाप • माइकिङ् • सडक नाटक • सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने • जानकारीमूलक, शिक्षाप्रद प्रचार सामग्री तयार गरी वितरण गर्ने • स्वयंसेवक परिचालन • सञ्चार क्षेत्रको परिचालन • बाल/युवा क्लबको परिचालन • शिविरमा सुरक्षा व्यवस्थापन • अन्य क्षेत्रहरूसंगको निकट समन्वय	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरू सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरू RRT गैससहरू	१२ घण्टा भित्र शुरु गरी निरन्तर
१०.	समुदायबाट र अन्य क्षेत्रबाट पृष्ठपोषण सङ्कलन र पुनरावलोकन गरी सुधारका क्षेत्र पहिचान गर्ने	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहरू स्वयंसेविकाहरू	निरन्तर

११.	शिविरमा मलेरियालगायत सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि विषादी छर्किने । झुल वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहर	आवश्यकतानुसार
१२.	शिविर रहेको क्षेत्रको पूर्ण सरसफाइसम्बन्धी कार्य गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरु स्वयंसेविका	हरेक दिन
१३.	पानीजन्य सरुवा रोगको प्रकृति पहिचान गर्ने र त्यसअनुसार स्वास्थ्य प्रवर्द्धन र सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	युवा सञ्जाल, महिला समूहहरु RRT गैससहर	हरेक दिन
१४.	मरेका पशु पक्षिहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहर	आवश्यकतानुसार
१५.	प्रतिवेदन तयार गरी विपद् व्यवस्थापन समितिमा र सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र		हरेक दिन

११.३.५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र

तालिका नम्बर ५३ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरु

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोवाइल
१.	उपमहानगरपालिका	अइन्द्र विक्रम वेघा	उपप्रमुख	९८४२०५२५६०
२.	योजना तथा इन्जिनियरिङ महाशाखा प्रमुख	सुरज श्रेष्ठ	महाशाखा प्रमुख	९८५२०५६६९४
३.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	उमेश थापा	सभापति	९८४२०३०८८८
४.	ईलाका प्रहरी कार्यालय	डिएसपि नवराज मल्ल	प्रहरी प्रमुख	९८५२०९०७५५
५.	सशस्त्र प्रहरी बेश धरान	सुरज रिजाल	बेश प्रमुख	९८५१०९३६९४
६.	गैसस महासंघ	इन्द्रमाया विध्वकर्मा	सदस्य	९८०७०६०३३३
७.	सुनरी उद्योग वाणिज्य संघ	विजय श्रेष्ठ	अध्यक्ष	९८५२०५६६९४

क. आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद्को कारण घरमा क्षति पुगी बस्न नसक्ने अवस्थामा रहेका प्रभावितहरुलाई आपतकालीन आश्रय वा बासको लागि अस्थायी संरचना निर्माण गर्ने ।
- प्रभावितहरुलाई त्रिपाल, भाँडाकुँडा, लत्ताकपडा जस्ता गैर-खाद्य सामग्री वितरण गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिमा लागि भौतिक एवं सामाजिक आवश्यकताहरुमा व्यक्ति तथा परिवारहरुको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापितलाई मानवअधिकारको उपभोग गर्न सक्षम बनाउने ।
- घरायसी आवश्यकताका भाँडाकुँडा तथा व्यक्तिगत सम्मान र मर्यादासहित दैनिक जीवनयापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरुमा विस्थापितको समानुपातिक पहुँच गराउने ।

ख. आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

तालिका नम्बर ५४ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र (Cluster) को पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१.	उपमहानगरपालिकाको विपद् जोखिम क्षेत्र नजिक खुल्ला स्थानहरू पहिचान गरी अस्थायी आश्रय स्थलको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण गर्ने । जस्तै: चर्पि, ट्युबवेल, सेड आदी ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	विषयगत क्षेत्र प्रमुख, वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	३००० जोड कोषको रूपमा
२.	यस क्षेत्रमा संलग्न सदस्य संस्थाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने । सम्भावित सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूको पहिचान गरी आवासको लागि उपलब्ध साधन र स्रोतको सूची तयार गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	विषयगत क्षेत्र प्रमुख, वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
३.	आवास तथा गैर खाद्य सामग्रीको आपूर्तिको लागि बजार र विक्रेताका वैकल्पिक सूची बनाउने, आवश्यकता अनुसार सम्झौता गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	विषयगत क्षेत्र प्रमुख, वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
४.	६२०० परिवारको लागि सेल्टर किट भण्डारण गर्ने गराउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति रेडक्रस, गैसस, उद्योग वाणिज्य संघ	मनसुन पूर्व	६०००
५.	आवास तथा गैरखाद्य सामग्री भण्डारणको सूची राख्ने उपमहानगरपालिका र अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार, रेडक्रस	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
६.	अस्थायी आश्रय स्थल बनाउन सुविधायुक्त खुला क्षेत्रको व्यवस्थापन र संरक्षण गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
७.	अस्थायी आश्रय वा बास निर्माणको लागि टोली गठन गर्ने र दक्षता अभिवृद्धिका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार,	मनसुन अगाडी	३००

ग. आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

विपद् आएको समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव खाद्यान्न उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्यधिकार हो । यसको लागि यस क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः

तालिका नम्बर ५५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र (Cluster) को प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	विषयगत क्षेत्रको आपतकालीन बैठकको बस्ने ।	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस उपमहानगरपालिका क्षेत्रका सदस्यहरू	विपदको संकेत देखिनासाथ
२.	विपदबाट प्रभावित क्षेत्र तथा विस्थापित मानिसको तथ्याङ्क समग्र व्यवस्थापन सूचना तथा खोजउद्धार कार्यदलबाट तत्काल प्राप्त गर्ने र आवास तथा गैरखाद्य आवश्यकता पहिचान गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	सुरक्षा निकाय सूचना समन्वय क्षेत्र गैसस	विपद आउनासाथ शुरु गर्ने
३.	मानवीय सहयोग गर्ने संस्थाहरूसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	सूचना समन्वय क्षेत्र नीजि क्षेत्र गैसस	विपद आउनासाथ शुरु गर्ने
४.	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र सँग समन्वय गरी तत्काल लगाउने लुगाफाटो तथा अन्य खाना तथा गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्ने (महिला, बालबालिका, सुत्केरी तथा संवेदनशील व्यक्तिलाई विशेष ध्यान दिने)	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	युवा सञ्जाल गैसस व्यापार संघ	१२ घण्टा भित्र
५.	कार्यदललाई परिस्थिति विश्लेषणको लागि प्रभावित क्षेत्रमा पठाउने र प्राप्त सूचना र अवस्थाअनुरूप कार्ययोजनाको समीक्षा गर्ने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	युवा सञ्जाल सुरक्षा निकाय	६ घण्टा भित्र र यसपछि निरन्तर
६.	पहिचान भएका पूर्वनिर्धारित स्थानहरूमा अस्थायी आवासमा बसोवास गराउने । पूर्वनिर्धारित स्थानमा नअटेका विस्थापितलाई त्रिपालको व्यवस्था गरी तत्काल सुरक्षित स्थानमा बस्ने व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस युवा सञ्जाल सुरक्षा निकाय	६ घण्टा भित्र र यसपछि निरन्तर
७.	विस्थापितलाई उद्धार गरी राखिएको क्षेत्रको निरीक्षण र थप आवश्यकताको पहिचान गर्ने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	युवा सञ्जाल सुरक्षा निकाय	६ घण्टा भित्र र यसपछि निरन्तर

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
८.	आवश्यकता अनुसार ओछ्याउने, ओड्ने, लगाउने कपडा तथा खाना पकाउने, खाने भाँडावर्तन स्वीकृत मापदण्ड अनुसार वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्थाविव्यस व्यापार संघ	१२ घण्टा भित्र
९.	नागरिक समाजका विभिन्न क्षेत्रबाट वितरण हुने राहतको अभिलेख राख्ने र नपुग वा राहत प्राप्त गर्न नसकेका समुदायको पहिचान गरी राहत उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सुरक्षा निकाय गैससहरु	नियमितरूपमा
१०.	राहत वितरणसम्बन्धी कार्य, समस्या र समाधानबारे जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई जानकारी गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस कार्यदलहरु व्यापार संघ	हरेक दिन
११.	विस्थापितको प्रत्यक्ष सहभागितामा शिविर व्यवस्थापन समिति गठन गरी स्फेयर मापदण्ड अनुसार हुने गरी शिविर स्थापना गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्थाविव्यस	विपद् पश्चात परिस्थिति हेरेर
१२.	शिविरहरुको नियमित अनुगमन गर्ने र प्रभावितहरुका गुनासाहरुलाई तत्काल सम्बोधन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्थाविव्यस	नियमितरूपमा
१३.	अवस्था सामान्य भएपश्चात शिविर तथा सार्वजनिक स्थानबाट प्रभावितहरुको वासस्थानमा फर्काउन आवश्यक समन्वय गर्ने	१ पटक	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्थाविव्यस	अवस्था सामान्य हुन थाले पछि
१४.	खाद्य क्षेत्र संगको नियमित बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी गरी सबै सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्थाविव्यस	हरेक दिन र आवश्यकतानुसार

११.३.६ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र

तालिका नम्बर ५६ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरु

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोबाइल
१.	सामाजिक विकास समिति, धरान	सृजना नेपाल	संयोजक	९८४२१२८३३३
२.	सामाजिक विकास महाशाखा प्रमुख	प्रज्ञा निरौला	सदस्य सचिव	९८४१३८१३११

३.	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	उमेश मेहेता	शाखा प्रमुख	९८५२६८१५१८
४.	इलाका प्रहरी कार्यालय धरान	नवराज मल्ल	प्रहरी प्रमुख डिएसपि	९८५२०९०७५५
५.	अपाङ्गता समिति अध्यक्ष	रिना नेपाली	सदस्य	९८९९३३९५३६
६.	गैर सरकारी संस्था महासंघ अध्यक्ष	इन्द्रमाया विश्वकर्मा	सदस्य	९८०७०६०३३३
७.	महिला सशक्तिकरण संजाल	सपना राई	प्रतिनिधि	९८४२०३८८६७
८.	युवा क्लव	दिवस पोखरेल	प्रतिनिधि	९८९२३५२८३०

क. संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद्को समयमा महिला, गर्भवती महिला, सुत्केरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, शिशु, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरूलाई संरक्षण गर्ने,
- उनीहरूको आवश्यकता बमोजिमका सरसामानहरू जस्तै: सेनेटरी प्याड, खेलकुदका सामान आदि उपलब्ध गराउने
- घरपरिवारका सदस्य गुमाएकाहरू तथा विपद्का कारण त्रसित व्यक्तिहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने र हिंसा मुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- महिला तथा बालबालिकालगायत जोखिममा परेका समूहलाई हिंसा, मानसिक तनाव, शोषण, दुर्व्यवहार, भेदभावबाट मुक्त राखी सुरक्षाको प्रत्याभूति दिनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।
- विशेषगरी जेष्ठ नागरिक, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, महिलाजस्ता बढी प्रभावित हुने वर्गको संरक्षणका लागि यस क्षेत्रले काम गर्नेछ ।

ख. संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वतयारी योजना

तालिका नम्बर ५७ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र (Cluster) को प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१.	समन्वय बैठक गरी सदस्यहरूको विवरण अध्यावधिक गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सन्जाल	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२.	मनोसामाजिक विमर्षताहरूको विवरण अध्यावधिक गर्ने . जसमा नाम, ठेगाना, संस्थाथा, पद, मनोसामाजिक विमर्शको क्षेत्र, सम्पर्क नम्बरहरू अध्यावधिक गर्ने	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सन्जाल	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३.	५००० महिलाको लागि आवश्यक सरसफाइ तथा महिनावारी व्यवस्थापन (MHM kit) र किशोरीहरूको लागि Dignity kit भण्डारण गर्ने गराउने । यस किटमा सेनेटरी प्याड वा सेनेटरी प्याडको लागि ४ मिटर सुतिको नरम कपडा, अन्डरवेयर, तौलिया, टर्च लाईट, लुगा धुने र	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सन्जाल,	मनसुन पूर्व	६०० जोड कोषको रूपमा

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
	नुहाउने सावुन, काइयो, नेलकटर, ब्रस, पेष्ट आदि राख्ने ।		विकास साझेदारहरू		
४.	महिला र बालबालिका मैत्री र अपाङ्गमैत्री आवासको मापडण्ड तयार गरी आवास तथा गैर खाद्यान्न विषयगत क्षेत्रसंग समन्वय गर्ने । हरेक अस्थायी आवास क्षेत्रहरूमा महिलाहरूको लागि छुट्टै ट्वाइलेट र बाथरूम बनाउने । यदि अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको संख्या यकीन भएमा शौचालय र खानेपानी तथा आवास अपाङ्गतामैत्री बनाउने । महिलाहरूको लागि आवश्यक महिनावारी व्यवस्थापन किट र किशोरीहरूका लागि डिग्नीटि किट अनिवार्य व्यवस्थापन गर्ने । हरेक अस्थायी आवास क्षेत्रमा महिलाहरूको सुरक्षाको लागि रिफरल र रिपोर्टिङ संयन्त्र (Referral and Reporting mechanism) सञ्चालन कार्यविधि तयार गरी तयारी हालतमा राख्ने	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरू स्वयंसेविका, सुरक्षा निकाय	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५.	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दिर्घरोगी तथा अन्य संकटासन्न समूहको तथ्याङ्क संकलन र आवश्यकताको पहिचानको लागि आवश्यक फारमहरू तयारी हालतमा राख्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सन्जाल, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	१००
६.	सरोकारवाला एवं सुरक्षाकर्मीहरूलाई आचार संहिता सहित संरक्षणसम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	१००
७.	महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका तरिकाहरू बारे जानकारी पुस्तिका तयार एवम् प्रकाशन गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५०
८.	विपद्को समयमा परिचालन हुने विषयक्षेत्रका सदस्यहरूलाई कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५० जोड कोषको रूपमा

ग. आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को समयमा प्रभावितहरूको संरक्षणका लागि यस क्षेत्रले अन्य क्षेत्रसँग समन्वय गरी देहायअनुसार कार्य गर्नेछः

तालिका नम्बर ५८ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र (Cluster) को प्रतिकार्यका योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्रको समन्वय बैठक गर्ने । सुरक्षा र संरक्षणका लागि भूमिका निर्धारण गरी जिम्मेवारी तोक्ने ।	१ पटक	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल
२.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, खोज तथा उद्धार समितिसँग समन्वय गरी संरक्षणमा आवश्यक पर्ने महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिक, विरामीहरुको सूची तयार गर्ने ।	१ पटक र आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल
३.	लेखाजोखा, जनसङ्ख्याको सर्भेक्षण, अभिमुखीकरण, स्वयंसेवक परिचालन, सूचना विश्लेषण आदि गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल
४.	हराएका र विछोडिएका परिवारको खोजी गरी पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल
५.	मानसिक रूपमा कमजोर देखिएका प्रभावितलाई मनोसामाजिक सहयोग दिने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	मनोविमर्शकर्ता महिला समूह युवा क्लव	उद्धार कार्य सकिएपछि
६.	गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरूका लागि सुरक्षित स्थानको प्रबन्ध तथा उनीहरूको स्याहार तथा सरसफाइ र पोषणको व्यवस्थापन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह सरोकारवाला संघसंस्था	उद्धार कार्य सकिएपछि
७.	महिलाहरूको नेतृत्व र समन्वयमा महिला मैत्री सुरक्षित स्थान सञ्चालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह	उद्धार कार्य सकिएपछि
८.	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि आवश्यक सहयोगी सामग्रीहरूको व्यवस्थापन र वितरण गर्ने ।	१ पटक	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह सरोकारवाला संस्था तथा निकाय	उद्धार कार्य सकिएपछि
९.	सामाजिक सुरक्षा कोष अन्तरगत प्रदान गरिने रकम अग्रिमरूपमा नै वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	१ पटक	संरक्षण क्षेत्र	उपमहानगरपालिका	उद्धार कार्य सकिएपछि
१०.	समग्र प्रतिकार्यमा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, जेष्ठ	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	अन्य विषयक्षेत्र	उद्धार कार्य सकिएपछि

	नागरिकहरूको आवश्यकताका बारेमा क्षेत्रगत बैठकमा जानकारी गराई आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने ।			सरोकारवाला संघसंस्था तथा निकाय	
११.	घाइते बालबालिका तथा विशेष आवश्यकता भएका समूहका लागि स्वास्थ्य सहयोग गर्नका लागि स्वास्थ्य क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने, उपचार शिविर स्थापनाको लागि समन्वय गर्ने, ३ वर्षसम्मका बालबालिकाको लागि सुरक्षित स्थान तयार गर्ने,	आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	स्वास्थ्य क्षेत्र सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	उद्धार कार्य सकिएपछि
१२.	भेदभाव, दुर्यवहार, हिंसा र शोषणका घटना अनुगमन पहिचान, अभिलेखीकरण तथा सहयोग गरी निगरानी समूह गठन गर्ने,	१ निगरानी समूह	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह सरोकारवाला संघसंस्था	नियमितरूपमा
१३.	लैङ्गिक हिंसा र यौन दुर्यवहारमा परेका महिला तथा किशोरीहरूलाई मनोपरामर्श सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्था सरोकारवाला संस्था तथा निकाय	नियमितरूपमा
१४.	लैङ्गिक हिंसा र यौन दुर्यवहारमा परेका महिला तथा किशोरीहरू र बालबालिकाहरूलाई कानूनी उपचारका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय सरोकारवाला संघसंस्था	नियमितरूपमा
१५.	महिला तथा किशोरीहरूको समूह निर्माण गरी संरक्षण र सुरक्षाका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने ।	१ समूह	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय सरोकारवाला संघसंस्था	नियमितरूपमा
१६.	समस्यामा परेकालाई कानूनी सहयोग तथा परामर्श सेवा दिने, प्रभावित व्यक्तिहरूलाई अधिकार र कर्तव्यबारे सचेतना दिने,	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय कानून व्यवसायी सञ्चार माध्यम	नियमितरूपमा
१७.	सहयोगी निकाय तथा सुरक्षाकर्मीलाई आचार संहिताबारे सचेतना गराउने,	१ पटक	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय कानून व्यवसायी	नियमितरूपमा
१८.	गर्भवती र सुत्केरीको लागि विशेष कपडा वितरण गर्ने,	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	महिला समूह रेडक्रस गैससहरू	उद्धार कार्य सकिएपछि
१९.	प्रभावित क्षेत्रको सुरक्षाका लागि वडासंग समन्वय गरी सुरक्षा समिति गठन गर्ने र परिचालन गर्ने ।	१ समिति	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति महिला समूह गैससहरू	आवश्यकतानुसार
२०.	प्रभावित क्षेत्रमा हिंसा लुटपाटका घटना हुन नदिन आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	वडा समिति सुरक्षा निकाय युवा क्लव	आवश्यकतानुसार
२१.	विगतमा भएका घटनाहरूको विक्षेपण गरी सतर्कताका साथ कार्य गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र		आवश्यकतानुसार
२२.	प्रतिवेदन तयार गरी अन्य क्षेत्रसँग सिकाइ आदानप्रदान गर्ने ।	२ पटक	संरक्षण क्षेत्र		नियमितरूपमा

११.३.७ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र

तालिका नम्बर ५९ आपतकालिन शिक्षा विषयगत क्षेत्र (Cluster) को सदस्यहरूको विवरण

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोबाइल
१.	सामाजिक विकास समिति	धन प्रसाद राई	संयोजक	९८४२०२५२०२
२.	उपमहानगरपालिका शिक्षा शाखा प्रमुख	गणेश प्रसाद खतिवडा	सदस्य	९८४२०४५४००
३.	विद्यालय व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष (शिक्षा सदन मावि धरान १५)	अम्बिका सम्वाहाम्फे	सदस्य	९८४२०३८७६६
४.	शिक्षक अभिभावक संघ अध्यक्ष पब्लिक हाइस्कूल धरान १२	राजेन्द्र किराँती	सदस्य	
५.	सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक (पब्लिक मि वि धरान १३ फुसे)	पुरुषोत्तम निरौला	सदस्य	९८४२५२२९४५
६.	बाल क्लव संजाल प्रतिनिधि	विवश खरेल	सदस्य	९८९२३५२८३०
७.	प्याक्सन अध्यक्ष	राजकुमार लिम्बु	सदस्य	९८४२०५४९०९
८.	स्वास्थ्य माहाशाखा प्रमुख	उमेश मेहता	सदस्य	९८५२६८९५९८

क. आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य:

- विपद् प्रभावित तथा विस्थापित विद्यार्थी र अस्थायी आवासको रूपमा उपयोग भएका विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको नियमित अध्ययन वा पठनपाठन गर्न पाउने अधिकारको प्रत्याभूति गर्दै आपतकालीन समयको लागि शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु तथा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- विपद्को कारण विद्यालय तीन दिनभन्दा बढी बन्द भएमा विद्यार्थीहरूलाई आपतकालीन शिक्षाको व्यवस्था गर्ने ।
- विपद्को कारण विद्यार्थीको पठनपाठनका शैक्षिक सामग्री हराए वा क्षति पुऱ्याएमा सोको व्यवस्था गर्ने र विद्यालयको शिक्षण सामग्रीहरू नष्ट भएमा पुनः व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- धेरै समय विद्यालय बन्द हुने भएमा वैकल्पिक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने ।

ख. आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वतयारी योजना

तालिका नम्बर ६० आपतकालिन शिक्षा विषयगत क्षेत्र (Cluster) को प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रू हजारमा
१	शिक्षा क्षेत्रको बैठक गरी शैक्षिक क्षेत्रको विश्लेषण गर्ने । आपतकालीन शैक्षिक कार्यदल गठन गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरू	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	जोखिमपूर्ण क्षेत्रका विद्यालय, मदरसा, इसिडी तथा विद्यार्थी र शिक्षकको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने । वडा स्तरमा तथ्याङ्कमा निम्न कुराहरू समेट्ने • आधारभूत विद्यालय र विद्यार्थी संख्या, • माध्यमिक विद्यालय र विद्यार्थी संख्या,	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरू	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा
	उच्च मावि र विद्यार्थी संख्या, विद्यालयको भवनको अवस्था यसमा कच्ची, पक्की, इटा ढुंगा माटोको के हो खुल्ने गरी । शौचायय संख्या र खानेपानीको प्रवन्ध र उपलब्धता विद्यालयमा बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री, किशोरीमैत्री भए नभएको विद्यालयमा हेण्डवासिड स्टेसन र यसको प्रयोग मोबाइल, टिभि र रेडियोको पहुँच नभएका बालबालिकाको संख्या विद्यालयमा आउँदाजाँदा बाटोको, खोलाको जोखिमको अवस्था . विद्यालय भवन आफै डुवान र कटानको जोखिमको अवस्था विद्यालय परिशरभिन्न अन्य जोखिमको अवस्था				
३	प्रभावित विद्यार्थीको लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीको पूर्वतयारी गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	समितिका सदस्यहरु र विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल
४	आपत्कालीन समयमा शिक्षाका विषयमा शिक्षकहरुलाई तालिम दिने,	शिक्षा क्षेत्र	समितिका सदस्यहरु र विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	२००
५	अस्थायी सिकाई केन्द्र (Temporary Learning Center) बनाउन आवश्यक सामग्रीहरुको पूर्वतयारी गर्ने । जस्तै: बाढीको हकमा वस्नको लागि म्याट, त्रिपाल, हवाइटवोर्ड तथा स्टेशनरीहरु । महामारीको हकमा चकटी, मास्क, हेण्डवास स्टेसन तथा एण्टिसेप्टिक सावुन, वाइटवोर्ड, आवश्यक मात्रामा । जोखिम क्षेत्रमा अवस्थित विद्यालयका विद्यार्थी संख्याको आधारमा २००० विद्यार्थीको लागि ।	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरु, व्यापार संगठन, गैसस	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	१०००
६	सबै विद्यालयहरुमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीका सम्बन्धमा विद्यालय स्तरीय अभिमुखीकरण कार्यक्रम गरी विद्यालयका विद्यार्थी, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई सचेत गराइ तयारी अवस्थामा राख्ने	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक बजेट रु हजारमा
७	सबै विद्यालयहरुमा कम्तीमा एक सेट प्राथमिक उपचार सामग्री सहित कम्तीमा २ जना प्राथमिक उपचार तालिम प्राप्त जनशक्ति तयार गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरु, गैसस	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	३००
८	विद्यालयले प्रत्येक विद्यार्थी र अभिभावकहरुको सम्पर्क विवरण वा फोन नम्बर सहितको सूची तयार र अद्यावधिक गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
९	आपत्कालीन प्रतिकार्यका समयमा उपयोग गर्न सक्नेगरी विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्ने	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
१०	बृहत् विद्यालय सुरक्षा सम्पर्क शिक्षक र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्पर्क शिक्षकको व्यवस्था गरी जिम्मेवारी तोक्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
११	प्रधानाध्यापक, विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष, विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति, बृहत् विद्यालय सुरक्षा र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्पर्क शिक्षक, सूचना प्रविधि शिक्षकको सम्पर्क नम्बर सहितको सूची अद्यावधिक गरी राख्ने,	शिक्षा क्षेत्र	उपमहानगर पालिका विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
१२	विद्यालयमा विद्यालय सुधार योजनाले निर्दिष्ट गरेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र सुरक्षित विद्यालयका क्रियाकलाप सञ्चालन तथा योजनालाई अद्यावधिक गरी राख्ने	सम्बन्धित विद्यालय	शिक्षा क्षेत्र संघसंस्थाहरु	नियमित	५००
१३	विद्यालय सुधार योजना तयार गर्दा विपद्का विषयहरुलाई अनिवार्य समावेश गर्ने ।	सम्बन्धित विद्यालय	शिक्षा क्षेत्र संघसंस्थाहरु	नियमित	

ग. आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को समयमा आपत्कालीन शिक्षा कार्यदलले देहायअनुसार आपत्कालीन कार्य गर्ने निर्धारण गरिएको छः तालिका नम्बर ६१ आपत्कालिन शिक्षा विषयगत क्षेत्र (Cluster) को प्रतिकार्यका योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	कार्यदलको बैठक गरी प्रभावित स्थानीय तहका शैक्षिक क्षेत्रको लेखाजोखा र जिम्मेवारी पुनरावलोकन गर्ने।	शुरुमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विपद् पछि तत्कालै
२.	शिक्षासम्बन्धी द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment) गर्ने।	१ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विपद् पछि तत्कालै
३.	तथ्याङ्क सङ्कलन, समायोजन विश्लेषण र प्रतिवेदन तयारी र आदान-प्रदान गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु	विपद् पछि तत्कालै
४.	शिक्षा क्षेत्रको बैठकबाट क्रियाकलाप नं. ३ को प्रतिवेदनमाथि छलफल गर्ने र निष्कर्ष निकाल्ने	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	शिक्षण संस्थाहरु	तीनदिन भित्र
५.	शैक्षिक गतिविधि सञ्चालन गर्न सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने।	१ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु	तीनदिन पछि
६.	विशेष संरक्षणको आधारमा ३ देखि ५ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाको लागि सुरक्षित स्थानमा शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	शिक्षण संस्थाहरु	विपद् रोकिएको तीनदिन पछि
७.	विद्यार्थीहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	मनोविमर्शकर्ता	आवश्यकतानुसार
८.	विद्यालयहरुमा अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरी विपद्का विषयहरु जानकारी गराउने।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	नियमितरूपमा
९.	आवश्यकता अनुसार अस्थायी सिकाइ केन्द्र (Temporary Learning Center) निर्माण गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विपद् रोकिएको तीनदिन पछि
१०.	जाडोको समयमा बालबालिकाहरुलाई न्यानो कपडा वितरण गर्ने (१८०० जनालाई)	कम्तिमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	शीतलहर बढ्न थालेपछि
११.	विपद् प्रभावित विद्यालयहरुलाई विद्यालय कीटको (school kit) व्यवस्थापन गर्ने	कम्तिमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विद्यालय खुलेपछि

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१२.	विद्यार्थीहरूलाई पाठ्यपुस्तक सन्दर्भ सामग्रीहरू स्टेशनरी उपलब्ध गराउने शैक्षिक सामग्री पोसाक-सर्ट, पेन्ट, स्कट वितरण गर्ने वसाइ व्यवस्थापनका लागि फर्निचरको प्रबन्ध गर्ने विद्यालय शैक्षिक सामग्री व्यवस्था गर्ने खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था गर्ने खानेपानी सरसफाइको लागि पानी र लैङ्गिक तथा अपाङ्गता मैत्री शौचालयको व्यवस्था गर्ने	कम्तिमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गोससहरू शिक्षण संस्थाहरू	विपद् पश्चात आवश्यकतानुसार
१३.	प्रतिवेदन तयार गरी सरोकारवाला निकायमा प्रेषण गर्ने ।	२ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गोससहरू शिक्षण संस्थाहरू	विपद् पश्चात

११.३.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र

तालिका नम्बर ६२ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को सदस्यहरूको विवरण

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोबाइल
१.	पूर्वाधार विकास समिति	अनुप देवान	संयोजक	९८४२०३८२९३
२.	योजना तथा इन्जिनियरिङ महाशाखा प्रमुख	सुरज श्रेष्ठ	सदस्य	९८५२०४५५६७
३.	योजना शाखा प्रमुख	किरण भुजेल	सदस्य	९८५२०४७७०५
४.	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	उमेश मेहेता	सदस्य	९८५२६८९५९८
५.	शिक्षा शाखा प्रमुख	गणेश प्रसाद खतिवडा	सदस्य	९८५२०४५४००
६.	कृषि शाखा प्रमुख	भक्तिराज सर्मा	सदस्य	९८०४३२९६७६
७.	सुनसरी उद्योग वाणिज्य संघ धरान अध्यक्ष	विजय श्रेष्ठ	सदस्य	९८५२०५६६९४
८.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सभापती	उमेश थापा	सदस्य	९८४२०३९८८८
९.	कार्यपालिका सदस्य	सावित्रा परियार	सदस्य	९८६२९६३८३९

क. शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद्को कारण अवरुद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरू तत्काल सुचारु गर्ने ।
- त्यस्ता सेवाप्रदायक निकायका कार्यालयहरूमा क्षति पुगेमा बैकल्पिक व्यवस्था गर्ने ।
- सामाजिक, आर्थिक पूर्वाधार र अवस्थालाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य बनाउने ।
- विपदमा परी नष्ट भएका जीविकोपार्जनका श्रोतहरूको पुनर्स्थापनाका कार्यलाई निरन्तरता दिने ।

ख. आपतकालीन शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वतयारी योजना

तालिका नम्बर ६३ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को सदस्यहरूको विवरण

क्र.सं	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
१	शीघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने । सम्भावित विपदको पूर्वानुमानको तथ्याङ्क समग्र व्यवस्थापन तथा खोज उद्धार विषयगत क्षेत्रबाट लिने र सम्भावित विपदको पुनर्लाभको वारेमा छलफल गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, राजनैतिक दल, कृषि विकास शाखा, उद्योग बाणिज्य संघ,	मनसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	सम्भावित क्षतिको अनुमान गरिएको स्थानहरूमा भ्रमण गर्ने र यसको क्षति न्यूनीकरणको लागि आवश्यक योजनाहरू निर्माण गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, कृषि विकास शाखा, उद्योग बाणिज्य संघ, स्थानीय राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३	सर्भेक्षण टोली निर्माण गर्ने र सर्वेक्षण टोलीमा समावेश हुने व्यक्तिलाई तयारी अवस्थामा रहन अनुरोध गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, कृषि विकास शाखा, स्थानीय राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	उपमहानगरपालिका र यस क्षेत्रमा रहेका अन्य निकाय तथा नीजि क्षेत्रसंग रहेका हेभी इक्विपमेण्ट तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण र व्यवस्थापन सम्बन्धी साधनहरूलाई व्यवस्थित गरी राख्ने । जस्तै: डोजर, एक्साभेटर, टिपर, बाटामा ढलेका रूख काट्ने र पन्छाउने यन्त्र तथा उपकरण, विद्युत तथा सञ्चार क्षेत्रमा कार्यरत मानव संसाधन एवं उपकरण आदि	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	समितिका सदस्यहरू र सम्बन्धित निकायहरू	मनसुन पूर्व र अन्य विपद्का अघि वा वर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५	नगर क्षेत्रको पूर्वाधार विकासमा विपद प्रभाव विक्षेपण नीति निर्माण र कार्यान्वयनको लागि नेतृत्व लिने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, कृषि विकास शाखा, उद्योग बाणिज्य संघ, स्थानीय राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व	१०० जोड कोषको रुपमा

ग. आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

यस क्षेत्रले आपत्कालीन समयमा देहायअनुसार कार्य गर्नेछ

तालिका नम्बर ६४ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को सदस्यहरूको विवरण

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	घटनाको विस्तृत जानकारी लिने दिने	शुरुमा १ पटक	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सबै सदस्यहरू	विपद् पछि तत्कालै
२.	सम्पर्क व्यक्तिहरूलाई सूचना सङ्कलनका लागि निर्देशन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सबै सदस्यहरू	विपद् पछि तत्कालै
३.	तत्काल अवरुद्ध भएका अत्यावश्यक सेवाहरू सुचारु गर्न आफु मातहतका सम्बन्धित निकायहरूलाई परिचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सम्बन्धित कार्यालय	विपद् पछि तत्कालै
४.	प्राविधिक टोलीलाई स्थलगत अध्ययनका लागि प्रभावित स्थानमा परिचालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक विज्ञ	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि
५.	स्रोत साधनको आंकलन गर्ने (आवश्यकता, लेखाजोखा र खाडल पहिचान गर्ने) र समन्वय, स्रोत पहिचान र शीघ्र पुनर्लाभको कार्य योजना बनाउने	१ पटक र आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सबै सदस्यहरू	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि
६.	सहज पहुँचका लागि अस्थायी रूपमा पुल, सडक तथा वाटो निर्माण गर्ने, ड्रेनिस सफा गर्ने । प्रकोपजन्य फोहोरको उचित प्रबन्ध मिलाउने वा नष्ट गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सबै सदस्यहरू	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि
७.	अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, आन्तरिक रूपमा विस्थापितको शिविर, विद्यालय जस्ता क्षेत्रमा आधारभूत सेवा उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका स्वास्थ्य कार्यालय	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि
८.	विषयगत बैठक र घटनाको विवरण संकलन गर्ने कार्य निरन्तर गर्ने (कार्य क्षेत्र पहिचान गरी कार्य गर्ने)	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सबै सदस्यहरू	पहिलो हप्ता

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
९.	मौजुदा अवस्थामा अस्पताल, विद्यालय, स्वास्थ्य सेवा प्रदायकका साथै सडक, पुल र अन्य क्षति भएका पूर्वाधारहरूको विस्तृत विवरण तयार गर्ने । आवासको लागि सहूलियत वा निशुल्क काठहरू उपलब्ध गराउने	१ पटक	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	स्वास्थ्य कार्यालय विद्यालयहरू प्राविधिकहरू	पहिलो हप्ता
१०.	शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, यातायात, खानेपानी, विद्युत लगायतका सार्वजनिक सेवाहरू सुचारु गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, क्लवहरू गैससहर	पहिलो हप्ता
११.	अस्थायी शिविरको स्थापना गर्ने र विस्थापितलाई सुरक्षित र खुला ठाउँमा लैजाने प्रबन्ध मिलाउने	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, क्लवहरू गैससहर	पहिलो हप्ता
१२.	शीघ्र पुनर्लाभको लागि आवश्यक अध्ययन, लेखाजोखा तथा विश्लेषण गरी बसोबास र जीविकोपार्जन जस्ता प्रमुख क्षेत्रको विकासका कार्यलाई अघि बढाउने गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, क्लवहरू, गैससहर	पहिलो हप्ता
१३.	उपलब्ध बजेटको आधारमा पूर्वाधारहरू निर्माण प्रक्रियालाई प्रारम्भ गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, गैससहर	दोस्रो महिना देखि
१४.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि विषयगत आकस्मिक योजना समय सापेक्ष परिमार्जन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सबै सदस्यहरू	दोस्रो महिना देखि
१५.	सबै प्रमुख परियोजनाहरूमा वातावरणीय प्रभाव लेखाजोखा (Initial Environmental and Impact Assessment) तथा विपद् प्रभावको लेखाजोखा (Disaster Impact Assessment) गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	उपमहानगरपालिका सबै सदस्यहरू	दोस्रो महिना देखि

११.४ बाढीको प्रतिकार्य योजना

वडास्तरीय छलफलबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार धरान उपमहानगरपालिकामा विगत १० वर्षको क्षतिको विश्लेषण गर्दा बाढी पहिरो लगायतका प्रकोपबाट ६,२२८ परिवार प्रभावित हुनसक्ने पूर्वानुमान गरिएको छ । जसको कारण २५,००० जनसंख्या बाढी, पहिरो तथा अन्य विपद्को कारण वार्षिक रूपमा प्रभावित हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

तालिका नम्बर ६५ बाढीजन्य विपद्को प्रतिकार्य योजना

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
० देखि २४ घण्टा भित्र	बाढीको विपद्को घटनाबारे अग्रिम जानकारी लिएर जानकारी पाउने वित्तिकै तल्लो तटीय क्षेत्रका वस्तीहरूमा सतर्क रहन र वस्तीबाट सुरक्षित स्थानतिर जानको लागि खबर गर्ने । वस्तीमा भागदौड हुँदा पर्नसक्ने सुरक्षा समस्या प्राथमिकताका साथ सम्बोधन गर्न सुरक्षा संयन्त्र प्रभावित क्षेत्रमा खटाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	बाढी पछि तत्काल उक्त स्थानमा खोज तथा उद्धार टोली, प्राथमिक उपचार टोली र तथ्याङ्क संकलनका लागि द्रुत सर्वेक्षण टोली खटाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	प्राथमिक उपचार, खोज उद्धार तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रले घटनास्थलमा नै संयुक्त क्याम्प निर्माण गरी खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार तथा प्रभावितहरूको तथ्याङ्क संकलनको काम गर्ने । उद्धार गरिएकाहरूलाई प्राथमिक उपचार गरी घाइतेको अवस्था हेरी आवश्यकताअनुसार अस्पताल लैजाने र उपचारका लागि अस्पताल वा स्वास्थ्य केन्द्रसंग समन्वय गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	बाढीको विपद्को घटना लगत्तै नगर क्षेत्रमा भएको अस्पतालहरूमा आपतकालीन सेवा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने । इमरजेन्सी सेवा र वेड व्यवस्थापनको सुनिश्चित गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र स्वास्थ्य तथा पोषण
	स्वयमसेवकहरू परिचालन गरी बाढी क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई तोकिएको सुरक्षित स्थान तिर जानको लागि माइकिड गर्न लगाउने । महिला बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित स्थानसम्म लैजानको लागि सहयोग गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र
	विस्थापितहरूलाई अस्थायी वासस्थानको लागि तोकिएको स्थानमा सूचना डेक्स स्थापना गर्ने र तथ्याङ्क लिने । सोही अनुसार तत्कालीन आवासको व्यवस्थापनको लागि आवास तथा गैर खाद्य क्षेत्रलाई जिम्मा लगाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री
	सूचना डेक्समा सूचीकृत विस्थापितहरूको लागि अस्थायी आवास व्यवस्थापन गर्ने ।	आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र
	पहिलो दिनको सूचनालाई उपयुक्त माध्यमबाट सबै सरोकारवालाहरूलाई सम्प्रेषण गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
	सूचना व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार, आवास तथा राहत, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, स्वयम सेवक र अन्य विकास साझेदारहरू बीच पहिलो दिनको वेलुकी ४ वजे समीक्षा बैठक वस्ने र निम्न विषयमा सूचना तयार गर्ने मानवीय मृत्यु, घाइते, हराएको संख्या चौपयाको क्षति, धनसम्पतीको क्षति घरको क्षति, पूर्ण क्षति, आंशिक क्षति विस्थापित संख्या जसमा महिला, सुत्केरी, गर्भवती, अपांग, एकल महिला र बालबालिकाको संख्या अस्थायी आवासको व्यवस्थापन गरिएको स्थानमा रहेका परिवारको संख्या	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार, स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री स्वयमसेवकहरू
	पशु चौपयाहरूलाई तोकीएको सुरक्षित स्थानमा लैजानको लागि विस्थापीत समुदायलाई सूचित गर्दै स्वयम सेवकहरू परिचालन गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
	सूचना टोलीको रेकर्ड अनुसार हरेक क्याम्पमा खानाको व्यवस्थापन गर्ने, प्रभावितहरूको लागि खानाको प्रबन्ध गरिएको कुरा सबैले बुझ्ने गरी माइकिङ गर्ने । यो निरन्तर ३ दिनसम्म सञ्चालन गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र ।
२४ देखि ७२ घण्टा भित्र	खोज उद्धार, प्राथमिक उपचारको काम निरन्तर गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार, स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र
	अस्थायी शिविर निर्माण संगै प्रभावित समुदायको सहभागितामा रिफरल र रिपोर्टिङ संयन्त्र (Referral and reporting mechanism) गठन गर्ने । यहि संयन्त्र मार्फत प्रभावितहरूको पहिचान गर्ने, क्याम्पमा हिंसा दुव्यवहार, चोरी, डकैती आदि हुन नदिनको लागि स्थानीय व्यवस्थापनमा परिचालन गर्ने । यो संयन्त्रमा विज्ञता भएका महिला र पुरुषको सहभागिता हुने गरी गठन गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार स्वास्थ्य तथा पोषण
	समितिको अगुवाई र सम्बन्धित वडा प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा विपद्ग्रस्त क्षेत्रमा भएको मानवीय क्षति, आर्थिक नोक्सानी तथा विस्थापीतहरूको यथार्थ अवस्था विश्लेषणका लागि आवश्यकता अनुसार प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा सुरुवात गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा शिघ्र पुनर्लाभ
	सूचना टोलीको अभिलेखको आधारमा तत्काल गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्नको लागि अनुरोध गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
	पालिकाले सूचना तथा सर्वेक्षण टोलीको अभिलेख र प्रतिवेदनका आधारमा एकीन गरेको सूची अनुसार आवास व्यवस्थापनमा महिलामैत्री, अपांगतामैत्री निर्माणमा ध्यान दिने र सुत्केरी, गर्भवती, विरामीहरूको लागि पोषिलो खानेकुरा वितरण गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन।

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
	वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आपत्कालिन बैठक बस्ने र विस्तृत विवरण लिने र सोहि अनुसारको राहत वितरणको प्रकृया अगाडी वढाउन निर्णय गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	अस्थायी आवास क्षेत्रमा अस्थायी पिउने पानी, महिलामैत्री शौचालय र स्नान घरहरू निर्माण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन । संरक्षण तथा सुरक्षा
	क्षति तथा नोक्सानीको प्रारम्भिक विवरण तयार गरी उपमहानगरपालिका, सुरक्षा निकाय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति आदिमा प्रतिवेदन पठाउने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार
	शव व्यवस्थापन कार्यविधि अनुसारका प्रकृया पुरा गरी मृतकका शवको अन्त्येष्टीको लागि आवश्यक कार्य आरम्भ गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	आवश्यकता अनुसार मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।	सुरक्षा तथा संरक्षण
	चौपयाहरूका लागि पराल र पानीको जोहो गरिदिने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र
	क्लष्टरहरू बीचमा नियमित बैठक दैनिक रूपमा आयोजना गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
७२ घण्टा देखि १ हप्ता सम्म	खोज तथा उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार स्वास्थ्य तथा पोषण
	सनाखत भएका शवहरूलाई आवश्यकता अनुसार र नियमानुसार व्यवस्थापन गर्ने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	७ दिनका लागि थप खाद्यान्न तथा राहतको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, प्रदेश सरकार तथा अन्य गैरसरकारी सामाजिक संस्थाहरूसंग समन्वय गरी वितरण गर्ने ।	सबै विषयगत क्षेत्र
	विस्तृत अध्ययनको आधारमा विस्थापितहरूलाई आवश्यकता अनुसार न्युनतम लत्ताकपडा तथा एक हप्ताको लागि आधारभूत राहत सामग्री वितरण गर्ने । महिला, सुत्केरी, गर्भवतीहरूलाई डिग्नीटी किट र पोषण किट वितरण गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री स्वास्थ्य तथा पोषण संरक्षण तथा सुरक्षा
	विपद्ग्रस्त क्षेत्रमा आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्थालाई निरन्तरता दिने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार संरक्षण तथा सुरक्षा
	थप सहयोगका लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकारमा अनुरोध गरी व्यवस्था गर्ने । सूचना तथा लेखाजोखा क्षेत्रले विस्थापितहरूको आधिकारीक सूचना तयार र वितरणको जिम्मेवारी लिने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	एकीन गरिएको सूचना तथा तथ्याङ्कका आधारमा विस्थापितहरूको लागि पुनर्लाभको योजना निर्माणको थालनी गर्ने । पुनर्लाभका लागि सबै विषयगत क्षेत्र र सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी अल्पकालिन, मध्यमकालिन र दीर्घकालिन योजनाहरू निर्माण गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्र

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी
	पालिकामा तोकिएको शाखाबाट क्षति तथा नोक्सानीको विवरण दैनिक रूपमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रदेश तथा संघमा दैनिक रूपमा पठाउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	आवश्यकतानुसार शिघ्रातिशिघ्र सञ्चार माध्यम र जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्र (DEOC) र प्रदेश आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र (PEOC) मा प्रत्येक दिन सूचना तथा समाचार उपलब्ध गराउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
१ हप्ता देखि १५ दिन भित्र	विभिन्न निकाय, संघसंस्थाहरूबाट आएका राहत सामग्री र सहयोग संकलन गरी क्षतिको विवरण अनुसार आवश्यकताको आधारमा, आवश्यक स्थानमा परिचालन गर्ने। यसको लागि एकद्वार प्रणाली (One Door System) अवलम्बन गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	अल्पकालिन आवासको व्यवस्था गरी पुनर्स्थापन गर्ने ।	आपतकालीन आश्रयस्थल तथा गैर खाद्य सामग्री
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई, संरक्षणका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन ।
१५ दिन देखि १ महिना भित्र	विस्थापितहरूको पुनर्स्थापनको लागि आपतकालीन आश्रय तथा गैर खाद्य क्षेत्रको योजना अनुसार नीतिगत निर्णय गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	अस्थायी आवास क्षेत्र रहेको क्याम्पमा महिला सुरक्षा क्षेत्र (Women safe space) कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा स्वास्थ्य तथा पोषण
	क्षति तथा नोक्सानी भएका भौतिक संरचना तथा पूर्वाधारहरूको पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक दीर्घकालिन योजना बनाउने	शिघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र
	प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारबाट प्राप्त आर्थिक तथा भौतिक सहयोग मानवीय सिद्धान्त अनुसार आवश्यकताका आधारमा विपद् प्रभावितहरूलाई उपलब्ध गराउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई तथा संरक्षणका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री . संरक्षण तथा सुरक्षा
	विपद्बाट भएको क्षतिको क्षतिपूर्तिका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	कुनै कारणबस खोला थुनिएको रहेछ भने सो हटाउने र पानीको बहावलाई सहजता प्रदान गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा

परिच्छेद : १२

बन्दोबस्ती सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकताको लेखाजोखा

१२.१ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था

बन्दोबस्तीका सामग्रीहरूको उपलब्धताको लेखाजोखा विषयक्षेत्रका आधारमा गरिएको छ। यस उपमहानगरपालिकामा विपद्जन्य घटनाहरूमा सम्बन्धित विषयक्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध स्रोत साधन तथा सामग्रीहरूको विद्यमान अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ:

तालिका नम्बर ६६ उपमहानगरपालिकामा उपलब्ध स्रोत-साधनको विवरण

धरान उपमहानगरपालिका भित्र संचालित एम्बुलेन्सहरूको सम्पर्क नम्बर						
क्र सं	संस्थाको नाम	ठेगाना	गाडी नम्बर	मोवाइल नं	टेलिफोन नं	चालकको नाम
१	छ थरे समाज	धरान १५	को १ च ७८३६	९८४२१६५८४२	२५५२०३६४	श्रीबहादुर तामाङ्ग घिसिङ्ग
२	अनाथ असहाय बृद्ध सेवा समाज	धरान १८	को १ च ४९२०	९८४२२९७६७७		पूर्णबहादुर कार्की
३	नेपाल तामाङ्ग धेदुङ्ग	धरान ८	को २ च २०९	९८०५३८६५५३		उदासचन्द्र तामाङ्ग
४	अमृत बभुजेल स्मृति संस्था	धरान ८	को १ च ७७३५	९८०७३८४३१९		निश्चल कार्की
५	अमृत बभुजेल स्मृति संस्था	धरान ८	को २ च २५५३	९८१७३३६२०६		हरि शिवभक्त भुजेल
६	भारतीय भुपू सैनिक संघ	धरान १३	को १च ४३१५	९८११३४३७४४	९८०७०८२२५२	सुवास तामाङ्ग
	भारतीय भुपु सैनिक संघ	धरान १३	प्र १०२-००२ च ३६४५	९८४२१२०८५७		आशिष परियार
७	पर्ण बस्मृति प्रतिष्ठान	धरान १७	को १च ६४५४	९८४२२६०३७३		रामकुमार राई
८	श्रष्टि मेमोरियल ट्रष्ट	धरान १५	को १च ६३८९	९८०७३१०३६१	9819372937	कुमार राउत
९	क्यू जि इ रेजिमेन्ट एशोसिएसन नेपाल	धरान १०	को १च २९३७	९८१९३३३५२९	९८४२०२५२०६	प्रतिक लिम्बु
१०	भारतीय भुपू सैनिक संघ नेपाल	धरान १३	को १च ८५४८	९८०७०३१०३८		मोहन राई
११	किसन चौधरी स्मृति प्रतिष्ठान	धरान १८	०२ ००२च ३८८९	९८१७३७४६९१		विकास तामाङ्ग
१२	किसन चौधरी स्मृति प्रतिष्ठान	धरान १८	को १च ८०५६	९८२७३३९४४२		मनिस तामाङ्ग
१३	हांगमति च्यारिटि ट्रष्ट	धरान १०	को १च ३०२९	९८११०१०६४३		टेकबहादुर मगर
१४	गंगा मधुमाया पोखरेल स्मृति प्रतिष्ठान	धरान ७	को १च ८०५७	९८०७०६६३६६		जीतेन तामाङ्ग
१५	गंगा मधुमाया पोखरेल स्मृति प्रतिष्ठान	धरान ७	को २ च २६४६	९८०२७९७५८२		राजु पोखरेल

१६	सहयोगी मन्च सुनसरी	धरान ११	को १च ७०३९	९८४२०३९६७३		ध्रुव नेपाली
१७	भुजेल सेवा समाज समिति	धरान ८	को १च ७७६०	९८१५३३६३३७		टंकप्रसाद राई
१८	सुच्चा राई कल्याणकारी समाज	धरान ११	को १ च ४९७९	९८०४३७५२२५		विशाल तामाङ्ग
१९	सुच्चा राई कल्याणकारी समाज	धरान ११	को १च १२६८	९८११३२१०००		प्रवीण राई
२०	लायन्स क्लव अफ धरान	धरान १४	को १च १८०४	९८४२०२०४८७		गोपाल वमजन
२१	ड्युडने ल्हाखाड गुम्वा	धरान १५	को १च ८०६५	९८१४३६१५३८		मणिराज मोक्तान
२२	जियाउल हक मेमोरियल च्या ट्रष्ट	धरान १२	को १च ३६४६	९८२७३८३२८३	९८४२०६०१५९	श्याम विशंखे
२३	ताप्लेजुगं सुनसरी समाज	धरान ७	को १च ४८७७	९८०४३४२७२१		भेषवहादुर बुढाथोकी
२४	थाकथाकु मावोहागं चेम्जोगं वंश उत्थान संघ	धरान १५	को १च ५५०५	९८१६३४७९९८	9862284672	लिलाराज लिम्बु
२५	विजयपुर अस्पताल प्रा लि	धरान १०	को १च ७६३८	९८६२०३८१९०		
२६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सुनसरी	धरान १	को १ च ९२२१	९८४२०४०८००	२५५२०२५८	धनबहादुर राई
२७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सुनसरी	धरान १	को १च ७६४५	९८४२०२२०१५	२५५३००७०	मणि सुब्बा
२८	सजनी देवी खवास प्रतिष्ठान	धरान १८	को १ च ७९३०	९८००९०५३४०		युगलराज वस्नेत
२९	जनअधिकार सरोकार समाज	धरान २०	को १च ९६९६	९८१७३८०३२८	9813574607	मानबहादुर परियार
३०	बुढा सुब्बा डाइग्नोष्टिक सेन्टर	धरान १८	को १च ७३५९	९८१२३९१२५०		अशोक सुनुवार
३१	सिद्धि नेवा परिषद	धरान ७	को १च ४६२४	९८१५३६२१५७	शव वाहन	रिकु श्रेष्ठ
३२	सावित्रीदेवी स्मृति प्रतिष्ठान	धरान १७	को २च २१३	९८१९०२३६१०	शव वाहन	सुमन भट्टराई
३३	मान बहादुर स्मृति प्रतिष्ठान	धरान १९	को १च ५५५३	९८४२२८८०२९	शव वाहन	ललित श्रेष्ठ
३४	स्व समर व भण्डारी स्मृति संस्था	धरान ८	को २च ६	९८४२०३९२३४	शव वाहन	सुशिल भण्डारी
३५	स्व समर व भण्डारी स्मृति संस्था	धरान ८	को १ च ६४०९	९८०५३४७५५३	एम्बुलेन्स	उमेश वि क
३६	जियाउल हक मेमोरियल च्या ट्रष्ट	धरान १२	को १च ४८०९	९८०४०१३५०५	शव वाहन	
३७	सुनसरी खोटाङ्ग जनहित संघ	धरान १८	को १ च ९०११	९८५२०७०६९६	एम्बुलेन्स	रुद्र बहादुर गिरि
३८	राजन अधिकारी फाउण्डेशन	धरान १८	को १ च ४६१९	९८०४९०३४८८	एम्बुलेन्स	गंगा सरकार

३९	मिस गोमा मेमोरियल ट्रस्ट	धरान	को १ च ३१६९	8910569115	एम्बुलेन्स	रविन विक
४०	जवाहर शाह मेमोरियल ट्रस्ट		को १ च ५७४९	९८०४३२६५९९		मणिकुमार राई
४१	वालाहाङ्ग सुनाहाङ्ग किरात राई उत्थान समाज	भोजपुर	को २ च १८६२	९८२९३३७२८२		मदन नेपाली
४२	छिमेकी युवा समूह	धरान १२	को १ च २७२४	९८२७३४०४१५	एम्बुलेन्स	भुपाल न्यौपाने

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका

वारुणयन्त्र उपशाखामा हाल उपलब्ध भएका सामग्रीहरू

सि. नं.	सामग्रीको नाम	संख्या	एकाई	कैफियत
१	Gas Foam	२	थान	
२	DCP Powder	५	पिस	
३	Nylon Rope 50 meters	४	सेट	
४	Oxygen	२	थान	
५	Helmet	३	थान	
६	Globes	१	सेट	
७	Light	२	थान	
८	Fire Safty Dress	३	थान	
९	Fire Safty Shoes	२	सेट	
१०	दमकल	३	थान	
११	भरयाङ्ग २० फिटको	२	थान	
१२	Fire Blanket	१	थान	
१३	Fire Extinguisher(ABC Type)	१०	थान	
१४	Wood Cutter	१	थान	
१५	Shovel	१०	थान	

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका

वारुणयन्त्र चालकहरूको विवरण :-

वारुण यन्त्र संख्या : ३

सि. नं.	सवारी चालकको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	राजन श्रेष्ठ	९८४२२०९३९०
२	नविन भुजेल	९८४२१७००६६
३	रमेश खत्री	९८०४३८७९३५

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका

धरानमा रहेका खेलमैदानहरू

क्र.सं.	नाम	क्षमता (परिवार)
१	धरान रंगशाला	२५
२	एन्फा एकेडेमी धरान १६	२५
३	कभर्ड हल धरान १६	२०
४	चुम्लुङ भवन धरान १५	२५

५	सभा गृह धरान ८	२०
६	कभई हल धरान १३ अमरहाट	२०
७	कभई हल धरान ९	२०

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका

धरान उपमहानगरपालिकामा चालु अवस्थामा रहेका अन्य सवारी साधनहरूको विवरण

सि.नं	सवारी साधनको विवरण	इकाइ	संख्या	कैफियत
१	ट्रिपर	वटा	५	
२	ट्रयाक्टर	वटा	६	
३	व्याक होइलोडर	वटा	१	

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका

१२.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता

यस उपमहानगरपालिकामा विपद्जन्य घटनामा सबै विषयक्षेत्रका सदस्यहरू र स्थानीय समुदायहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुनेछन् । पालिका क्षेत्रमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सबै जनप्रतिधिहरूलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम उपलब्ध गराइएको छ । यस बाहेक नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र उपमहानगरपालिकाको समन्वयमा निम्न अनुसारको कार्यदल (जनशक्ति) तयारी हातलमा राखिएको छ ।

१२.३ गैर-खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल

यस उपमहानगरपालिकामा विपद्का घटनाहरूमा प्रतिकार्यका लागि गैह्र खाद्य सामग्रीहरूको छुट्टै गोदाम घर (भण्डारण स्थल) को व्यवस्थापन छैन ।

१२.४ मानवीय सहायता स्थल

यस उपमहानगरपालिका कुनै पनि विमानस्थल रहेको छैन । विराटनगरमा रहेको विमानस्थल सबैभन्दा नजिक रहेको मानवीय सहायता उपलब्ध हुन सक्ने विमानस्थल रहेको छ । विपद्को समयमा यो विमानस्थलाई मानवीय सहायताका लागि उपयोग गर्न सकिनेछ ।

१२.५ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत

माथि उल्लिखित विद्यमान स्रोत साधनका अतिरिक्त विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरूलाई आवश्यक पर्ने थप स्रोत, साधन र उपकरणको विवरण तथा सोको अनुमानित लागत देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः तालिका नम्बर ६७ योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेट विवरण

सि.न	विषयगत क्षेत्र	आवश्यक बजेट रु. हजारमा	चालु आर्थिक वर्ष विनियोजित बजेट	व्यवस्थापन गर्नुपर्ने स्रोत (आवश्यक बजेट)
१	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	१,९६०		
२	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	३,४५०		
३	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	२,१५०		
४	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र	३,३००		
५	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	९,३००		
६	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	९००		
७	आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र	२,०००		
८	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	१००		
जम्मा		२३,१६०		

स्रोत: विषयगत क्षेत्रहरूसंगको छलफल २०८०

परिच्छेद : १३ विविध

१३.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन

विकासलाई उत्थानशील बनाउन र विपद् व्यवस्थापनका लागि यस उपमहानगरपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ। साथै हरेक क्षेत्रगत विकासका योजनामा समेत बजेट उल्लेख गरिएको छ। यस विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनामा स्वीकृत क्रियाकलापका लागि उक्त कोषमा उपलब्ध बजेट पर्याप्त भएमा विषयक्षेत्रलाई बजेटको आवश्यकता र उपलब्धताका आधारमा रकम निकास गरिनेछ। कोषमा पर्याप्त बजेट उपलब्ध नभएको अवस्थामा स्वीकृत वार्षिक बजेटबाट यस्तो रकम उपलब्ध गराईनेछ। स्वीकृत क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्ने कार्य बडा कार्यालय मार्फत् हुन सक्ने अवस्थामा यस्तो रकम सम्बन्धित बडा कार्यालयलाई उपलब्ध गराईनेछ।

उपमहानगरपालिकाको आफ्नो स्रोत साधनले कार्यान्वयन सम्भव नहुने क्रियाकलापको लागि प्रदेश सरकार वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय मार्फत् सङ्घीय सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ। साथै थप आवश्यक सहयोगका लागि मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा विकास साझेदार, स्थानीय संघसंस्था तथा नीजि क्षेत्रसंग समन्वय गरिनेछ।

१३.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य

यो योजना कार्यान्वयन र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि छिमेकी स्थानीय तह, जिल्ला तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिहरूसँग सहयोग आदानप्रदान गरिनेछ। यस्तो समन्वय र सहयोग विशेषगरी बाढी, महामारी र आगलागीको समयमा प्रतिकार्यका लागि दमकल, एम्बुलेन्स तथा अत्यावश्यक मानवीय सहायता सामग्रीको उपयोगमा केन्द्रित हुनेछ। अन्य किसिमका थप सहयोग आदानप्रदान गर्न कार्यपालिकाले अन्य स्थानीय तहहरूसँग आवश्यक समझदारी वा समझौता गर्न सक्नेछ।

नेपाल सरकार, प्रदेश तथा जिल्ला स्थित कार्यालयहरूबाट समेत विपद् प्रतिकार्यको लागि स्रोत साधन प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्लास्थित अन्य गैर सरकारी निकायहरूसँग समन्वय गरी थप स्रोत परिचालन गरिनेछ। जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र संग विपद् सम्बन्धी सूचना आदानप्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ।

१३.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना

१३.३.१ लक्ष्य र सूचकहरू

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका कार्यहरूको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न लक्ष्य र सूचकहरू परिभाषित गरी अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना तयार गर्नुपर्दछ। प्रकोप आउनु पूर्व र विपद् पश्चात् (जस्तै: मनसुन पूर्व र मनसुन पश्चात्) गोष्ठीहरूको आयोजना गरी विपद् पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न सकिनेछ।

यस बाहेक, प्रत्येक विषयगत क्षेत्रले पूर्वतयारी अवस्था र प्रतिकार्यको मूल्यांकनको लागि आआफ्नो योजना बनाउनु पर्छ। प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment), बहुविषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Multi-Cluster Initial Rapid Assessment), विषयगतक्षेत्र विशिष्टिकृत विपद् लेखाजोखा (Cluster Specific

Disaster Assessment), क्षति तथा आवश्यकता विश्लेषण जस्ता साझा मूल्याङ्कनका विधिमा समेत सहमति निर्माण गर्नुपर्दछ। स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिले उपलब्ध तथ्याङ्क विवरणका आधारमा वा प्राथमिक तथ्याङ्क विश्लेषणका विधिद्वारा विषयगत कार्यालयहरु संग समन्वय गरी लक्ष्य र सूचक निर्धारण गर्न सक्नेछ।

तालिका नम्बर ६८ आगामी एक वर्षका लागि लक्ष्य र सूचक विवरण

सि नं	सूचक	आधार रेखा	लक्ष्य
१.	उपमहानगरपालिका स्तरमा विपदबाट हुने मृत्यु दर उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने		
१.१	विपदबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या (सडक दुर्घटना बाहेक)	११	८
१.२	सडक दुर्घटनाबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या	४	३
२	विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरूको संख्या उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने		
२.१	विपदबाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने परिवारहरूको वार्षिक औसत संख्या	६२२८	४०००
२.२	विपदबाट घाइते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या	२२	१७
२.३	सडक दुर्घटनाबाट घाइते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या	१५	१२
२.४	विपदबाट क्षति हुने घरहरूको वार्षिक औसत संख्या	१५८	१२०
३	उपमहानगरपालिका स्तरमा कूल गार्हस्थ उत्पादनमा विपदको कारण हुने वार्षिक औसत प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति	१ करोड	५० लाख
४	स्थानीय तहहरू र सरोकारवालाहरूबीच अन्तर तथा परस्पर समन्वय र साझेदारी अभिवृद्धि गर्न संयन्त्र विकास गर्ने (प्रतिशत)	५०	७५
५	बहुप्रकोप पूर्वसूचना प्रणाली र विपद् जोखिम सूचना तथा आंकलनको उपलब्धता र पहुँचमा उल्लेख्य वृद्धि गर्ने (प्रतिशत)	२०	४०
५.१	कूल क्षेत्रफलको अनुपातमा बहुप्रकोप अनुगमन तथा पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना र संचालन भएको क्षेत्रफलको प्रतिशत	२०	४०
५.२	विपद् प्रभावित क्षेत्रको जनसंख्याको अनुपातमा स्थानीय वा राष्ट्रिय सूचना प्रणाली मार्फत पूर्वसूचना प्राप्त गर्ने जनसंख्याको प्रतिशत	२०	५०
५.३	विपद् जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्यविधि लागु भएका वडाहरूको संख्या	१	१२
५.४	स्थानीय स्तरमा उपयोगी विपद् जोखिमसम्बन्धी सूचना तथा जानकारी एवं आंकलन जनसमुदायलाई उपलब्ध गराउन सक्ने वडाहरूको संख्या	१०	२०
५.५	पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि विपद् प्रभावित क्षेत्रबाट सुरक्षित स्थानमा सारिएका जनसङ्ख्याको प्रतिशत	५०	१००

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

१३.३.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन

यस योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्नेछ। उक्त समितिले माथि उल्लिखित सूचकहरूको आधारमा नियमित रूपमा योजना कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नेछ। यस्तो प्रतिवेदनमा औल्याईएका सुधार गर्नुपर्ने विषयलाई सम्बन्धित विषयक्षेत्रले सुधार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ र योजनामा नै सुधार गर्नुपर्ने अवस्थामा यस योजनाको परिमार्जन गर्दा समावेश गरिनेछ। योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, प्रभावकारिता र सिकाई संश्लेषण तालिका १३.३.१ मा उल्लेख गरिएको आधार रेखा र लक्ष्यमा भएको प्रगति अनुसार गरिने छ। यस योजनाको पुनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन तलको तालिका बमोजिम हुनेछ:

तालिका नम्बर ६९ अनुगमन योजना विवरण

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
योजना कार्यान्वयनको समीक्षा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आवधिक रूपमा समिक्षा बैठक गर्ने	कार्तिक महिना
			माघमहिना
			बैशाख महिना
			श्रावण महिना
योजनाको पुनरावलोकन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विषयक्षेत्र अनुसारका क्रियाकलापहरूको पुनरावलोकन गरी योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक मसान्त

१३.३.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाहरूको सहयोगमा देहायका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछः

तालिका नम्बर ७० क्षमता विकास योजना विवरण

क्र.सं.	क्षमता विकास क्रियाकलापहरू	जिम्मेवारी	समयतालिका
१	विषयगत क्षेत्रका जनशक्तिलाई उक्त क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा अभिमुखीकरण, तालिम र अभ्यासको व्यवस्था गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
२	वडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम प्रदान गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
४	विपद् प्रभावित स्थानमा रहेका विद्यालयहरू र स्थानीय स्वयंसेवकहरूलाई विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न विषयक्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि
५	बन्दोबस्तीका सामान तथा औजारहरू व्यवस्थापनका लागि विषयक्षेत्रहरूको क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि

अनुसूची १ उपमहानगरपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारीहरुको सम्पर्क नम्बरहरु

पद	नामथर	सम्पर्क नम्बर	पद	नामथर	सम्पर्क नम्बर
नगरप्रमुख	हर्कराज साम्पाङ राई	9852045600	उपप्रमुख	अइन्द्र विक्रम बेघा	9852038600
वडा अध्यक्षहरु					
वडा नं	नामथर	सम्पर्क नम्बर	वडा नं	नामथर	सम्पर्क नम्बर
१	यज्ञमणी आचार्य	9842054157	२	रमेश राई	9852047744
३	बिद्या शाक्य	9842052720	४	धन बहादुर राई	9852062637
५	मन प्रसाद लिम्बु	9819094749	६	भुपेन्द्र भट्टराई	9852049567
७	जीवन राज सुवेदी	9842064462	८	धन बहादुर राई	9842025202
९	रुपेश आचार्य	9842037537	१०	विवेक राई	9804026552
११	लोकेन्द्र कुमार फागु	9842167374	१२	टंक बहादुर राई	९८१९३६३६९१
१३	नेत्र प्रसाद काफ्ले	9842173140	१४	कृष्ण प्रसाद भट्टराई	९८५२०५६५३८
१५	नरेश इवारम	9842049353	१६	मुरारी प्रसाद भट्टराई	9842053453
१७	सुर्य बहादुर भट्टराई	९८४२०२५२८३	१८	नरेन्द्र कुमार (प्रबिन) राई	9852049139
१९	पूर्ण बहादुर लिम्बु	9842038474	२०	पदम बहादुर लिम्बु	9842248864

अनुसूची २ उपमहानगरपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	संलग्न संस्था	सम्पर्क नम्बर
१.	हर्कराज राई	संयोजक	नगर प्रमुख, धरान उपमहानगरपालिका	९८५२०४५६००
२.	अइन्द्र विक्रम बेघा	सदस्य	उपप्रमुख, धरान उपमहानगरपालिका	९८४२०५२५६०
३.	मातृका भट्टराई	सदस्य	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, धरान उपमहानगरपालिका	९८५२०७३१११
४.	सिर्जना नेपाल	सदस्य	सामाजिक विकास समिति संयोजक	९८४२१२८३३३
५.	अनुप देवान	सदस्य	पूर्वाधार विकास समिति संयोजक	९८४२०३८२९३
६.	बिनिता बज्राचार्य	सदस्य	आर्थिक विकास समिति संयोजक	९८६०३५७३००
७.	लोकेन्द्र कुमार फागू	सदस्य	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति संयोजक	९८४२१६७३७४
८.	मुरारी भट्टराई	सदस्य	संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति संयोजक	९८४२०५३४५३
९.	लोकमान श्रेष्ठ	सदस्य	प्रमुख, इलाका प्रशासन कार्यालय	९८५२०७३२२२
१०.	प्रज्ञादेवी निरौला	सदस्य	सामाजिक विकास महाशाखा प्रमुख	९८४१३८१३११
११.	सुरज श्रेष्ठ	सदस्य	पूर्वाधार विकास महाशाखा प्रमुख	९८५२०४५५६७
१२.	रुपेश चापागाँई	सदस्य	प्रतिनिधि नेपाली सेना कृष्ण दल गण	९८४१४८४२०२
१३.	नवराज मल्ल	सदस्य	प्रमुख, इलाका प्रहरी कार्यालय, धरान	९८५२०९०७५५

१४.	सुरज रिजाल	सदस्य	प्रमुख, ससस्त्र प्रहरी बल, धरान	९८५१०१३६१४
१५.	विष्णुप्रसाद कोइराला	सदस्य	नगर प्रहरी प्रमुख	९८५२०६५७४४
१६.	श्याम पोखरेल	सदस्य	नेपाली काङ्ग्रेस धरान नगर सभापति	९८५२०५३९७१
१७.	हर्कजंग एभेड	सदस्य	नेकपा एमाले धरान नगर अध्यक्ष	९८५२०३९४८०
१८.	मनोज भट्टराई	सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र धरान नगर अध्यक्ष	९८४२०२५२८३
१९.	राजेशमान श्रेष्ठ	सदस्य	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी धरान नगर अध्यक्ष	९८६२१६६९८०
२०.	दोर्जे शेर्पा	सदस्य	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी धरान नगर अध्यक्ष	९७६५५८९०१६
२१.	ताजुब लिम्बू	सदस्य	जनता समाजवादी पार्टी, धरान नगर अध्यक्ष	९८४२०३९१३०
२२.	उमेश थापा	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, धरान	९८४२०३९८८८
२३.	विजय श्रेष्ठ	सदस्य	सुनसरी उद्योग वाणिज्य संघ अध्यक्ष	९८५२०५६६९४
२४.	इन्द्रमाया विश्वकर्मा	सदस्य	गेर सरकारी सस्था महासंघका स्थानीय प्रतिनिधि	९८०७०६०३३३
२५.	जनक ऋषि राई	सदस्य	नेपाल पत्रकार महासंघको स्थानीय प्रतिनिधि	९८४०४६६०३६
२६.	भेषराज घिमिरे	सचिव	विपदव्यवस्थापन हेर्ने गरि तोकिएको महाशाखा प्रमुख	९८४२०५१६९२

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका

अनुसूची ३ विषयगत समितिहरूको विवरण

क्रसं	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	क्रसं	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
सामाजिक विकास समिति				आर्थिक विकास समिति			
१	सृजना नेपाल	संयोजक	९८४२१२८३३३	१	वितिता बज्राचार्य	संयोजक	९८६०३५७३००
२	मनप्रसाद लिम्बु	सदस्य	९८४२१६६७५९	२	नेत्रप्रसाद काफ्ले	सदस्य	९८४२१७३१४०
३	यज्ञमणि आचार्य	सदस्य	९८४२०५४१५७	३	विद्या शाक्य	सदस्य	९८४२०५२७२०
४	धन बहादुर राई	सदस्य	९८४२०२५२०२	४	विवेक राई	सदस्य	९८६०३५२२००
५	प्रज्ञादेवी निरौला	स सचिव	९८४१३८१३११	५	भक्तिराज शर्मा	स सचिव	९८०४३२१६७६
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति				पूर्वाधार विकास समिति			
१	लोकेन्द्र फागो	संयोजक	९८४२१६७३७४	१	अनुप देवान	संयोजक	९८४२०३८२९३
२	दिनेश विश्वकर्मा	सदस्य	९८४२३५३११८	२	टंक राई	सदस्य	९८१९३६३६९१
३	धन बहादुर राई	सदस्य	९८५२०६२६३७	३	धन बहादुर राई	सदस्य	९८४२०२५२०२
४	पदम बहादुर लिम्बु	सदस्य	९८४२२४८८६४	४	मुरारी भट्टराई	सदस्य	९८४२०५३४५३
५	भेषराज घिमिरे	स सचिव	९८४२०५१६९२	५	ई सुरज श्रेष्ठ	स सचिव	९८५२०४५५६७
संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति							
१	मुरारी भट्टराई	संयोजक	९८४२०५३४५३	२	रमेश राई	सदस्य	९८५२०४७७४४
३	धन बहादुर राई	सदस्य		४	रविन गुरुङ	सदस्य	९८१६३०२८०३
५	शम्भु प्रसाद पाण्डे	स सचिव					

स्रोत: धरान उपमहानगरपालिका

अनुसूची ४ उपमहानगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामाजिक संस्था र समूहहरूको विवरण

तालिका नम्बर वडामा रहेका सामाजिक संस्था र समूहहरूको विवरण

सि नं	संघ संस्थाहरूको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	
१	धुलिखेल समाज	सिंहदेवी टोल	सुनिल श्रेष्ठ	९८०२७९५७०१	
	शिखर युवा क्लब	शिखर टोल	युनेश राना मगर	९८४२०५२१०९	
	जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र	छाता चोक	भवानी गिरी	९८२९३४७१४४	
	वडा बाल सञ्जाल	वडा नं १	आलोक झा	९८६२३६२०८४	
	राधे परिवार जागरण समूह	सिंहवाहिनी टोल	पुष्पा रिजाल	९८४२१६९१३५	
	उद्योग बाणिज्य संघ धरान	सिंहदेवी टोल	विजय श्रेष्ठ	९८५२०५६६९४	
२	सिंहदेवी क्लब	सिंहदेवी	सन्ध्या श्रेष्ठ	९८११०३३५८९	
	गीता मन्दिर	गीता मार्ग			
३	चौविसे समाज	जाल्पा रोड	कालुराम लिम्बू	९८४२१४३०७०	
	धरान जेसिज	जेसिज लाइन	दिपेन्द्र कसजु	९८४२१६५१३४	
	झिँगु समाज	शंखधर मार्ग	सुरेन्द्र स्थापित	९८५२०४५२९०	
	नेवार एकता समाज	जाल्पा रोड	गंगा प्रसाद श्रेष्ठ	९८४२०३८६१८	
	युवा साथी क्लब	गोधारा	किरण ताम्राकार	९८०४३४८३५२	
	लक्ष्मी नारायण महिला समाज	जाल्पा रोड	सरस्वती कर्माचार्य	९८४२०८१०४३	
	पतञ्जली योग शिबिर	जाल्पा रोड	लिला शंकर	०२५५२३३७९	
	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	बाबाधाम मार्ग	पार्वती ताम्राकार	९८४२१३७४११	
	सरस्वती बाल आश्रम	बाबाधाम मार्ग	मनिष खड्गी	९८५२०४५४५६	
	धरान मस्जिद	केलाश पथ	हेदर खान	९८४२०३७९४३	
	४	खानेपानी तथा सरसफाइ उ स	देवीथान	दिपक लिम्बु	९८४२१५६३१४
		जुनेली सामुदायिक भवन	भोलेनी	रामप्रसाद मगर	९८४८६५५००७
शिखरवास सामुदायिक भवन		शिखरवास	सोम बहादुर राई	९८४२१६६०१४	
रुद्राक्ष आमा समूह		दानावारी	विष्णु राई	९८१०४९६१५६	
खैरेनीटार खानेपानी कार्यालय		खैरेनीटार	दिपेन्द्र राई	९८०७०१३०९२	
मनुवाटार सामुदायिक भवन		मनुवाटार	उषा राई	९८२५३७५५३२	
पत्रडवारी सामुदायिक वन		पत्रडवारी	दुर्गादास राई	९८०१४३२०४४	
निशान सारङ्गा सामुदायिक वन		शिखरवास	राजेन्द्र राई	९८६०३२१८४६	
वरगौरी सामुदायिक वन		तेलनपुर	श्यामलाल मगर	९८४२२०७७९६	
ढाँडे तेलनपुर खानेपानी उ स		तेलनपुर	श्यामलाल मगर	९८४२२०७७९६	
मुर्मे सामुदायिक वन		देवीथान	मदन कटुवाल	९८६०६०४९९३	
५		फूलवारी एकता समाज	तल्लो देउराली	कविचन्द्र याख्खा	
		खोटाडे समाज	माडफाड चोक	लिला राई	
	कुलड समाज	कुलड चोक			
	शान्ति क्लब	वरगाछी	मिलन राई		
	दशधारे समाज	दशधारे चोक	धन बहादुर राई		
	न्यू विश्वकर्मा समाज	देवीगाउँ	गोविन्द वि क		
	देवान समाज	दशधारे			

	लावती समाज	शनिवोटे	लाइन बहादुर लावती	
	मुना क्लव	आदर्श चोक	वीर बहादुर राई	
७	मजदुर युनियन	गोविन्द रोड	डिक बहादुर मगर	९८०४०२७३६४
	सिद्धि नेवा परिषद	हाम्रो टोल	राज विमल श्रेष्ठ	९८४२०२५२४६
	परिवार नियोजन कार्यालय	बुद्धमार्ग	राजु श्रेष्ठ	९८०७३०८१४३
८	नेपाल तामाङ घेदुङ संघ	सभागृह मार्ग	याम गोले	९८६११८५२६
	भुजेल सेवा समाज	वमजन टोल		
	राइजिड युवा क्लव	सभागृह	धन बहादुर राई	९८१२३४१३३१
	यलम्बर सामुदायिक वन समूह	सिद्धार्थ मार्ग	कृपा राई	९८४२०५५२०१
	हिमालय सामुदायिक वन	सहिद रत्न	परशुराम वाइवा	९८१५३६९२८१
	लाङ्गाली सामुदायिक वन		झमक बहादुर मगर	९८१४३४२९८७
	झिँगु समाज	गंगालक्ष्मी चोक	लोक बहादुर श्रेष्ठ	९८०४०८५६०७
९	पूर्वेली यातायात व्यवसाय सेवा कम्पनी	दिपपथ	कृष्ण बहादुर कार्की	९८४२०६०३३६
	नेपाल कुष्ठरोग निवारण संस्था	देवकोटा पथ	मुकुल कायस्थ	९८५२०४७१३३
	रोटरी क्लव	गौतम पथ	राजन्द्र गुरुङ	९८५२०४९६६७
	कृति टेलीभिजन	गौमत पथ	सोकिन पालिखे	
१०	स्वर्णम क्लव	पुतली लाइन	विवेक राई	९८०४०२६५५२
	विजयपुर एफ एम	देवीस्थान लाईन		
	किराँत याख्खा भवन	देवीस्थान लाईन		
११	मकालु कला केन्द्र	मकालु क	रोजी विश्वकर्मा	
	सगरमाथा युवा क्लव	सगरमाथा	पुजन गुरुङ	
	विष्णु युवा क्लव	विष्णु चोक		
	मंगलवारे युवा क्लव	मंगलवारे चोक		
	यलम्बर युवा क्लव	यलम्बर चोक		
	सुब्बा समाज	प्रेमपथ		
	आहाले सेवा समाज	मंगलवारे	देउमान राई	
	सेर्पा संघ	वरपिपल चोक		
	सुनार सेवा समाज	वरपिपल चोक	गोपाल सुनार	
	विश्वकर्मा सेवा समाज		कुमार विश्वकर्मा	
	याख्खा चुमा सेवा समाज			
	लिम्बु संस्कृति समाज		संजुहाड लिम्बु	
	दलित विका समिति		संगिता लोहनी	
१२	छिमेकी युवा समूह	चतरा लाइन	राजेन्द्र राई	९८४२०५५३६३
	नारी शिल्पकला	चतरा लाइन	कल्पना थापा मगर	९८४२१६५६२४
	धरान फुटबल क्लव	चतरा लाइन	किशोर राई	९८४२०४१२७९
१३	जनता पुस्तकालय	फुसे चोक		
	जनजागृति समाज	जनजागृति टोल		
	प्रदेश वन निर्देशनालय	जनजागृति टोल		

	भारतीय भू पू सैनिक संघ	कोलेनी		
	किरात राई बालुन्छा समाज	गौरा मार्ग		
	नवयुवक संस्था	फुस्रे		
	अमर सेवा समाज	अमरहाट		
	नेपा पत्रकार महासंघ	अमरहाट		
	भू पू प्रहरी संघ	अमरहाट		
	धरान १३ स्पोर्टिङ क्लब	बडा कार्यालय		
	शिवधारा खानेपानी कार्यालय	शिवधारा		
	किरात राई यायोख्खा संघ	राईटोल		
	आमा समूहहरू	३ वटा		
१४	विजयपुर महिला समिति	नयाँ टोल	सुशमा कट्टेल	
	पञ्चकन्या महिला समूह	पञ्चकन्या	देवीमार्याँ पौडेल	
	दन्तकाली महिला सशक्तिकरण समूह	बुढासुब्बा	चन्द्रकला पाण्डे	
	आदर्श समाज	डाँडागाउँ	सागरमणि सुवेदी	
	लालीगुराँस महिला समूह	डाँडागाउँ	गंगा पोख्रेल	
	गोपिनी भजन समूह	दन्तकाली	अरुणा पौडेल	
	टोल विकास संस्थाहरू १२			
१६	जनपथ जागरण	पुण्य मार्ग	मुकेश घिमिरे	९८०३४४२२४७
	फोकस युवा क्लब	काकी पथ	दिलिप भुजेल	९८४२०२१२२६
	प्रगति युवा समाज	पुलचोक	संजय राई	९८०७३७७६२२
१७	गोधुली क्लब	बीच घोपा	सतिस के सी	९८०८१४७५१४
	उदय क्लब	माथिल्लो उदयटोल	लक्ष्मण राई	९८१८०६१३१७
	नमस्ते क्लब	नमस्ते चोक	कमला बुढाथोकी	९८१९०९३८२२
	नमूना क्लब	एन्फा चोक	सन्दिप खड्का	९८२९३६५०७४
१८	चेली समूह	न्युरोड लाइन	पूर्णमाया राई	
	नारी एकता	देवीथान लाइन	निर्मला राई	९८१३५२०२५१
	देवीथान संरक्षण तथा व्यवस्थापन समिति	देवीथान लाइन	रेवतीरमण राई	९८५२०६२३७७
	किरात यायोख्खा संघ	देवीथान	दिवन राई	
	विमल पुस्तकालय	बुद्धचोक	पूर्ण बहादुर गुरुङ	
	BPKIHS	क्याम्प		
	आर्मी तालिम केन्द्र	रत्न चोक		
१९	हरियाली सामुदायिक वन	चौकीवारी	झुमादेवी गुरुङ	०२५५३५९७४
	किरात राई यायोख्खा	चौकीवारी	मेघनाथ राई	
	किरात याक्थुङ चुम्लुङ	जिमी	कुमार लिवाङ	
	चौकीवारी जिम हल	चौकीवारी	झुमादेवी गुरुङ	०२५५३५९७४
	फुटबल क्लब	चौकीवारी	सन्तोष राई	
	चौकीवारी महिला समूह	चौकीवारी	झुमादेवी गुरुङ	०२५५३५९७४
२०	महिला सिप विकास संस्था			
	भालढुङ्गा सामुदायिक वन	भालढुङ्गा		

	खैरेखोला खानेपानी आयोजना	भालढुङ्गा		
	माछामारा खानेपानी आयोजना	माछामारा		
	भ्याङखोला खानेपानी आयोजना	माछामारा		
	चण्डिका सामुदायिक वन			
	चण्डेश्वरी युवा क्लव			
	नवप्रतिभा युवा क्लव			

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०८०

अनुसूची ५ : पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोहरूको विवरण

तालिका नम्बर पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोहरूको विवरण

वडा नं	टोल	पेट्रोल पम्प वा ग्याँस डिपोको नाम	स्थान	प्रभावित हुने धरधुरी	सुरक्षाका उपाय के गरेको छु
१	ग्याँस डिपो	प्रिमा र रिजाल ग्याँस	ओमशान्तिमा २	४०	सुरक्षाका कुनै पनि उपायहरू गरेको छैन । कुनै पनि प्रकारको आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम पनि सञ्चालन भएको छैन । अग्नी नियन्त्रक राख्ने अभ्यास छैन । ग्याँस डिपो र डिलरहरूको समन्वय बैठकहरू भएका छैनन् । स्थानीय सरकार तथा अन्य सरकारी निकायहरूबाट अनुगमन हुने र पृष्ठपोषण दिने काम भएको छैन । नागरिकहरूलाई ग्याँस सिलिण्डरको म्याद गुज्रने मिति हेर्न सिकाइएको छैन । ग्याँसमा आगलागी भएमा निभाउने तरिका स्वयं ग्याँस विक्रेतालाई पनि छैन ।
		रिजाल र कामाख्य	सिँहदेवीमा २	५०	
२		कामाख्या ग्याँस डिपो	भागवत मार्ग	४०	
३		दिपक राईको ग्याँस डिपो	शान्तिपथ	४०	
५		कन्काइ ग्याँस डिलर	त्रिवेणीटोल	५००	
		कामाख्या ग्याँस डिलर	नमस्ते चोक	४००	
६		वायो ग्याँस प्लाण्ट	पानवारी	२०	
		नेत्र भण्डारी	सरस्वती चोक	१००	
		नरेन्द्र वास्तोला	स्कूलडाँडा	३००	
७		रिजाल ग्याँस डिलर	शान्तिपथ	२५०	
८		वायो ग्याँस वितरण केन्द्र	भोटेपुल	५०	
९		सुविधा ग्याँस डिपो	कलेज रोड	५०	
१०		कोशी ग्याँस	विशाल पथ	५०	
		सुविधा ग्याँस	पुतली लाइन	५०	
		प्रिमा ग्याँस	पुतली लाइन	५०	
११		कोशी ग्याँस	मंगलवारे	२५०	
		साना ग्याँस पसलहरू	मंगलवारे	१००	
१२		कोशी ग्याँस	चतरा लाइन	४००	
१५		कामाक्ष ग्याँस डिपो	श्याम चोक	२००	
		कोशी ग्याँस	देवकोटा चोक	३००	
१६		कोशी ग्याँस डिपो	गणेशमान चोक	२०	
		रिजाल ग्याँस डिपो	लोकनाथ चोक	२०	
१७		विकास किराना	रेल्वे चोक	५००	
१९		ग्याँस डिपो	माडिहम	१५	
२०		ओमकुमार राई	माछामारा	१४	
	जम्मा	२५ वटा		३८०९	
	पेट्रोल पम्प	राजेश पेट्रोल पम्प	बुद्ध मार्ग	५५०	सबै पेट्रोल पम्पहरू व्यस्त बजार क्षेत्रमा छन् ।
		हिमालय पेट्रोल पम्प	बुद्ध मार्ग	५५०	

	अरुण पेट्रोलियम	वरगाछी	२००	सुरक्षाका अवस्था सामान्य मात्र छ । अग्नी नियन्त्रणका लागि सिलिण्डरहरु राखिएका छन् ।
	अटल पेट्रोल पम्प	वरगाछी	२००	
	हिमालयन पेट्रोल पम्प	भोटेपुल	३००	
	चक्रघटी पेट्रोल पम्प	तीनकुने	१००	
	श्याम पेट्रोल पम्प १३	शिवधारा	५०	
जम्मा	७		१९५०	

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०८०

अनुसूची ६ विद्यमान प्रमुख सर्ने र नसर्ने १० रोगहरू

क्र सं	वडामा भएका प्रमुख १० रोगहरू (सर्ने र नसर्ने)	कारण	न्यूनीकरणका लागि गरिएका प्रयासहरू
१.	क्षय रोग	अस्वस्थकर वानी, रोगीसंगको सम्पर्क	रगत जाँच, सचेतना, उपचार
२.	कुष्ठ रोग	अस्वस्थकर वानी, रोगीसंगको सम्पर्क	विरामी जाँच, सचेतना, उपचारको लागि प्रेषण
३.	स्वासप्रश्वास सम्बन्धी	हावापानी, फोहर, रोगीसंगको सम्पर्क	विरामी जाँच, सचेतना, उपचार
४.	उच्च रक्तचाप तथा मुटु	शारिरिक व्यायाम कमी	सरसफाईमा जोड, पौष्टिक आहार खाने
५.	क्यान्सर	विषादी, धुमपान, मद्यपान	विरामी जाँच, सचेतना, उपचारको लागि प्रेषण
६.	मृगौला रोग	खानपान, शारिरिक, व्यायाम	विरामी जाँच, सचेतना, उपचारको लागि प्रेषण
७.	मधुमेह	खानपान, शारिरिक, व्यायाम	विरामी जाँच, सचेतना, उपचारको लागि प्रेषण
८.	डेङ्गु र महामारी	लामखुट्टेको टोकाइ	विरामी जाँच, सचेतना, उपचार
९.	ग्याष्ट्रिक	खानपान, शारिरिक, व्यायाम	उपचार र परामर्श
१०.	आँखा सम्बन्धी समस्या	प्रविधिको उच्च प्रयोग	सरसफाईमा तथा तातो पानी लगायतको प्रयोग

स्रोत : उपमहानगरपालिका स्वास्थ्य शाखा

अनुसूची ७ जोखिममा रहेका वस्तीको अवस्था

वडा नं	ऐलानी वा सार्वजनिक जग्गामा रहेका वस्तीहरू	खोला किनारमा रहेका वस्तीको विवरण
१.	शिखरवास (६), शान्तिटोल (३०)	
२.		
३.	भृकुटीपाखा, बाबाधाम मार्ग, कृष्ण पाखिन मार्ग, हृदयेन्द्र टोल, आइतवारे	बाबाधाम मार्ग, कृष्ण पाखिन मार्ग
४.	खैरेनीटार (१००), पत्रडवारी लामेचौरी (१५), सारङ्गा (१०), देवीथान (१०)	खैरेनीटार (३०)
५.	दशघरे, देवीगाउँ, ठिङ्गावारी, झोडापाटा, लगायतका अन्य पनि धेरै स्थानहरू	सुन्दर वस्ती, समानता टोल, झरना चोक फोक्लेन टापु (५००)

६.	सुनौलो वस्ती, माछापुच्छ्रे, सेहरा किनार, शितलवस्ती, घोपालीटोल, सिमलचोक, लिम्बुचौरी पुछार (२९०)	
७.	दोभान लाइन (३०)	
८.	अरुणटोल, पुलचोक, सहीद रत्नमार्ग, गुम्बालाइन, श्रीटोल, सभागृह गैरीटोल (११)	अरुणटोल, पुलचोक, सहीद रत्नमार्ग, गुम्बालाइन, श्रीटोल, सभागृह गैरीटोल (११)
९.	चर्चलाइन (४), पुतलीलाइन (६), पूर्णपथ (७)	चर्चलाइन (४), पुतलीलाइन (६), पूर्णपथ (७), कलेजरोड (१०), गौतमपथ (९)
१०.	कलेजरोड (७), पुष्पलालटोल (२१), विशालपथ (७), वेलगाछी लाइन (१४)	कलेजरोड (७), पुष्पलालटोल (२१), विशालपथ (७), वेलगाछी लाइन (१४), देउराली चोक (२)
११.	सुनौलो (१०), गैरीगाउँ (५), नगरकोट (१००), वानडाँडा (१००), विष्णुचोक (३०), समरकोट (१५०), सुन्दरवस्ती (१५०), पृथ्वीचोक (१५०), ३४ घरे ख टोल (१००)	सुनौलो (१०), गैरीगाउँ (५), नगरकोट (१००), वानडाँडा (१००), विष्णुचोक (३०), समरकोट (१५०), सुन्दरवस्ती (१५०), पृथ्वीचोक (१५०), ३४ घरे ख टोल (१००)
१२.		
१३.		देवी मार्ग (३०), अमरवस्ती क (४५), ख (१५), र ग (७) राईटोल (६), फुसे लाइन (६), नागेश्वर मार्ग (११), उदयगौरा (३५)
१४.	पिण्डेश्वर बाबाधाम मार्ग (१५०), करमडाँडा (२५), निराजन वस्ती (५५), गढीडाँडा (३०)	झोलुङ्गपुल देखि बमधारा (७०), बमधारा मुनी (४०)
१५.	निराजनवस्ती (४५०), शिवगंगा (७००), गणतन्त्र क (६०), ख (८०) र ग (१२०), ललितटोल (१८०), वीरनारायण (२६०), खोरिया वस्ती (१७०), गर्वलाल मार्ग (९०), जनयुद्ध वस्ती (६०), सुसनरोड (३०), आधारभूत वस्ती (७०), दिपेन्द्र वस्ती (१००)	शिवगंगा (२००), गणतन्त्र क ख र ग (८०), ललितटोल (८०), वीरनारायण (१५०), खोरिया वस्ती (८०), गर्वलाल मार्ग (४५), आधारभूत वस्ती (४०)
१६.	नौलो वस्ती (४००), सिमानाटोल (६८), लोकतन्त्रटोल (१००), पुलचोक (८०), भगवतीटोल (८०), कामनाटोल (३०)	नौलो वस्ती (३००), सिमानाटोल (६८), लोकतन्त्रटोल (५०), पुलचोक (४०), भगवतीटोल (४०), कामनाटोल (२०)
१७.	माथिल्लो उदयटोल (५०), तल्लो उदयटोल (६०), नमस्तेचोक (६०), विछ्वा टोल (६०), फोकल्याण्ड टापु (६०), चारघरे (५०), सुन्दर नमुना (१००), साउने असारे (४०), शान्तिटोल (५०), शान्ति नमुना (४०), सुनगाभा (६०), स्मृतिटोल (४०), सगरमाथा टोल (४५), साकेलाटोल (६५), सुन्दर नमूना (४०)	सुन्दर नमुना (१००), फोकल्याण्ड टापु (६०), चारघरे (५०)
१८.		
१९.	सुनाम (४५), खिम्दिङ (१७), खहरे गैरी (३५), अनन्त वस्ती (२५)	सुनाम (४५), खिम्दिङ (१७), खहरे गैरी (३५), अनन्त वस्ती (२५)
२०.		देवीगाउँ (४५), कोकाहा (७), खैरेखोला (१०), भालढुङ्गा (१२), त्रिसुले (८), अँधेरी (१०), सिमसारे (६), माछामारा (१०), कार्कीछाप (१०), तामाखाम (१२), विपि पार्क (५)

स्रोत: वडास्तरीय कार्यशाला २०८०

अनुसूची ८ एम्बुलेन्स, शववाहन, दमकल र हेभी इक्वीपमेण्ट आदिको विवरण:

सि नं	संस्थाको नाम	ठेगाना	चालकको नाम	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
एम्बुलेन्स					
१.	एम्बुलेन्सको विवरण अगाडि राखिएको				
शववाहन					
२.					
दमकल					
१.	धरान उपमहानगरपालिका	०२५५२०१९९		सुनसरी जिल्ला	
२.	रामधुनी नगरपालिका		९७६५३७८२५५	सुनसरी जिल्ला	
३.	ईटहरी उपमहानगरपालिका	०२५५८०१०१		सुनसरी जिल्ला	
४.	ईनरुवा नगरपालिका	०२५५६०१०१		सुनसरी जिल्ला	
५.	दुहवी नगरपालिका	०२५५४११०१		सुनसरी जिल्ला	
६.	बिराटनगर महानगरपालिका	०२१-४२००००		मोरङ जिल्ला	
७.	बेलवारी नगरपालिका	०२१-४३४४४०	९८४६८५६३२५	मोरङ जिल्ला	
८.	सुन्दर हरैँचा नगरपालिका	०२१-५४६६६६		मोरङ जिल्ला	
९.	उर्लावारी नगरपालिका	०२१-५४००००		मोरङ जिल्ला	
१०.	लेटाङ नगरपालिका	९८५२०७४५५५	९८४८३१२३२५	मोरङ जिल्ला	
११.	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका		९८४१६६२६४७	मोरङ जिल्ला	
१२.	कानेपोखरी नगरपालिका		९८४२४१०२३२	मोरङ जिल्ला	
१३.	रंगेली नगरपालिका		९८०२७७७६०२	मोरङ जिल्ला	
१४.	दमक नगरपालिका	०२३ ५८०१०१		झापा जिल्ला	
१५.	भद्रपुर नगरपालिका	०२३ ५२०१०१		झापा जिल्ला	

अनुसूची ९ धरान उपमहानगरपालिकाका क्षेत्रमा रहेका नेपाल प्रहरीका युनिट प्रमुखहरू र उद्धार सामग्रीहरूको विवरण

सिन	दर्जा	नाम थर	सम्पर्क नं	विपद् व्यवस्थापन सामग्रीहरू	कैफियत
१.	प्र ना नि	नवराज मल्ल	९८५२०९०७५५	प्राप्त नभएको	

अनुसूची १० नेपाली सेनाको धरानका विभिन्न स्थानमा रहेका युनिटका प्रमुखहरूको विवरण:

सि.नं.	युनिटको नाम	प्रमुखको नामथर	सम्पर्क नं.	कार्यालयको नं.
१	कृष्णदल गण ईटहरी	प्र से अमित लामा	९८५६०६०५८८	९८५६०६०५८८
२	कृष्णदल गण ईटहरी	ड्युटी अफिसर	९७४६८५५५५०	
३	विपद् फोकल अफिसर	रुपेश चापागाईं	९८४१४८४२०२	

अनुसूची ११ नेपाली सेनाका विभिन्न युनिटमा रहेका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको विवरण:

सामानको नाम	परिमाण	अवस्था	नपुग संख्या
युनिटको नाम: कृष्णदल गण ईटहरी			
मानवीय क्षमता Quick Response Team	१५सेक्सन	१५ मिनेटमा परिचालन	

स्टेण्डवाई	१५गुल्म	आधा घण्टामा परिचालन	
हेलिकोप्टर (पूर्वी पृतना ईटहरीमा)		सावुद	
१ गुल्मलाई पुग्ने उद्धार सामग्रीहरू पर्याप्त छ		सावुद	

स्रोत: कृष्णदल गण ईटहरी

अनुसूची १२ धरानमा अवस्थित स.प्र.बल नेपालका युनिटहरूको सम्पर्क नम्बर विवरणहरू:

सि.नं.	कार्यालयको नाम	प्रमुखको नाम	संख्या	कार्यालयको मोबाईलनं.
१.	सशस्त्र प्रहरी बल सुरक्षा वेश धरान	सुरज रिजाल डिएसपि	४५	९८५१०९३६१४

अनुसूची १३ सशस्त्र प्रहरी बल नेपालको धरान स्थित युनिटहरूमा रहेका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको विवरण:

सामानको नाम	परिमाण	अवस्था	नपुग संख्या
युनिटको नाम: सशस्त्र प्रहरी बल सुरक्षा वेश धरान			
नाइलन डोरी	३० मिटर	सावुद	बच्चो २, हाते बच्चो २, ठूलो आरा २, रवर ट्युब ८, डोरी ५० मिटर, ट्युब २, लाइन डोरी २०० मि, क्याराबिना ५, मेटलको बाल्टिन ७, फायर बक्स १, पञ्जा १० स्ट्रेचर २, पानी बुट १०, पिक १०, सावेल १०, थ्रो ब्याग १०, फायर एक्स्टिङ्ग्वीसर २ थान
पिक	३	सावुद	
सावेल	३	सावुद	
लाइफ ज्याकेट	५	सावुद	
हेल्मेट	५	सावुद	
पानी बुट	५	सावुद	
झम्पल	१	सावुद	

स्रोत: सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल सुरक्षा वेश धरान

अनुसूची १४ नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा धरानमा रहेका सामग्रीहरूको विवरण

क्र.सं	सामग्रीको नाम	एकाई	थान	कैफियत
खोज तथा उद्धारका सामग्री				
१	बेल्ट	थान	३४	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
२	गोँते	थान	३	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
३	झम्पल	थान	५	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
४	लाइफ ज्याकेट	थान	४८	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
५	हेल्मेट	थान	८६	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
६	कोदालो	थान	२९	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
७	हथौडा	थान	५	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
८	आरा	थान	३०	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
९	कैंचि	थान	४	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
१०	छिनो	थान	२	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
११	गमबुट	थान	३४	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
१२	गाइखुडे	थान	३	विपद स्थलमा प्रयोग हुने गरी
१३	स्ट्रेचर	थान	४	घाइतेहरूको उद्धारका लागि
१४	राहत सामग्री	सेट	२३	विपद् प्रभावितलाई तत्काल वितरणका लागि
१५	एमबुलेन्स	थान	२	घाइतेहरूको ओसारपसारका लागि

१६	मोबाइल गाडि	थान	२	राहत तथा स्वास्थ्य सामग्री ओसारपसारका लागि
१७	ह्याण्ड माइक	थान	३	सूचना तथा संचारका लागि
जनशक्तिहरु				
१	प्राथमिक उपचार स्वयंसेवक	जना	२४	तालिमप्राप्त स्वयंसेवकहरु (धरानका)
२	एन डि आर डि	जना	३	खानेपानी, स्वास्थ्य र सरसफाईका
३	एन डि आर डि	जना	२	लोजिष्टिक तर्फका
४	डि डि आर टि	जना	१८	
५	रेडक्रस स्वयंसेवक	जना	७३	जिल्ला कार्यसमिति तथा उपशाखाका स्वयंसेवकहरु
स्वास्थ्य सामग्रीहरु				
१	डिगिनटी किट	सेट	५०	सुत्केरी, गर्भवति महिलाहरुका लागि प्रयोग हुने
२	किशोरी किट	सेट	५०	किशोरीहरुले प्रयोग गर्ने सामग्रीहरुको सेट
३	जेरिक्यान	थान	१०	शुद्ध पिउने पानीका लागि
४	अस्थाई शौचालय	सेट	२	विपद् स्थलमा अस्थाई शौचालयका लागि

स्रोत: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा सुनसरी

अनुसूची १५ प्रकोप स्तरीकरण

वडा नं १ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	स. दु.	व. आ.	महामारी	खडेरी	बाढी	वि. दु.	आगलागी	चट्याड	हावाहुरी
स. दु.		स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
व. आ.			व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
महामारी				महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
खडेरी					खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
बाढी						बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
वि. दु.							वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.
आगलागी								आगलागी	आगलागी
चट्याड									चट्याड
हावाहुरी									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं २ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं २ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	भूकम्प	व. आ.	खडेरी	भलवाढी	स. दु.	महामारी	वि. दु.	आगलागी	चट्याड
भूकम्प		भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प
व. आ.			व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
भलवाढी					भलवाढी	भलवाढी	भलवाढी	भलवाढी	भलवाढी
स. दु.						स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
महामारी							महामारी	महामारी	महामारी
वि. दु.								वि. दु.	वि. दु.
आगलागी									आगलागी
चट्याड									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं ३ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ३ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	भूकम्प	खडेरी	पहिरो	व. आ.	वाढी	स. दु.	आगलागी	महामारी	हावाहुरी
भूकम्प		भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प
खडेरी			खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
पहिरो				पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
व. आ.					व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
वाढी						वाढी	वाढी	वाढी	वाढी
स. दु.							स. दु.	स. दु.	स. दु.
आगलागी								आगलागी	आगलागी
महामारी									महामारी
हावाहुरी									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं ४ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ४ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	पहिरो	प्रदूषण	व. आ.	बाढी	हावाहुरी	स. दु.	खडेरी	चट्याड	आगलागी
पहिरो		पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
प्रदूषण			प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण
व. आ.				व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
बाढी					बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
हावाहुरी						हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
स. दु.							स. दु.	स. दु.	स. दु.
खडेरी								खडेरी	खडेरी
चट्याड									चट्याड
आगलागी									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं ५ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ५ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	स. दु.	महामारी	खडेरी	हावाहुरी	चट्याड	वि दु
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहिरो			पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी				आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
स. दु.					स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
खडेरी.							खडेरी	खडेरी	खडेरी
हावाहुरी								हावाहुरी	हावाहुरी
चट्याड									चट्याड
वि दु									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं ६ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ६ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	बाढी	वि दु	खडेरी	आगलागी	स. दु.	चट्याड	महामारी	व. आ.	हावाहुरी
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
वि दु			वि दु	वि दु	वि दु	वि दु	वि दु	वि दु	वि दु
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
आगलागी					आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
स. दु.						स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
चट्याड							चट्याड	चट्याड	चट्याड
महामारी								महामारी	महामारी
व. आ.									व. आ.
हावाहुरी									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं ७ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ७ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	स. दु.	बाढी	खडेरी	प्रदूषण	महामारी	पहिरो	आगलागी	वि दु	हावाहुरी
स. दु.		स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
बाढी			बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
प्रदूषण					प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
पहिरो							पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी								आगलागी	आगलागी
वि दु									व. आ.
हावाहुरी									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं ८ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ८ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	स. दु.	बाढी	खडेरी	महामारी	आगलागी	वि. दु.	हावाहुरी	व. आ.	चट्याड
स. दु.		स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
बाढी			बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
महामारी					महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
आगलागी						आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
वि. दु.							वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.
हावाहुरी								हावाहुरी	हावाहुरी
व. आ.									व. आ.
चट्याड									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं ९ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ९ प्रकोप स्तरीकरण									
प्रकोप	व. आ.	खडेरी	प्रदूषण	स. दु.	महामारी	आगलागी	हावाहुरी	चट्याड	वि. दु.
व. आ.		व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
खडेरी			खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
प्रदूषण				प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण
स. दु.					स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
आगलागी							आगलागी	आगलागी	आगलागी
हावाहुरी								हावाहुरी	हावाहुरी
चट्याड									चट्याड
वि. दु.									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									
श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०									

वडा नं १० प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १० प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	खडेरी	स. दु.	बाढी	व. आ.	महामारी	हावाहुरी	चट्याड	आगलागी	वि. दु.
खडेरी		खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
स. दु.			स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
बाढी				बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
व. आ.					व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
महामारी						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
हावाहुरी							हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
चट्याड								चट्याड	चट्याड
आगलागी									आगलागी
वि. दु.									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं ११ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ११ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	महामारी	स. दु.	पहिरो	हावाहुरी	वि. दु.	आगलागी	चट्याड	व. आ.
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
महामारी			महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
स. दु.				स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
पहिरो					पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
हावाहुरी						हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
वि. दु.							वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.
आगलागी								आगलागी	आगलागी
चट्याड									चट्याड
व. आ.									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १२ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १२ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	स. दु.	वि. दु.	महामारी	खडेरी	बाढी	व. आ.	आगलागी	हावाहुरी	चट्याड
स. दु.		स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
वि. दु.			वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.
महामारी				महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
खडेरी					खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
बाढी						बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
व. आ.							व. आ.	व. आ.	व. आ.
आगलागी								आगलागी	आगलागी
हावाहुरी									हावाहुरी
चट्याड									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १३ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १३ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	स. दु.	पहिरो	आगलागी	हावाहुरी	चट्याड	खडेरी	व. आ.	महामारी
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
स. दु.			स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
पहिरो				पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी					आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
हावाहुरी						हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
चट्याड							चट्याड	चट्याड	चट्याड
खडेरी								खडेरी	खडेरी
व. आ.									व. आ.
महामारी									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १४ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १४ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	व. आ.	खडेरी	पहिरो	हावाहुरी	महामारी	चट्याड	आगलागी	वि. दु.
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
व. आ.			व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
पहिरो					पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
हावाहुरी						हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
महामारी							महामारी	महामारी	महामारी
चट्याड								चट्याड	चट्याड
आगलागी									आगलागी
वि. दु.									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९

स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १५ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १५ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	स. दु.	खडेरी	महामारी	हावाहुरी	प्रदूषण	वि. दु.	आगलागी	चट्याड
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
स. दु.			स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
महामारी					महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
हावाहुरी						हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
प्रदूषण		()					प्रदूषण	प्रदूषण	प्रदूषण
वि. दु.								वि. दु.	वि. दु.
आगलागी									आगलागी
चट्याड									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९

स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १६ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १६ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	स. दु.	महामारी	हावाहुरी	आगलागी	पहिरो	वि. दु.	चट्याड	सा कुकुर
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
स. दु.			स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
महामारी				महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
हावाहुरी					हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
आगलागी						आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
पहिरो							पहिरो	पहिरो	पहिरो
वि. दु.								वि. दु.	वि. दु.
चट्याड									चट्याड
सा कुकुर									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १७ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १७ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	खडेरी	स. दु.	महामारी	व आ	आगलागी	वि. दु.	हावाहुरी	चट्याड
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
खडेरी			खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
स. दु.				स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
महामारी					महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
व आ						व आ	व आ	व आ	व आ
आगलागी							आगलागी	आगलागी	आगलागी
वि. दु.								वि. दु.	वि. दु.
हावाहुरी									हावाहुरी
चट्याड									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १८ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १८ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	स. दु.	महामारी	वि. दु.	चट्याड	आगलागी	हावाहुरी	बाढी	प्रदूषण	खडेरी
स. दु.		स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
महामारी			महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
वि. दु.				वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.
चट्याड					चट्याड	चट्याड	चट्याड	चट्याड	चट्याड
आगलागी						आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
हावाहुरी							हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
बाढी								बाढी	बाढी
प्रदूषण									प्रदूषण
खडेरी									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं १९ प्रकोप स्तरीकरण

धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १९ प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	स. दु.	बाढी	वि. दु.	महामारी	हावाहुरी	आगलागी	चट्याड	खडेरी	जनावर
स. दु.		स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.	स. दु.
बाढी			बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
वि. दु.				वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.	वि. दु.
महामारी					महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
हावाहुरी						हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
आगलागी							आगलागी	आगलागी	आगलागी
चट्याड								चट्याड	चट्याड
खडेरी									प्रदूषण
जनावर									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९
स. दु. - सडक दुर्घटना वि. दु. - विद्युत दुर्घटना व. आ. - वन्यजन्तु आतङ्क									

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

वडा नं २० प्रकोप स्तरीकरण

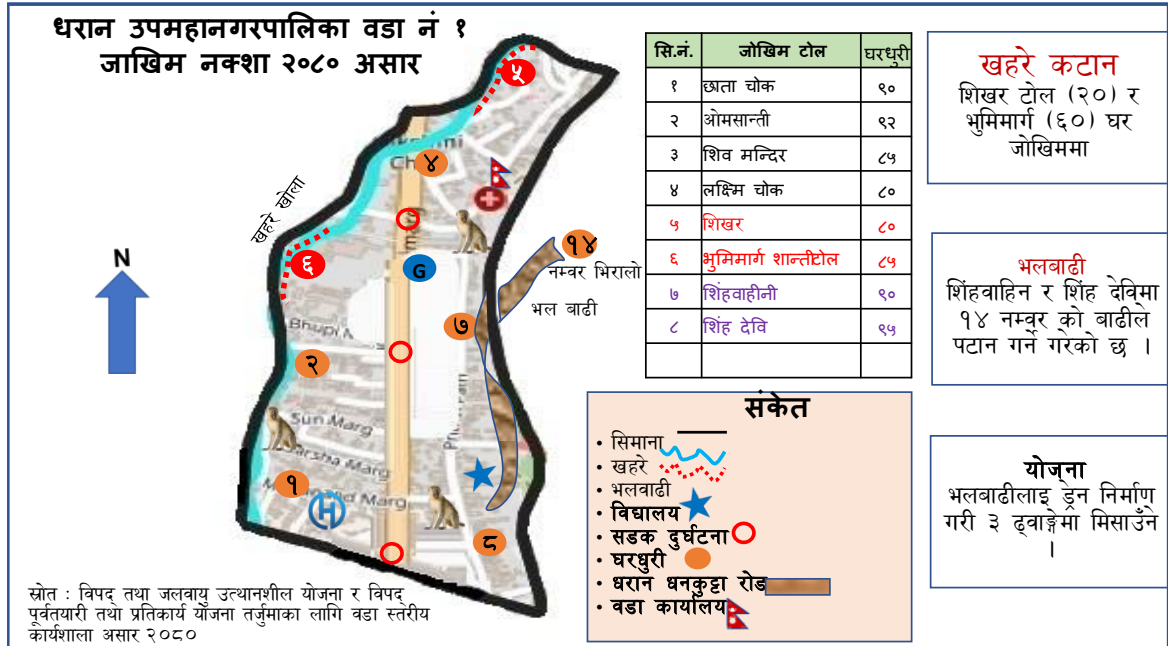
धरान उपमहानगरपालिका वडा नं २० प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	पहिरो	बाढी	व. आ.	हावाहुरी	बालीरोग	आगलागी	वि. दु.	चट्याड	स. दु.
पहिरो		पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
बाढी			बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
व. आ.				व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.	व. आ.
हावाहुरी					हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
बालीरोग						बालीरोग	बालीरोग	बालीरोग	बालीरोग
आगलागी							आगलागी	आगलागी	आगलागी
वि. दु.								वि. दु.	वि. दु.
चट्याड									चट्याड
स. दु.									
अंक भार	९	८	७	६	५	४	३	२	१
स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९

स. दु. – सडक दुर्घटना वि. दु. – विद्युत दुर्घटना व. आ. – वन्यजन्तु आतङ्क

श्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८०

अनुसूची १६ वडाहरुको प्रकोप नक्शा

**धरान उपमहानगरपालिका वडा नं २
जाखिम नक्शा २०८० असार**

छाता चोक

भानु चोक

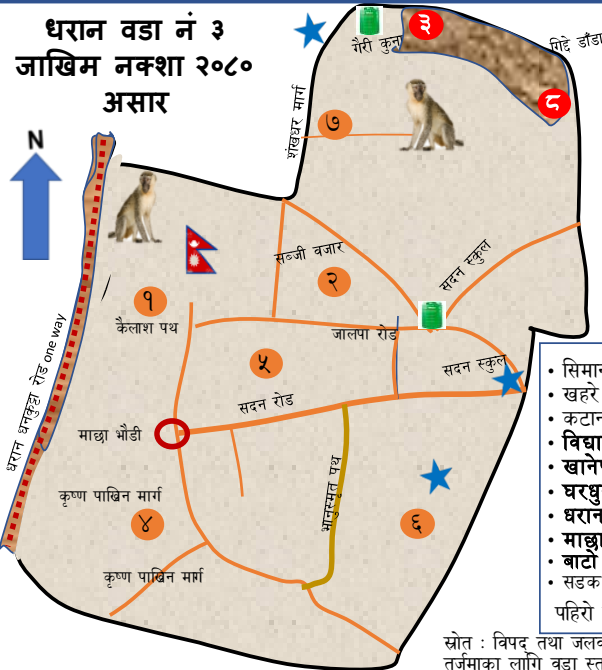
स्रोत : विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका लागि वडा स्तरीय कार्यशाला असार २०८०

सि.नं.	जोखिम टोल	जोखिम घरधुरी
१	सिंह देवि पथ	४०
२	त्रिभुवन पथ	८०
३	गीता मन्दिर पथ	२०
४	रत्न रोड	४०
५	भागवत रोड	१०
६	लिकेतन मार्ग	३०
७	देशी लाइन	५०
८	भानुचोक	४०
९	दोभान लाइन	८
१०	सब्जी मण्ड मार्ग	२०
		३३८

संकेत

- सिमाना
- खहरे
- भलवाडीको उच्च जोखिम क्षेत्र
- विद्यालय
- सडक दुर्घटना
- घरधुरी
- धरान धनकुट्टा रोड
- पहिरो

**धरान वडा नं ३
जाखिम नक्शा २०८०
असार**

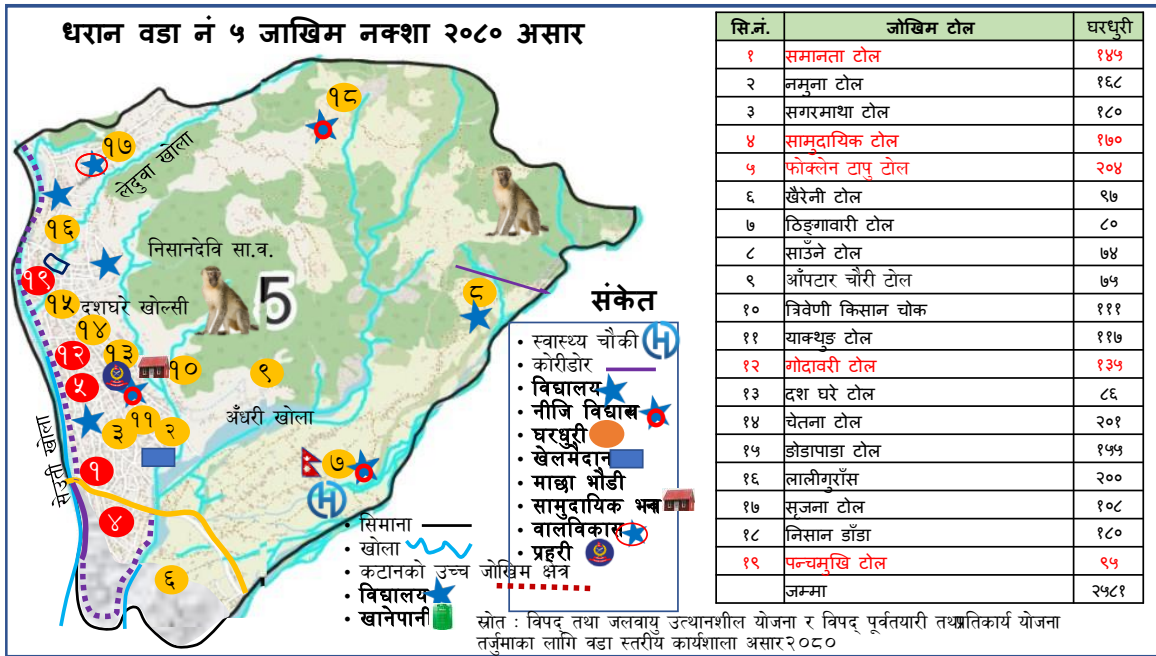
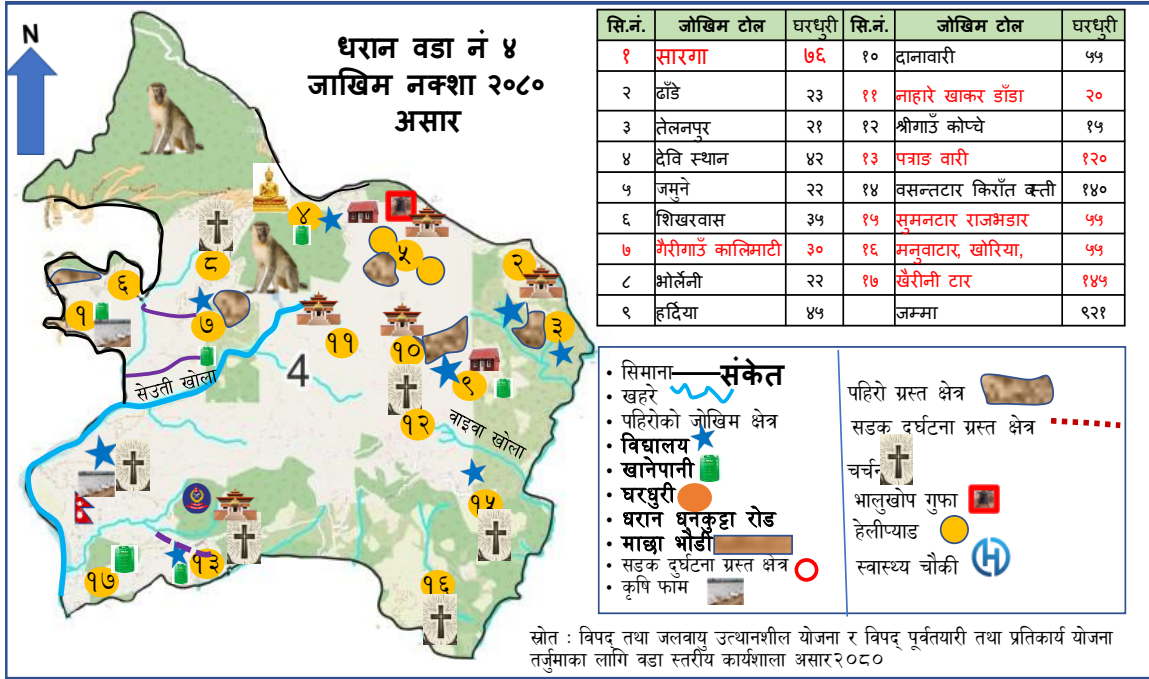
सि.नं.	जोखिम टोल	घरधुरी
१	कैलाश पथ	९२
२	चन्द्रपुर बजार, जालपा रोड, तुर्कपथ	९३
३	भुकुटी र गिद्धे डाँडा	७५
४	कृष्ण पाखिन मार्ग, सान्तीपथ	४५
५	सदन रोड, मणीसुन्दर मार्ग	९८
६	भानुस्मृती र मित्र पथ	६५
७	शंखधर मार्ग, जेसिस लाइन	६२
८	हिरन्द्र टोल, वावाधाम मार्ग आइतवारे	१३०
९	जम्मा	१३०

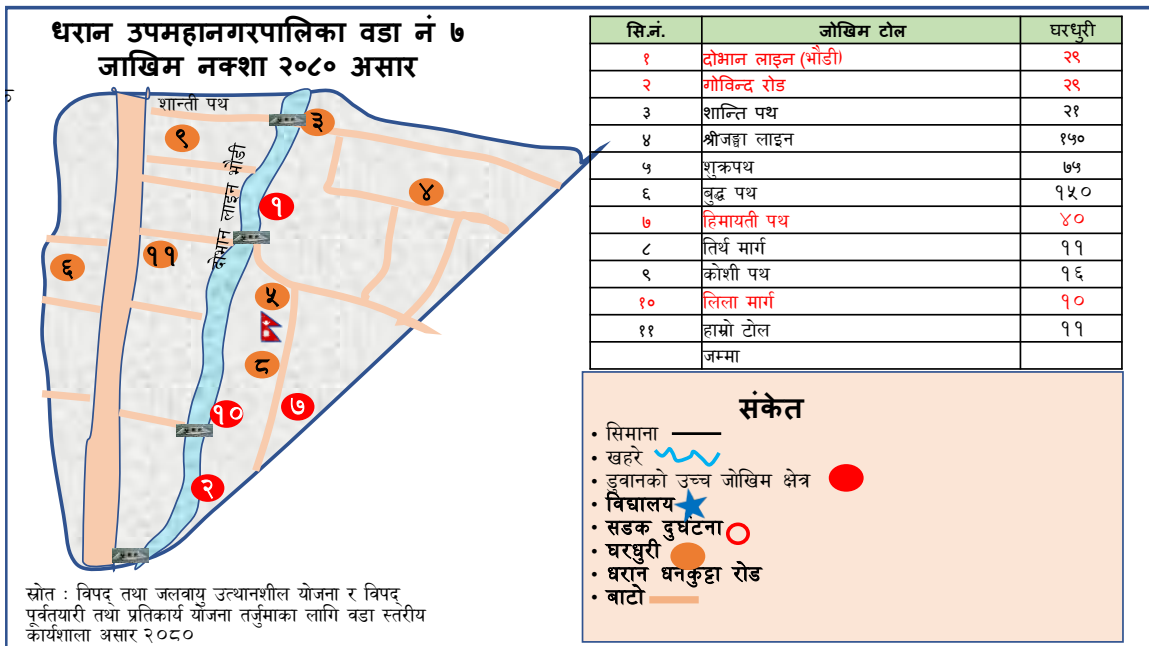
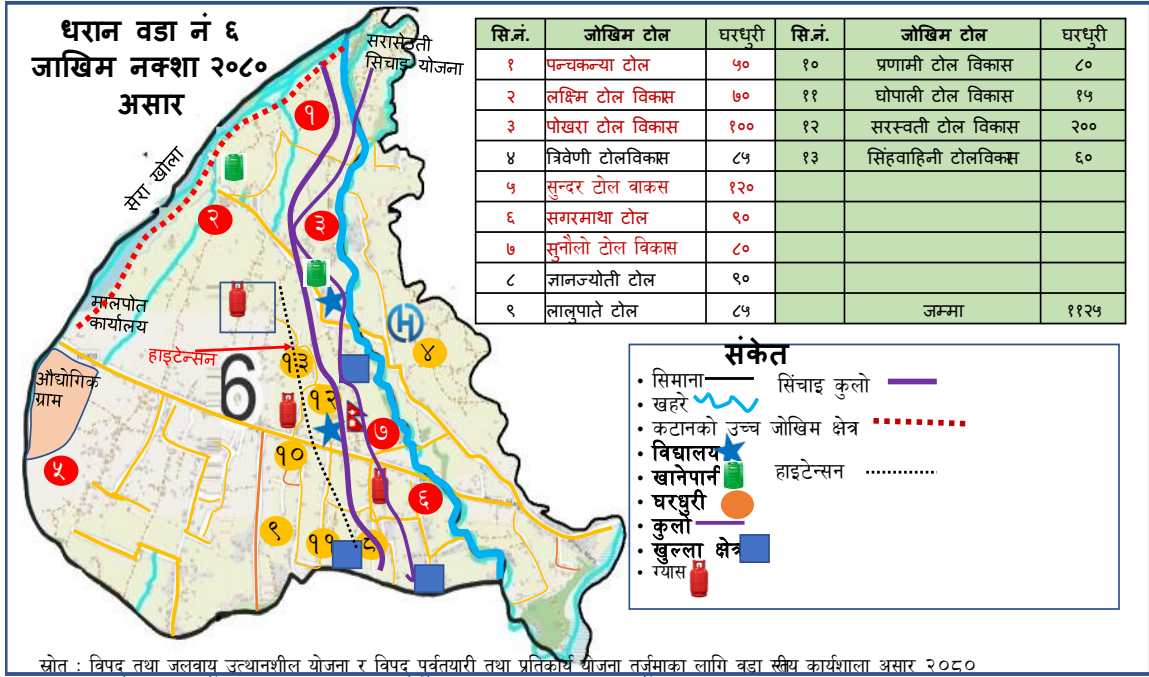
संकेत

- सिमाना
- खहरे
- कटानको उच्च जोखिम क्षेत्र
- विद्यालय
- खनिपानी
- घरधुरी
- धरान धनकुट्टा पुरानो रोड
- माछा भोडी
- बाटो
- सडक दुर्घटना ग्रस्त क्षेत्र
- पहिरो ग्रस्त क्षेत्र

भुकुटी र गिद्धे डाँडाको ७५ घर र हिरन्द्र टोलको १३० घर डाँडामा भएकोले पहिरो झर्ने सम्भावना प्रवल छ ।

स्रोत : विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका लागि वडा स्तरीय कार्यशाला असार २०८०

धरान वडा नं ८ जाखिम नक्शा २०८० असा

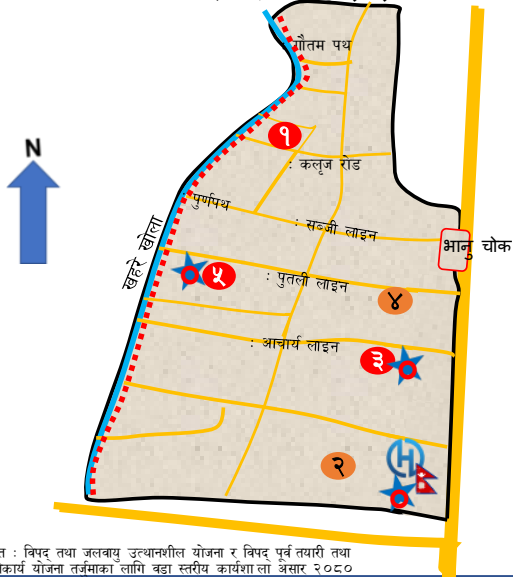

सि.नं.	जोखिम टोल	घरघुरी	सि.नं.	जोखिम टोल	घरघुरी
१	पुलचोक	१००	१०	सृजना	१६२
२	गम्वा मार्ग	२००	११	दुर्गा पथ	३००
३	सिधार्थ मार्ग	३००	१२	संयुक्त	३००
४	कविर टोल	२५०	१३	वरगाछी	२००
५	सिता टोल	२००	१४	पन्च बाटीका	३००
६	जनजागरण	३५०	१५	ताहाघोल	३००
७	समागृह	२५०			
८	अरूण टोल	२५०			
९	वमज्जन् (हाइटेन्सन)	२००			

- संकेत**
- सिमाना
 - खहरे
 - कटानको उच्च जोखिम क्षेत्र
 - विद्यालय
 - खानेपान
 - घरघुरी
 - धरान धनकुट्टा रो
 - वडा कार्यालय
 - नेपाल प्रहरी

स्रोत : विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका लागि वडा स्तरीय कार्यशाळा असार २०८०

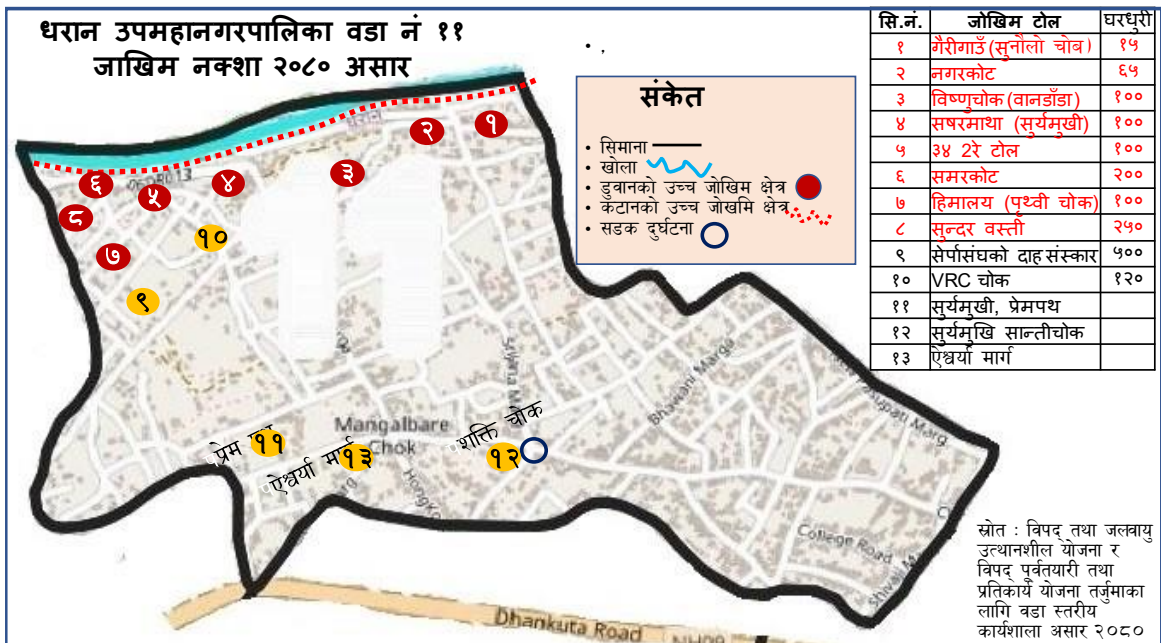
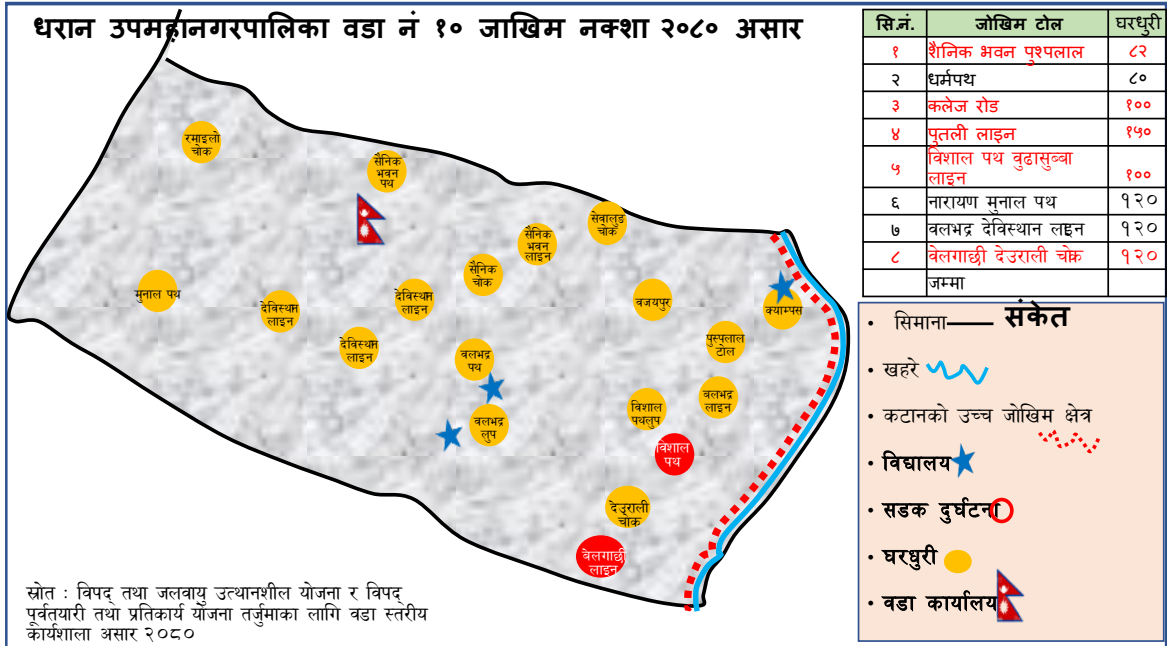
धरान उपमहानगरपालिका वडा नं ९ जाखिम नक्शा २०८० असा

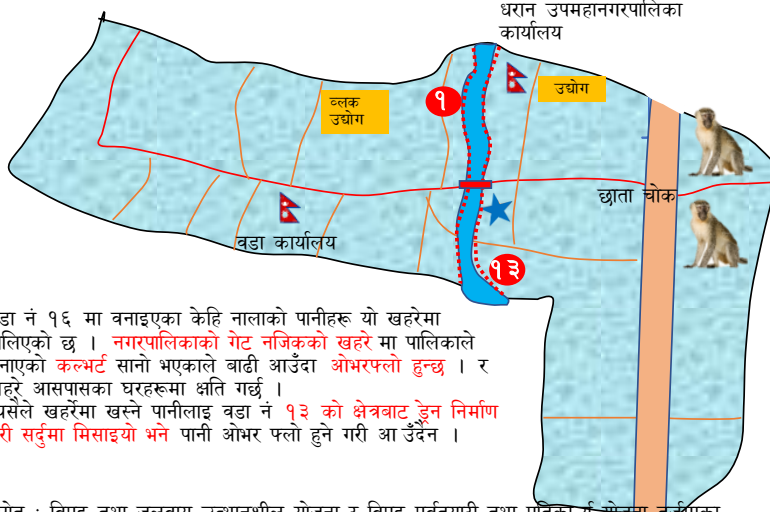
सि.नं.	जोखिम टोल	कटान जोखिम घरघुरी
१	गौतमपथ, कलेजरोड, पुर्णपथ	१२
२	रोहिणी मार्ग, दीप पथ, देवकोटा पथ, विनायक पथ	
३	वर्गचालाइन्	५
४	आचार्य लाइन	६
५	पुतली लाइन, चर्चलाइन	१९
	जम्मा	४२

- संकेत**
- बाटो
 - सिमाना
 - खहरे
 - कटानको जोखिम क्षेत्र
 - विद्यालय
 - सडक दुर्घटना
 - घरघुरी
 - निजी विद्यालय
 - स्वास्थ्य चौकी
 - वडा कार्यालय

स्रोत : विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका लागि वडा स्तरीय कार्यशाळा असार २०८०

**धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १२
जाखिम नक्शा २०८० असार**

वडा नं १६ मा बनाइएका केहि नालाको पानीहरू यो खहरेमा हालिएको छ । नगरपालिकाको गेट नजिकको खहरे मा पालिकाले बनाएको कल्भर्ट सानो भएकाले बाढी आउँदा ओभरफ्लो हुन्छ । र खहरे आसपासका घरहरूमा क्षति गर्छ । त्यसैले खहरेमा खस्ने पानीलाई वडा नं १३ को क्षेत्रबाट ड्रेन निर्माण गरी सर्दुमा मिसाइयो भने पानी ओभर फ्लो हुने गरी आउँदैन ।

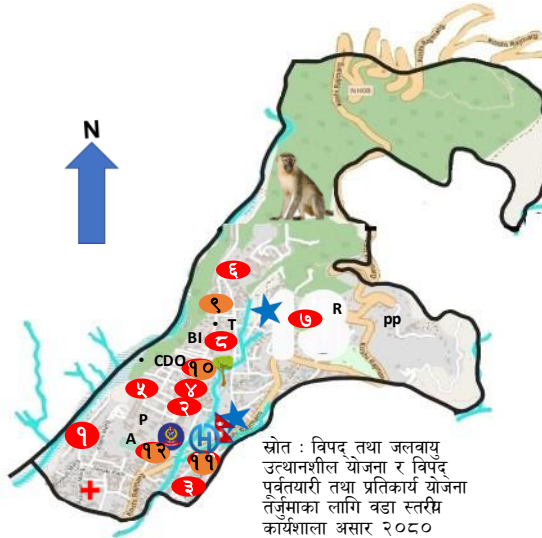
स्रोत : विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका लागि वडा स्तरीय कार्यशाला असार २०८०

सि.नं.	जोखिम टोल	घरधुरी
१	चतरा लाइन	
२	महेन्द्र पथ	
३	पार्वती टोल	
४	चन्द्र	
५	चन्द्रमा लाइन	
६	हरिप्रभु मार्ग	
७	अभिवादन मार्ग	
८	छिमेकी लाइन	
९	मयूर पथ	
१०	गोकुल मार्केट	
११	गीता मन्दिर	
१२	गौतम पथ	
१३	कलेज रोड	
१४	पुन्य मार्ग	

संकेत

- सिमाना —
- खहरे
- कटानको उच्च जोखिम क्षेत्र
- विद्यालय
- सडक दुर्घटना
- घरधुरी
- धरान धनकुटा रोड
- पटानको उच्च जोखिम क्षेत्र

**धरान उपमहानगरपालिका वडा नं १३
जाखिम नक्शा २०८० असार**

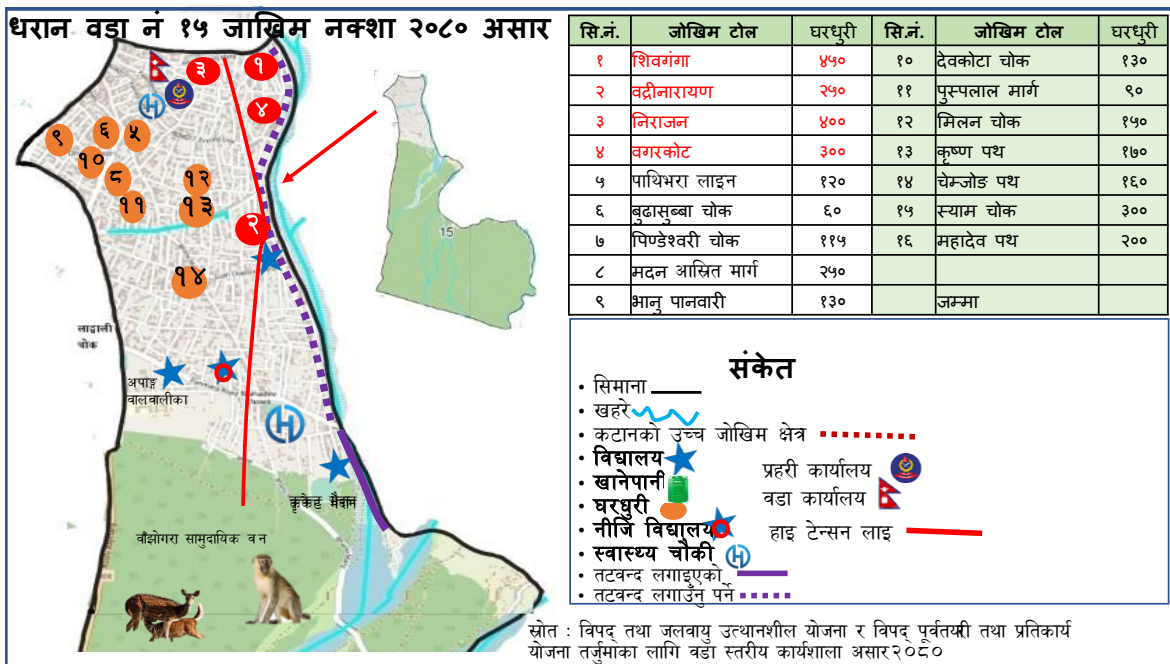
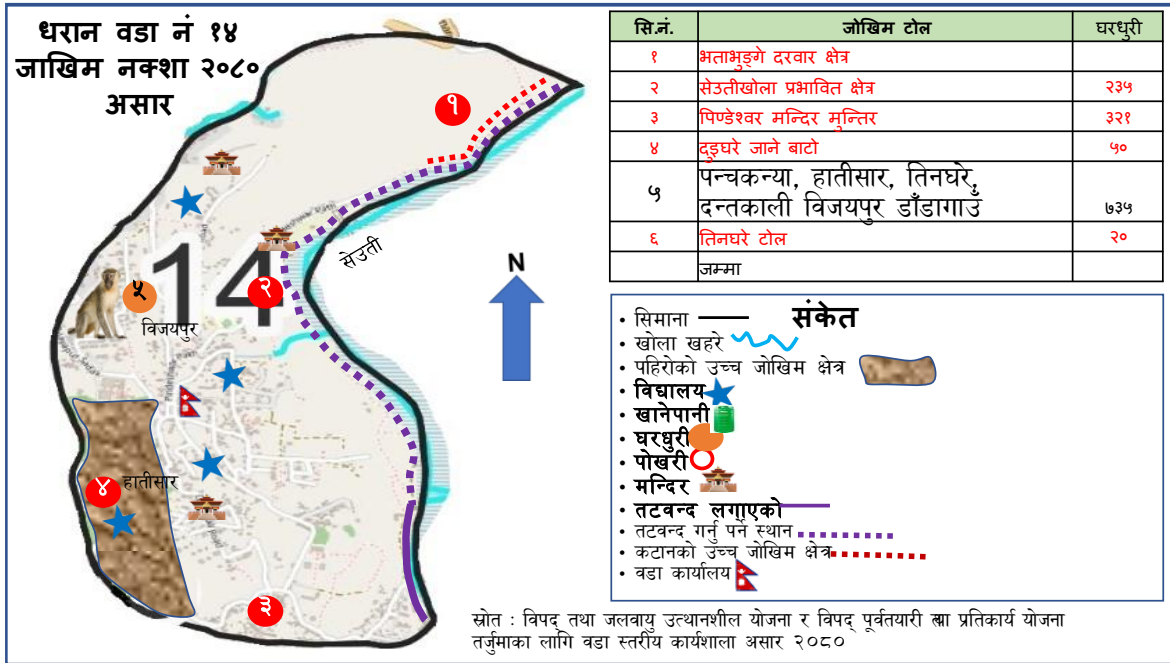

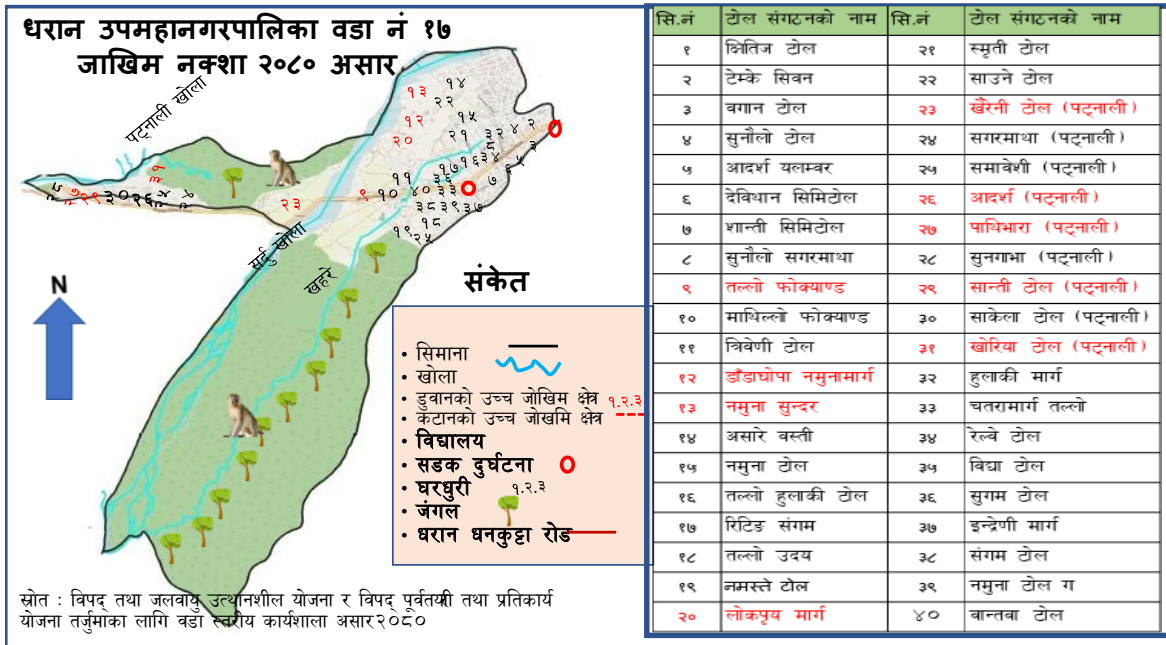
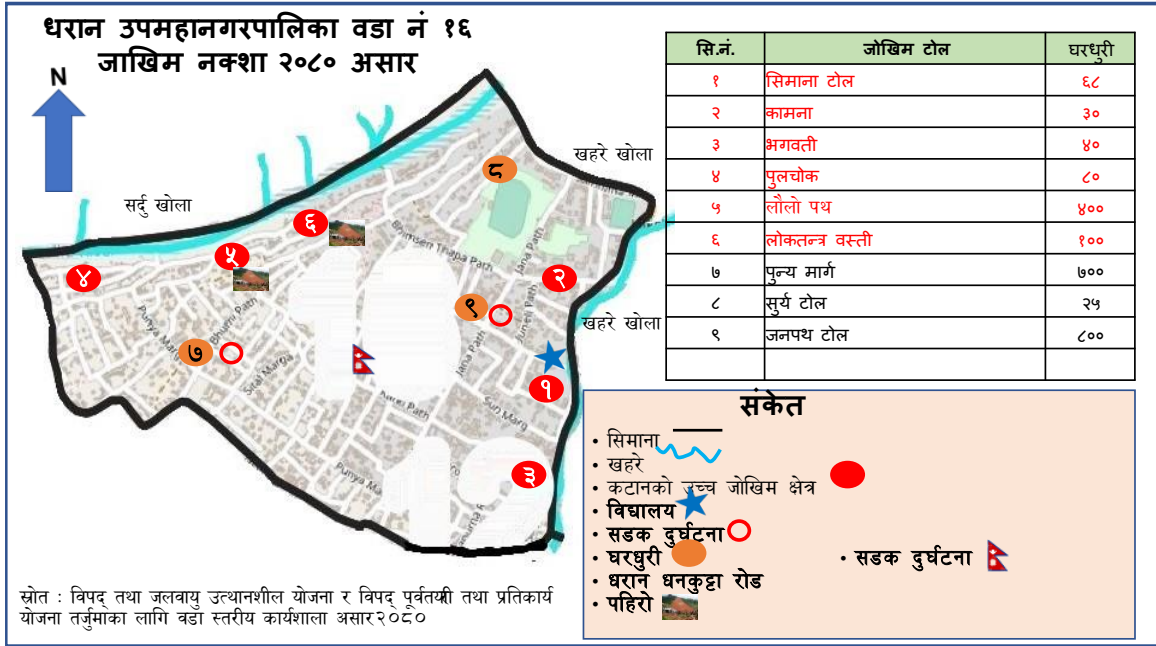
स्रोत : विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका लागि वडा स्तरीय कार्यशाला असार २०८०

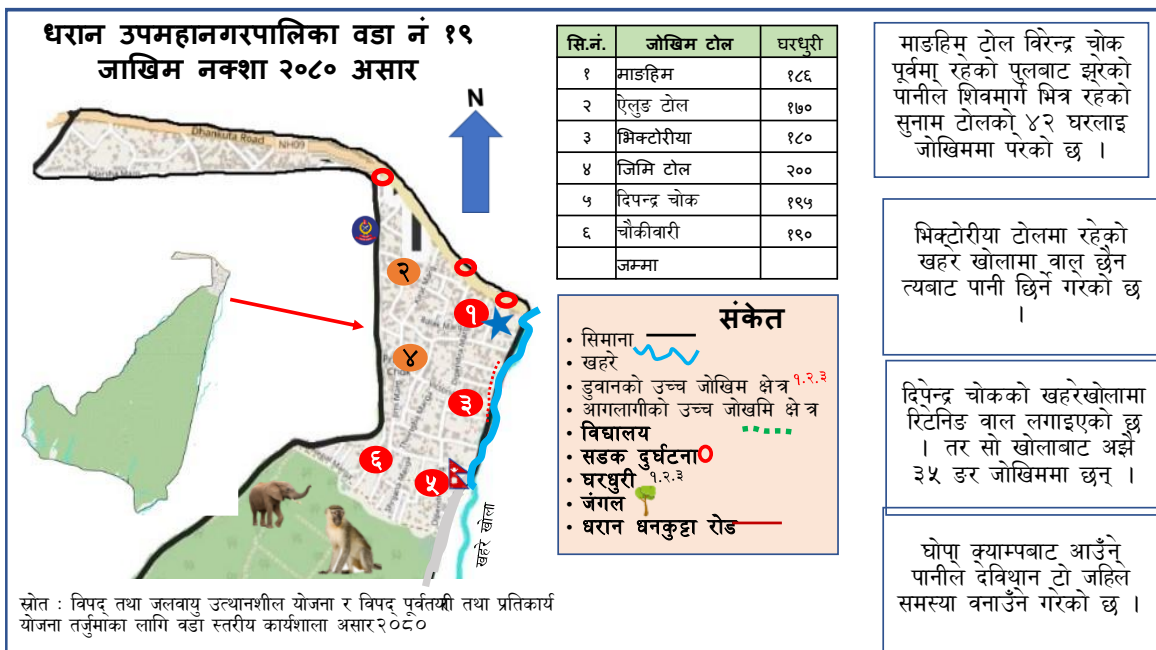
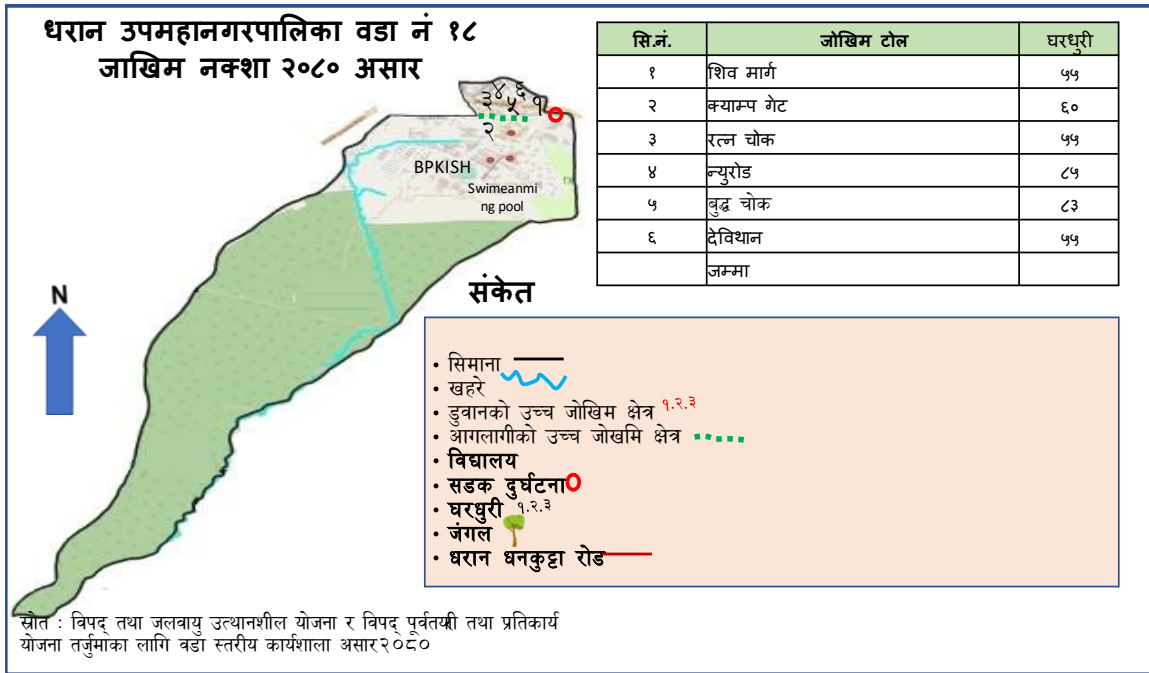
संकेत

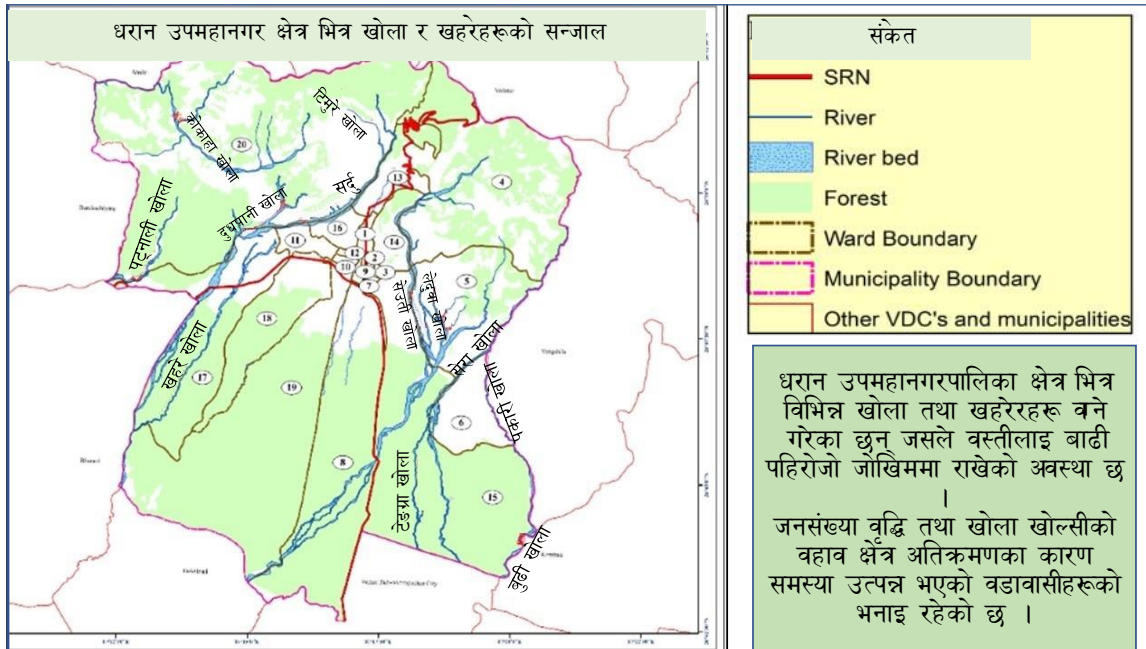
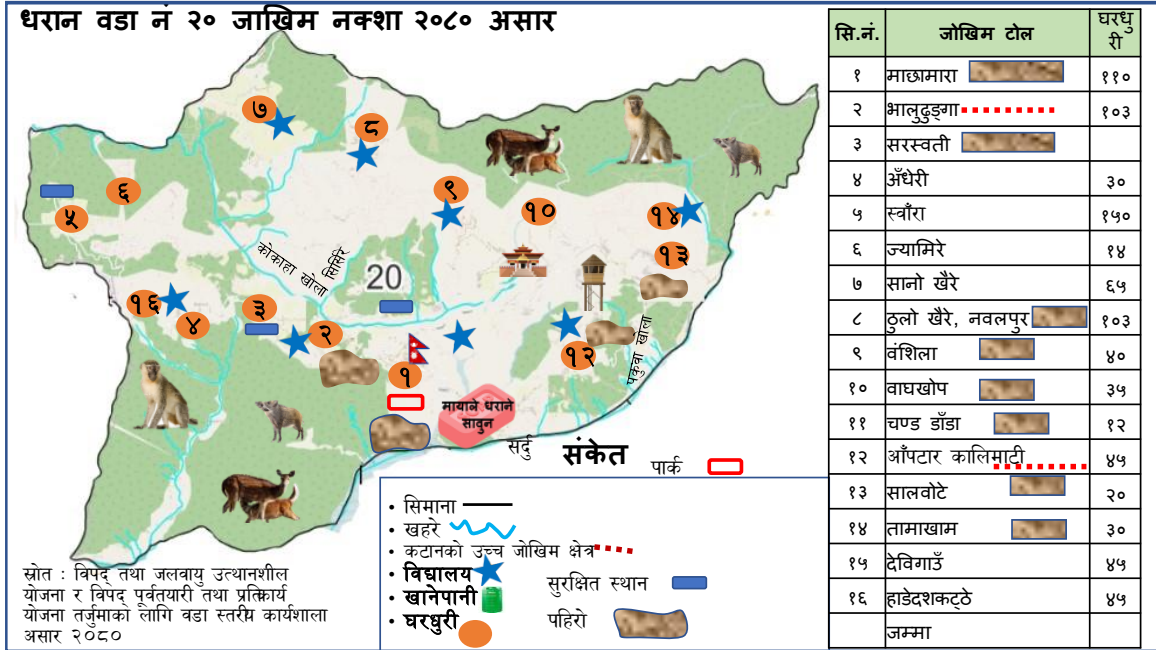
- बाटो
- सिमाना —
- खोला
- बाढी र पहिरोको जोखिम क्षेत्र
- कृषि उपज बजार A
- खानेपानी टंक T
- पेट्रोल पम्प pp
- सडक विभाग R
- भारतीय पेन्सन BI
- इलाका प्रशासन CDO
- वन निर्देशनालय
- कोशी प्रदेश इकाइ कार्यालय P
- विद्यालय

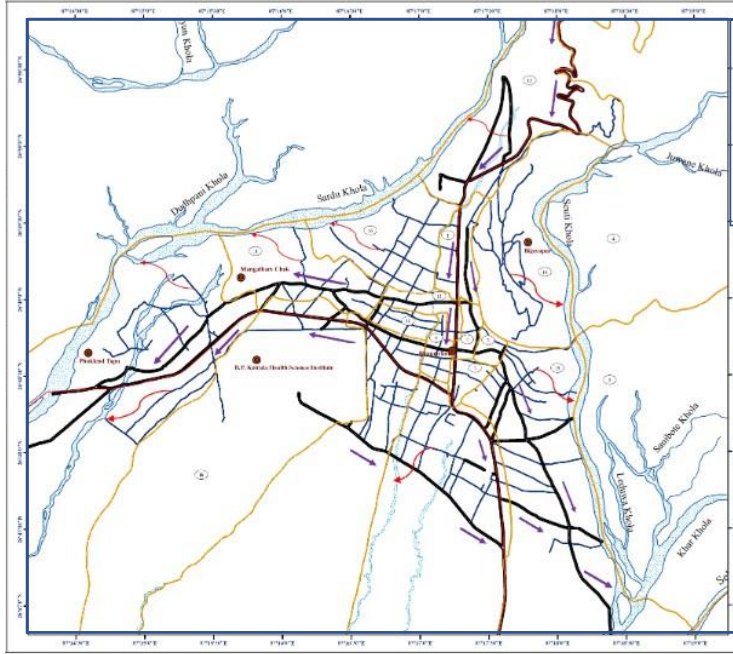
सि.नं.	जोखिम टोल	घरधुरी
१	देविमार्ग	११०
२	अमर वस्ती क	
३	अमर वस्ती ख	
४	अमर वस्ती ग	
५	राइ टोल	
६	फुसो सर्दु लाइन	
७	नागेश्वर	
८	उदय स्वस्तिका मार्ग	
९	फुस्रे	
१०	कोलेनी	
११	अमरहाट	
१२	जीरोपवाइन्ट	
	जम्मा	

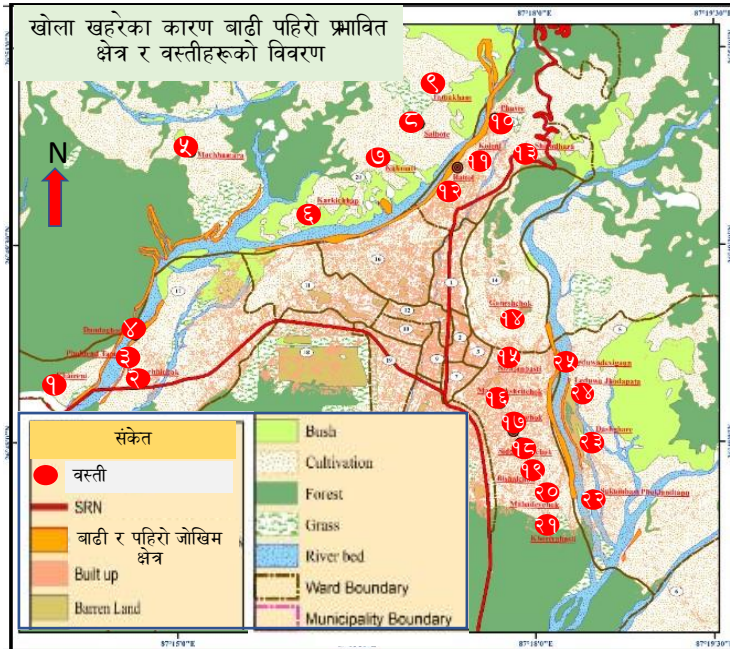

धरान उपमहानगरपालिका क्षेत्र भित्र निर्माण गरिएका र प्रस्तावित ड्रेनहरूको अवस्था ।

Legend

- Settlements
- SRN
- Existing Drain
- Proposed Drain
- ▨ River bed
- ▨ Ward Boundary
- ▨ Municipality Boundary

घरघुरी		वस्तीको नाम
१		खैरेनी
२		वरगाछि चोक
३		फोक्ल्याण्ड टापु
४	१८	सिद्धकाली चोक
५	१९	विशाल चोक
६	२०	महादेव चोक
७	२१	खोरिया वस्ती
८	२२	सुकुम्बासी फोक्लेण्डाटपु
९	२३	दशघरे
१०	२४	लेदुवा झोडापाता
११	२५	लेदुवा देविगाड
१२		राइ टोल
१३		सिराधारा
१४		गणेश चोक
१५		निराजन वस्ती
१६		मदन आसित चोक
१७		मिलन चोक

अनुसूची १७ विपद् प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम

नेपाल सरकार

विपद् प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम

फाराम भर्दा ध्यानदिनु पर्ने कुराहरु:

१. एउटा वडाको लागि एउटा लेखाजोखा फारामको प्रयोग गरिने छ ।
२. विपद् भएको ० देखि २४ घण्टा भित्र गाउँ तथा नगरपालिकाको कर्मचारी, नेपाल प्रहरी तथा स्थानीय रेडक्रस प्रतिनिधिको संलग्नतामा फाराम भरिने छ ।
३. लेखाजोखा टोलीबाट विभिन्न सुचनादाताहरूसंगको अन्तरवार्ता तथा प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन गरी फाराम भरिने छ ।
४. यदि अस्पष्ट सुचनाहरु प्राप्त भएको खण्डमा लेखाजोखा टोलीबाट उपयुक्त विचारका आधारमा फाराम भरिने छ ।
५. आवश्यक सेवाहरुको लेखाजोखा गर्न प्रभावित संख्या अनुमान गरिने छ ।
६. तल दिइएका विकल्पहरु नभएमा अन्यमा उल्लेख गरिने छ ।

१ स्थान र पहुँच सम्बन्धी सूचनाको जानकारी			
१.१ प्रदेशको नाम :		१.२ जिल्लाको नाम:	
१.४ वार्ड नम्बर		१.५ मिति:	
१.३ गाउँ/नगरपालिकाको नाम:		१.६ सूचना संकलन गर्ने व्यक्तिको विवरण :	
गते /महिना/साल:		नाम :	
पद /संस्था :		सम्पर्क नम्बर :	
टोली नेताको नाम:		१	
२		१.७ अहिले जिल्ला सदरमुकामबाट प्रभावित वडासम्म आवतजावतको अवस्था	
☐ पहिलाको जस्तै सामान्य ☐ कठिन (मुस्किल छ) ☐ धेरै कठिन		१.८ प्रभावित वडा सम्म पुग्ने साधन	
☐ पैदल ☐ गाडी ☐ अन्य(उल्लेख गर्ने)		१.९ अहिले जिल्ला सदरमुकामबाट प्रभावित क्षेत्र सम्मपुग्ने साधनको आधारमालागने समय	
☐ १ घण्टा भन्दाकम ☐ १ देखि २ घण्टा ☐ २ देखि ४ घण्टा ☐ ४ देखि ८ घण्टा ☐ १ दिनभन्दा बढि ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)		२. विपद् सम्बन्धी विवरण	
२.१ घटना घटेको मिति		२.२ घटना घटेको समय	

२.३ विपद्को प्रकार	☐ बाढी ☐ पहिरो ☐ आगलागी	☐ भूकम्प ☐ महामारी ☐ शीतलहर	☐ खडेरी ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)
२.४.१ मृतक	२.४.२ बेपत्ता	२.४.३ घाइते	२.४.४ विस्थापित
☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन	☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन	☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन	☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन
अनुमानित संख्या:	अनुमानित संख्या:	अनुमानित संख्या:	अनुमानित संख्या:
२.५ प्रभावित क्षेत्रमा संचारको अवस्था कस्तो छ ? (मोबाइल, टेलिफोन)	☐ ठिक छ ☐ अवरुद्ध	☐ आंशिक ठिक छ	
२.६ प्रभावित क्षेत्रमा विपद्को कारणले अन्य कुन कुन सेवाहरु अवरुद्ध भएका छन् ? चिन्ह लगाउनुहोस ।	☐ विद्युत ☐ विमानस्थल ☐ स्वास्थ्य सेवा ☐ पुलहरु ☐ मुख्य सडक	☐ बजार/पसल ☐ विद्यालय ☐ खानेपानीको आपूर्ति ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)	
३. प्रभावित व्यक्ति तथा सेवाहरु			
३.१ प्रभावित क्षेत्रकामुख्य सेवा तथा कार्यालयहरु संचालनको अवस्था कस्तो छ ?	जम्मा संख्या	संचालनमा छ	आंशिक क्षति तथा संचालन
३.१.१ विद्यालय			
३.१.२ प्रहरी कार्यालय			
३.१.३ स्वास्थ्य केन्द्र			
३.१.४ वडा कार्यालय			
३.१.५ अन्य सरकारी कार्यालयहरु			
३.१.६ सामुदायिक भवनहरु			
३.१.७ रेडक्रसको कार्यालय			
३.१.८ अन्य (उल्लेख गर्ने)			
३.२ विपद्का कारणले कुन समुहका मानिसहरु वढि जोखिममा रहेका छन् ?	☐ गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरु (अनुमानित संख्या) ☐ ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरु (अनुमानित संख्या) ☐ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु (अनुमानित संख्या) ☐ किशोरी तथा प्रजनन उमेरका महिलाहरु (अनुमानित संख्या) ☐ ६० वर्षभन्दा माथिका व्यक्तिहरु (अनुमानित संख्या) (संख्या उल्लेख गर्दा द्वितीय तथा तृतीयाङ्कलाई आधार मान्न सकिने छ)		
३.३ प्रभावित क्षेत्रमा माथि उल्लेख नभएका तर जोखिममा रहेका समुहहरु छन भने उल्लेख			

गर्नुहोस । जस्तै: घरवार विहिन, एकल महिला तथा पुरुषहरु	
४. खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता	
४.१ पिउने पानीको श्रोतको अवस्था कस्तो छ ? (यदि क्षति भएको छैन भने ४.३ मा जाने ।)	☐ पूर्ण क्षतिग्रस्त ☐ आंशिकक्षति ☐ क्षतिभएको छैन
४.२ पिउने पानीको बैकल्पिक श्रोतको अवस्था कस्तो छ ?	☐ छ, सुरक्षित श्रोतको रुपमा प्रयोग भएको छ ☐ छ, तर सुरक्षित छैन ☐ छ, सुरक्षित/असुरक्षित थाहा छैन तर प्रयोग भएको छ ☐ बैकल्पिक श्रोतको प्रयोग भएको छैन
४.३ फोहोर मैला व्यवस्थापनको अवस्था कस्तोछ ?	☐ व्यवस्थित छ ☐ व्यवस्थित छैन
४.४ शौचालयको व्यवस्था छ ?	☐ छ ☐ छैन
५. अस्थायी आवास र अन्य अनिवार्य गैर-खाद्य सामग्रीहरु	
५.१ के विपद्का कारण आवास सम्बन्धी कुनै समस्या भएको छ ? (यदि छैन भने ६.१ मा जानुहोस)	☐ छ ☐ छैन
५.२ तत्कालको लागि कति घरपरिवारलाई अस्थायी आवासको आवश्यकता छ ?	संख्या उल्लेख गर्ने
५.३ अहिले विस्थापितहरु कहाँ बसेका छन् ?	☐ विद्यालय ☐ अन्य सार्वजनिक भवन ☐ सडक छेउमा शिविर बनाएर ☐ जंगल छेउमा शिविर बनाएर ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)
५.४ विस्थापितहरुका लागि कति समयका लागि अस्थायी आवास आवश्यक छ ?	☐ १ हप्ता सम्म ☐ १ देखी २ हप्ता सम्म ☐ २ हप्ता देखी १ महिना सम्म ☐ १ देखी ३ महिनासम्म ☐ ३ महिनाभन्दा बढी
६. खाद्यान्न तथा बजार	
६.१ प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाले सञ्चित गरेर राखेको खाद्यान्न क्षतिको अवस्था कस्तो छ ?	☐ पूर्ण क्षति ☐ आंशिक क्षति ☐ क्षति छैन
६.२ प्रभावित क्षेत्रको बजार संचालनको अवस्था कस्तो छ?	☐ पूर्ण संचालन ☐ आंशिक संचालन ☐ संचालन छैन ☐ थाहा छैन
६.३ पशु तथा कृषिवालीको क्षतिको अवस्था कस्तो छ ?	☐ पूर्ण क्षति ☐ आंशिक क्षति ☐ क्षति छैन
६.४ कुन पशु तथा कृषिवालीको क्षति भएको छ ?	☐ पशुपालन ☐ वालीनाली ☐ माछापालन ☐ अन्य (उल्लेख गर्नुहोस)

७. स्वास्थ्य तथा पोषण		
७.१ प्रभावित क्षेत्रमा विपद् पश्चात स्वास्थ्य सम्बन्धी कुनै समस्याहरु उत्पन्न भएका छन् ? (यदि छैन भने ७.३ मा जानुहोस् ।)	☐ छैन	☐ छ ☐ थाहा
७.२ यदि छ भने कस्ता खालका समस्याहरु देखा परेका छन् ?	☐ घाइते ☐ सरुवा रोग ☐ प्रजनन स्वास्थ्य समस्या ☐ अपर्याप्त औषधि आपूर्ति ☐ अपर्याप्त स्वास्थ्य जनशक्ति ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)	
७.३ प्रभावित क्षेत्रका मानिसहरुले स्वास्थ्य सेवा पाईरहेका छन् ?	☐ छैन ☐ छ ☐ आंशिक, केहीलाई मात्र स्वास्थ्य सेवाको पहुँच भएको	
७.४ प्रभावित क्षेत्रमा अति कुपोषण भएका ५ वर्ष मुनिका बालबालिका छन् ?	☐ छैन	☐ छ छन् भने कतिजना छन् अनुमानित संख्या उल्लेख गर्नुहोस्
८. संरक्षण		
८.१ प्रभावित क्षेत्रमा बालबालिकाहरु हराइरहेका वा परिवारसंग छुटेका छन्?	☐ छैन	☐ छ
८.२ प्रभावित क्षेत्रमा कुनै लैंगिक हिंसा भएको बारेमा जानकारी छ ?	☐ छैन	☐ छ
८.३ प्रभावित क्षेत्रका मानिसहरुमा डर तथा चासोका विषयहरु के के छन् ?	☐ बर्तिको अभाव ☐ गोपनीयताको अभाव ☐ मानव बेचबिखन ☐ लैङ्गिक हिंसा बढ्नु ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)	
९. विपद् पश्चात्को मौसमको अवस्था		
९.१ मौसमको वर्तमान अवस्था कस्तो छ ?	☐ मौसम सामान्य छ ☐ हिमपात ☐ भारी वर्षा ☐ हावाहुरी ☐ अत्याधिक चिसो ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने) ☐ अत्याधिक गर्मी	
१०. उपलब्ध श्रोत साधन, समस्याको सामनागर्ने रणनीतिहरु र आवश्यक सहयोग		
मुख्य सूचनादाताको सूचना र लेखाजोखा टोलीको अवलोकनका आधारमा उक्त क्षेत्रमा देखिएका थप आवश्यक सहयोग		
क्षेत्र	अतिरिक्त सहयोगको आवश्यकता	आवश्यक सहयोग उल्लेख गर्नुहोस
१०.१ खोज तथा उद्धार	☐ छ ☐ छैन	
१०.२ आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा	☐ छ ☐ छैन	

१०.३ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता	☐	छ	☐	छैन	
१०.४ आवास तथा गैर खाद्य सामग्रीहरू	☐	छ	☐	छैन	
१०.५ संरक्षण	☐	छ	☐	छैन	
१०.६ खाद्यान्न	☐	छ	☐	छैन	
१०.७ शिक्षा	☐	छ	☐	छैन	
१०.८ संचार	☐	छ	☐	छैन	
१०.९ प्रभावित वडामा तत्काल आवश्यक सहयोग सम्बन्धमा लेखाजोखा टोलीको बुझाई कस्तो छ ?	☐	स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध श्रोत बाट आवश्यकता पूर्ति गर्न सकिने केहि मात्रामा सहयोगको आवश्यकता रहेको सहयोगको अति आवश्यकता रहेको			
१०.१० तत्काल सहयोगकालागि सबैभन्दा उच्च प्राथमिकतामा के परेको छ ? प्राथमिकता निर्धारण गर्दा नम्बरमा उल्लेख गर्नुहोस ।	☐	खोज तथा उद्धार	☐	खाद्यान्न	
	☐	आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा	☐	शिक्षा	
	☐	खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता	☐	संचार	
	☐	आवास तथा गैर खाद्य	☐	संरक्षण	
	☐	अन्य (उल्लेख गर्ने)			
केही थप टिप्पणी भएमा उल्लेख गर्ने:					
हस्ताक्षर					

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- धरान उपमहानगरपालिकाको प्रोफाइल
- विगतको स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना
- नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण ऐन
- वडास्तरमा गरिएका कार्यशाला तथा अन्तरक्रिया
- स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य नमुना योजना २०७८
- विपद् पूर्वतयारी तथा सिकार्य कार्यढाँचा
- सुनसरी जिल्ला वस्तुतगत विवरण प्रोफाइल
- स्थानीय तहको चालु आर्थिक वर्षको बजेट र कार्ययोजना
- स्थानीय तहको संस्थागत संरचना
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (प्रथम संशोधन २०७५ सहित)
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति २०७५
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६
- वस्ती विकास, शहरी योजना, तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभुत मापदण्ड २०७२
- प्रकोप पिडित उद्धार तथा राहत मापदण्ड सातौँ संशोधन २०७७
- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०७६
- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७३ (मस्यौदा २०७७)

धरान उपमहानगरपालिका

सुनसरी, कोशी प्रदेश
नेपाल

स्थानीय विपद् तथा जलवायु
उत्थानशील योजना, २०८०

एवं

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य
योजना, २०८०

विषयगत क्षेत्रहरू

१. समग्र व्यवस्थापन खोज तथा
उद्धार क्षेत्र

२. खाद्य तथा कृषि क्षेत्र

३. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

४. खानेपानी, सरसफाइ तथा
स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

५. अस्थायी आवास तथा गैरखाद्य
सामग्री क्षेत्र

६. आपतकालीन संरक्षण क्षेत्र

७. आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र

८. शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र